

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 12693

VIKTORYA

Knut Hamsun

•

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER

AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x101, or by email at cmadsen@bikher.org.

געקליבענע ווערק
קנאט הוצמסון
— 2 —

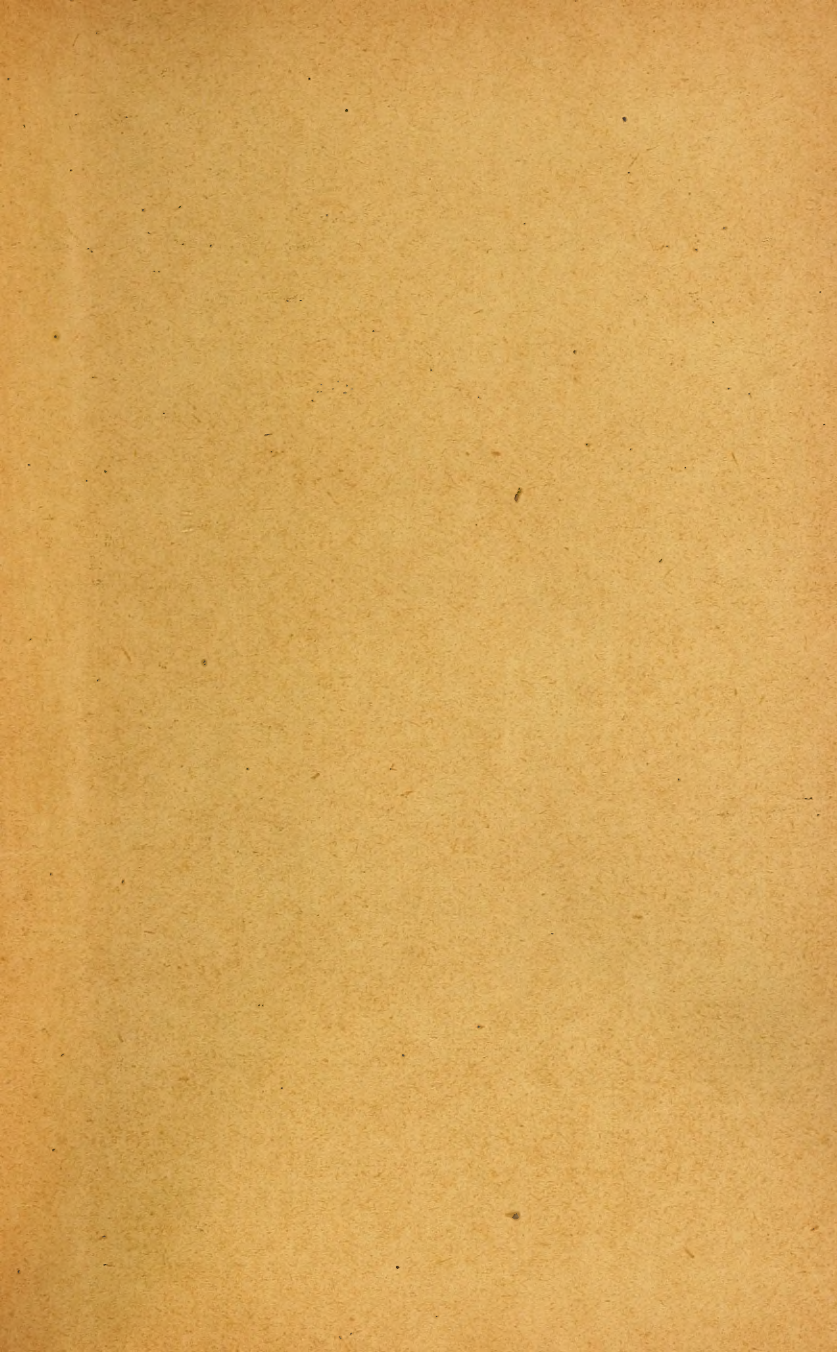
ISBN:0-657-12693-4

01-366

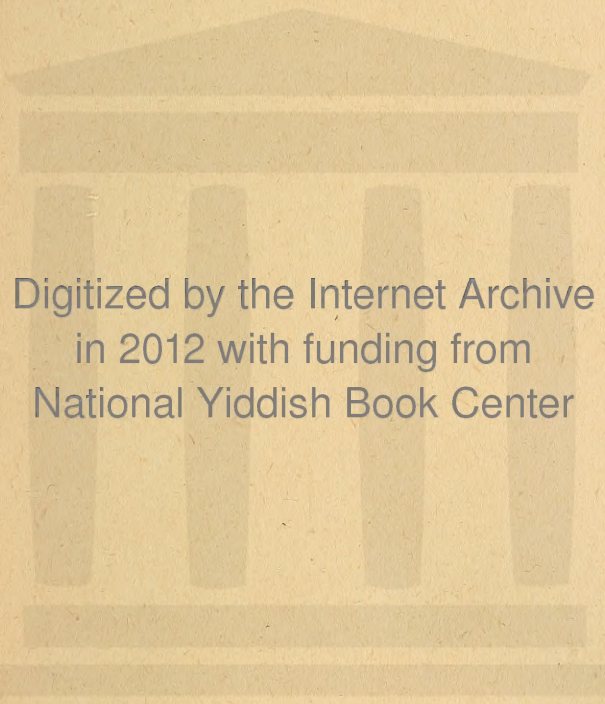

Digitized by the Internet Archive
in 2012 with funding from
National Yiddish Book Center

<http://archive.org/details/nybc212693>

קנוט האמסון

וויקיטאר יא

יידיש י. באשעוויס

ווילנע-1929

ווילנער פארלאג פון ב. קלעצקין

PRINTED IN POLAND

Knut Hamsun — „Wiktorja“
Drukarnia „Wyd. Wileńskie“ B. Kleckina, Wilno

דעם מילנערס זון האָט זיך אַרומגעדרײַט מיט רעיונות. ער
 איז געווען אַ קרעפטיק, פּערצני-יעריק יונגל, ברוין אָפּגעברענט פּון
 דער זון און חײַנט און פּול מיט פּאַרשידענע געדאַנקען.
 ווען ער העט ווערן אַ דערזאַקסענער האָלט ער געזאָלט
 זײַן אַ שוועבעלעך-מאַכער. דאָס האָלט געווען טשונה געפּערלעך,
 קײנער האָלט זיך דאַמאָלס נישט אײַנגעשטעלט אים צו דערזאַנען
 די האַנט טאַמער האָט ער שוועב צווישן די פינגער. צוליב
 דער דאָזיקער אומהײַמלעכער טראַכט האָלטן די חברים גרויס דרך-
 ארץ געהאַט פאַר אים.

ער האָט זיך אומגעקוקט צו זײַנע פּײַגל אין האַלד, ער
 האָט זײ אַלע געקענט, געוואַסט, וווּ ס'זענען דאָ זײַערע נעסטן,
 האָט פאַרשטאַנען זײַערע קיכות — און האָט זײ אָפּגעענטפּערט מיט
 פאַרשידענע רופן. ער האָט זײ שוין נישט אײַנמאַל געברענגט קלײ-
 נע מעל-קײקעלעך פּון פּאַטערס מיל.

אַלע בויםער ביים וועג זענען געווען זײַנע גוטע באַקאַנטע.
 אין פּרילינג האָט ער פּון זײ געזאַפט זשויזיע און אין חײַנטער
 איז ער געווען פאַר זײ אַ קלײנער פּאַמער, האָט פּון זײ אָפּגע-
 שאַקלט דעם שניי און צוריק אויפּגעשטעלט די צווייגן. אפילו
 אויבן, אין דעם פאַרזאַזענעם גראַניט-ברוך, איז אים קײן שום
 שטײן נישט פּרעמד געווען. אין אַ סך שטײנער האָט ער אויסגע-
 האַקט אותיות און צײכנס; ער האָט זײ אויסגעשטעלט אין אַזאַ
 סדר, ווי ס'שטײען די געמײנדע-לײט פאַרן פּאַסטאָר. די הונדער-
 לעכסטע זאַכן פּלעגן פּאַרקומען אין אָט-דעם אַלטן גראַניט-ברוך.
 ער האָט זיך פאַרקערעוועט אין אַן אַנדער זײט און איז

קנוט האטמון

גענאנגען אראפ צום טיך. די מיל איז געגאנגען, ס'האט אים ארומגעכאפט אן אומגעהייערער, טעמפער לארם. ר'איז געווינט געזען דא ארומצוקריכן און צו רעדן מיט זיך אליין. יעדער בלעזל שוים האט זיין אייגן קליין לעבן, איבער העלכן ס'לאזט זיך עפעס זאגן, און דארט, ביי דער שליווע, האט דאס וואסער כסדר געהאלטן אין איין פאלן און אויסגעזען הי א גלענצנדיק גע-ועב, האט מ'האט דא אויפגעהאנגען צום טרוקענען. אין טיך היי-טער פונם וואסערפאל זענען געזען פיש. ער איז דא גאנץ אפט געשטאנען מיט זיין הענטקע.

זען ער העט זען א דערוואקסענער האלט ער געוואלט זיין א ים-טויכער. דאס האלט ער געוואלט זיין. ער זעט פון א שוף-ארויס זיך אראפלאזן אין ים אריין און ארויסקומען זעט ער אין פרעמדע מלכות און לענדער. עס זענען דארט פאראן גרוי-סע הונדערלעכע העלדער און אין סאמע טיפסטן תהום שטייט א שלאס פון קרעלן. א פרינצעסין הינקט צו אים פון א פענסטער ארויס—קום אריין!

פלוצלינג האט ער דערהערט הינטער זיך הי מ'רופט זיין נאמען. דער פאטער איז געשטאנען און גערופן יאהאנעסן.
—מ'האט געשיקט נאך דיר פון שלאס. דו זעסט איבערשיפן דאס יונגהארק צום אינזל!
ער האט זיך גענומען איילן. א ניי און גרויס גליק האט געטראגן מיטן מילנערס זון.

דער „הויף“ האט אויסגעזען אין דער גרינער לאנדשאפט הי א קליינער שלאס, יא, אפילו הי אן אויסטערלישער פאלאץ אין דער איינזאמקייט. דאס געבויעט היז איז געזען הייס געמאלט מיט א סך בויגן-פענסטער אין די הענט און אין דאך. זען ס'פלעגן קומען געסט, האט פון קיילעכדיקן טורם אראפגעפלא-טערט א פאן. דער עולם האט עס גערופן—דער שלאס. פון איין זייט הייף איז געלעגן דער איינגוס און אין דער אנדערער זייט האבן זיך געצויגן גרויסע העלדער. פון גאר הייט האט מען

ארויסגעזען עמלעכע קליינע פויערשע הייזלעך.

יאָהאַנעס איז געגאַנגען צום פאָרט און האָט צוגעהאַפּן דעם יונגהאַרק איינזיצן אין שיפּל. ער האָט זיי געקענט נאָך פון פריער. עס זענען געווען דעם פריצם קינדער צוזאַמען מיט זיע-רע תּברים פון שטאָט. אלע האָבן געטראָגן הויכע, פעסטע שטייף צום קריכן אין וואַסער, נאָר חיקטאָריאָ האָט געטראָגן קליינע שיך מיט קלאַמערס און איז בסך הכל אלט געווען צען יאָר. זי האָט מען געמוזט אַריבערטראָגן אויף דער יבשה בעת מ'איז צוגעקומען צום אינזל.

— זאָל איך דיך אַריבערטראָגן? — האָט יאָהאַנעס געפרעגט.
— ניין, איך! — האָט געזאָגט דער שטאָמישער אָטמאָ, א פאַרשוין בערך אין קאַנפירמאַציע-עלטער. — און ער האָט זי אויפגעהויבן.

יאָהאַנעס איז געשטאַנען און זיך צוגעקוקט הי מ'טראָגט זי אַרויף אויפן ברעג און געהערט הי זי דאַנקט. דערנאָך האָט אָטמאָ זיך אָנגערופן פון דאָרטן:

— יאָ, דו גיב דאָ אַכטונג אויפן שיפּל, — הי הייסט ער?
— יאָהאַנעס — האָט געענטפערט חיקטאָריאָ. — יאָ, ער גיט אַכטונג אויפן שיפּל.

יאָהאַנעס איז דאָ געבליבן. דאָס איבעריקע יונגהאַרק איז אַזעק מיט די קיישלעך אין די הענט טיפער אינם אינזל אַרײַן, כדי צונויפצוקלויבן אייערלעך. ער איז געשטאַנען אזוי אַ היילע און געטראַכט. ער וואָלט גערן מיטגעגאַנגען מיט זיי. דאָס שיפּל האָבן זיי גאַנץ פשוט געקאַנט אַרויפשלעפּן אויפן ברעג. צו שווערן — ער האָט אָנגעכאַפט דאָס שיפּל און עס אַרויפגעשדעפט אַ גאַנץ שטיק וועג.

ער האָט געהערט דאָס לאַכן און דאָס רעדן פונם יונג-האַרק, וואָס האָט זיך דערהייטערט. גוט, מיינסטאַלבן — געזונטער-הייט. פונדעסטוועגן וואָלטן זיי אים געקאַנט מיטנעמען. ער וואָלט זיי געקאַנט פירן צו נעסטן, מאָדנע, טיף-פאַרשטעקטע לעכער אין פעלזן, וווּ ס'ווינען רויב-פייגל מיט טשובקעס אויף די שנאָבלען. איינמאָל האָט ער אפילו דאָרט געזען אַ הערמעלין.

ער שלעפט צוריק אראָפּ דאָס שיפל אין וואַסער און נעמט זיך רודערן צו דער אַנדערער זייט פון אינזל. ער האָט שוין אָפּ- גערודערט אַ היפש שטיקל וועגס. אָבער פּלוצלינג שרייט מען צו אים:

— רודער צוריק, שרעקסט אָפּ די פייגל.

— איך האָלט איך אפשר בלויז געוויזן וווּ ס'איז פאַראַן די הערמעלין? — ענטפערט ער פּרעגנדיק. — ער האַרט צו אַ היי- לע. — און דערנאָך האַלטן מיר געקענט אויסרויבען דאָס שלאַנ- גען-לאָך? — איך האָב ביי מיר שוועבעלעך.

מ'ענטפערט נישט. דרייט ער אויס דאָס שיפל און רודערט צוריק צו דעם ברעג. דאָרטן שלעפט ער אַרויס דאָס שיפל אויף דער יבשה.

ווען ער וועט ווערן אַ דערהאַקסענער, וועט ער קויפן ביים סולטאַן אַן אינזל און קיינעם נישט לאָזן דאָרט צוקומען. דעם ברעג וועט באַשיצן אַ שיף מיט האַרמאַטן. — אייער מאַיעסטעט — וועלן אים מעלדן די שקלאַפּן — אינדרויסן האָט אַ שיפל זיך אָנגעקלאַפט אין אַ פעלד און איז צעשטעמערט געוואָרן. די יונגעלייט קומען אום. — וואָלן זיי אומקומען! — ענטפערט ער אָפּ. אייער מאַיעסטעט, זיי שרייען נאָך הילף, מיר קענען זיי נאָך אָפּראַמע- ווען און ס'איז דאָרט אויך פאַראַן אַ ווייס-געקליידעטע פרוי. — רא- טעוועט זיי! — באַפעלט ער מיט אַ דונערנדיק קול. אזוי אַרום זעט ער נאָך אַסאך יאָרן ווידער דעם פּריצס קינדער. וויקטאָריאַ האַרפט זיך אים צו די פיס און דאַנקט אים פאַר דער רעטונג. — מ'דאַרף נישט דאַנקען, דאָס איז געווען מיין חוב-ענטפערט ער. — איר קענט פריי אַרומגיין אין מיין לאַנד וווּ נאָר איר ווילט. — ער הייסט מ'וואָל זיי עפענען דאָס טויער פון שלאַס און שטעלט זיי ביבור אין גאַלדענע שיסלעך, און אין משך פון אַ גאַנצער נאַכט מאַנצן און זינגען דריי-הונדערט שוואַרצע שקלאַפּינס. אָבער בעת דעם פּריצס קינדער ווילן צוריק אַוועק, קען מער וויקטאָריאַ נישט מיט זיי פאַרן. זי האַרפט זיך פאַר אים אויף דער ערד און היינט, וויל זי האָט אים ליב: — לאָזט מיך דאָ פאַרבלייבן, פאַרשמויסט

מיך נישט, אייער מאַיעסמעט, מאַכט מיך פאַר איינער פון אייערע שקלאַפּינס...

פון גרויס אויפגערעגטקייט נעמט ער זיך האַסטיק גיין היי-
 מער אינם אינזל אַרײַן. יאָ, ער וועט באַפרייען דעם פּריצעס קינ-
 דער. ווער הייסט? — אפשר זענען זיי אַמאָל פאַרבלאַנדזשעט גע-
 וואָרן אויפן אינזל? אפשר איז אַמאָל געבליבן חיקמאָריא הענגען
 פעסט צווישן צוויי פעלזן און קען זיך נישט באַפרייען? ער דאַרף
 בלויז אויסשמרעקן די האַנט, וועט זי באַפרייט ווערן.

אַבער ווען ר'איו צוגעקומען, האָבן אים די קינדער אָנגע-
 קוקט דערשטוינט. ער האָט געלאָזט אַליין דאָס שיפל?
 — דו ביסט ביי מיר פאַראַנטוואָרטלעך פאַרן שיפל! — האָט
 אַמטאָ געזאָגט.

— כ'קען אייך אפשר הייזן ווי ס'זענען פאַראַן מאַלינעס —
 האָט יאָהאַנעס געפרעגט,

דער עולם האָט געשוויגן. חיקמאָריא האָט זיך תּיבּף אָנגע-
 רופּן:

— ניין? ווי איז דאָס?

אַבער דער שמאַטישע פּריץ האָט זיך אינדערגיך אויסגע-
 דרייט און געזאָגט:

— מיר קענען זיך איצט נישט פאַרנעמען דערמיט.

יאָהאַנעס האָט געזאָגט:

— כ'הייס אויך ווי מ'קען געפינען מושעלן.

אויפּפּניי אַ שטילדייגן.

— פּערל זענען אויך דאָרטן פאַראַן? — האָט אַמטאָ גע-
 פרעגט.

— שטעלט אייך פאַר, ס'וואָלן דאָרטן זיין פּערל! — האָט
 חיקמאָריא אַ רוף געטון.

יאָהאַנעס האָט געענטפּערט, אז ניין, דאָס הייסט ער נישט.
 אַבער די מושעלן ליגן הייט אַהין אין הייסן זאַמד. מ'מוז נעמען
 אַ שיפל און זיך אַראָפּלאָזן צו זיי אין האַסער.

איצט האָט מען אויסגעלאַכט דעם נאַנצן פאַרשלאַג און אַמטאָ
 זאָגט:

— יא, דו זעסט מיר אויס הי דער אמתער טויכער.

יאָהאַנעס האָט אָנגעהויבן צו אָטעמען שווער.

— אויב איר ווילט — קען איך אַרויפגיין אינדערהויך אויפן

באַרג און אַראָפּקוילערן אַ שווערן שטיין אין ים אַרײַן. — האָט ער געטענהט.

— צו וואָס ?

— ניין, גלאַט אזוי. איר וועט אייך קענען צוקוקן.

מ'האָט אָבער אויך אָט דעם פּאַרשלאַג נישט אָנגענומען און

יאָהאַנעס האָט געשוויגן אַ פּאַרשעמטער. ער איז אַוועק חײט פון די

איבעריקע און אויף יענער זײט אינזל זיך גענומען זוכן אייערלעך.

ווען די גאַנצע חברה איז זיך הידער צונויפגעקומען אונטן

ביים שיפּל, האָט זיך אַרויסגעוויזן, אז יאָהאַנעס האָט צונויפגע-

קליבן מער אייערלעך פון די איבעריקע. ר'האָט זיי פּאַרויכטיק

געטראָגן אין היטל.

— היי אזוי האָסטו געקענט געפינען אזויפיל ? — האָט גע-

פרעגט אָטמאַ.

— איך הייס וווּ די נעסטן זענען פאַראַן — האָט געענט-

פערט יאָהאַנעס אַ גליקלעכער. איצט לייג איך זיי צו צו דינע,

חיקטאַריאַ.

— האַלט ! — האָט אָטמאַ אַ געשרײַ געטון, — וואָס עפעס !

אַלע האָבן זיך אָנגעקוקט. אָטמאַ הייזט אָן אויפן היטל און

זאָגט :

— ווער איז מיר ערב, אז דאָס היטל איז דיין ?

יאָהאַנעס האָט גאַרנישט געענטפערט. זיין גליק האָט פּרוּצ-

קינג אויפגעהערט. דערנאָך איז ער פאַמעלעך צוריק אַזעק אויפן

אינזל מיט די אייערלעך.

— וואָס הייל ער ? ווהיין גייט ער ? — האָט אָטמאַ געפרעגט

אומגעדורדיק.

— ווהיין גייסטו, יאָהאַנעס ? — האָט גערופן חיקטאַריאַ און איז

איים נאָכגעלאָפּן.

ר'איו געבליבן שמיין און שמילערהייט געענטפערט:
 — כ'ג'י אדעקלינגן די אייער צוריק אין די נעסטן.
 זיי זענען אַ וויילע געבליבן שמיין און זיך אָנגעקוקט.
 — און היינט נאָכמיטאָג גיי איך צום שמיין-ברוך — האָט ער
 געזאָגט.

זי האָט נישט געענטפערט.
 — איך וואָלט דיר דאָרטן געקענט ווייזן די היילן.
 — יאָ, אָבער איך האָב אַזוי מורא — ענטפערט זי. — האָסט
 דאָך געזאָגט, אז ס'איז דאָרטן אַזוי פינסטער.
 נישט געקוקט אויף אַלע צרות האָט יאָהאָנעס אַ שטייכל
 געטון און מוטיק געענטפערט:
 — יאָ, אָבער איך וועל דאָך זיין מיט דיר.

ער האָט זיך זינט לאַנג געשפּילט אויבן אין דעם אַלטן
 גראַניט-ברוך. מענטשן האָבן אים געהערט רעדן און פּאַרען זיך,
 כאָטש ר'איו געווען אַרײַן. פון צײַט צו צײַט איז ער געווען אַ פּאַס-
 טאָר און האָט אָפּגעריכט תּפּלות.

יענע ערטער זענען שוין געווען פּאַרלאָזט זינט אַ לאַנגער
 צײַט. איצט איז געוואָקסן מעך אויף די שטיינער און די שפורן
 פון די אויפרייס-און בויער-לעכער זענען שוין במעט געווען אָפּגע-
 ווישט. אָבער אין די פּאַרבאָרגענע היילן האָט דעם מילנערס זון
 אויפגערוימט און זיי פּאַרפּוצט מיט גרויס קענטיש. ער האָט דאָרטן
 געוויינט און געווען דער עלטסטער פון דער העלדישסטער רוי-
 בער-באַנדע אין דער וועלט.

ער קלינגט אָן מיט אַ זילבערן גלעקל. אַ קליין מענטש, אַ
 אַ קאַרליק, מיט אַ דימאַנטענער קלאַמרע אויף דעם קאַפּעלע, היפט
 אַרײַן, דאָס איז דער דינער. ער פּאַרבייגט זיך ביז צו דער ערד. —
 אויב פּרינצעסין חיקמאָריאַ וועט קומען, פיר זיי אַרײַן צו מיר! —
 זאָגט יאָהאָנעס מיט אַ הויך קול. דער קאַרליק פּאַרבייגט זיך הי-
 דער ביז צו דער ערד און ווערט פּאַרשוונדן. יאָהאָנעס לייגט זיך
 באַקוועם אַוועק אויף דעם ווייכן דיוואַן און טראַכט נאָך. ער וועט

זי צופירן צו יענעם אָרט און איר דערלאָנגען טייערע מאכליים אין זילבערנע און גאלדענע שיסלען. א פלאַמענדיקער שימער-הויפן חעט באַלייכטן די הייל. הינטער דעם שווערן גאַלד-בראַקאַטענעם פוירהאַנג אין דער הייל חעט צוגעגרייט חערן פאר איר א געלעגער און ס'חעלן שטיין אויף דער וואַך צוהעלף ריטערס...

יאָהאַנעס הייבט זיך אויף, קריכט-ארויס פון הייל און הערט זיך צו. אונטן אויף דעם שמעג רוישט צווישן די צווייגן און בלעמער. — היקטאַריאַ! — רופט ער.

— יאָ, — ענטפערט מען.

ער גייט איר אַקעגן.

— איך שמעל מיך במעט נישט איין — זאָגט זי.

ער צוקט מיט די אַקסלען און ענטפערט:

— איך בין ערשט דאָרט געווען. איך קום איצט פון דאָרטן.

זי גייען אַראָפּ אין דער הייל. ער הייזט איר אָן א פּלאַץ

אויף א שטיין און זאָגט:

— אויף דעם שטיין איז געזעסן דער ריו.

— הו, זאָג נישט מער אַזוי, דערצייל נישט! דו האָסט גאָר-

נישט קיין מורא געהאַט?

— ניין.

— יאָ, אָבער דו האָסט דאָך אַליין געזאָגט, אז ער האָט נאָר

איין אויג. און איין אויג האָבן בלויז נישט-גוטע!

יאָהאַנעס איז זיך מיישב.

— ער האָט צוהי אויגן, אָבער אויף איינעם איז ער בלינד.

ער האָט דאָס אַליין געזאָגט.

— חאַס נאָך האָט ער געזאָגט? — ניין, דערצייל גלייכער

נישט!

ער האָט געפרעגט צו כ'חיל' ביי אים דינען.

אָבער דו האָסט מסתמא נישט געוואָלט? — זאָל דיך

גאָט אויסהיטן!

— פאַרוואָס? — כ'האָב אים נישט אָפּגעזאָגט. נישט געזאָגט

ניין.

— ביסט משוגע! ווילסט מ'זאָל דיך איינשליסן אין באַרג?

— יאָ, כ'חיים נישט. אויף דער ערד איז אויך נישט אַזוי

שײן.

פּויע.

— זינט דאָס קלײנזאַרק איז געקומען פון שטאָט ביכטו
בסדר מיט זיי צוזאַמען — זאָגט ער.

חידער אַ פּויע.

יאָהאַנעס רעדט הייטער:

— אָבער איך בין שטאַרקער און קען דיך בעסער טראָגן
און אַרויסנעמען פון שיפל ווי יעדער איינער פון זיי. איך בין זיי-
כער, אַז איך וואָלט דיך געקענט האַלטן אַ גאַנצע שעה. גיב אַ קוק.
ער נעמט זיי אויף די הענט און הייבט זיי אויף. זיי נעמט
אַרום זיין קאַרק.

— אַזוי, נו, איצט איז שוין גענוג.

ער זעצט זיי אַדעק. זיי זאָגט:

— יאָ, אָבער אָטמאַ איז אויך שטאַרק. ער האָט זיך שוין
אַפילו געשלאָגן מיט דערוואַקסענע מענטשן.

יאָהאַנעס פרעגט מסופק:

— מיט דערוואַקסענע מענטשן?

— יאָ, מיט דערוואַקסענע, אין שטאָט.

פּויע. יאָהאַנעס פאַרטראַכט זיך.

— יאָ, יאָ, אויב אַזוי איז נאָך אַלעמען — זאָגט ער, — איך

חיים שוין, וואָס כ'זעל טון.

— וואָס וועסטו טון?

— כ'זעל זיך פאַרדינגען ביים ריו.

— ניין, ביסט משוגע! הער נאָר! — שרייט וויקטאָריאַ.

— אַך, מיר איז אַלץ איינס. כ'זעל עס טון.

וויקטאָריאַ זוכט אַן עצה.

— יאָ, אָבער אפּשר וועט ער מער גאַרנישט קומען?

יאָהאַנעס ענטפערט:

— ער וועט קומען.

— אַהער? — פרעגט זיי אינדערגיך.

— יאָ.

חיקטאָריאַ קוקט זיך אום און לאָזט זיך צוריק צום אַרויס-

גאַנג.

— קום, לאָמיר גלייכער אַרויסגיין.

— האָס דאַרף מען זיך איינז? — זאָגט יאָהאַנעס און דערט

אַליין בלייבן — ער מעט נישט קומען פריער ווי היינט ביינאַכט,
ער קומט אַרום האַלב-באַנאַכט.

חיקטאָריאַ איז אומרויק און הייל זיך צוריק אַזעקזעצן אויפן
פריערדיקן אָרט. יאָהאַנעס קען מער נישט באַהערשן די אימה,
האָס ער אַליין האָט אַרויסגערופן. עס דערט אים צו געפערלעך
אין דער הייל און ער זאָגט:

— אויב דו ווילסט דווקא צוריק אַרויס — — איך האָב איני-

דרויסן אַ שטיין, ווי ס'איז אויסגעקריצט דוין נאַמען. איך קאָן דיר
אים היינ.

זי קריכן אַרויס פון דער הייל און זוכן אויס דעם שטיין.
חיקטאָריאַ איז דערפון שטאַלץ און גליקלעך. יאָהאַנעס איז גערירט.
ער איז נאָענט צום היינען און זאָגט:

— הען איך העל אַזעק און דו העסט אַנקוקן דעם שטיין,

העסטו מוזן טראַכטן הענגן מיר. טראַכטן הענגן מיר גוטס.

— יאָ, אַחדאי — ענטפערט חיקטאָריאַ — אָבער העסט דאָך

מסתמא צוריקקומען?

— אַך, איין גאָט הייסט. נין, כ'העל מסתמא מער נישט צו-

דיקקומען.

זי הייבן אָן אַרומצוגיין. יאָהאַנעס האַלט ביי היינען.

— יאָ, פאַרבלייב געזונט — זאָגט חיקטאָריאַ.

— נין, כ'קען נאָך גיין מיט דיר אַ שטיקל העגס.

ער דאָס, האָס זי הייל אים אַזוי אָן-רחמנות גיך אָפּשטן

און זיך געזעגענען, פאַרדריסט אים און טאַכט אים אין בעס. ער
בלייבט פלוצלינג שטיין און זאָגט פול מיט ערלעכער אויפגערגעגט-

קייט: — איך העל דיר נאָך איינס זאָגן, חיקטאָריאַ, העסט נישט בא-

קומען קיין איינעם, האָס זאָל זיין צו דיר אַזוי, ווי איך האַלט גע-

הען. דאָס איינע הייל איך דיר בלוז זאָגן.

— יאָ, אָבער אַטמאָ איז אויך גוט — פרוחט זי איבערשפאַרן.

- יאָ-יאָ, קענסט אים נעמען.
 זי גייען עטלעכע טריט שווינגנדיקערהייט.
 — איך העל גאנץ זיכער מאַכן אַ גרויסאַרטיק לעבן. האָב נאָר
 נישט קיין מורא. דו הייסט נאָך נישט, האָס פאַראַ לויגן כ'העל
 באַקומען.
 — ניין, האָס פאַראַ לויגן העסטו קריגן?
 — אַ הערפט פון קעניגרייך. און דאָס איז בלויז איין מייַל.
 — ניין, צוזאָ זאָך!
 — כ'העל אויך קריגן די פריינצעסין.
 דיקטאָריאָ איז געבליבן שטיין.
 — זאָל דאָס זיין אמת?
 — אמת — אזוי האָט ער געזאָגט.
 פּויע. דיקטאָריאָ מורמלט פאַר זיך:
 — היי קען זי אויסזען?
 — ליבער גאָט, זי איז שענער פון אַלע מענטשן אויף דער
 העלט. דאָס איז אַ באַהוּסמע זאָך.
 דיקטאָריאָ האָט עגמט-נפש.
 — האָלסט זי געהאַלט באַקומען? — פרעגט זי.
 — יאָ, ענטפערט ער — דערצו העט עס דערגיין. אָבער
 הען ער באַטערקט, אַז דיקטאָריאָ נעמט זיך דערמיט צו-שטאַרק
 איבער, גיט ער צו: ס'איז אויך מעגלעך, אַז איך העל צוריקקו-
 מען. כ'העל אפּשר מאַכן אַן אויספלוג אויף דער ערד.
 — יא, אָבער דו זאָלסט יענע נישט מיטנעמען — בעט זיך
 דיקטאָריאָ. — צוזאַם העסטו זי דאָ דאַרפן?
 — ניין, כ'קען קומען אַליין אויך.
 — דו זאָנסט עס מיר צו?
 — יאָ, כ'קען עס דיר צוזאָגן. האָס, אגב, גייט עס דרך
 אָן? איך רעד מיר נישט איין, אַז דו קענסט דיר עפעס מאַכן
 דערפון.
 — דו דאַרפסט עס נישט זאָגן, הערסטו ענטפערט חיק-
 מאָריאָ. — איך בין זיכער, אַז זי האָט דרך נישט אזוי ליב היי
 איך.

א וואַרעמע פרייד נעמט ציטערן אין זיין יונג האַרץ. אירע
ווערטער האָבן אים אָנגעפילט מיט אַזויפיל פרייד און בושה, אַז
ער האָלט געקענט איינגעזונקען ווערן אויפן אָרט. ער האָט זיך
נישט איינגעשטעלט זי אָנצוקוקן און האָט אַזעקגעקוקט. דערנאָך
האָט ער אויפגעהויבן אַ צווייג פון דער ערד, אָפגעשילט די קאָ-
רע און געקלאַפט מיט דער צווייג אין דער האַנט. צום סוף האָט
ער פון גרויס פאַרלעגנהייט אָנגעהויבן פּייפן.

— יאָ, יאָ, איך מוז שוין אַהיימגיין — זאָגט ער.

— יאָ, צום הידערזען — ענטפערט זי און דערלאַנגט אים
די האַנט.

II

דעם מילנערס זון איז אַזעקגעפאַרן. ער איז לאַנג געבליבן
אין דער פרעמד. ער איז געגאַנגען אין שול און ר'האַט זייער
אַסאך געלערנט, איז געוואָרן גרויס און שמאַרק און באַקומען אויף
דער אויבערשטער ליפ סמנים פון וואַנסעס. די שמאַט איז געווען
אַזוי ווייט, די נסיעה אַהין-און-צוריק האָט געקאָסט טייער. דער
קאַרגלעכער מינער האָט געלאָזט זיין זון אין שמאַט אין משך
פון אַסאך יאָרן—זומער און ווינטער—ער האָט די גאַנצע צייט
שטודירט.

אין משך פון דער צייט איז ער געוואָרן אַ דערהאַקסענער
מענטש, ר'איז אַלט געווען בערך אַכצן—צוואַנציק יאָר.

אין איינעם אַ פריילינגדיקן נאַכמיטאָג איז ער געגאַנגען פון
דער דאַמפשיף אויפן וועג אַהיים. פונם שלאָס האָט געפלאַמערט
די פּאָן לאַכוד דעם פריצס זון, וואָס איז מיט דערזעלבער שיף
געקומען אַהיים אויף פעריען. מ'האַט אים אַקעגענגעשיקט אַ וואָגן.
יאָהאַנעס האָט זיך געגריסט צום פריץ, צו זיין פרוי און צו וויק-
טאָריאַ. וויקטאָריאַ איז געוואָרן גרויס און שיין! זי האָט נישט גע-
ענטפערט אויף זיין גרוס.

ער האָט אַראָפגענומען דאָס הימל און האָט געהערט, ווי

זי פרעגט דעם ברודער:

—דו דיטלעך, ווער גריסט זיך דאָ?

—ס'איז יאָהאָנעס, יאָהאָנעס מילדער.

זי האָט ווידער אויף אים געוואָרפן אַ בליק. אָבער ער האָט זיך געשעמט נאָכאַמאָל צו גריסן זיך. דערנאָך איז דער וואָגן אַוועקגעפאָרן.

יאָהאָנעס איז אַוועק אַהיים.

מין גאָט, ווי קאָמיש קליין די שטוב זעט איצט אויס! ר'האַט נישט געקאָנט רעכט אַרײַן דורך דער טיר. די עלטערן האָבן לפּבור אים געמאַכט אַ סעודהלע. ער איז געווען שטאַרק צערודערט, אַלץ איז געווען איצט אַזוי רירנדיק און ליב, טאַמע-טאַמע האָבן אים אויפגענומען אַזעלכע גרויע און גוטע. זיי האָבן אים דערלאָנגט די הענט איינער נאָכן אַנדערן און אים אָפּגע-געבן אַ ברוך-הבא.

נאָך אין זעלבן אַוונט האָט ער זיך אַרומגעדרייט אינדרויסן און האָט אַלץ אָנגעקוקט, איז געווען ביי דער מיל, ביים שטיין-ברוך און דאָרטן, וווּ ר'האַט אַמאָל געכאַפט פּיש. ער האָט מיט אַ מין חייטיק זיך צוגעהערט צו די היימישע פּייגל, וועלכע האָבן שוין געבויט זייערע נעסטן אויף די ביימער. פון צייט צו צייט זענען עטלעכע פּייגל אַריבערגעפּלויגן צו דעם ריווקן מוראַשניק אין וואַלד. די מוראַשקעס זענען אַוועק, דאָס בערג-אויסגע-שטאַרבן. ער האָט אַרומגעגראַבלט אין מוראַשניק, אָבער ס'איז דאָרטן מער נישט געווען קיין לעבן. בשעת ר'איז אַזוי אומגעגאַנגען, האָט ער באַמערקט, אַז דעם פּריצס וואַלד איז שטאַרק אויסגעהאַקט געוואָרן אין משך פון דער צייט.

—דו דערקענסט נאָך דאָס אַרמז-האַט דער פּאַטער גע-

פרעגט.—דו האָסט ווידער באַגעגנט די אַלטע דראָודעס?

—נישט אַלץ איז הי אַמאָל. דער וואַלד איז אויסגעהאַקט.

—דער וואַלד געהערט דעם פּרויק-האַט געענטפּערט דער

פּאַטער.—ס'איז נישט אונזער זאך צו ציילן דעם פּריצס ביימער.

יעדער איינער קאָן דאַרפן געלט. דער פּרויק דאַרף אַוודאי.

טעג קומען און גייען, מילדע, ליבע טעג, מאַדנע שעהן

פון איינזאמקייט, פול מיט צארטע זכרונות פון די קינדער-יאָרן. ס'האָט אים הידער גערופן צו הימל און ערד, צו דער לופט און צו די בערג.

ר'איו געגאנגען אויפן חעג צום שלאָס. היינט אינדערפרי האָט ער געקריגן אַ ביס פון אַ בין און זיין אויבערשטע ליב איז געווען אָנגעשוואָרן. אויב ער וועט איצט עמיצן טרעפן, וועט ער זיך גריסן און תיבה גיין הייטער. ער האָט קיינעם נישט גע-טראָפן. אין גאָרטן פון שלאָס האָט ער דערוען אַ דאָמע. ווען ר'איו צוגעקומען נענטער, האָט ער זיך טיף פארנייגט און גע-גאנגען הייטער. ס'איז געווען די פריצטע. ער האָט נאָך, פונקט ווי אמאָל, געפילט, ווי דאָס האַרץ קלאַפט ביי אים, בשעת ער גייט אַדורך דעם שלאָס. פון דרך-ארץ פאַר דעם גרויסן הויז, פאַר די אַלע פענסטער, פאַר דעם שטרענגן, פיינעם פריץ האָט אים דאָס בלוט געוועצט אין פנים אַרײַן.

ער איז אַוועק צום פאַרט.

דאָרטן האָט ער פּלוצלינג באַגעגנט דיטלעך און וויקטאָריאַ. דאָס איז אים געווען אומאַנגענעם. זי קענען נאָך מיינען, אַז ר'איו זיי נאָכגעגאנגען. אויסערדעם האָט ער אַ געשוואָלענע ליב. ער האָט אָנגעהויבן גיין פאַמעלעכער, מסופק צי ער זאָל גיין הייטער צי נישט. פונדעסטוועגן איז ער אַוועק הייטער. ער האָט זיך געגריסט נאָך פונדערווייטנס און פאַרבייגייענדיק — געהאַלטן דאָס הימל אין דער האַנט. זי האָבן ביידע שטום געענטפערט אויף זיין גרום און זענען פאַמעלעך דורכגעגאנגען. וויקטאָריאַ האָט אים אָנגעקוקט גאַנץ אָפן. איר אויסדרוק פון פנים האָט זיך אַביסל פאַרענדערט. יאָהאַנעס איז געגאנגען הייטער אַראָפּ צו דער קאָיע. ס'האָט אים אַרומגעבאַפט אַן אומרויקייט, זיין גאַנג איז געהאַרן נערוועז. זעט נאָר, ווי גרויס וויקטאָריאַ איז געוואָרן! פולשטענדיק דער-זאַקסן, נאָך הערעכעכער ווי אמאָל. אירע ברעמען זענען זיך פּעמעט צוזאַמענגעוואַקסן ביי דער נאָז און האָבן געשאַפן צוויי פיינע, סאַמעטענע ליניעס. די אויגן זענען געוואָרן טונקלער, טונקל בלוי.

ער איז איצט געגאנגען אַהיים דורכן וואַלד-וועג, בדי נישט דורכצוגיין דעם גאַרטן פון שלאַס. זאָל מען אים נישט קענען פאַר-וואַרפן, אז ער לויפט. נאָך די קינדער פון שלאַס. ער איז אַרויף אויף אַ בערגל, האָט זיך אויסגעזוכט אַ שטיין און זיך אַזעקגע-זעצט. די פייגל האָבן מוזיצירט חילר און ליידנשאפטלעך, האָבן געלאַקערט איינער אויפן צווייטן, זיך געזוכט, אַרומגעפלייגן מיט צווייגלעך אין די שנאָבלעך. אין דער לופט האָט זיך געטראָגן אַ זיסלעכער ריח פון ערד, שפּראַצנדיקע בלעטער און פאַרפּוילטע שטאַמען.

ער האָט היידער געטראָפן זיקטאָריאַן. זי איז אים פונקט אַקעגנגעקומען.

ס'האָט אים אָנגעכפאַט אַ הילפּלאָזער בעס. ער וואָלט גע-וואָלט זיין הייט הייט פון דאַנען. איצט וועט זי שוין זיכער מיי-נען, אז ר'איז איר נאָכגעגאנגען. זאָל ער זיך היידער גריסן אפּשר זאָל ער אַזעקקוקן אין אַן אַנדער זייט? — צו אַדע צרות האָט ער נאָך אַ געשוואַלענע ליב.

פונדעסטוועגן, ווען זי איז צוגעקומען נענטער — האָט ער זיך אויפגעהויבן אין האָט אַראָפּגענומען דאָס היטל. ער האָט געשטייבלט און צוגעשאַקלט מיטן קאַפּ.

— גוטן אָחנט, ברוך-הבא! — האָט זי געזאָגט. אירע ליפן האָבן, דוכט זיך, היידער אַביסל געציטערט, אָבער זי האָט זיך באַלד צוריק באַהערשט. ער זאָגט:

— דאָס קען אויסזען מאַדנע, אָבער כ'האָב באמת נישט גע-חוסט, אז כ'העל דיך דאָ טרעפן.

— ניין, דאָס האָט איר נישט געקענט חיסן — ענטפערט זי. — ס'איז מיר אזוי איינגעפאַלן, ס'איז מיר געקומען אויפן רעיון צו גיין דאָ-אַרום.

א, און ער האָט איר געזאָגט „דו“!
— חי לאנג וועט איר בלייבן אין דער היים? — האָט זי געפּרענט.

— ביז צום סוף פּעריען.

ער האָט זיך געדארפט אָנשטרענגען, כדי צו ענטפערן. זי איז אים פלוצלינג געהאָרן אזוי הייט. צורייב וואָס האָט זי אָנגע-
הויבן מיט אים צו רעדן?

— דיטלעך זאָגט, אז איר זענט זייער פעיק, יאָהאָנעס. איר
האָט געמאַכט גוטע עקזאַמענס. ער זאָגט אויך, אז איר שרייבט
לידער. איז דאָס אמת?

ער האָט געענטפערט בקיצור און בשעת-מעשה אַזעקגעקוקט:
— יא, זעלבסטפאַרשטענדלעך—דאָס טוען אלע.

איצט וועט זי, מסתמא, שוין אַזעקגיין, הייך זי זאָגט מער
גאָרנישט.

— געהערט אַ מעשה, ס'האָט מיר היינט אַ ביס געטון אַ בין
— זאָגט ער און ווייזט אויפן מויל—דערפאַר זע איך אזוי אויס.
— איר זענט צו-זאַנג געווען אין דער פרעמד. די בינען
דערקענען אייך מער נישט.

ס'איז איר, איינגטלעך, געווען אַלץ איינס צי אַ בין האָט אים
אַ ביס געטון, צי נישט. אודאי. זי איז געשטאַנען און געדרייט
אויפן אַקסל אַ רויטן זון-שירם מיט אַ גאָלדענעם קנאַפּ אויפן
שמעקן און ס'איז איר גאָרנישט אָנגעגאַנגען. ער האָט דאָך נישט
איינמאַל אַט-די גענעדיקע פריילין אַרומגעטראָגן אויף די הענט.
— איך די בינען דערקען אויך מער נישט—האָט ער גע-
ענטפערט.—אַמאָל זענען זיי געווען מיינע פריינדינס.

אַבער זי האָט נישט פאַרשטאַנען דעם טיפן מין פון די
דאָזיקע ווערטער און נישט געענטפערט. אַ, אין די ווערטער האָט
געשמעקט אַ טיפע בונה!
— איך דערקען מער גאָרנישט. אפילו דער וואַלד איז אויס-
געהאַקט.

איר פנים האָט קוים אַ צימער געטון.
— אויב אזוי וועט איר, מסתמא, דאָ נישט קענען שרייבן
קיין לידער—האָט זי געזאָגט.—שמעלט אייך פאַר, ווען איר שרייבט
אַן אַ געדיכט צו מיר!—ניין, וואָס רעד איך! איר קענט שוין זען
ווי ווייניק איך פאַרשטיי אין די זאַכן.

ער האָט אַראָפּגעקוקט צו דער ערד, אויפגערעגט און

דערשטוינט. זי מאַכט אויס אים חוּק אויף אַ פּריינטלעכן אופן, רעדט איבערגעלייגט און קוקט זיך צו, וואָס פאַר אַ חירקונג ס'האָט. אַנטשולדיקט, ער איז נישט אָפּגעקומען די צייט בלויז מיט שרייבן, ער האָט אויך געלערנט מער פון אַסאַך אַנדערע...
 — יאָ, יאָ, מיר וועלן זיך נאָך, מסתמא, טרעפן. צום ווי-
 דערזען.

ער האָט געהויבן דאָס הימל און איז אַוועק אָן אַן ענטפּער. ווען זי וואָלט געהוסט, אז ער האָט אלע זיינע לידער נאָר איר געהיידעמט, אפילו דאָס ליד צו דער נאַכט, צום גייסט פון ים! — זי וועט דאָס קיינמאָל נישט געהאָר ווערן.

זונטיק איז געקומען דיטלעך און אים געוואָלט מיטנעמען צום אינול. כ'דארף ווידער ווערן זייער רודערער—האָט יאָהאַנעס אַ טראַכט געטון. ער איז מיטגעגאנגען. ביים פּאַרט האָט ליידיק-גייעריש שפּאַצירט אָן עולם זונטיקדיק אָנגעטון. אַחוץ דעם איז אַלץ געזען רויק. די זון האָט וואַרעם אַראָפּגעשיינט פון הימל. פּרוּצלינג האָט מען דערהערט שפּילן אויפן ים. די טענער זענען געקומען פון וואַסער, איבער די אינזלען. די פּאַסט-שיף איז גע-גאַנגען. צום פּאַרט. אויפן דעק האָט געשפּילט מוזיק.

יאָהאַנעס האָט אָפּגעבונדן דאָס שיפל און האָט זיך אַוועק-געזעצט ביים רודער. ס'האָט אים באַהערשט אַ ווייכע, צאַפּלדיקע שטימונג. דער העלער טאַג און די מוזיק אויף דער שיף האָבן אויסגעזעבט פאַר זיינע אויגן אַ שלייער פון בלומען און גאַלדענע זאַנגען. פאַרהאַס איז דיטלעך נישט צוגעקומען? ער איז געשטאַנען אויפן ברעג און אָנגעקוקט די שיף מיט די מענטשן, גלייך ווי ער האָט גאַרנישט בדעה צו פּאַרן. יאָהאַנעס האָט געטראַכט: מער זיך איך נישט ביים רודער, איך גיי צוריק אַרויס אויף דער יבשה. ער האָט זיך שוין געגרייט אויסצורייען דאָס שיפּ.

פּרוּצלינג האָט אים עפעס הייס אַ שימער געטון פאַר די אויגן און ר'האָט דערהערט אַ פּליוסק אין וואַסער. פון דער שיף און פון ברעג האָט זיך דערהערט אַ פאַרצוהיילט געשריי פון אַסאַך קולות צוזאַמען. אַסאַך הענט און אויגן האָבן גענומען אָנ-ווייזן אויף דעם אַרט, וווּ דאָס ווייסע איז אַריינגעפאַלן. די מוזיק

האָט תיבף אויפגעהערט,

אין איין רגע איז יאָהאַנעס געווען אויפן אָרט. ער האָט אַלץ געטון אינגאַנצן אינסמינקטיה, אָן שום איבערקלערונג און הכנות. ער האָט נישט געהערט הי די מוטער אויף דער שיף שרייט: מײן קינד, מײן קינד! און ר'האַט אויך מער נישט געזען קיין מענטשן. אויף איינמאַל איז ער אַרויסגעשפרונגען פון שיפּל און זיך אונטערגעטוקט אין וואַסער.

אין משך פון אַ חײלע איז ער געבליבן אונטערן וואַסער, אַ גוטע מינוט. דערנאָך האָט מען געזען הי דאָס וואַסער נעמט קאָבן דאָרטן, וווּ ר'איז אַריינגעשפרונגען און מ'האַט פאַרשטאַנען, אז ער זוכט דאָרטן. די יאָטער-געשרײען אויף דער שיף האָבן נאָך אַלץ נישט אויפגעהערט.

פּלוצלינג איז ער אַרויסגעשחוטען, אַ ביסל הייטער צום ים-צו, עטלעכע קלאַפּטער הייטער פון דעם אָרט, וווּ ס'איז געשען דאָס אומגליק מ'שרייט צו אים און מ'הייזט אים אָן מיט רעש: — ניין, דאָ איז עס געשען, אָט דאָ!
און ער איז הידער אַראָפּ.

ס'הויבט זיך אָן פונסניי אַ פינלעכע, שפּאַנענדיקע צייט. אַ מאָן און אַ פרוי אויף דער שיף האַלטן אין איין קלאָנג. עס שפּרינגט אַראָפּ פון שיף נאָך איינער, עס איז דער רודערער, וואָס האָט פון זיך אַראָפּגעחאָרפן דאָס רעקל און די שטייחל. ער זוכט אָפּ זאָרגעוודיק דאָס אָרט, וווּ דאָס מיידעלע איז איינגעזונן-קען געוואָרן און אלע לייגן אויף אים גרויס האָפּנונג.

איצט האָט מען הידער דערזען יאָהאַנעסעס קאָפּ איבערן וואַסער, נאָך הייטער צום ים צו הי פריער, אַסאַך קלאַפּטער הייטער. דאָס הימל איז אים אַראָפּגעפאַלן. זיין קאָפּ גלאַנצט הי דער קאָפּ פון אַ ים-הונט אַקעגן דער זון. מ'זעט, אז ער קעמפט מיט עפעס, ער שווימט מיט מי. איין האַנט איז ביי אים פאַרנו-מען. אַ חײלע שפּעטער האַלט ער עפעס פעסט צו מיטן טויל, מיט די ציין, אַ שחער בינטל: ס'איז דאָס מיידעלע. פון דער שיף און פון ברעג האָבן זיך דערהערט געשרײען פון שטוינונג. אפילו דער רודערער האָט געמוזט דערהערן די געשרײען, חײל ער האָט

ארויסגעשטעקט דעם קאָפּ און זיך אומגעקוקט.

צום סוף האָט יאָהאַנעס דערגרייכט צום שיפּל, וואָס האָט זיך געהאַט אָפּגערוקט.

ער טראָגט אַרויף דאָס מיידעלע אויפן דעק און קריכט אַליין אויך אַרויף. אַלץ געשעט אָן איבערלייגונג. דער עולם זעט, ווי ער בייגט זיך צו צום מיידעלע און רייסט איר אויף דאָס קלייד ביים רוקן. דערנאָך כאַפּט ער זיך צו צום רודער און רוי-דערט צו צו דער שיף. בעת מ'כאַפּט אָן דאָס מיידעלע און מ'נעמט זי אַרויף אויפן דעק—ברעכט-אויס פון אַלע זייטן אַ יובעל-דיקער הורראַ.

—ווי אזוי איז אייך איינגעפאַלן צו זוכן אזוי ווייט צום ים צול—האָט מען אים געפרעגט.

ער האָט געענטפערט:

—איך קען דאָ דעם גרונט. דאָ איז פאַראַן אַ שטראָם. איך האָב עס געוויסט.

אַ מאַן שטופּט זיך צו צום ברעג פון דער שיף. ער איז בלייב, ווי דער טויט. ער שטייכלט צעטומלט און טרערן הענגען ביי אים אויף די אויגן.

—קומט אַ היילע אַרויף אויפן דעק!—רופט ער אַראָפּ. איך הייל אייך דאַנקען. מיר זענען אייך אזויפיל שולדיק! בלוז איין רגע. און דער מענטש לויפט הידער ארויס פון צווישן עולם מענטשן, בלייב ווי דער טויט.

מ'לאָזט אַראָפּ אַ בריקל, יאָהאַנעס גייט אַרויף אויפן דעק. ר'איז דאָרטן נישט געבליבן לאַנג. ער האָט אָנגעגעבן זיין נאָמען און אַדרעס. אַ פרוי האָט אַרומגענומען דעם אָפּגעצוואַגע-נעם יאָהאַנעס. דער בלייבער און צעטראָגענער מאַנסביל האָט אים אַריינגעשטעקט אין דער האַנט זיין זייגער. יאָהאַנעס איז אַריין אין אַ קאָיוטע, ווי צוויי מענער האָבן געהאַלטן אין איין ראַטעווען די דערטרונקענע. זיי האָבן געזאָגט:—איצט קומט זי צו זיך, דער דפּק קלאַפּט! יאָהאַנעס האָט אָנגעקוקט די קראַנקע: אַ יונג בלאַנד מיידעלע אין אַ קורץ קליידל, ביים רוקן איז דאָס קליידל געווען איינגאַצן אויפגעריסן. איינער האָט אים אָנגעטון אין אַ הימל און צוריק אַרויסגעפירט.

ער האָט דערנאָך נישט קלאָר געדענקט, חי אַזוי ר'איו אַרויס צוריק אויף דער יבשה און דאָס שיפּ געברענגט צום ברעג. ער האָט געהערט נאָכאמאָל שרייען הורא. ווען די שיף האָט גערירט פון אָרט, האָט זיך די מוזיק צעשפּילט פייערלעך. ס'האָט אויף אים קאָלט און זיס א שטראָם געטון אַ כּוואַליע מיט פּרייד פון אויבן ביז אַראָפּ. ער האָט געשמייכלט און גערירט מיט די ליפּן. — פון אונזער היינטיקן שפּאַציר איו, הייסט עס, גאָרנישט געוואָרן—האָט דימלעך געוואָנט. ער האָט געהאַט אַ ברוגזע צורה. היקטאָריא איו שוין דאָ געווען. זי איו צוגאַנגען און אינדער-

ניך זיך אָנגערופן:

— ניין, ביסט משוגע! ער טוו דאָך אַהיימגיין און זיך אי-

בערטן.

הו, פּאַרא געשעעניש צו ניינצן יאָר!

יאָהאַנעס איו אַוועק אינדערגיך אַהיים. אין זיינע אויערן האָט נאָך אַלץ אָפּגעקלונגען די מוזיק און די הויכע הורא-געשרייען. אַן אויפגערגטער—איו ער געלאָפּן הייטער. ר'איו פּאַרביי זיין הייס און איו אַוועק דורכן וואַלד-וועג צום גראַניט-ברוך. דאָ האָט ער זיך אויסגעווכט אַן אָרט, וווּ די זון קומט-צו. פון זיינע מלבושים איו געגאַנגען אַ פּאַרע. ער האָט זיך אַוועקגעוועצט. אַ נאַרישע און פּריידיקע אומרויקייט האָט אים געטריבן ער זאָל גיין הייטער. ער איו געווען פול מיט גליק. ער האָט אַנידערגעקניט און מיט הייסע טרערן געדאַנקט גאָט פאַר דעם טאָג. זי איו געשטאַנען דערביי, האָט געהערט די הורא-געשרייען. גייט אַהיים און טוט אַן טרו-קענע מלבושים — האָט זי געוואָנט.

ער האָט זיך אַוועקגעוועצט און נישט אויפּגעהערט צו שמייכ-לען—אינגאַנצן דורכגענומען פון שמחה. יאָ, זי האָט געווען, האָט ר'האַט געטון, זיך צוגעקוקט צו דער העלדישקייט, אירע בליקן האָבן אים באַגלייט מיט שמאַלץ בשעת ר'איו אַרויסגעשוועמען מיט דער דערטרונקענער צווישן די ציין. היקטאָריא! היקטאָריא! ווען זי זאָל וויסן ווי אומבאַשרייבליך ער געהערט צו איר אין יעדער מינוט פון זיין לעבן! ער האָלט געוואָלט זיין איר משרת און שקלאָף און איר מאַכן אַ וועג מיט זיינע שליצעס ער האָלט נע.

וואָלט קושן אירע צוויי קריינע שיכלעך, שלעפן איר וואָגן און הייצן ביי איר אין אויחן, ווען ס'איז קאלט. מיט געגילדט האָלץ וואָלט ער ביי איר געהייצט, וויקטאָריא!

ער האָט זיך אומגעקוקט. קיינער האָט אים נישט געהערט, ער איז געווען מיט זיך אליין. ער האָט נאָך געהאלטן אין דער האנט דעם טאשן-זייגער, ר'האָט געקלאַפט, ר'איז געגאנגען.

אדאָנק, אדאָנק פאר אַט-דעם גוטן טאָג! ער האָט געגלעט דאָס מעך אויף די שטיינער און די אַראָפּגעפּאָדענע צווייגן. וויקטאָריא האָט נישט געשמייכלט צו אים, אַזדאי נישט. דאָס איז שוין געווען איר שטיינער. זי איז בלויז געשטאַנען אויפן ברעג און אי-רע באַקן זענען באַהויבט געוואָרן מיט אַ לייכטער רויטקייט. אפשר וואָלט זי גענומען דעם זייגער, ווען ער וואָלט אים איר אַוועק-געגעבן?

די זון האָט זיך אַראָפּגעלאָזט און ס'איז קיל געוואָרן. ער איז אַוועקגעשפרונגען אַהיים, לייכט הי אַ פּעדער.

אין שלאָס זענען געווען זומער-געסט, פּרעמדע מענטשן פון שטאָט. מ'האָט דאָרטן געמאַנצט און ס'האָט געשפּילט מוזיק. אין משך פון אַ גאַנצער וואָך האָט בייטאָג און ביינאַכט געפּלאַטערט די פּאָן אויף דעם קיילעכיקן טורעם.

אויף די לאַנקעס איז געלעגן היי און מ'האָט עס געדאַרפט אַריינפירן, אָבער די פּערד זענען געווען פאַרנומען ביי די לוסטי-קע געסט און דאָס היי איז געבליבן ליגן. ס'האָבן זיך אויך גע-צויגן גרויסע שטחים אומאַפּגעקאַסעמע לאַנקעס, אָבער די אַרבע-טער האָט מען גענוצט פאַר קוטשערס און רודערערס און דאָס גראָז איז קאַזיע געוואָרן.

און אין געלן זאל האָט די מוזיק געהאַלטן אין איין שפּילן... אין אַזעלכע טעג האָט דער אַלמער מילנער אָפּגעשטעלעט די מיל און צוגעשלאָסן די טירן. ער האָט שוין געהאַט ערפּא-רונג. ס'האָט זיך אַמאָל געטראָפּן, אַז אַ גאַנצע מחנה פון אַט-די לוסטיקע שטאָט-לייט איז געקומען און צעוואָרפן די זעק תבואה.

זייל די נעכט זענען געווען אזוי ווארים און העל און קיין אייני-
פארן האָבן נישט געפעלט. יוננערמאנחייז האָט דער רייכער קא-
מערער אמאָל מיט די אייגענע הענט אריינגעברענגט אין מיר
אריין א מוראשניק אין אן עמער און אים דאָרטן אויסגעשיט. איצט
איז דער קאמערער שוין געווען א מענטש אין די יאָרן, אָבער
אָמטאָ, זיין זון, פלעגט קומען אין שלאָס אריין און האָט זיך פריי-
לעך געמאכט אויף די משונהדיקסטע אופנים. מ'האָט אסאך וועגן
אים זיך אָנדערציילט...

אין האַלד האָבן אָפגעקלונגען קולות און רופן. די יונגע-
לייט זענען געריטן שפאצירן און די פערד פון שלאָס זענען גע-
ווען גלענצנדיקע און צעבריקערטע. די רייטער זענען צוגעקומען
צום מילנערס הויז, האָבן אָנגעקלאַפט מיט די בייטשן און געהאַלט
אריינרייטן. די טיר איז געווען א נידעריקע און זיי האָבן געהאַלט
אריינרייטן.

— גוטן-אָחנט, גוטן-אָחנט — האָבן זיי געשריגן — מיר זענען
געקומען זען, האָס איר מאַכט.

דער מילנער האָט הכנעהדיק צוגעשטייכלט צו דעם איינפאל.
דערנאָך זענען זיי אַראָפגעשטיגן, האָבן פעסט צוגעבונדן די
פערד און געלאָזט גיין די מיל.

— אין קאסטן איז דאָך ליידיק! — האָט דער מילנער גע-
שריגן. — איר מאַכט קאַליע די מיל!
אָבער קיינער האָט גאָרנישט געהערט אין דעם טומלענדיקן
רעש.

— יאָהאָנעס! — האָט דער מילנער א געשרי געטון מיטן
גאַנצן כוח אַהין צום שטיין-ברוך.
יאָהאָנעס איז געקומען.

— זיי צערייבן מיר די מילשטיינער — האָט דער פאָטער
א געשרי געטון און אָנגעהויזן אויף די יונגעלייט.

יאָהאָנעס איז פאָמעלעך צוגעגאַנגען צו זיי. ער איז געווען
טרעקלעך בלייך און אויף זיינע שלאָפן זענען אָנגעשוואַלן געוואָרן
די אָדערן. ער האָט דערקענט אָמטאָ, דעם קאמערעהערס זון, האָט
האָט איצט געטראָגן א קאָדעט-אויניפאָרם. א חוץ אים זענען דאָרטן

געזען נאָך צוויי אנדערע. איינער פון זיי האָט געשטייבלט און זיך געגריסט, בדי אלץ צוריק צו מאַכן גוט.

יאָהאַנעס האָט נישט געשריגן, נישט קיין שאַקל געטון מיטן קאַפּ, נאָר זיך גלייך געלאָזט צו אָטמאַ. אין דער רגע האָט ער דערזען הי צוויי רייטערינס קומען אָנצורייטן פון וואַלד. איינע פון זיי איז געזען וויקטאָריאַ. זי האָט געטראָגן אַ גרין ריימ-קלייד און איז געזעסן אויף דער הייסער קלאַטשע פון שלאַס. זי איז נישט אַראָפּגעשטיגן, נאָר איז געבליבן זיצן און אַלע אָנגעקוקט מיט פּרעגנדיקע אויגן.

יאָהאַנעס האָט היבף גענומען גיין אין אַנדער ריכטונג. ער האָט זיך אויסגערייט, אַרויף אויף דער בריק און געעפנט די שלוע. דער רעש איז פון רגע צו רגע שטילער געהאָרן, די מיל איז געבליבן שטיין.

אָטמאַ האָט אַ געשרי געטון:

— נין, לאָז זי גיין! פאַרהאַס פּוסטו אויף לאָז גיין די מיל.

זאָג איך דיר!

— דו האָסט געלאָזט די מיל—האַט וויקטאָריאַ געפרעגט.

— יא, ענטפערט ער לאַכנדיק. — פאַרהאַס זאָל זי שטיין?

האַט זי נישט גיין?

— היי זי איז לידיק — האָט יאָהאַנעס געענטפערט עטע-

מענדיק שווער און האָט אים אָנגעקוקט. — איר פאַרשטייט? — די מיל איז לידיק.

— זי איז לידיק — הערסטו דאָך — האָט אויך וויקטאָריאַ

געזאָגט.

— פון וואַנען האָב איך דאָס געקענט וויסן? — זאָגט אָטמאַ

לאַכנדיק. — פאַרהאַס איז זי לידיק, פּרעג איך! ס'איז דען דאָרטן

נישטאָ קיין קאָרן?

— זיך ליבערשט אויף!—האַט אים איבערגעהאַקט איינער פון

די חברים בדי ס'זאָל נעמען אַ סוף.

זי האָבן זיך אויפגעזעצט אויף די פּערד. איינער פון זיי האָט

זיך אַנטשוואַנדיקט ביי יאָהאַנעסן איידער ר'איז אַחטקעריטן,

וויקטאָריאַ איז אַחטק די לעצטע. נאָכדעם ווי זי איז אָפּ-

גערײַטן אַ שטיקל זעגס, האָט זי זיך אויסגעדרייט און איז צוריקגעריטן.
— זײַט אזוי גוט און בעט אײער פּאָטער ער זאָל מוחר
זײַן — האָט זי געזאָגט.

— ס'זאָלט גלייכער געזען, זען דער הער קאָדעט זאָלט
דאָס אַלײן געטון — האָט געענטפערט יאָהאַנעס.

— יאָ, נאַטירלעך, אָבער... ער האָט אזעלכע מאָדנע אײנ-
פּאַלן... ווי זאָגט איז זינט כ'האַב אײך געזען, יאָהאַנעס?
ער האָט צו איר אַרױפגעקוקט, נישט געגלױבט די אײגענע
אױערן. זאָל זי האָבן פאַרגעסן זײַן לעצטן זונטיק, זײַן גרויסן טאָג?
ער האָט געענטפערט:

— כ'האַב אײך געזען זונטיק ביים ברעג.

— יאָ, — האָט זי תיבף געענטפערט, — סאַראַ גליק, וואָס איר האָט
צוגעהאַלפּן דעם רודערער זוכן. איר האָט דאָך געפונען דאָס מײדעלע?
ער ענטפערט קורץ און מיט פאַרדרוס:

— יאָ, מיר האָבן דאָס מײדעלע געפונען

— אָדער אפשר — רופט זי זיך אָן מיט אַ מינע, ווי ס'זאָגט איר
פּלוצלונג עפעס אײנפאַלן — אפשר האָט איר אַלײן...? נאָ, ס'איז
אַרץ אײנס. יאָ — יאָ, הייסט עס, כ'האַף, אז איר זעט עס איבער-
געבן אײער פּאָטער. אַ גוטע נאַכט.

זי האָט שמיכלענדיק צוגעשאַקלט דעם קאַפּ, אָנגענומען די
לײַצן און איז אַזעקגעריטן.

זען זי איז שוין געהאַט פאַרשוונדן געוואָרן, האָט איר יאָ-
האַנעס גענומען נאַכגיין צום האַרד צו, אין פעס און אומרויק. ער
האַט געטראָפּן וויקטאָריאַן שטיין אײנע אַלײן בײַ אַ בוים. זי האָט
זיך אָנגעלענט אין בוים און האָט געזינט.

זי איז אַראָפּגעפאַלן? זי האָט זיך עפעס געטון?

ער איז צו איר צוגעגאַנגען און געפרעגט:

— ס'איז אײך עפעס געשען?

זי איז אים אַקעגנעקומען אַ טריט, האָט אויסגעשפּרייט די
אַרעמעס און אים אָנגעקוקט שטראַלנדיק, דערנאָך איז זי געבליבן
שטיין, האָט אַראָפּגעלאָזט די הענט און געענטפערט:

— נײַן, ס'איז מיר גאַרנישט געשען. אײך בין אַראָפּשטיגן און

געלאָזט דאָס פּערד גיין... יאָהאַנעס איר דאַרפֿט מיך נישט אָני-
קוקן אזוי. איר זענט געשטאַנען ביים טייך און געקוקט אויף מיר.
וואָס וויכט איר ?

ער האָט אַרויסגעשטאַמלט:

— וואָס איך וויל? — איך פאַרשטיי נישט...

— דאָ איז ביי אייך אזוי ברייט — זאָגט זי און לייגט אַרויף
פֿלוצלינג איר האַנט אויף זיינער... דאָ איז ביי אייך אזוי ברייט, ביים
געלענק פֿון דער האַנט. און איר זענט אינגאַנצן אזוי ברוין פֿון
דער זון, ברוין ווי אַ נוס...

ער האָט געמאַכט אַ באַזעהונג אָנצונעמען איר האַנט. אָבער
אין דער רגע האָט זי צורעכט געמאַכט איר קלייד און געזאָגט:
— ניין, ס'איז מיר, הייסט עס, גאַרנישט נישט געשען. איך
האַב ליב צו גיין אַהיים צופֿוס. אַ גוטע נאַכט.

יאָהאַנעס איז ווידער געפֿאָרן אין שטאָט אַריין. ס'זענען אַזעלכע
טעג און יאָרן, אַ לאַנגע, פאַרשידנאַרטיקע צייט מיט אַרבעט און
הילומות, שטודיום און פּערזן. ער איז געגאַנגען פֿאַרויס, ס'איז אים
געראַטן אָנצושרייבן אַ פּאָעמע וועגן אסתר, „דאָס ייִדישע מיידל,
וואָס איז געוואָרן קעניגין אין פּערסיען“ — אַן אַרבעט, וואָס איז
אַפּגעדרוקט געוואָרן און פאַר וועלכער ר'האַט אַפילו באַקומען האָ-
נאַראַר. אַ צהייטע פּאָעמע „די פּלאַנדזשענישן פֿון דער ליבע“ האָט
אים געמאַכט אַ נאָמען.

יאָ, וואָס איז די ליבע? — אַ ווינט, וואָס רוישט צווישן די
רויזן, ניין, אַ געל פאַרפירעריש ליכט אין בלוט. די ליבע איז אַ
מוזיק — הייס ווי ס'גיהנם און מאַכט טאַנצן אפילו דאָס האַרץ
פֿון אַ זקן. זי איז, זי דאָס חן-בלימל, וואָס עפנט זיך ברייט אויף
ווען ס'קומט-אָן די נאַכט און ווי די אַנעמאַנע, וואָס פאַרמאַכט זיך
גון מינדסטן הויך און שטאַרבט, ווען מ'רירט זי אָן.
דאָס איז די ליבע.

זי קען פון א מענטש מאַכן אַ תל, אים צוריק אויפריכטן
און אים אויפסניי באַדעקן מיט חרפה. היינט האָט זי מיך ליב,
מאָרגן דיך און מאָרגן ביינאַכט יענעם — אזוי אומבאַשמענדיק איז
זי. אָבער זי קען אויך בלייבן פעסט ווי אַן אייביקע חתימה און
ברענען מיט אַ פלאַם נישט אויסצולעשן ביז צו דער שעה פון
טויט. אזוי אייביק איז זי. וואָס-זשע איז פאַרט די ליבע?

אַ, די ליבע איז ווי אַ זומער-נאַכט מיט שמערן אויפן הימל
און גוטע ריחות אויף דער ערד. אָבער פאַרוואָס פירט זי דאָס
יונגל אויף פאַרבאָרגענע וועגן און פאַרוואָס מאַכט זי, אַז אַ זקן
זאָל שטיין אויף די שפיץ-נעגל אין זיין איינזאַם צימער? אַך, די
ליבע מאַכט פון מענטשס האַרץ אַ שוואַמען-גאַרטן, אַ פילפאַרביקן
און אומפאַרשעמטן גאַרטן, אין וועלכע ס'וואַקסן סודותדיקע און
חוצפהדיקע שוואַמען.

איז זי דען נישט גורם, אַז אַ מענטש זאָל קריכן אין פאַר-
שלאָסענע גערטנער און ביינאַכט קוקן אין די פענסטער צו די
שלאָפנדיקע — ? זי מאַכט דען נישט משוגע די נאַנע און פאַר-
טונקלט דעם שכל פון אַ פרינצעסין? זי וואַרפט אַנידער דעם קע-
ניגס קאַפּ אויפן וועג, אַז זיינע האָר זאָלן אויסקערן דעם שטויב.
דערביי איז ליבע גורם, אַז ער זאָל שעפטשען פאַר זיך אומפאַר-
שעמטע ווערטער און לאַכנדיק אַרויסשמעקן די צונג.
אזוי איז די ליבע.

ניין, ניין, זי איז גאָר לחלוטין עפעס אַנדערש. זי איז עפעס
אזוינס, וואָס האָט קיין גלייכן נישט אין דער גאַנצער וועלט. אין
איינער אַ פריילינג-נאַכט האָט אַ יונגל געזען צוויי אויגן, צוויי אויגן—
דאַמאָלס איז די ליבע אַראָפּ אויף דער ערד. ער האָט אויסגע-
גלאַצט די אויגן און געקוקט. ער האָט געקושט אַ מויל און ס'האָט
זיך אים געדוכט, אַז צוויי ליכטיקייטן טרעפן זיך צונויף ביי אים
אין האַרץ: אַ זון, וואָס לייכט אַקעגן צו אַ שמערן. ער איז גע-
פאלן אין אַ שוים אַרײַן. איצט האָט ער מער גאָרנישט געזען און
געהערט אויף דער וועלט.

די ליבע איז גאָטס ערשטע וואָרט, די ערשטע מחשבה, וואָס
האָט אויפגעבליצט אין זיין מוח. ווען ער האָט געזאָגט „ויהי אור“,

איז באשאפן געהאָרן די ליבע. און אַלץ, האָס ער האָט געשאפן, איז געהען זייער גוט — דערפאר האָט ער קיין שום זאך נישט געהאַלט צוריק בטל מאַכן. די ליבע איז דער מקור פון דער העלט און איר באהערשערין. אָבער אַלע זענן אירע זענען פול מיט בלומען און בלוט, בלומען און בלוט.

א סעפטעמבער-מאָג.

אויף אַט-דער פארזאָרפּענער גאס פלעגט ער אַרעמאַץ גיין שפּאַצירן, ער איז דאָ אַרומגעגאַנגען, ווי ביי זיך אין שטוב, הייל ער האָט דאָ קיינעם נישט געטראָפּן. אין ביידע זייטן גאס זענען גע-זען גערטנער און די בוימער זייערע זענען באַדעקט געהען מיט רויטע און געלע ברעמער.

ווי האָט זיך עפעס חיקטאָריאָ גענומען אַהער? ווי אזוי האָט איר געקענט אויסקומען אַדורכצוגיין דורך דאַנען? — ער איז זיך נישט טועה, דאָס איז זי. ס'איז אַפילו מעגלעך, אז אויך נעכטן איז זי דאָס אַדורכגעגאַנגען, בעת ער האָט אַרויסגעקוקט פון פענסטער. זיין האַרץ האָט שטאַרק געקלאַפּט. ער האָט געהוסט, אז חיקטאָריאָ איז אין שטאַט, זענן דעם האָט ער געהערט. אָבער זי פאַרקערט צווישן קרייזן, ווי דעם מילנערס זון פלעגט נישט קו-מען. אויך מיט דיטלעך האָט ער נישט געהאַט קיין שום פאַר-בינדונג.

ער האָט זיך אָנגעטון אַ בוח און איז אַקעגנגעגאַנגען דער דאַמע. זי זאָל אים נישט האָבן דערקענט? זי איז געגאַנגען איר זעג ערנסט און פאַרטראַכט און האָט געטראָגן דעם קאַפּ שטאַלץ אויף איר שלאַנקן האַלז.

ער האָט זיך געגריסט.

— גוט מאָרגן — האָט זי געענטפערט שטילערהייט.

זי האָט נישט געמאַכט קיין באַזעגונג זיך אָפּצושטעלן און ער איז שטומערהייט פאַרבייגעגאַנגען. ר'האַט דערפילט אַ צוקן אין די פוס. ביים ראָג פון דער קליינער גאס האָט ער זיך צוריק אויסגעדרייט, ווי אַרעמאַץ. איך זעל כסדר אַראַפּקוקן צו דער

ערד - האָט ער אַ טראַכט געטון. ערשט נאָך עטלעכע טריט
האָט ער זיך אומגעקוקט.

זי איז געבליבן שטיין ביי אַ פענסטער.

זאָל ער זיך אַרױבערכאַפּן אין אַ צווייטער גאַס? צוליב דאָס
שטייט זי דאָ? דאָס פענסטער איז אַן אַרימס, ס'איז אַ פענסטער
פון אַ קליין דאָרפיש געוועלבל, ס'ליגן דאָרטן עטלעכע שטיקער
רויטע זײַף איינס אויפן אנדערן, אַ גלאָז מיט גרויפן און עטלעכע
אַלמע מאַרקעס.

אפשר זאָל ער מאַכן נאָך עטלעכע טריט צווייטער און דער-

נאָך זיך אויסדרייען?

פּלוצלינג האָט זי אים אָנגעקוקט און הידער גענומען אים
אַקעגנגיין. זי איז געגאַנגען אינדערגיך, היי זי וואָלט זיך אָנגעטון
אַ בוח. זי האָט אָנגעהויבן רעדן מיט אַנשמרענגונג, ווי ס'וואָלט איר
שווער געווען אָפּצוכאַפּן דעם אָמעס. זי האָט געשטייכלט נערוועזן.

— גוט מאַרגן, ווי פּיין איז דאָס, וואָס איך טרעף אייך.

גאָט, זיין האַרץ האָט דאָס אַביסל גענומען קלאַפּן. ס'האָט
נישט געקלאַפּט, נאָר געציטערט. ס'האָט געשמעקט פון איר קלייד,
פון איר געל קלייד, אָדער אפשר גאָר פון איר מויל. איר פנים
האָט ער אין דעם מאָמענט נישט רעכט געזען, אָבער ר'האָט זיי-
דער דערקענט אירע פּיינע אַקסלען און ר'האָט געזען איר לאַנגע,
שמאַלע האַנט אויף דעם הענטל פון שירם. ס'איז געווען איר רעכ-
טע האַנט. זי האָט געטראָגן אַ רינג.

אין די ערשטע סעקונדן האָט ער וועגן דעם נישט געקלערט
און האָט נישט געפילט קיין שום צער. איר האַנט איז געווען
וונדערלעך שיין.

— איך בין געווען אַ גאַנצע וואָך אין שטאָט - האָט זי זיי-

טער געזאָגט - אָבער כ'האָב אייך נישט געזען. כאַטש - איינמאָל
האָב איך אייך געזען אין גאַס. עמעץ האָט געזאָגט, אַז דאָס זענט
איר. איר זענט געוואָרן אזוי גרויס.

ער מורמלט:

— איך האָב געוואַסט, אַז איר זענט אין שטאָט. איר וועט

דאָ פאַרבלייבן לאַנג

— עטלעכע טעג. ניין, נישט לאנג. איך מוז צוריק אהיים-
פאָרן.

— איך דאַנק אייך פאַר דער געדעגנהייט זיך צו זען מיט
אייך — זאָגט ער.
פויזע.

— יא, כ'בין אגב דאָ אהער פאַרבלאָנדזשעט געוואָרן-זאָגט
זי הייטער. — איך ווין ביים קאַטערהער. ווי-אַרום גייט מען אהין?
— איך וואָלט אייך באַגלייט, אויב מ'מעג.
זי זענען געגאַנגען.

— אָטמאַ איז אינדערהיים? — האָט ער געפרעגט, בלויז כדי
צו זאָגן עפעס.

— יא, ר'איז אינדערהיים — האָט זי געענטפערט קורץ.
פון אַ טויער זענען אַרויסגעגאַנגען עטלעכע מענטשן. זיי האָבן
געטראָגן אַ קלאַוויר און האָבן פאַרשפאַרט דעם דורכגאַנג. וויקטאָריאַ
האַט זיך אויסגעבויגן אַזוי, אז זי האָט זיך אינגאַנצן אָנגעלענט אויף
איר באַגלייטער. יאָהאַנעס האָט זי אָנגעקוקט.
— אַנטשולדיקט — זאָגט זי.

אַ געפיר פון גרויסן תענוג האָט אים אַדורכגענומען פון דער
דאָזיקער צורירונג. אין משך פון אַ וויילע האָט ער געשפירט איר
אָטעם אויף זיין באַק.

— איך זע, אז איר טראָגט אַ רינג — זאָגט ער. און ער
האַט געשמייכלט בשעת-מעשה און אויסגעזען גלייכגילטיק. — קען
איך ווינשן מזל-טוב?

וואָס וועט זי ענטפערן? ער האָט זי נישט אָנגעקוקט, נאָר
איינגעהאַלטן דעם אָטעם.

— און איר? — האָט געענטפערט וויקטאָריאַ. — איר האָט
גאַרנישט קיין רינג? ניין? נישט? — עמען האָט דערציילט... מ'הערט
דעצמטס וועגן אייך אַזויפיל, מ'שרייבט אין די צייטונגען.

— כ'האַב אָנגעשריבן עטלעכע ליידער — ענטפערט ער. —
אַבער איר האָט זיי, מסתמא, נישט געדייענט?
— נישט אַמאָל אַ גאַנץ בוך? דוכט זיך...
— יא, אַ קליין ביכר אויך.

זי זענען צוגעקומען צו א פלאץ. זי האָט זיך נישט גע-
 איילט, באַטש זי האָט גערטרומט גיין צום קאמעררהער. זי האָט זיך
 צוגעזעצט אויף אַ באַנק. ער איז געבליבן שטיין נעבן איר.
 פּרוּצלינג האָט זי אים דערלאָנגט די האַנט און געזאָגט:
 — זעצט אייך אויך.

און זי האָט אָפּגעלאָזט זיין האַנט ערשט דאָמאָרט, ווען ער
 האָט זיך אַוועקגעזעצט.

אָדער איצט אָדער קיינמאָל נישט! — איז אים איינגעפאַלן.
 ער האָט היידער געפרוּווט נעמען אַ שפּאַסיקן און גלייכגילטיקן טאָן,
 ער האָט געשמייכלט, געקוקט גלייך אַקעגן זיך. גוט.

— אַזוי-אַזוי, איר זענט אַ פּלה און איר ווילט מיר אַפּילו
 נישט דערציילן, מיר, דעם שכן פון דער היים.

— נישט וועגן דעם גראָד האָב איך היינט געוואָלט רעדן
 מיט אייך — ענטפערט זי.

ער. איז אויף איינמאָל געוואָרן ערנסט און שטילערהייט גע-
 זאָגט:

— יאָ-יאָ, איך פאַרשטיי עס, פונדעסטוועגן, גאַנץ גוט.
 פּוּזע.

ער הייבט היידער אָן:

— נאָמירלעך האָב איך די גאַנצע צייט געוואַסט, אַז עס וועט
 מיר גאָרנישט פּוּעלן... יאָ, אַז נישט איך... איך בין פּלוּז געווען
 דעם מיטנערס זון און איר... נאָמירלעך איז אַזוי. און כ'פאַרשטיי
 אַפּילו נישט ווי אַזוי איך האָב די חוּצפה איצט דאָ צו זיצן נעבן
 אייך און אייך צו געבן וועגן דעם אָנצוגעהערן. איך וואָלט גע-
 דאַרפט שטיין פאַר אייך, אָדער קניען, דאָס וואָלט געווען אַמריב-
 טיקסטן. — אָבער ס'איז פאַרמ... און די אַלע יאָרן, וואָס כ'בין
 נישט געווען אינדערהיים, האָבן אויך אַ גרויסן חלק דערין. איצט
 האָב איך פונדעסטוועגן מער מוט, הייל כ'ווייס שוין, אַז כ'בין
 נישט קיין קינד און כ'ווייס אויך, אַז איר וועט מיך דערפאַר נישט
 קענען איינזעצן, ווען איר זאָלט אַפּילו וועלן. דערפאַר האָב איך
 דעם מוט דאָס צו זאָגן. אָבער איר דאַרפט נישט זיין ביז דער-
 פאַר. איך וויל ליבערשט שווייגן.

— ניין, רעדט, זאָגט, האָס איר הייליג זאָגן.
 — כ'מעג דאָס טון? האָס איך וויל? — הייסט-עס, אז דער
 דינג קען מיר דערין גאָרנישט שמערן.
 — ניין — ענטפערט זי שטידערהייט — דער דינג שמערט אייך
 אין גאָרנישט. ניין.

— האָס? יאָ, אָבער ווי אזוי? זאָר דיך גאָט בענטשן, וויקי-
 מאָריאַ. איך האָב אַ מעות?

ער שפרינגט אויף און בויגט זיך צו, פדי איר צו קענען
 קוקן אין פנים אַרײַן. — כ'מײַן צו זאָגן: דער דינג האָט נישט קײַן
 שום באַדײַטונג?

— זעצט אייך צוריק.

ער האָט זיך געזעצט.

— אַך, זען איר זאָלט וויסן וויפיל איך האָב געקלערט
 זעגן אייך. גאָט, כ'האָב דען געהאט דעם מינדסטן געדאַנק אין
 האַרץ אויסער זעגן אייך! צווישן די אַלע, וואָס כ'האָב געזען און
 פון וועלכע כ'האָב נאָר געוואָסט, זענט איר געזען דער איינציקער
 מענטש אין דער וועלט. כ'האָב נישט געקענט טראַכטן זעגן קײַן
 שום אַנדער זאָך אויסער זעגן דעם: וויקטאָריאַ איז די שענסטע,
 די הערלעכסטע און איך קען זי פרייליך וויקטאָריאַ — האָב איך
 אַלעמאָל געראַכט. איך האָב גאַנץ גוט געוואָסט, אז קײַנער איז
 אייך נישט אזוי הייט, ווי איך. אָבער איך קען אייך — יאָ, דאָס
 איז להלואיך נישט ווייניק געזען פאַר מיר. כ'האָב געוואָסט, אז
 איר לעבט דאָרטן און אפשר דערמאָנט איר זיך אַמאָל אין מיר:
 נאַטירלעך האָט איר זיך קײַנמאָל נישט דערמאָנט. אָבער אין טײַל
 אָהנטן בין איך געזעסן אויף אַ שטול און געראַכט, אז איר דער-
 מאָנט זיך אין מיר אַמאָל. און איר זאָלט וויסן, אז דאַמאָלס האָט
 זיך פאַר מיר געעפנט דער הימל, פרייליך וויקטאָריאַ, און כ'האָב
 דאַמאָלס געשריבן לידער צו אייך, געקויפט פאַרן גאַנצן ביסל
 מזומנים בלומען ל'בבור אייך און זי אַרײַנגעשטעקט אין אַ גלאָז.
 אַלע מײַנע לידער זענען געשריבן צו אייך, אויסער עטלעכע, וואָס
 כ'האָב נישט געדרוקט. אָבער איר האָט די געדרוקטע אויך נישט
 געליינט, מסתמא. איצט האָב איך אָנגעהויבן אַ גרויס בוך. אַך יאָ,

מיין גאָט, ווי דאָנקבאַר איך בין אייך, וואָס איך בין אזוי פול מיט אייך. דאָס איז מיין גאַנצע פרייד. אַלעמאָל הער איך אָדער זע עפעס אזוינס, וואָס דערמאָנט מיך אין אייך – בייטאָג און ביי-נאַכט. איך האָב אָנגעשריבן אייער נאָמען אויפן סופיט. איך לויג און קוק אים אָן. אָבער דאָס מיידל, וואָס רוימט אויף ביי מיר, זעט עס נישט. כ'האָב עס אָנגעשריבן מיט אַזעלכע קליינע אותיות-לעך נאָר פאַר מיר אַליין, דאָס איז אַ געוויסע פרייד פאַר מיר.

זי האָט זיך אָפגעקערט אין אַ זייט, געעפנט דאָס קלייד ביי דער ברוסט און אַרויסגענומען אַ שטיקל פאַפיר פון דאָרטן.

– אָט, גיט אַ קוק! – זאָגט זי אַטעמענדיק שווער – איך האָב דאָס אויסגעשניטן און באַהאַלטן. איר מעגט עס וויסן, איך לייען עס גאַנץ אָפט אין אַוונט. דאָס ערשטע מאָל האָט עס מיר געוויזן מיין פאַפּאַ און כ'בין צוגעגאַנגען צום פענסטער, פרוי איבערצוליינען. – וווּ איז עס ערגעץ. כ'זע עס נישט – האָב איך געזאָגט און איבערגעדרייט די צייטונג. אָבער כ'האָב עס באַלד געפונען און איבערגעליינט: איך בין געווען אזוי פרוילעך.

פון פאַפיר האָט געשמעקט מיטן ריח פון איר קערפער. זי האָט עס אַליין אויפגעלייגט און עס אים געוויזן. ס'איז געווען איינס פון זיינע ערשטע ליידער, פיר קליינע פערדן צו דער רייטערין אויפן ווייסן פערד. ס'איז געווען אַ פשוטע און שטאַרקע ווידוי פון אַ האַרץ, אַן אויסברוך נישט צום פאַרהאַלטן. די שורות האָבן זיך אַרויסגעריסן ווי שטערן בעת זיי הויבן אָן צו לייכטן.

– יאָ – האָט ער געזאָגט – איך האָב דאָס געשריבן. ס'איז שוין אזוי לאַנג. ס'איז געווען ביינאַכט. די טאָפּאָלעס פאַר מיין פענסטער האָבן גערוישט בעת איך האָב דאָס געשריבן. ניין, איר באַהאַלט עס באַמת צוריקן – איר באַהאַלט עס צוריק, אָ! – האָט ער פּרוּצלינג גענומען רעדן מיט התפעלות און מיט אַ גאַנץ שטיק קול – זיך פאַרצושטעלן, אז איר ויצט אזוי נאָענט לעבן מיר! – איך פיר אייער אָרעם אויף מיינעם, ס'שטראַלט פון אייך מיט וואַ-רעמקייט. גאַנץ אָפט ווען כ'בין געווען אַליין און געטראַכט וועגן אייך, האָב איך אָנגעהויבן פירן פון אויפגערגעטקייט. אָבער איצט איז מיר וואַרעם. ווען כ'בין דאָס לעצטע מאָל געווען אין דער היים, זענט איר אויך געווען הערלעך, אָבער איצט זענט איר נאָך

הערלעכער. אָט דאָס זענען אייערע אויגן און אייערע ברעמען, אייער שמייכל, - ניין, כ'ווייס נישט, ס'איז אלץ אינאיינעם, אלץ אין אייך.

זי האָט געשמייכלט און אים אָנגעקוקט מיט האַלב-געשלאָג. סענע אויגן. אונטער די לאַנגע וויעס איז געווען טונקל-בלוי. זי האָט געלויכטן וואַרעם. זי האָט אויסגעזען ווי געפאַנגען פון דער העכסטער פרייד און האָט אומבאַווסט צו אים אויסגעשטרעקט די האַנט.

- אַדאָנק - האָט זי געזאָגט.

- ניין, וויקטאָריאַ, דאַנקט מיר נישט, - האָט ער געענט-
פערט - זיין גאַנצע נשמה האָט זיך געריסן צו איר און ער האָט
געוואָלט זאָגן נאָך אַסאך, נאָך אַסאך. עס זענען געווען צעטומל-
טע אויסברוכן, ר'איז געווען ווי באַרוישט. - יא, וויקטאָריאַ, ווען
איר זאָלט מיך בלויז האָבן אַביסל גערן... איך ווייס נישט, אָבער
זאָגט אז ס'איז אזוי, ווען ס'איז אַפּירוו נישט אזוי. זייט אזוי גוט! אַך,
איך וואָלט אייך געקענט צוואַנגן, אז ס'וועט עפעס ווערן פון מיר,
אז כ'וועל דערגרייכן אַסאך, פּמעט אויסערגעוויינלעך אַסאך. איר
האָט קיין אַנונג נישט, וואָס כ'וואָלט געקענט ווערן. טיילמאָל
טראַכט איך וועגן דעם און. זע איין, אז כ'בין פול מיט נישט צו-
שטאַנד-געקומענע מעשים. גאַנץ אָפט גיסט זיך אין מיר עפעס אי-
בער. ביינאַכט דריי איך מיך אַרום ביי מיר אין צימער און זינג,
ווייל כ'בין פול מיט פּרצופים. אין שכנות ביי מיין צימער ליגט
עמעצער אין בעט. ער קען נישט איינשלאָפן, ער קלאַפט אין דער
וואַנט אריין. פאַרטאָג קומט ער צו מיר אַריין מלאַ בעס. דאָס
מאַכט נישט אויס, ס'גייט מיך ווייניק אָן. איך גיי צו צום פענ-
סטער און זינג. ס'הייבט אָן אַביסל צו ווערן העל. אינדרויסן רוישן
די טאָפּאַלעס. אַ גוטע נאַכט! - זאָג איך צום טאָג, דאָס הייסט-
צו אייך. איצט שלאָפט זי - טראַכט איך - אַ גוטע נאַכט, זאָל
דיך גאָט בענטשן! און כ'לייג מיך צו. אזוי גייט אַוועק איין אַונט
נאָכן צווייטן. כ'האָב אָבער קיינמאָל נישט געגלויבט, אז איר זענט
אזוי הערלעך, ווי איר זענט. איך וועל מיך איצט אזוי דערמאָנען

אין אייך, ווען איר העט צוריק אוועקפאָרן. איך וועל אייך גע-
דענקען אזוי בולט...

— איר קומט גאַרנישט אַהיים?

— ניין, כ'בין נאָך נישט פאַרטיק. פונדעסטוועגן, כ'קען קו-
מען. איך פאָר שוין! איך בין נאָך נישט גרייט, אָבער כ'וועל טון
אַלץ, וואָס ס'איז מעגלעך. איר גייט נאָך טיילמאָל אינדערהיים
שפאַצירן אין גאַרטן? איר גייט טיילמאָל אַרויס אין אָונט און
וועל אייך אפשר קענען זען, קענען זיך גריסן צו אייך. ווייטער
ווייל איך גאַרנישט, אָבער אויב איר האָט מיך כאַטש אַביסל גערן,
אויב איר קענט מיך בלוז פאַרטראָגן, דולדן, טאָ זאָגט... מוט
מיר אָן די פרייד... ס'איז פאַראַן אַ פאַלמע, וואָס בלייבט בלוז איין-
מאָל אין איר לעבן און דערלעבט פונדעסטוועגן זיבעציק יאָר,
ס'איז די טאַרפּאָט-פאַלמע. זי בלייבט בלוז איין מאָל. איצט בליי-
בן איך. יאָ, כ'שאַף מיר געלט און פאָר אַהיים. כ'וועל פאַרקויפן דאָס,
וואָס כ'האַב אָנגעשריבן. איך שרייב אַ גרויס בוך און כ'וועל איצט
פאַרקויפן, גלייך מאָרגן, אַלץ, וואָס ס'איז פאַרטיק. כ'וועל באַקו-
מען דערפאַר אַ היפש ביסל געלט. איר ווילט טאַקע כ'זאָל קו-
מען אַהיים?

אַדאַנק, אַדאַנק! זייט מיר מוחל, וואָס כ'האַף צופיל, וואָס
כ'גלויב צופיל. ס'איז אזוי גוט צו גלויבן אויסערגעוויינלעך אַסאָך.
דאָס איז דער גליקלעכסטער טאָג, וואָס כ'האַב דערלעבט...
ער האָט אַרפּאָגענומען דעם הוט און אים אוועקגעלייגט נעבן
זיך.

וויקטאָריאַ האָט זיך אומגעקוקט. אַ דאַמע איז געגאַנגען אַרפּאַצו-
צו אין גאַס, אין דער צווייטער זייט איז אָנגעקומען אַ פרוי מיט
אַ קויש. וויקטאָריאַ איז געוואָרן אומרויק, אַרויסגענומען דעם זיגער.
— איר מוזט שוין איצט גיין? — האָט ער געפרעגט. — זאָגט
עפעס איידער איר גייט אַוועק. כ'ווייל הערן אייער קול... איך האָב
אייך לייב און זאָג עס אייך. פון אייער ענטפער איז אָפּהענגיק צו
כ'זאָל... כ'בין אינגאַנצן אין אייער רשות. וואָס ענטפערט איר?

פּויע

ער האָט אַרפּאָגעלייגט דעם קאַפּ.

— ניין, זאגט גלייכער נישט! — האָט ער געבעטן.
 — נישט דאָ — האָט זי געענטפערט. — כ'וועל עס איך
 זאָגן אינדערעהיים.

זי זענען געגאנגען.

— מ'זאָגט, אז איר וועט חתונה-האַבן מיט דעם קליינעם מיידל,
 מיט דעם מיידל, וואָס איר האָט געראַטעוועט, ווי הייסט זי?
 — מיט קאַטילדאָ, מיינט איר?
 — קאַטילדאָ ס'יער. מ'זאָגט, אז איר וועט חתונה-האַבן מיט
 איר.

— אזוי-אזוי. פאַרוואָס פּרעגט איר דאָס? זי איז נאָך נישט
 קיין דערוואַקסענע. איך בין געווען ביי איר אין דער היים, ס'איז
 דאָרטן אזוי רחבת-דיק און רייך, אַ שלאַס, ווי ביי איך. כ'בין גאָנץ
 אָפט דאָרטן געווען. ניין, זי איז נאָך נישט קיין דערוואַקסענע.
 — זי איז אַלט פּופּצן יאָר. כ'האַב זי געטראָפּן, מיר זענען
 געווען צוזאַמען. זי איז מיר זייער געפּעלן. ווי רייצנד זי איז!
 — כ'וועל מיט איר נישט חתונה-האַבן — זאָגט ער.
 — אזוי, נישט.

ער האָט זי אָנגעקוקט. זיין פנים האָט אַ צוק געטון.
 — אָבער פאַרוואָס זאָגט איר דאָס מיר איצט? איר ווילט
 אָפּווענדן מין אויפּמערקזאַמקייט צו עפעס אַנדערש?
 זי איז געגאָנגען פאַרויס מיט גיכע טריט און האָט גאָרנישט
 געענטפערט. זי זענען געשטאַנען פאַר דעם קאַמערעהערס הויז. זי
 האָט אָנגענומען זיין האַנט און האָט אים מיטגעצויגן אין טויער
 אַרײַן. אויף די טרעפּ אַרויף.

— איך וויר נישט מיט אַריינגיין — האָט ער געזאָגט האַלב-
 דערשטוינט, האַלב-פאַרווונדערט.
 זי האָט אַ קוועטש געטון ביים גלעקל, האָט זיך צו אים
 אויסגעדרייט. איר ברוסט האָט זיך געהויבן.

— איך האָב איך ליב — האָט זי געזאָגט—איר פאַרשטייט
 איר זענט דער, וועלכען כ'האַב ליב.
 פּלוצלינג האָט זי אים האַסטיק אַראָפּגעצויגן עטלעכע טרעפּ

אַרעפּ, אַ דרײַ פיר טרעפּ, האָט אים אַרומגענומען און געקושט. זי
האָט אינגאַנצן געציטערט.

— אייך האָב איך ליב — האָט זי געזאָגט.

אויבן האָט מען געעפנט די טיר. זי האָט זיך אַרויסגעריסן
און אינדערניך אַרויף אויף די טרעפּ.

IV

ס'גייט שוין צו פרימאָרגן. פאַרטאָג, אַ בלוילעכער, ציטערני-
דיקער סעפטעמבער-פרימאָרגן.

די טאָפּאַלעס אין גאָרטן רוישן מילד. ס'עפנט זיך אַ פענס-
טער, אַ מענטש בייגט זיך אַרויס און ברומט עפעס אונטער. ער
איז אָן אַ ראָק, ער קוקט אין דער ווערט אַרײַן ווי אַ האַלפּ-נאַ-
קעטער וואַגלעך, וואָס איז היינט ביינאַכט אינגאַנצן באַרוישט גע-
וואָרן פון גליק.

פלוצלינג דרייט ער זיך אויס פון פענסטער און גיט אַ קוק
צו דער טיר. עמעץ האָט אָנגעקלאַפט ביי אים. ער רופט: אַרײַן!
ס'קומט אַרײַן אַ מענטש.

— גוט מאָרגן! — זאָגט יאָהאַנעס צו דעם אַרײַנקומענדיקן.
ס'איז אָן עלטערער מענטש, ער איז בלייך און מלאַ פעס
און טראָגט אַ לאַמפּ, הייל ס'איז נאָך נישט אינגאַנצן לייכטיק.

— איך חיל אייך נאָך איין מאָל פּרעגן, הער מילדער, הער
יאָהאַנעס מילדער, צי איר האַלט, אז ס'איז אַ יושר אַזויז-שטאַמלט
אַרויס דער מענטש מיט פאַרביטערונג.

— ניין — ענטפערט יאָהאַנעס — איר זענט גערעכט. כ'האַב
אַביסל געשריבן. ס'איז מיר געגאַנגען אַזוי לייכט. זעט איר, דאָס
אַלץ האָב איך אָנגעשריבן, כ'האַב געהאַט מול היינט ביינאַכט,
אַבער איצט איז שוין געענדיקט. איך האָב געעפנט דאָס פענסטער
און אַביסל געזונגען.

— איר האָט זיך געריסן! — זאָגט דער מענטש. — כ'האַב
נאָך קיינמאָל נישט געהערט אַזוי הויך זינגען, איר פאַרשמייט? —
און ס'איז נאָך אַלץ נאַכט.

יאָהאַנעס האָט אויסגעשמרעקט די האַנט צו זיינע פּאַפּירן,
אַנגענומען אַ פּוּלן פּאַק מיט גרויסע און קליינע בויגנס.

—איר זעט!—טענהט ער—כ'זאָג אייך, אַז ס'איז מיר נאָך
קיינמאָל נישט געגאַנגען אזוי גלייכט! ס'איז געווען ווי איין לאַנגער
בליק! כ'האָב אַמאָל געזען אַ בליק, וואָס איז געלאָפּן לענגאויס
אַ טעלעגראַף-דראָט. זאָל אייך גאָט אויסהיטן. ער האָט אויס-
געזען ווי אַ פּייערדיקע פּלאַכטע. אזוי איז געשען מיט מיר היינט
ביינאַכט. וואָס זאָל איך טוּן? כ'גלויב נישט איר זאָלט קאָנען זיין
בייז אויף מיר, ווען איר וואָלט געוואָסט פון וואַנען ס'האָט זיך
גענומען. איך בין דאָ געזעסן און געשריבן, איר הערט, כ'האָב
מיך נישט גערירט פון אָרט. איך האָב געדענקט אין אייך און
מיך געהאַלטן שטיל. פּרוּבצייג איז געקומען אזאַ מאַמענט, ווען
כ'האָב מער נישט געקענט האַלטן קאָפּ. מיין ברוסט האָט גע-
האַלטן ביי צעשפרונגען ווערן—אפשר בין איך דאַמאָלס אויפגע-
שטאַנען. אפשר בין איך נאָך אַמאָל אויפגעשטאַנען אין משך פון
דער נאַכט און זיך אַרומגעדרייט עטלעכע מאָל אַהין און צוריק
איבער דער שטוב. כ'בין געווען אזוי פּריילעך.

—ספּעציעל היינט ביינאַכט האָב איך אייך נישט געהערט
אַזויפיל זינגען, אָבער ס'איז דאָך פּולשטענדיק אַן עוולה פון אייער
זייט אין אזאַ שעה צו עפענען דאָס פענסטער און אַנצומאַכן
אזא רעש.

—יאָ, דאָס איז אַן עוולה. אָבער כ'האָב עס דאָך אייך
איצט ערקלערט. איר מוזט וויסן, אַז כ'האָב נאָך קיינמאָל נישט
געהאַט אזא נאַכט, ווי היינט. נעכטן איז עפעס געשען מיט מיר.
איך בין געגאַנגען אין גאַס און געטראָפּן מיין גליק, אַ, הערט-
אויס, כ'האָב באַגעגנט מיין מזל און מיין גליק. איר ווייסט, זי
האָט מיך געקושט. איר מויל איז געווען אזוי רויט, זי האָט
מיך געקושט און מיך פאַרשבורט. ביי אייך האָט שוין אַמאָל אזוי
געציטערט דאָס מויל, אַז איר זאָלט נישט קאָנען רעדן? איך
האָב נישט געקאָנט רעדן, מיין האַרץ האָט געמאַכט ציטערן מיין
גאַנצן קערפּער. איך בין אַהיימגעקומען און בין איינגעשלאָפּן.
איך בין דאָ געזעסן אויף דער שטוב און בין געשלאָפּן. ווען ס'איז

געקומען דער אַזונט, האָב איך זיך אויפגעכאַפּט. מיין נשמה האָט אין מיר געצאפלט פון גערירטקייט און כ'האָב אָנגעהויבן שרייבן. וואָס האָב איך געשריבן? — אַט דאָס איז עס! איך בין געווען באַהערשט פון אַ מאָדנעם און הערלעכן געדאַנקען-גאַנג, די הימלען האָבן זיך געעפנט, אין מיין נשמה האָט תּיבֿה אויפגעשיינט אַ וואַ-רעמער זומער-מאָג. אַ מלאַך האָט מיך באַשאַנקען מיט וויין, איך האָב אים געטרונקען פון אַ גראַנאַט-שאַל. כ'האָב דען געהערט ווי ס'קלאַפּט דער זייגער? כ'האָב דען געזען ווי דער לאַמפּ איז אויס-געגאַנגען? ה'זאָי איר זאָלט עס פאַרשטיין. איך האָב אַלץ אי-בערגעלעבט נאָכאַמאָל, כ'בין חידער געגאַנגען מיט מיין געליב-טער אין גאַס און אַלע האָבן זיך אומגעקוקט צו איר. מיר זענען געגאַנגען אין פאַרק, באַגעגנט דעם קעניג. איך האָב פאַר אים געהויבן דאָס הימל ביז צו דער ערד פון גרויס פרייד. דער קע-ניג האָט זיך צו איר אויסגעדרייט, צו מיין געליבטער, ווייל זי איז שוין און הערלעך. מיר זענען חידער געגאַנגען אין שמאַט און אַלע שולקינדער האָבן זיך אויסגעדרייט צו איר, ווייל זי איז יונג און טראַגט אַ הער קלייד. מיר זענען געקומען צו אַ רויט געמיוערט הויז און אַריינגעגאַנגען. איך בין מיט איר אַרויפגעגאַנגען אויף די טרעפּ און געוואָלט קניען פאַר איר. זי האָב מיך אַרומגענומען מיט אירע אַרעמס און מיך געקושט, דאָס איז געשען נעכטן אין אַזונט. נישט פריער. אויב איר פּרענט מיך, וואָס כ'האָב געשריבן—עס איז אַן איינציק אומאויפהערלעך געזאַנג צו דער פרייד, צום גליק, — אַט דאָס האָב איך געשריבן. ס'האָט זיך געדוכט, אַז דאָך גליק ליגט מיט אַ שלאַנקן, נאַקעטן, לאַכנדיקן האַרצן און רייסט זיך צו מיר.

— יא, כ'חיד באמת נישט לענגער פלוידערן מיט אייך — האָט געזאָגט דער טענטש ביז און פאַרצווייפלט. כ'האָב מיט אייך גערעדט צום לעצטן מאָל.

יאָהאַנעס האָט אים פאַרהאַלטן ביי דער מיר.

— וואָרט אַביסל. ס'זעט-אויס ווי אויף אייער פנים האָלט געפאַרן אַ שטיקל זון. איצט, ווען איר דרייט זיך אויס, זע איך ערשט, אַז דאָס איז דער לאַמפּ. פון אים פאַלט אַ זון-פלעק אויף

אייער שטערן. איר זענט מער נישט אזוי פארביטערט, כ'זע עס. אמת, כ'האָב געעפנט דאָס פענסטער און געזונגען צו-הויך. איך בין געווען אַ פריילעכער ברודער פון דער גאַנצער מענטשהייט. אזוי געשעט אַמאָל מיט עמעצן. דער פארשטאַנד שטאַרבט-אַפ. כ'האָב געדאַרפט פאַרשטיין, אז איר שלאָפט נאָך...

— די גאַנצע שטאַט שראָפט נאָך.

— יא, ס'איז פרי, איך וויל אייך עפעס שענקען. איר ווילט צונעמען? ס'איז פון זילבער, איך האָב עס אַליין באַקומען, כ'האָב עס באַקומען אַ מתנה פון אַ קליין מיידעלע, וואָס כ'האָב אַמאָל געראַטעוועט. ביטע שוין! ס'גייען דאָרטן אַריין צוואַנציק פאַפיראַסן. איר ווילט עס נישט אָננעמען? יא, אזוי, איר רויכערט נישט, אָבער איר וואָלט אייך געדאַרפט צוגעוויינען. זאָל איך מאַרגן צו אייך צוקומען און זיך אַנטשולדיקן? — כ'וואָלט זייער גערן עפעס געטון דערצו, איר וואָלט מיר מוחל זיין...

— אַ גוטע נאַכט.

— אַ גוטע נאַכט. איך לייג מיך איצט צו. איך זאָג עס אייך צו. איר וועט מער נישט הערן קיין שאַך. פון היינט אָן וועל איך מיך אויפפירן בעסער. דער מענטש איז אַוועק.

יאָהאַנעס האָט פרוצלינג געעפנט די טיר און נאָכגעשריגן:
— יא, אַנב, איך פאַר איצט אַוועק. איך וועל אייך מער נישט שטערן. איך פאַר מאַרגן אַוועק. כ'האָב אייך פאַרגעסן צו זאָגן.

ער איז נישט געפאַרן. פאַרשידענע מניעות האָבן אים אָפּ-געהאַלטן. ער האָט געדאַרפט ערליידיקן עטלעכע ענינים, גע-דאַרפט עפעס איינקויפן, באַצאָלן. ס'זענען אַוועק טעג מיט נעכט. ער האָט זיך אַרומגעדרייט אַ צעמומלעטער.

צום סוף האָט ער אָנגעקלונגען ביים קאַטערהער. — וויק-טאָריאַ איז דאָ

— וויקטאָריאַ איז אַוועק עפעס באַזאָרגן.

ער האָט ערקלערט, אז ער איז פון זעלבן אָרט, וואָס פרייליך
וויקטאָריאַ. ער האָט זיך נאָר געוואָלט מיט איר זען. ווען זי
וואָלט דאָ געווען, וואָלט זי זיכער ערלויבט זיך צו זען מיט אים.
ער וויל באַקומען אַ גרוס פון דער היים. גוט.

דערנאָך איז ער אַזעק אין שטאַט. אפשר וועט ער זי טרעפן,
זי אויפזוכן. אפשר פאָרט זי אין אַ קאַרעטע. ער האָט זיך אַזוי
אַרומגערייט ביזן אָונט. צום סוף האָט ער זי דערזען פאַרן טע-
אטער. ער האָט זיך געגריסט, געשמייכלט און געגריסט זיך — און
זי האָט געענטפערט אויף זיין גרוס. ער האָט געוואָלט צו איר צו-
גיין, ער האָט געהאַט אינגאַנצן עטלעכע טריט צו איר. אָבער
פלאַצירט ער דערזען, אז זי איז נישט אַרײַן. נעבן איר שטייט
אַטאַ, דעם קאַמערהערס זון. ער האָט געטראָגן אַ אויפפאַרם פון
אַ לײטענאַנט.

יאָהאַנעס האָט געטראַכט: אפשר וועט זי איצט צו מיר אַ
הינק טון, געבן אַ קליינעם צייכן מיט די אויגן? — זי איז גיך אַרײַן
אין טעאטער, אַרויטע, מיט אַ געבויגענעם קאַפּ, גלייך ווי זי וואָלט
זיך געוואָלט אויסבאַהאַלטן.

אפשר וועט ער זי קענען זען אין טעאטער? ער האָט גע-
נומען אַ ביכעט און איז אַרײַנגעגאַנגען.

ער האָט געקאָנט דעם קאַמערהערס קאָזשע, יאָ, אַט-די ריי-
כע לייט האָבן געהאַט אַן אייגענע לאָזשע. זי איז דאָרטן געזעסן
אין איר גאַנצער פראַכט און האָט זיך אומגעקוקט. זי זעט אים?
ווען דער אַקט האָט זיך געענדיקט, האָט ער זי אָפּגעוואָרט
אין קאָרידאָר. ער האָט זיך ווידער געגריסט. זי האָט אים אָנגע-
קוקט אַביסל דערשטוינט און צוגעשאַקלט מיטן קאַפּ.
— וואָסער קאָנסטו באַקומען דאָרטן — האָט אַטאַ געוואָגט

און אָנגעוויזן פאַר זיך.

זי זענען פאַרבייגעגאַנגען.

יאָהאַנעס האָט זיי נאָכגעקוקט. אַ מאַדנע טונקל־קייט האָט
איינגעהילט זיינע אויגן. אַדע מענטשן אַרום האָבן אויסגעזען צו זיין
ביזן אויף אים און אים געשטופט. ער האָט מעכאַניש געבעמטן

אַנטשולדיקונג און איז געבליבן שטיין. היקטאָריאַ איז אַזעק נאָך
האַסער.

ווען זי איז צוריקגעקומען, האָט ער זיך טיף פאַרבייגט
און געזאָגט:

—אַנטשולדיקט, גנעדיקע פרייליך...

—דאָס איז יאָהאַנעס—האָט זי געזאָגט און אים פאַרגע-
שמעלט.—דערקענסט אים?

אַטמאָ האָט געענטפערט און אים אָנגעקוקט מיט בלינצלעני-
דיקע אויגן.

—איר ווילט מסתמא וויסן, האָס ס'הערט זיך אין דער
היים—האָט זי ווייטער גערעדט און איר פנים איז געווען שיין און
רויק.—כ'ווייס באמת נישט, אָבער ס'גייט זיי, אפנים, גוט. אויסגע-
צייכנט. איך וועל גריסן די מילנערס.

—אַדאַנק. איר פאַרט באַלד, גנעדיקע פרייליך?

—אין אַ פאַר טעג אַרום. יא, כ'וועל אָפגעבן אַ גרום.

זי האָט אַ שאַקל געטון מיטן קאָפּ און איז אַזעק.

יאָהאַנעס האָט איר ווידער נאָכגעקוקט ביז זי איז פאַר-
שוונדן געוואָרן. דערנאָך איז ער אַרויס פון טעאטער. אן אייבי-
קע האַנדערונג, אַ שווער און טרויעריק אַרומגיין גאַס אין גאַס
אויס—אזוי אַרום איז ער איבערגעקומען אַ שטיק צייט. אַרום צען
אַ זיגער איז ער געשטאַנען פאַרן קאַמערעהערס הויז און געוואַרט.
איצט ענדיקט זיך שוין די שפּיל אין טעאטער און זי מוז אָנקו-
מען. אפשר זאָל ער עפענען דאָס טירל פון דער קאַרעטע,
אַראָפּנעמען דעם הוט, עפענען דאָס טירל און זיך פאַרבייגן ביז
צו דער ערד—?

צום סוף, אין אַ האַלבע שעה אַרום, איז זי אָנגעקומען.
זאָל ער בלייבן שטיין אין דער טיר און דערמאַנען אין זיך—ער
איז אַזעק מיט דער גאַס און זיך נישט אומגעקוקט. ער האָט
געהערט ווי מ'עפנט דאָס טויער, ווי די קאַרעטע פאַרט אַריין
און ווי מ'פאַרמאַכט ווידער דאָס טויער. דאַמאָלס האָט ער זיך
אויסגעדרייט צוריק. איצט איז ער אין משך פון אַ שעה געגאַנגען
היין און צוריק פאַרן הויז. ער וואַרט נישט אויף קיינעם

און האָט דאָ נישט וואָס צו מוין. פּלוצלינג האָט זיך דאָס טויער געעפנט פון אינעוועיניק און וויקטאָריאַ איז אַרויס אויף דער גאַס. זי איז געווען אָן אַ הוט און האָט בלויו געהאַט איבערגעוואָרפן אַ שאל אויף די אַקסלען. זי האָט געשמייכלט האַלב דערשראָקן, האַלב פאַרלעגן און די ערשטע פּראַגע איז געווען:

—איר גייט דאָ אַרום און טראַכטן?

—ניין—האָט ער געענטפערט.—צי כ'טראַכטן—ניין, כ'דריי מיך בלויו דאָ אַרום.

—איך האָב אייך געווען דאָ גיין אַהין און צוריק און כ'האַב געוואָלט... כ'האַב אייך געווען דורכן פענסטער. איך מוז תּיבף צוריק אַריינגיין.

—אדאַנק, וואָס איר זענט אַרויסגעקומען, וויקטאָריאַ. אַ ביסל פריער בין איך געווען פאַרצוהייפלט און איצט איז עס שוין איבערגעגאַנגען. אַנטשולדיקט, וואָס כ'האַב זיך געגריסט צו אייך אין טעאָטער. לידער האָב איך זיך געפּרעגט אויף אייך אויך דאָ ביים קאַטערהער. איך האָב אייך געוואָלט טרעפן און געוואָר זען, וואָס איר האָט געמיינט, וואָס איר מיינט דערמיט.

—יאָ—האָט זי געוואָגט—איר וויסט דאָך. איך האָב אייער נעכטן געוואָגט אַזויפיל, אַז איר קאָנט נישט האָבן וועגן דעם קיין שום ספּקות.

—איך בין נאָך אַלץ אַזוי אומזיכער, ווי געווען. לאַמיר מער נישט רעדן וועגן דעם. איך האָב געוואָגט גענוג. איך האָב געוואָגט צופיל און איצט לידט איר צוליב דעם. איך האָב אייך לייב. איך האָב אייערנעכטן נישט געוואָגט קיין לייג און אויך איצט נישט. אָבער ס'איז פאַראַן אַ סאַך, אַ סאַך, וואָס צעשיידט אונז. איך שעץ אייך זייער, איך רעד מיט אייך זייער גערן, האָב מער לייב צו רעדן מיט אייך, ווי מיט אַ סאַך אַנדערע, רע, אָבער... יאָ, כ'קען דאָ מער נישט שטיין, מ'קען אונז נאָך דערזען פון די פענסטער. יאָהאַנעס, ס'זענען פאַראַן אַזויפיל סבות, זעלבט איר קענט נישט—און איר דאַרפט מיך נישט בעטן כ'וואָל זאָגן, וואָס כ'מיין. איך האָב געקלערט וועגן דעם באַטאָג און

באַנאַכט. איך מײן דאָס, וואָס כ׳האַב געזאָגט. אָבער ס׳איז אומ-
מעגלעך.

— וואָס איז אוממעגלעך?

— אַלץ צוזאַמען, אַלץ. הערט יאָהאַנעס, פאַרשפּאַרט מיר
כ׳זאָל דאַרפן זײן שטאַלץ פאַר אונז ביידע צוזאַמען.
— יאָ, גוט, כ׳וועל עס אייך פאַרשפּאַרן! אָבער זאָלט איר
מיך האָבן אייערנערבטן געמאַכט צום נאַר? ס׳איז געשען אזוי: איר
האַט מיך געטראָפן אין גאַס, געווען אין אַ גוטער שטימונג און
דערפאַר...

זי האָט זיך אויסגעדרייט און געוואָלט אַוועקגיין.
— האָב איך געמאַכט עפעס אַן אָפּהאַלטן-האַט ער געפּרעגט.
זײן פנים איז געוואָרן בלייך נישט צו דערקענען. — כ׳מײן, הי
אזוי האָב איך צו נישט געמאַכט אייערע... כ׳בין עפעס באַגאַנגען
אַ חטא אין משך פון די צוויי טעג און צוויי נעכטן
— נײן, דאָס נישט. איך האָב בלויז נאַכגעטראַכט וועגן דעם.
און איר נישט? ס׳איז די גאַנצע צײט געווען אַן אוממעגלעכע זאַך,
זאָלט איר חיסן, איך שעץ אייך, האַלט פון אייך זייער...
— און אַכט אייך.

זי קוקט אים אָן, זײן שמייכל פאַרדריסט זי און זי רעדט
האַסטיק הייטער:

— מײן גאָט, איר פאַרשטייט דען נישט אַליין, אַז מײן פאָ-
טער וועט דערויף נישט מסכים זײן? פאַרוואָס צווינגט איר מיך
כ׳זאָל אייך דאָס זאָגן איר הייסט דאָך דאָס אַלײן. צו וואָס וואָלט
דאָס דערפירטן בין איך נישט גערעכט?
פּויוע.

— יאָ — ענטפּערט ער.

— אויסערדעם — רעדט זי ווייטער — זענען פאַראַן נאָך אַסאַך
סבות... נײן, איר דאַרפט מיר פאַמת מער נישט נאַכגיין אין טע-
טער. איך האָב זיך געשראַקן פאַר אייך. דאָס דאַרפט איר מער
נישט טון.

— נײן — זאָגט ער.

זי נעמט אָן זײן האַנט.

— איר קענט נישט קומען אויף א שטיקל צייט אהיים? איך
האלט מיך זייער געפרייט. וואָס פאר אַ וואַרעמע האַנט איר האָט.
איך פריד. ניין, איצט מוז איך שוין גיין, אַ גוטע נאַכט.
— אַ גוטע נאַכט—האָט ער געענטפערט.

די גאָס אַרויף אין שטאָט אַרײַן האָט זיך אויסגעצויגן
קאַלט און גרוי, אויסגעזען ווי אַ שנור פון זאַמד, אַן אייביקער
וועג. ער האָט באַגענגט אַ יונגל, וואָס פאַרקויפט רױזן. ער האָט
אים צוגערופֿן, גענומען אַ רױז, געגעבן דעם יונגל אַ גאַלדענע מטבע
פון פינף קראַנען, אַ מתנה, און איז אַזעק ווייטער. באַלד דערנאָך
האָט ער דערזען אַ גרופע קינדער זיך שפּילן בײַ אַ טויער. אַ יונגל
פון אַ יאָר צען איז געזעסן שטיל און זיך צוגעקוקט. זײַנע אַלמע
בלױע אויגן האָבן נאַכגעקוקט די שפּיל, זײַנע באַקן זענען אײַ-
געפאַלן און דער קין — פירעקיק. אויף דעם קאַפּ האָט ער גע-
טראָגן אַ לײַזנטן היטל, אַ אונטערשטאַק פון אַ היטל. דאָס קינד
האָט געטראָגן אַ פאַרוק, פון אַ קראַנקהייט זענען אים אויסגעקראַכן
די האָר. אויך זײַן נשמה איז מסתמא געווען אינגאַנצן פאַרזעלדקט.
יאהאַנעס האָט דאָס אַלץ באַטראַכט, כאָטש ער האָט נישט
געהאַט קיין שום קלאַרע פאַרשטעלונג, אין וואָס פאַר אַ טײל
שטאָט ער געפינט זיך און נישט — ווהיין ער גײט. ס'האָט אויך
אַנגעהויבן רעגענען. ער האָט עס נישט געפירט און נישט געעפנט
דעם שירם, כאָטש ער האָט אים אַרומגעטראָגן מיט זיך אַ גאַנצן
טאָג.

ווען ער איז סוף-בל-סוף צוגעקומען צו אַן אָרט, וווּ ס'זענען
פאַראַן בענק, האָט ער זיך אַזעקגעזעצט. ס'האָט גערעגנט אַלץ
שטאַרקער. ער האָט אַלײַן נישט געפּילט ווי ער צעעפנט דעם
שירם און בלייבט אַזוי זיצן. באַלד דערנאָך איז אים באַפאַלן אַ
שטאַרקע שלעפּעריקייט, זײַן מוח איז געווען ווי אין נעפל. ער
האָט צוגעמאַכט די אויגן און אַנגעהויבן צו שאַקלען דעם קאַפּ
און שלאָפֿן.

אין אַ ווייַצע שפעטער האָט ער זיך אויפגעכאַפט פונם קול
פון צוויי דורכגייער, וואָס האָבן גערעדט הויך. ער איז אויפגע-
שטאַנען און גענומען גיין ווייטער. זײַן מוח איז געוואָרן קלאַרער

און ער האָט זיך דערמאַנט אין אַרץ, וואָס ס'איז געשען. ער האָט זיך דערמאַנט אין אַלע געשעענישן, אפילו אין העם, אז ער האָט געגעבן דעם יונגל פינף קראַנען פאַר רויזן. ער האָט זיך פאַרגעשטעלט די אַנטציקונג פון דעם קליינעם פאַרשוין, ווען ער וועט געפינען אָט די ווונדערבאַרע מטבע צווישן קליינעם געלט און העט דערזען, אז דאָס איז נישט קיין פינאַנצחאַנציקער, נאָר פינף קראַן אין גאָלד. גאָט איז מיט דיר!

און די איבעריקע קינדער זענען אפשר אַנטלאָפן פאַרן רעגן און זיי שפּילן זיך ווייטער אין טויער, שפּרינגען ארום און שפּילן אין קייקעלעך. און דער צען-יעריקער זקן זיצט און קוקט זיך צו. ווער הייסט, אפשר פרייט ער זיך אויך צוליב עפעס, אפשר האָט ער אַ לאַקע ביי זיך אין שטוב אין הינטער-הויף. אפשר האָט ער נאָך נישט פאַרלוירן אַלץ אין לעבן, אפשר איז אין זיין פאַרזעלקטער נשמה פאַראַן אַ האַפּנונג?

אַ פּיינע, שלאַנקע דאַמע איז פּלוצלינג הי אַרויסגעשוועמען. ער האָט זיך אָפּגעשאַקלט, געבליבן שטיין. ניין, ער קען זי נישט. זי איז אַרויסגעקומען פון אַ זייטיקער גאַס און איז אינדערגיך אַזעק ווייטער. זי טראַגט נישט קיין שירם, כאַטש ס'גיסט אַ רעגן. ער האָט זי דעריאָגט, זי אָנגעקוקט און פאַרבייגעגאַנגען. הי פּיין און יונג זי איז! זי איז נאָס, וועט זיך פאַרקילן און ער שטעלט זיך נישט אײן זיך צו דערנענטערן צו איר. ער פאַרהאַקט דעם רעגן-שירם, פּדי נישט זי אַליין זאָל זיין נאָס. ווען ער איז אָנגע-קומען אַהיים, איז שוין געהען נאָך האַלב באַנאַכט.

ביי אים אויפן טיש איז געלעגן אַ ברויז, אַ קאַרטע, ס'איז געהען אַן איינלאַדונג. די סײַערס וועלן זיך פּרייען, אויב ער וועט קאָנען קומען צו זיי מאַרגן אין אָונט. ער וועט טרעפן באַ-קאַנטע מענטשן-זאָל ער זיך פאַרשטעלן!-חיקמאָריא, די פּרייליך פון שלאָס. פּריינטלעכע גריסן.

ער איז איינגעשלאָפן אויף דער שטול. אין אַ פאַר שעה אַרום האָט ער זיך אויפגעכאַפט אַ פּריירנדיקער פון קעלט. האַלב וואַך, האַלב טראַפּניק, דורכגענומען פון שוידער, מיר פון אומ-גליקלעכן מאַג, האָט ער זיך אַזעקגעזעצט ביים טיש און געהאַלט

אָנשריבן תשובה אויף דער איינלאדונג, זאָס ער האָט נישט גע-
האַט בדעה אָנצונעמען.

ער האָט אָנגעשריבן תשובה און געוואָלט זי גיין אַריינזאָרפן
אין בריה-קעסטל. פלוצלינג איז אים געקומען אויפן געדאַנק, אז
היקמאָריאָ העט אויך דאָרטן זיין. יאָ אזוי, זי האָט אים גאָרנישט
דערציילט העגן דעם. זי האָט מורא געהאַט, אז ער קאָן נאָך
קומען. צווישן פּרעמדע מענטשן וויל זי מיט אים נישט האָבן קיין
שום שייכות.

ער האָט צעריסן דעם בריה. אָנגעשריבן אַ נייעם און גע-
דאַנקט. יאָ, ער העט קומען. פון אינערלעכער אויפּרעגונג האָט
ביי אים געציטערט די האַנט. ס'האַט אים אָנגענומען אַ מאָדנע
בריי לעכע פאַרביטערטקייט. פאַרוואָס זאָל ער נישט אַהינגיין פאַר-
זאָס זאָל ער זיך באַהאַלטן? גענוג.

ס'האַט אַרומגעכאַפט זיין געמיט אַ געוואַלדיקע אויפּרעגונג.
ער האָט אַרויסגעריסן אַ פולע האַנט מיט בלעטער פון זיין זאַנט-
קאַלענדאַר און איז עלטער געוואָרן מיט אַ וואָך. ער רעדט
זיך איין, אז ער איז צוליב עפעס פריילעך, אָן אַ שיעור זאַנט-
ציקט. ער וויל אין דער שעה געניסן, אָנצינדן די פייקע, זיך
אַוועקזעצן און זיך פרייען. די פייקע איז נישט אין אָרדנונג. ער
זוכט אַ מעסער, אַ פייקע-פּוצער, געפינט נישט און נעמט פלוצלינג
אַרויס פון זייגער אין ווינקל אַ וויזער, בדי דערמיט אויסצורייניקן
די פייקע. ער האָט הנאה זיך צוצוקוקן צו דער דאָזיקער צע-
שטערונג. עס גלוסט זיך אים צו לאַכן און ער קוקט זיך אום,
צי ס'איז נישטאָ נאָך עפעס קאַליע צו מאַכן.

די צייט פאַרגייט. צום סוף לייגט ער זיך אַוועק אויפן
בעט אין אַלע נאַסע מלבושים און שלאָפט איין.

ווען ער האָט זיך אויפגעכאַפט, איז שוין געווען הייט אין
טאָג אַריין. ס'האַט נאָך אַלץ גערעגנט. אויף דער גאַס איז געווען
נאַס. זיין קאַפּ איז געווען אינגאַנצן צעדרייט. שטיקער חלומות
האַבן זיך אויסגעמישט מיט די געשעענישן פון נעכטיקן טאָג. ער
האַט מער נישט געשפירט, אז ער האָט היץ, פאַרקערט, ס'האַט
אים איצט אַרומגענומען אַ מין קילקייט, גלייך ווי ער האָלט

א גאנצע נאכט ארומגעוואנדערט אין א פייכטן וואַלד און איז איצט
נאָענט צו אַ אָזערע.

מ'האָט אָנגעקלאַפּט. רער פּאָסט-טרענער האָט אים געברענגט
א ברייט, ער האָט אים געעפנט, אַרײַנגעקוקט, געליינט און שווער-
לעך פאַרשטאַנען. דער ברייט איז געווען פון וויקטאָריאַ, אַ צעמל,
אַ האַלב בייגעלע! זי האָט פאַרגעסן אים צו דערציילן, אַז זי וועט
היינט אין אָהנט זיין ביי די סײַערס. זי וואָלט אים געוואָלט טרעפן
דאָרטן, זי וויל אים געבן גענויערע ערקלערונגען, וויל אים בעטן
ער זאָל זי פאַרגעסן און דאָס פאַרטראָגן ווי אַ מאַן. אַנטשווידיקט
פאַר דעם שלעכטן פאַפיר, פריינדלעכע גריסן.

ער איז אַרויס אין שטאַט, האָט אָפּגעגעסן, איז צוריק אַהײַם.
געגאַנגען און צום סוף אָנגעשריבן צו די סײַערס אַן אָפּזאָג. ער קען
נישט קומען, ער וואָלט אָבער געוואָלט האָבן די געלעגנהײַט אַן
אַן אַנדער מאָל צו זיין דאָרטן. אפשר מאָרגן אין אָהנט.
דעם ברייט האָט ער אַוועקגעשיקט מיט אַ שליח.

V

איצט איז געווען הערבסט. וויקטאָריאַ איז אַהײַמגעפאַרן. אין
דער קליינער, פאַרוואַרפענער גאַס מיט אירע הייזער אין, ווי פריי-
ער, געווען שטיל. אין יאָהאַנעסעס צימער האָט ביינאַכט געברענט
אַ לאַמפּ. ער איז געוואָרן אָנגעצינדן אין אָהנט צוזאַמען מיט די
שטערן און אויסגעלאָשן געווערן פאַרטאָג. יאָהאַנעס האָט געפאַר-
בעט און געקעמפּט, ער האָט געשריבן אַ גרויס בוך.

ס'ווענען אַוועק וואָכן און חרשים. ער איז געווען אַליין, האָט
זיך מיט קיינעם נישט געזען. צו די סײַערס איז ער מער נישט
געקומען. אָפּט האָט זיין פאַנטאַזיע געטריבן מיט אים אַ ביזע שפּיל
און האָט פאַנאַנדערגעוואָרפן אין זיין בוך רעיונות אָן אַ שייכות,
וואָס ער האָט שפעטער געמוזט אויסמעקן און אויסרייסן. דאָס האָט
אים שטאַרק אָפּגעהאַלטן אין דער אַרבעט. אַ פּלוצלינגער לאַרם
אין גאַס, אַ רויש פון אַ וואָגן האָבן געקענט אַ שטויס טון זיינע

געדאנקען און זי אראָפּפירן פון דער פּויערדיקער ליניע.

אַכטונג! מיידט-אויס דעם האָגן!

פאַרוואָס? פאַרוואָס זאָל מען זיך טאַקע היטן פאַר דעם האָגן? ער פאַרט-אַדורך, איצט איז ער שוין אפּשר ביים ראָג. אפּשר שטייט דאָרטן אַ מענטש אָן אַ מאַנטל, אָן אַ הימל. ער שטייט איינגעבויגן און האַלט זיין קאָפּ אַקעגן האָגן. ער הייל ווערן איבער-געפאַרן, צעמאָלט, געהרגעט. דער מענטש הייל שטאַרבן — דאָס איז זיין זאַך. ער קנעפּלט מער נישט צו די קנעפּלעך פון העמד און ער האָט אויפּגעהערט אינדערפרי צוצושנורוועלען די שיד. ער לאָזט אַלץ אָפּ, זיין ברוסט איז נאַקעט און מאָגער. ער וועט שטאַרבן... אַ מענטש איז געלעגן אַ גוסס, ער האָט געשריבן אַ ברייב צו אַ פריינט, אַ צעמל, אַ קליינע בקשה. דער מענטש איז געשטאַרבן און איבערגעלאָזט אַט-דעם ברייב. ס'איז דאָרטן געווען אַ דאַטע און אַ אונטערשריפט. דער ברייב איז געווען באַשריבן מיט גרויסע און קליינע אותיות, כאַטש דער מענטש האָט געהאַלטן אַ שעה פאַרן טויט בעת ער האָט אים געשריבן. דאָס איז אזוי מאָדנע. ער האָט אויך געמאַכט זיין געוויינלעך דריידל אונטער דער חתימה, אָבער אין אַ שעה אַרום איז ער געווען טויט... ס'איז געווען נאָך אַן אַנדער מענטש. ער איז געלעגן אַליין אין אַ קליין, בלוי-געמאָלט צימער באַשלאָגן מיט ברעמלעך. האָס הייטער? — גאַרנישט. אין דער גאַנצער ברייטער העלט איז ער דער, האָס דאַרף איצט שטאַרבן. ער איז פאַרנומען דערמיט, ער קלערט וועגן דעם ביז מאַטקייט. ער זעט, אַז ס'איז אַוונט, אַז אויפן זייגער איז אַכט און ער באַגרייפט נישט, פאַרוואָס ער קלינגט נישט. דער זייגער קלינגט נישט. ס'איז שוין עטלעכע מינוט נאָך אַכט, ער טיקט הייטער, אָבער ער קלינגט נישט. אַרעמער מענטש, זיין מוח האָט שוין אָנגעהויבן איינצושלאָפּן. דער זייגער האָט געקלונגען, נאָר ער האָט עס נישט באַמערקט. ער מאַכט אַ לאַך אין זיין מוטערס בילד, האָס הענגט אויף דער וואַנט. צו האָס טויג אים אַט-דאָס בילד און הילמאי זאָל עס בלייבן גאַנץ, ווען ער גייט אַוועק? זיין מי-דער בליק פאַלט אויף דעם בלומענטאַפּ, האָס שטייט אויפן טיש. און ער שטרעקט-אויס די האַנט און האַרפט אַראָפּ פאַמעלעך און

פאַרטראַכט דעם גרויסן בלומענטאָפּ אויף דער ערד אזוי, אז ער ווערט צעבראָכן. הלמאי זאָל ער דאָרטן שטיין און בלייבן גאָנץ? דערנאָך וואַרפט ער אַרויס דורכן פענסטער זיין ציגאַר-שפיצל פון בערנשטיין. צו וואָס טויג עס אים? ס'איז אים אזוי קלאָר, אז דאָס אַלץ דאַרף נישט בלייבן נאָך אים. און אין אַ וואַך אַרום איז דער מענטש געווען טויט...

יאָהאַנעס שטייט-אויף און נעמט גיין איבערן צימער אַהין-און-צוריק. דער שכן אין יענער זייט וואַנט כאַפט זיך אויף. ער הערט אויף צו שנאָרבן און מ'הערט זיין זיפּצן, אַ פּייללעך זיפּצן. יאָהאַנעס גייט צו צום טיש אויף די שפיצן פינגער און זעצט זיך צוריק אַנידער. איגדרויסן פאַר זיין צימער רוישט דער הינט צווישן די טאָפּאָלעס און ס'נעמט אים אַדורך. די אַלמע טאָפּאָלעס שטייען אָן בלעטער און זעען אויס ווי טרויעריקע פאַרזעענישן. עטלעכע דאַרע צווייגן קלאַפּן זיך אָן אין דער וואַנט. ס'הערט זיך אַ הויך קנאַקן ווי פון אַ האַלץ-מאַשין, אַ צעבראָכענע סטעמפּ-מיל, וואָס גייט און גייט.

יאָהאַנעס האָט אַריינגעקוקט אין זיינע פאַפירן און געלייענט. יאָ, זיין פאַנטאַזיע האָט אים הידער אַרעפּגעפירט פון וועג. ס'האַט דאָ קיין שום שייכות נישט סיי דער טויט און סיי דער פאַרביי-פאַרנדיקער וואַגן. ער שרייבט וועגן אַ גאַרטן, - וועגן אַ גרינעם און געדיכטן גאַרטן אין זיין היים, וועגן גאַרטן פון שלאָס, - וועגן דעם שרייבט ער איצט. דער גאַרטן איז איצט טויט און פאַר-שנייעט, פונדעסטוועגן שרייבט ער וועגן אים. ביי אים הערשט דאָרטן דעללוזין נישט קיין הינטער און קיין שניי, נאָר פּריילינג און גומע-ריחות און מילדע הינטן, און ס'איז אַוונט. דער טייך אונטן איז שטיל און טיף, ווי אַים פון בליי. דער אימאַליענישער בעז שמעקט. אַלע צווייגלעך זענען פּויל מיט בליטן און גרינע בלעטער, און די לופט איז אזוי שטיל, אז מ'הערט דאָס פיקן פון פיקהאַלץ אויף יענער זייט איינגוס. אויף איינעם פון די וועגן אין גאַרטן שאייט היקטאָריאָ. זי איז אַליין, אַנגעטון אין ווייסן, צוואַנציק-זו-מערס אַלע. אזוי שטייט זי. איר געשמאַלט איז העכער פון די העכסטע רויזן-קוסטן, זי קוקט צום וואַסער, צו די וועלדער, צו

די העלדער, צו די שלאָפנדיקע בערג אין דער היימנס. זי זעט אויס הי אַ הייסער מלאַך אין דעם גרינעם גאַרטן. אונטן אויף דעם העג הערט מען טריט, זי גייט צו צו דער אלטאַנע, וואָס ליגט באַ- האַרטן אין גרינס, שפאַרט זיך אָן מיטן עלנבוין אויף דער מויער און קוקט אַראָפּ. דער מענטש אויפן העג נעמט אַראָפּ דאָס הימל ביז צו דער ערד און גריסט. זי שאַקלט צוריק מיטן קאָפּ. דער מענטש קוקט זיך אום. ס'איז דאָ נישטאָ אין דער נאָענט קיינער, וואָס האַלט אים געקענט נאָכשפיאַנירן, און ער מאַכט עטלעכע טריט צו דער מויער צו. אָבער זי רוקט זיך צוריק און רופט: נין, נין! זי פאַרשטעלט זיך אויך מיט דער האַנט. — היקטאַר- יא, זאָגט ער — דאָס, וואָס איר האָט אַמאָל געוואָגט, איז פול- שמענדיק אמת. איך האָב עס מיר נישט געדאַרפט איינרעדן, הייט ס'איז אוממעגלעך. — יא, — ענטפערט זי, — אָבער וואָס היילט איר? — ער איז שוין צוגעקומען גאנץ נאָענט צו איר. צווישן אים און איר שטייט בלוז די מויער. ער ענטפערט: — וואָס איך היילט גיט אַ קוק, איך הייל דאָ בלוז שטיין איין מינוט. צום לעצטן מאָל שוין. איך הייל זיין נעבן אייך אזוי נאָענט היפל ס'איז נאָר מעגלעך. איצט שטיי איך נישט הייט פון אייך! זי שחייגט. אזוי פאַרגייט די מינוט. — אַ גוטע נאַכט — זאָגט ער און ציט הידער אַראָפּ דעם הוט כמעט ביז צו דער ערד. — אַ גוטע נאַכט! — ענטפערט זי. און ער גייט אַזעק קיינמאָל נישט צוריקצוקומען...

וואָס פאַראַ שייכות האָט דאָס צום טויט? ער האָט צונויפ- געקוועטשט דאָס באַשריבענע פאַפיר און אַריינגעוואָרפן אין אויזן אַריין. דאָרטן ליגן נאָך אַסאך אַנדערע באַשריבענע פאַפירן, וואָס דאַרפן פאַרברענט ווערן. ס'זענען בלוז פּרובלינגע איינפאַלן פון זיין פאַנטאַזיע, וואָס האָבן זיך צוגעשטעפּעט. איצט האָט ער הי- דער געשריבן העגן דעם מענטש אויפן העג, אַ וואַנדערער, וואָס גריסט זיך און זאָגט צום הידערזען נאָכדעם, הי זיין מינוט איז פאַרביי. און אין גאַרטן איז פאַרבליבן אַ יונג מיידל, זי איז אָנגע- טון אין הייסן און איז אלט צוואַנציק זומערס. זי האָט אים נישט געהאַלט, נין, מסתמא. אָבער ער איז געשטאַנען ביי דער מויער, הינטער העלבער זי איז געווען.

ס'זענען הידער אַזעק וואָכן און חדשים. דער פּרילינג איז געקומען. דער שניי איז שוין אַזעק. אין וועלט-רוים פון דער זון ביז צו דער לבנה טראָגט זיך אַרעש, ווי ס'וואָלטן זיך געגאַסן האַסערן. ס'זענען שוין געקומען צו פליען די שוואַלבען און אין וואַלד הינטער דער שטאָט האָט דערוואַכט דאָס לוסטיקע לעבן פון אַלערליי היפּנדיקע באַשעפענישן און פייגל מיט פּרעמדע לשונות. פון דער ערד האָט געשלאָגן אַ פּרישער און זיסלעכער ריח.

זיין אַרבעט האָט געדויערט אין משך פון גאַנצן הינטער. די טרוקענע צווייגן פון די טאַפּאַלעס האָבן בייטאַג און ביינאַכט גע-ריבן די ווענט פון זיין הויז. איצט איז געווען פּרילינג, די שטור-מען זענען פאַרביי און די סטעמפ-מיד האָט אַ יפּגעהערט אַרבעטן. ער עפנט דאָס פענסטער און קוקט אַרום. די גאַס איז שוין רויק, כאָטש ס'איז נאָך נישט האַלב-ביינאַכט די שטערן בליש-טשען אויף דעם אָן-וואַלקנדיקן הימל. אַלץ ווייזט, אַז מאָרגן וועט זיין אַ וואַרעמער און העלער טאַג. ער הערט דעם רויש פון שטאָט, וואָס מיט זיך אויס מיט דעם אייביקן רעש פון דער הייטקייט. פּרוּצלינג דערהערט זיך אַ פּיף פון אַ לאַקאַמאַטיוו. עס איז אַ סיג-נאַל פון אַ נאַכט-צוג, ס'קלינגט-אַפּ ווי אַן איינציקער קריי אין דער שטילער נאַכט. איצט הייבט זיך אָן די צייט פון דער אַרבעט. אָט דער פּיף איז פאַר אים געווען אין משך פון גאַנצן הינטער ווי אַ אָנזאָג.

און ער פאַרמאַכט דאָס פענסטער און זעצט זיך הידער ביים מיש. ער רוקט אָפּ אין אַ זייט די ביכער, וואָס ער האָט געלייענט, און נעמט אַרויס זיינע פאַפירן. ער נעמט זיך צו דער פּעדער. איצט איז זיין גרויסע אַרבעט פּמעט פאַרטיק. ס'פּעלט בלוז דאָס שלום-קאַפיטל, אַ געזעגנונג ווי פון אַ אָפּגייענדיקער שיף. ער האָט עס שוין אין קאַפּ.

אין אַ גאַסט-הויז אויפן וועג זיצט אַ מענטש. ער איז פאַרביי-געפאַרן. ער פאַרט הייט, הייט אין דער וועלט אַריין. זיינע האָר און באָרד זענען גרוי און אַסאך יאָרן האָט ער שוין דורכגעלעבט. אָבער ער איז נאָך אַלץ גרויס און שטאַרק און זיין גאַנצער גע-בוי איז יונגער ווי לויטן אויסזען. אינדרויסן שטייט זיין וואָגן. די

פערד רוען זיך אָפּ. דער קוטשער איז לוסטיק און צופרידן, הייַז
 ער האָט באַקומען פון דעם פרעמדן חייִן און עסן. ווען דער הער
 האָט איינגעשריבן זיין נאָמען, האָט אים דער באַלעבאָס דער-
 קענט, זיך טיף פארנייגט און אים אָפּגעגעבן אַסאך פבור. ווער
 לעבט איצט אין שלאָסל-האָט דער הער געפרעגט. דער באַלע-
 באָס ענטפערט: — דער קאַפיטאַן, ער איז איז זייער רייך. די גנע-
 דיקע פרוי איז גוט צו אַלע, — צו אַלע — פּרעגט דער הער זיך
 אַזיין און שטייבלט מאָדנע — צו מיר אויך? און ער נעמט עפעס
 שרייבן אויף אַ פאַפיר. צום סוף לייענט ער עס איבער. ס'איז אַ
 געדיכט, שווער און רויק, אָבער מיט אַסאך ביטערע ווערטער.
 דערנאָך האָט ער דאָס פאַפיר צעריסן אויף שטיקער. ער איז גע-
 בליבן זיצן און צעריסן דאָס פאַפיר אויף נאָך קלענערע שטיקלעך.
 פּלוצלינג האָט מען אָנגעקלאַפט אין דער מיר און ס'איז אַריינגע-
 קומען אַ פרוי געקליידט אין געלן. זי האָט אופגעהויבן דעם
 שלייער. ס'איז געווען די פריצה, פרוי היקטאָריאַ. זי זעט אויס
 הי אַ קעניגין. דער הער האָט זיך גיך אויפגעהויבן. זיין טונקלע
 נשמה איז אין דער רגע דורכגעלויבטן געוואָרן, הי האַסער פון
 פישערישן לאַקער-פייער. — איר זענט גוט צו אַלע, — זאָגט ער
 ביטער, — איר זענט געקומען צו מיר אויך. זי ענטפערט נישט. זי
 שטייט בלויז און קוקט אים אָן. איר פנים ווערט טונקל-רויט.
 — האָס הילט איר? — פּרעגט ער אַקוראַט אזוי ביטער הי פרי-
 ער. — איר זענט געקומען מיך דערמאנען אין אַמאָל? אָבער דאָס איז
 שוין דאָס לעצטע מאָל, גנעדיקע פרוי. איצט פאַר איך אַוועק
 אויף שטענדיק. די יונע פריצה ענטפערט נאָך אַדך נישט, אָבער
 איר מויל ציטערט. ער זאָגט: — אויב ס'איז אייך נישט גענוג, וואָס
 כ'האַב איינמאַל אָנערקענט מיין טפשות, טאָ הערט, איך מו עס
 נאָכאַמאָל? איך האָב אייך געוואָלט האָבן, נאָר כ'בין אייך נישט
 ווערט געווען. — זענט איר שוין צופרידן? ער רעדט הייטער מיט
 אַלץ אַ גרעסערער היציקייט: — איר האָט מיר אָפּגעזאָגט, גענומען
 אַן אַנדערן. איך בין געווען אַ פויער, אַ בער, אַ באַרבאַר, וואָס איז
 אין די יונגע יאָרן אַריינגעפאַרן אין קעניגס אַ ווילד לאַנד! — פּלוצ-
 לינג האַרפט זיך דער הער אַריין אין אַ שטול און נעמט שרובצן

ביטער:—אך, גייט שוין! זייט מיר מוחל, גייט אייך אייער העג! איצט זענען ביי דער פריצה פאָרגלייזערט געהאָרן אלע בלוטן פון פנים. זי הייבט אָן רעדן און זאָגט אַרויס אירע ווערטער פאָ מעלדעך און דייטלעך:— איך האָב אייך ליב. האָט מער נישט קיין טעותים; אייך האָב איך ליב. צום היידערזען.—ס'איז געהען די יונגע פריצה. זי האָט פאָרלייגט די הענט אויפן פנים און איז אינגדערגיך אַרויס פון דער מיר...

ער לייגט אַזעק די פּעדער און לענט זיך אָן, יאָ. פּונקט. ענדע. דאָרט לייגט דאָס בוך, אלע געשריבענע בלעטער, די אַר- בעט פון ניין חדשים. אַ וואַרעמע צופרידנקייט נעמט אים אַדורך. זיין הערק איז דערפירט געהאָרן צום סוף. און בשעת ער זיצט אַזוי און קוקט צום פענסטער, דורך העלכן ס'קוקט אַריין אַ גרויער פאַרמאָג, הערט נישט אויף אין זיין קאָפּ צו זשומען און צו האַקן און דער גייסט אַרבעט הייטער. ער איז פּוד מיט שטימונגען. זיין מוח איז הי אַן אָפּגעשניטענער הילדער גאַרטן, אין העלכן די ערד פאַרעט.

אויף אַ סודותדיקן אופן געפינט ער זיך אין אַ טיפּן, אויסגעשטאַר- בענעם טאַָל, וווּ ס'איז נישט פאַראַן קיין לעבעדיק נפש. הייט, אַזיין און פאַרגעסן שטייט אַן אַרגל און קלינגט. ער גייט צו נענ- טער, באַטראַכט אים. דער אַרגל איז צעבלומיקט. בשעת ער קלינגט, גייט אים פון איין זייט בלוט. גייענדיק הייטער קומט ער צו צו אַ מאַרק. אַלץ איז וויסט. מ'זעט נישט קיין בוים, מ'הערט נישט קיין קול, דער מאַרק לייגט אַ וויסטער. אָבער אין זאַמד זענען דאָ שטייהל-שפורן פון מענטשלעכע טריט און אין דער לופט טראָגט זיך נאָך דאָס לעצטע וואָרט, וואָס מ'האַט אַרויסגעערעדט אויף דעם אַרט,—אזוי קורץ איז, אַז דאָס אַרט איז פאַרלאָזט גע- האָרן. ס'נעמט אים אַדורך אַ מאַדנע געפיל. די ווערטער, וואָס טראָגן זיך נאָך אין דער לופט איבער דעם מאַרק, שרעקן אים, דערנענטערן זיך צו אים, טוען אים אָן צער. ער שטופט זיי אָפּ, אָבער זיי קומען היידער צו. עס זענען נישט קיין ווערטער, עס זענען זקנים. אַ גרופע טאַנצנדיקע זקנים. ער קוקט זיי אָן. פאַרוואָס טאַנצן זיי און פאַרוואָס זענען זיי נישט פריילעך, בעת זיי טאַנצן

א קאלטער הויך יאָגט פון אָט-דעם עולם זקנים. זיי זענען נישט, זיי זענען בלינד. און ווען ער רופט זיי, הערן זיי נישט. זיי זענען טויט. ער האַנדערט קיין מזרח, צו דער זון. ער קומט-צו צו א פעלז. א קול רופט: ביסט ביי א פעלז?—יאָ, — ענטפערט ער, — ב'שטיי ביי א פעלז. דאָס קול זאָגט: — דער פעלז, ביי העלכן דו שטייט, איז מיין פוס. איך ליג געבונדען אין עק העלם, קום און באַפריי מיך! און ער גייט אַזעק צום עק העלם. ביי א בריק שטייט א מענטש און האַרט אויף אים, ער זאמלט שאַטנס. דער מענטש איז פון מושקאַטאָן אייזיקע שרעק כאַפט אים אַרום בעת ער דערועט דעם מענטש, האָס היל ביי אים צונעמען דעם שאַטן. ער שפייט צו אים און דראָט אים מיט א געבאַלטער פויסט. אָבער דער מענטש בלייבט שטיין אומבאַזעגלעך און האַרט אויף אים. — דרײַ דיך אויס! — רופט א קול הינטער אים. ער דרייט זיך אויס און זעט א קאַפּ, האָס קאַלערט זיך אויפן וועג און הייזט אים אָן וווּ צו גיין. דער קאַפּ איז א מענטש דעכער קאַפּ און טייך. מאָל נעמט ער לאַכן שטיל און אָן א קול. ביים ברעג ים רוקט זיך דער קאַפּ אַרײַן אין דער ערד און באַהאַלט זיך. אויך ער קריכט אַרײַן אין ים אין טונקט זיך אונטער. פּלוצלינג בלייבט ער שטיין פאַר א געוואַלדיקן טויער און טרעפט אָן אויף א גרויסן, בילנדיקן פיש. ער האָט א גושיזע, און ער בילט אויף אים, ווי א הונט. הינטער דעם פיש שטייט היקטאַריאַ. ער שמרעקט-אויס צו איר די הענט. זי איז אָן מרבושים. זי לאַכט צו אים און דורך אירע האַר בלאַזט אַ שטורם. ער רופט זי, ער הערט זיין אייגן געשריי — און כאַפט זיך אויף.

יאָהאַנעס הייבט זיך אויף און גייט צו צום פענסטער. ס'איז שוין כמעט ליכטיק און ער זעט דורך דעם שפיגל ביים ראם פון פענסטער, אַז זיינע היעס זענען רויט. ער לעשט אויס דעם לאַמפּ, לייענט-איבער נאָכאַמאָל אַקעגן דעם גרויען ליכט פון מאָג די דעצטע זייט פון זיין בוך. דערנאָך לייגט ער זיך.

אין זעלבן מאָג אין אַחנט האָט יאָהאַנעס באַצאָלט פאַר זיין צימער, אַזעקגעגעבן זיין מאַנוסקריפט און פאַרלאָזט די שטאַט.

ער איז אַזעקגעפּאָרן קיין אויסלאַנד, קיינער האָט נישט גע-
וויסט ווהיין.

VI

דאָס גרויסע בוך איז ערשינען, אַ מלובה, אַ קליינע רוישן-
דיקע העלט מיט שטימונגען, שטימונגען און וויזעס. מ'האָט עס
געקויפט, איבערגעלייענט און אַזעקגעלייגט. ס'זענען אַריבער
עטלעכע חדשים. אין הערבסט האָט יאָהאַנעס אַרויסגעלאָזט אַ ניי-
בוך. וואָס ווייטער? פּלוצלינג האָבן אַלע גענומען רעדן וועגן אים.
דאָס גליק איז אים גאַכגעגאַנגען. אָט-דאָס נייע בוך איז געשריבן
געוואָרן אין דער פרעמד, ווייט פון די היימישע געשעענישן און
ס'איז געווען שמיל און שטאַרק, היי וויין.

ליבער לעזער, דאָ האָסטו די געשיכטע פון דידריק און
איזעליין. געשריבן אין דער גוטער צייט, אין מעג פון קליינע
זאָרג, ווען אַלץ איז לייכט צום פאַרטראָגן. ס'איז געשריבן
מיט דער גרעסטער סימפּאַטיע פאַר דידריקן, וועלכן גאָט האָט
געשלאָגן מיט ליבע.

יאָהאַנעס איז געווען אין פרעמדע לענדער, קיינער האָט
נישט געהוּסט ווי-און ס'איז אַזעק מער ווי אַ יאָר איידער מען
איז געוואָר געוואָרן.

—דוכט זיך, אז מ'קלאַפט אין דער טיר—האָט דער אַלטער
מילנער געזאָגט איינמאָל אין אַן אָחנט.

און ער מיטן ווייב זענען שמיל געוואָרן און זיך צוגעהערט.

—ניין, ס'איז גאַרנישט—זאָגט די מילנערין—ס'איז צען אַ

זייגער און ס'איז שוין באַלד נאַכט.

ס'זענען אַזעק עטלעכע מינוט.

פּלוצלינג האָט מען אָנגעקלאַפט אין דער טיר האַרט און

זיכער, גלייך ווי יענער וואָלט זיך סוף פֿר סוף רעכט אַנטשלאָסן.
דער מילנער האָט געעפנט. אין דרויסן איז געשטאַנען דאָס פריילין
פון שלאָס.

—האָט נישט קיין מורא, דאָס בין איך—זאָגט זי און שטייכט
איבערגעשראָקן. זי גיט אַרײַן. מ'שטעלט איר אַזעק אַ שטול, אָפֿער
זי זעצט זיך נישט. זי מראַגט אַ שאַר אַרום קאָפּ און אויף די
פּיס—שמאָלע, נידריקע שיך, כאַטש ס'איז נאָך נישט פּרילינג און
דער וועג איז נאָך נישט טרוקן.

—איך חיל איך בלויז צוגרייטן דערצו, אז אין פּרילינג וועט
קומען דער לייטענאַנט—זאָגט זי,—דער לייטענאַנט, מיין חתן. ער
וועט דאָ אפּשר שיסן וואַלד-שנעפּן. כ'חיל עס איך אָנוואַגן, פּרי
איר זאָלט איך דערנאָך נישט דערשרעקן.

דער מילנער מיט דער פּרוי בלייבן שטיין דערשטוינט פאַר
דער פּרילין. מ'האַט זי נאָך קיינמאָל נישט אָנגעזאָגט פּריער, ווען
די געסט פון שלאָס גייען דאָ אויף יאָגד אין וואַלד אָדער אין
פּעלד. זי האַנקען הבנעהדיק. —דאָס איז זייער פּריינטלעך פון
איער זייט.

זיקטאַריאָ גייט צוריק צו דער טיר.

—אַט-דאָס האָב איך איך געוואָלט זאָגן. איך האָב גע-
קערט: איר זענט אַלע לייט און ס'שאַדט נישט אויב כ'חעל
איך אָנוואַגן.

דער מילנער ענטפּערט:

די גנעדיקע פּרילין זאָגט טון אַזאָ זאָך! און איצט איז די
גנעדיקע פּרילין זיכער נאָס געוואָרן אין די קליינע שיך.

—ניין, דער וועג איז טרוקן—זאָגט זי קורץ—כ'בין סיי-ווי-סיי
געגאַנגען שפּאַצירן. אַ גוטע נאַכט.

—אַ גוטע נאַכט.

זי נעמט אָן די קראַנקע און גייט אַרויס. שטייענדיק אין
דער טיר,—דרייט זי זיך אויס און פּרעגט:

—אָך,—יאָ, יאָהאַנעס. איר האָט עפעס געהערט וועגן אים?

—ניין, גאַרנישט. אַדאַנק פאַרן פּרעגן. גאַרנישט.

— ער וועט, מסתמא, אינגיכן קומען. כ'האָב געקלערט, אז איר האָט אַ ידיעה.

— ניין, זינט פאריאָרן פּרילינג האָבן מיר נישט געהאט קיין שום ידיעה. יאָהאַנעס איז, אַפּנים, אין פּרעמדע לענדער.

— יאָ, אין פּרעמדע לענדער, ס'גייט אים גוט, ער אַרײַן האָט געשריבן אין אַ בוך, אז ער לעבט אין טעג פון קליינע זאָרג. הייסט עס, אז ס'איז אים, מסתמא, גוט.

— יאָ, יאָ, גאָט ווייסט. מיר ריכטן זיך אויף אים, אָבער ער שרייבט אונז נישט. ער שרייבט צו קיינעם נישט. מיר ריכטן זיך אויף אים.

— מסתמא איז אים דאָרטן, ווי ער איז, בעסער, אויב ער האָט קליינע זאָרגן. יאָ, יאָ. אדרבא. כ'האָב נאָר געוואָלט וויסן צי ער קומט אַהיים אין פּרילינג. נאָכאַמאָל אַ גוטע נאַכט. — אַ גוטע נאַכט.

דער מילנער מיט זיין ווייב האָבן זי אַרויסבאַגלייט. זי האָבן געזען זי זי גייט צוריק אין שלאָס אַרײַן מיט אַן אויפגעהויבענעם קאָפּ און קריכט מיט אירע קליינע שיך איבער די קאַרוזשעס זאַסער אויפן וועג.

אין אַ פּאָר טעג שפּעטער איז אָנגעקומען פון יאָהאַנעס אַ בריוו. בערך אין אַ חודש אַרום וועט ער האָבן פאַרטיק אַ נײַ בוך און קומט אַהיים. ס'איז אים גענאָנגען גוט אין משך פון דער לאַנגער צײַט. באַלד ווערט געענדיקט אַ נייע אַרבעט. דורך זיין מוח האָט אַדורכגעשוויבט דאָס לעבן פון דער גאַנצער וועלט... דער מילנער איז אַזעק אין שלאָס. אויפן וועג האָט ער געפונען אַ טאַשנטיכל. עס זענען דערויף אָנגעצײכנט די איניציאַלן פון וויקטאָריאַס נאָמען. זי האָט עס פאַרלוירן אייערנעכטן אין אָונט.

די פּריילין איז אויבן. אָבער אַ דינסטמידל איז גרייט איר איבערצוגעבן. — וועגן וואָס גייט דאָ? דער מילנער האָט גאָרנישט געענטפערט. ער וויל ליבערשאַפּן דאָרטן.

צײַט סוף איז געקומען די גנעדיקע פּריילין. כ'האָב געהערט.

אַז איר ווילט מיט מיר רעדן?—האַט זי געפרעגט און האַט גע-
עפנט די טיר אין אַ צימער אַרײַן.

דער מילנער גײט אַרײַן, גיט איר דאָס מאַשנטיבל און
זאָגט:—מיר האָבן אויך באַקומען אַ בריוו פון יאָהאַנעסן.

איר פנים ווערט אַ ווײלע העל, אין משך פון אײן רגע,
אַן אויגנבליק. זי ענטפערט:

—אדאנק. יא, דאָס מאַשנטיבל איז מײנס.

—איצט קומט ער צוריק אַהײם—רעדט ווײטער דער מילנער
במעט שעפטשנדיק.

זי מאכט אַ קאַלטע מינע.

—רעדט העכער, מילנער. ווער קומט?—ענטפערט זי.

—יאָהאַנעס.

—יאָהאַנעס. יא און האָס נאָך?

—נײן, כ׳האַב בלױז... מיר האָבן געמײנט, אַז מ׳דאַרף עס
אײך זאָגן. מיר האָבן גערעדט וועגן דעם, מײן ווײב און אײך, און

זי האַט אויך געהאַלטן אַזוי. איר האַט אײערנעכטן געפרעגט צי
ער וועט קומען אין פּרײלינג. יא, ער קומט.

—איר מוזט אײך, מסתמא, פּרײען?—זאָגט דאָס פּרײלן פון

שלאָס.—ווען קומט ער?

—אין אַ חודש ארום.

—אַזוי אַזוי, וואָס נאָך איז געשען?

—נײן, מיר האָבן בלױז געמײנט, אַז דערפאַר, ווײל איר
האַט געפרעגט... נײן, ווײטער איז גאַרנישט נעשען. בלױז דאָס.

דער מילנער האַט ווידער גערעדט שטילערהײט.

זי האַט אים אַרויסבאַגלייט. אין הויז האַט זי געטראַפן

דעם פּאַטער און פאַרבייגייענדיק זיך אָנגערופן צו אים הויך און
גלייכגיטטיק:

—דער מילנער דערציילט, אַז יאָהאַנעס קומט ווידער אַהײם.

געדענקסט נאָך יאָהאַנעסן?

דער מילנער איז אַרויס פון טויער און זיך פאַרשווירן, אַז

ער וועט שוין מער קײנמאַך, קײנמאַל נישט זײן קײן נאַר און

נישט האַרבן דאָס זייב און אירע סברות. ער וועט עס איר שוין צו וויסן-טון.

דעם שלאַנקן שלאַז-בוים ביים סטאָז פון דער מיץ האָט ער אַמאָל געוואָלט אָפּשניידן און מאַכן דערפון אַ הענטקע. זינט דאָמאָס זענען אַזעק אַסאך יאָרן. איצט איז דאָס אַ בוים-די-קער פון זיין האַנט. ער האָט אים אָנגעקוקט מיט שטוינונג און איז אַזעק ווייטער. לענגאָוויס דעם טייך ציט זיך נאָך אַלץ די אומדורכדרינגלעכע געדיכטעניש פון פאַפראָטן, אַ גאַנצער וואַלד, ווּוּ באַשעפענישן האָבן אויסגעטרעטן פעסטע וועגן: אַלץ איז גע-ווען פאַרצוימט מיט די בלעטער פון פאַפראָטן. פונקט ווי אין די קינדעריאָרן, האָט ער אויך איצט זיך געמאַכט אַ וועג דורך דער געדיכטעניש, געדראַפעט זיך מיט די הענט און פיס פאַרוויס. פליגן און ווערים זענען אַנטלאָפּן פאַר דעם גבור.

אויבן ביים גראַניט-ברוך האָט ער געבויען טאַרנקעס, אַנע-מאַנען און פּיאַלקעס. ער האָט אָפּגעפּליקט אַ פאַר בלומען. דער אַלט-באַקאַנטער ריח האָט ביי אים אַרויסגערופּן די דערמאָנונג אין אַמאָליקע צייטן. אין דער ווייטנס האָבן אָפּגעשיינט בלוי די בערגלעך, וואָס געהערן צו דער שכנותדיקער געמיינדע. אין יע-נער זייט פון איינגוס האָט שוין געקוקעט דער קיקו. ער האָט זיך אַזעקגעוועצט. באַלד דערנאָך האָט ער גע-נומען אונטערזינגען. פּלוצלינג האָט ער דערהערט טריט אונטן אויף די שטיינער.

ס'איז געווען אָונט, די זון איז שוין געהאַט אונטערגעגאַנגען, אָבער די וואַרעמקייט האָט נאָך געציטערט אין דער לופט. אי-בער די וואַלדער, בערגלעך און איבערן איינגוס האָט געשוועבט אַן אומענדלעכע רויקייט. אַ פרוי איז אַרויפגעקומען אויפן שטיי-נ-ברוך. ס'איז געווען וויקטאָריאַ. זי האָט געטראָגן אַ קויש. יאַהאַנעס האָט זיך אויפגעהויבן, געגריסט זיך און געוואָלט גיין ווייטער.

— איך חיל אייך נישט שטערן—זאָגט זי—איך האָב בלויז געוואָלט אָנקלדייבן אַ פאַר בלומען.

ער האָט נישט געענטפערט. און אפילו נישט געטראַכט
זעגן דעם, אז ביי איר אין גאַרטן האָט זי בלומען פון אַלע
מינים.

—איך האָב מיטגענומען אַ קויש, פרי ב'זאָל האָבן זי
אַריינצולייגן די בלומען—זאָגט זי.—אַבער אפשר זעל איך נישט
געפינען. מיר דאַרפן האָבן פאַר אונזערע געסט, צום טיש. מיר
זעלן האָבן געסט.

—דאָ זענען פאַראַן אַנעמאָנען און פּיאַלקעס—זאָגט ער.—
זייטער אויבן איז אַממיינסטן פאַראַן האָפּן. אָבער דערויף איז
נאָך איצט צו-פרי.

—איר זענט בלאַסער געוואָרן, זיי בעת ב'האָב איך געזען
דאָס לעצטע מאָל—באַמערקט זי.—ס'איז שוין איבער צוויי יאָר.
איך האָב געליינעט אייערע ביכער.

ער ענטפערט נאָך אַלץ נישט. ס'פאַלט אים איין אז ער
זאָל אַ זאָג טון: „יאָ, אַ גוטע נאַכט, גנעדיקע פּרייליך" און
אזעקגיין. פון דעם אָרט, וווּ ער שטייט, איז בלויז אַ טריט צום
נאָענטסטן שטיין. פון דאָרט איז איין טריט צו וויקטאָריאַ און דער-
נאָך וואָלט ער געקאָנט גיין פשוט זיין זעג. זי איז אים גע-
שאַנען אין מיטן זעג. זי האָט געטראָגן אַ געל קלייד, אַ רויטן
הוט און האָט אויסגעזען מאָדנע און שוין. איר האָלד איז געווען
אַנטבלויזט.

—איך פאַרשטעק אייך דעם זעג—מורמלאַט ער און מאַכט
אַ טריט אַראָפּ. ער באַהערשט זיך נישט אַרום, אַזעווייזן קיין אויפ-
גערעגטקייט.

ס'איז צווישן זיי געווען בלויז איין טריט. זי האָט אים נישט
געמאַכט קיין זעג דורכצוגיין, נאָר איז געבליבן שטיין. זיי האָבן
זיך אָנגעקוקט. פּלוצלינג איז זי געוואָרן זייער רויט, האָט אַראָפּ-
געלאָזט די אויגן און זיך אָפּגערוקט אין אַ זייט. איר פנים האָט
באַקומען אַ הילפּלאָזן אויסדרוק. דערביי האָט זי צוגעשמייכלט.

ער איז פאַרבייגעגאַנגען און זיך אָפּגעשמעלט. ער האָט זיך
געפילט געטראָפּן פון איר טרויעריקן שטייכל. זיין האַרץ האָט זיך
זיידער געריסן צו איר און ער האָט געזאָגט סתם-אזוי:

—יאָ, איר זענט, נאַטירלעך, זינט דאַמאָלס נאָך אָפּט גע-
ווען אין שטאָט? זינט דאַמאָלס?... איצט ווייס איך, וווּ ס'פּלעגן
אַמאָל זיין בלומען; אויף דעם בערגל ביי דער שטאַנג פון
אייער פּאָן.

זי האָט זיך אויסגעדרייט צו אים און ער האָט דערזען
מיט פאַרזונדערונג, אַז איר פנים איז געוואָרן בלייך און צע-
רודערט.

—איר האָט געוואָרט קומען צו אונז אויף דעם אָונטל—
האָט זי געפרעגט.—איר וואָלט געוואָלט קומען צו אונז צו גאַסט?
מיר האָבן פאַרבעטן געסט—רעדט זי ווייטער און איר פנים נעמט
זיך ווידער רויטלעך.—ס'וועלן קומען עטלעכע מענטשן פון שטאָט.
ס'וועט זיין אין עטלעכע טעג אַרום, אָבער כ'חעל אייך נאָך צו
וויסן טון וועגן דעם גענויער. וואָס ענטפערט איר?

ער ענטפערט נישט. דאָס איז נישט געווען קיין געזעלשאַפט
פאַר אים. ער פאַסט נישט צום שלאָס.

—איר דאַרפט אייך נישט אָפּזאָגן. עס וועט אייך נישט זיין
צאַנגהייליק. איך האָב שוין געזאָרגט וועגן דעם, איך האָב פאַר
אייך אַן איבערראַשונג.
פוּנזע.

—איר קאָנט מיך מער נישט איבערראַשן—ענטפערט ער.
זי האָט פאַרביסן די ליפּן. איבער איר פנים איז ווידער
אדורך דער פאַרצוהייפּלטער שמייכל.

—צו וואָס ווילט איר מיך דערפירן?—האָט זי געזאָגט מיט
אַ מאַט קול.

—איך וויל אייך צו גאָרנישט דערפירן, פריילין היקטאָריאַ.
איך בין דאָ געזעסן אויף אַ שטיין. איך בין גערן גרייט
אזעקצוגיין.

—אָך יאָ, איך בין געווען אין דער היים. איך האָב מיך
אַרומגעדרייט אַ גאַנצן מאָג און בין צוגעקומען אַהער. איך וואָלט
געדאַרפט גיין לענגאויס דעם טייך, אויף אַן אַנדער וועג, וואָלט
איך נישט צוגעקומען אַהער...

—ליבע פרייליך וויקטאָריאַ, דער פלאץ געהער צו אייך' נישט צו מיר.

—איך האָב אייך אַמאָל ווי געטון, יאָהאַנעס, און וויל עס צוריק פאַרריכטן, צוריק פאַרריכטן. איך האָב פאַר אייך באַמט אַן איבערראַשוניג און כ'מיי... מער קאָן איך נישט זאָגן, אָבער כ'וואָלט אייך געבעטן דאָסמאָל צו קומען.

—אויב דאָס וועט אייך פאַרשאַפן פאַרגניגן—וועל איך קומען.

—איר באַשטייט?

—יאָ, כ'דאַנק אייך פאַר אייער פריינטלעכקייט.

ווען ער איז שוין געווען צוריק אונטן אין וואַלד, האָט ער זיך אויסגעדרייט און צוריקגעקוקט. זי האָט זיך אַוועקגעזעצט. דאָס קיישר איז געשטאַנען נעבן איר. ער איז נישט געגאַנגען אַהיים, נאָר זיך געדרייט אַהין און צוריק. טויזנט געדאַנקען האָבן געקעמפט אין אים. אַן איבערראַשוניג? זי האָט עס ערשט געזאָגט. ערשט נישט לאַנג, איר קול האָט געציטערט. ס'האַט אים אַרומגעבאַפּט אַ הייסע און נערוועזע פרייד, זיין האַרץ האָט אָנגעהויבן געוואַרדיק קלאַפן און ער האָט געפילט, ווי ער וואָלט זיך אויפגעוויבן פון דעם וועג, אויף וועלכן ער איז געגאַנגען. איז דאָס בלוז אַ צופאַל, וואָס זי האָט אויך היינט געטראָגן אַ געל קלייד? ער האָט אָנגעקוקט די האַנט, ווי זי האָט אַמאָל געטראָגן אַ רינג—איצט האָט זי נישט געטראָגן קיין שום רינג.

ס'איז אַוועק אַ שעה. די ריחות פון וואַלד און פעלד האָבן געשוועבט אַרום אים, האָבן זיך אויסגעמישט מיט זיין אַטעם, זען נען אַריינגעדונגען אין זיין האַרץ. ער האָט זיך אַוועקגעזעצט, זיך צוריקגעלייגט, פאַרלייגט די הענט אויפן קאַרק און אַ היילע זיך צוגעהערט צום רוף פון קוקן אין יענער זייט פון איינגוס. אַ ליידנשאַפטלעך פויגל געזאַנג האָט געציטערט אַרום אים אין דער ליפּט.

אַזוי, ער האָט עס הידער דורכגעלעבט. ווען זי איז אַרויפגעקומען צו אים אויפן שטייברוך אין איר געל קלייד און מיט דעם בלוט-רויטן הוט, האָט זי אויסגעווען ווי אַ וואַנדלענדיקער שמעטערליינג. זי האָט געהיפּט פון שטיין צו שטיין און איז

געבליבן שטיין פאר אים. איך האָב אייך נישט געוואָלט שטערן—
האָט זי געזאָגט און געשמייכלט. איר שטייכל איז געווען רויט,
איר גאַנץ פנים איז געווען העל. ס'האָט פון איר געשפּריצט מיט
שטערנס. אויף איר האַלד האָבן זיך געוויזן עטלעכע פּינע, בלויע
אָדערן, און די זומער-שפרענקעלעך אונטער די אויגן האָבן איר
צוגעגעבן אַ חאַרימען קאָליר. זי איז געגאַנגען אין איר צוואַנ-
ציקסטן זומער.

אַן איבערראַשונג—וואָס האָט זי ברעהן אפשר היל זי אים
חייזן זיינע ביכער?—אים חייזן די צוויי דריי בענדער זיינע און אים
דערפרייען דערמיט, וואָס זי האָט זיי אַלע צוזאַמען געקויפט און
אויפגעשניטן ביטע שייך, אַ גאַנץ קליינע, חויציקע אויפמערקזאַמ-
קייט אין אַ מילדע טרייסט! זי נישט ממאס מיין אָרימען צושטייער...
ער האָט זיך האַסטיק אויפגעהויבן און איז געבליבן שטיין.

חיקטאָריאַ איז צוריקגעגאַנגען, איר קויש איז געווען לידיק.
—איר האָט נישט געפונען קיין בלומען?—האָט ער געפרעגט
אומגעקלערט.

—ניין, כ'האָב זיך נישט גענומען דערצו. כ'האָב אייך נישט
געפרוּחט זוכן. איך בין בלויז געווען דאָרטן.
ער זאָגט:

—אייך טראַכט, אַנב, וועגן דעם: איר דאַרפט לחלוטין נישט
אַרומגיין און מיינען, אַז איר האָט מיר ווי געטון; איר האָט גאָר-
נישט וואָס צו פאַריכטן דורך וועלכער-ס'איז טרייסט.

—נישט?—האָט זי געענטפערט אַ מבולבליקע. זי האָט נאָב-
געקערט, אים אָנגעקוקט אין זיך פאַרטראַכט.—נישט? כ'האָב גע-
מינט, אַז דאַמאָלס... איך האָב נישט געוואָלט, אַז איר זאָלט די
גאַנצע צייט צוליב יענעם געשעעניש טראַגן אויף מיר אַ בעס.
—אייך טראַג נישט קיין שום בעס אויף אייך.

זי האָט אַ היילע נאָכגעטראַכט. פּלוצלינג האָט זי זיך גע-
נומען אויסגלייכן.

—אויב אַווי, איז גוט—זאָגט זי. ניין, דאָס האָב איך טאַקע
געדאַרפט חויסן. אַזאַ גרויסן רושם האָט עס נישט געמאַכט. יאָ,
יאָ, לאַמיר שוין נישט רעדן וועגן דעם.

— ניין, דאָמיר דאָס מער נישט טון. דער רושם, וואָס ס'האָט אויף מיר געמאַכט, איז אייך איצט פונקט אזוי גלייכגילטיק ווי אמאָל.

— צום היידערזען — ענטפערט זי. — צום היידערזען, לעת-עתה.

— צום היידערזען — האָט ער געענטפערט.

זי זענען אזעק יעדער זיין זעג. ער איז געבליבן שטיין און זיך צוריק אויסגעדרייט. דאָרט איז זי געגאנגען. ער האָט אויסגעטרעקט די הענט און גענומען שעפטשען און רעדן צערטלעכע ווערטער פאר זיך אליין: — איך טראָג נישט קיין בעס אויף אייך, ניין, ניין, דאָס נישט. איך האָב אייך נאָך אלץ ליב, האָב אייך ליב...

— היקטאָריא! — האָט ער אַרוף געטון.

זי האָט געהערט, אַ ציטער געטון און זיך אויסגעדרייט. פונ-

דעסטוועגן איז זי אזעק הייטער.

ס'זענען אזעק עטלעכע טעג. יאָהאָנעס האָט זיך אַרומגע-

דרייט אין גרויס אומרויקייט און האָט נישט געאַרבעט, נישט גע-

שלאָפן. ער האָט כמעט אַ גאַנצן טאָג פאַרברענגט אין וואַלד. ער

ער איז אַרויף אויף דעם גרויסן סאַסנע-בערגל, דאָרטן, וווּ ס'שטייט

די שטאַנג פון שלאָס-פּאָן. אויף דער שטאַנג האָט געהאַנגען אַ פּאָן,

אויך אויף דעם קיילעכיקן טורם פון שלאָס האָט געפלאַטערט

אַ פּאָן.

ס'האָט אים אָנגענומען אַ מאַדנע געשפּאַנטקייט. פרעמדע געסט

זעלן קומען אין שלאָס אַרײַן, ס'וועט דאָרטן זיין אַ פייערונג.

דער נאָכמיטאָג איז געווען אַ שטילער און וואַרעמער. דער

טייך איז אַדורכגעלאָפן דורך דער הייסער לאַנדשאַפט, ווי אַ דפּק. די

דאַמף-שיף האָט זיך געגליטשט צו דער יבשה און איבערגעלאָזט

אין איינגוס אַ פעכער פון ווייסע פאַסן. איצט זענען אַרויסגעפּאָרן

פון שלאָס פיר קאָטשן צום פּאַרט צו.

די שיף האָט זיך אָפּגעשטעלט. הערן און דאַמען זענען אָפּ-

געשטיגן און פאַרנומען ערטער אין די קאָטשן, פון שלאָס האָבן

גענומען קנאַלן שאַסן איינער נאָכן אַנדערן. צוויי מענטשן זענען

געשטאַנען אויבן אויף דעם קיילעכיקן טורם, האָבן אָנגעלאָרן יאַגד-

ביקסן און אויסגעשאַסן, אָנגעלאָרן און אויסגעשאַסן. נאָך איין און צוואַנציק שאַסן האָבן שוין די וועגן געהאַט דערגרייכט דאָס טויער פון שלאָס און דאָס שיסן האָט אויפגעהערט.

יא, ס'וועט זיין אַ פייערונג אין שלאָס. די געסט האָט מען אויפגענומען מיט פענער און מיט שאַסן, אין די קאָטשן זענען געווען עטלעכע מיליטער-לייט, אפשר איז דאָרט אויך געווען אַטמאָ, דער לייטענאַנט.

יאָהאַנעס איז אַראָפּגעגאַנגען פון בערגל און איז אַוועק אַהיים. אַ מענטש פון שלאָס האָט אים פאַרהאַלטן אויפן וועג. דער מענטש האָט געטראָגן אַ ברויז אין היטל. פרייליך הויקטאָריאַ האָט אים געשיקט און ער דאַרף ברענגען תשובה.

יאָהאַנעס האָט איבערגעלייענט דעם ברויז מיט אַ קלאַפּנדיק האַרץ. הויקטאָריאַ האָט אים פאַרט איינגעלאָרן, געשריבן אים הערצלעכע ווערטער און אים געבעטן ער זאָל קומען. דאָסמאָל בעט זי אים. — ענטפערט דורך דעם שליה.

ס'איז אים געשען אַ וונדערלעכע און אומגעריכטע פרייד. דאָס בלוט האָט אים אַ זעץ געטון אין קאָפּ אַריין און ער האָט געענטפערט דעם מענטש, אז ער וועט קומען, יא, אַדאָנק, ער וועט תיבה קומען. ביטע שוין!

ער האָט געגעבן דעם שליה אַ לעכערלעך-גרויסע מטבע און איז אינדערגיך אַוועק אַהיים זיך איבערטון.

VII

דאָס ערשטע מאָל אין לעבן איז ער געגאַנגען דורכן טויער פון שלאָס און איז מיט די טרעפּ אַרויף אויפן ערשטן שמאָק. ס'האָבן פון דאָרטן זיך געטראָגן אַסאך קולות. זיין האַרץ האָט גע-נומען זעצן. ער האָט אָנגעקלאַפט אין דער טיר און איז אַרייַנגעגאַנגען.

די יונגע פריצה איז אים אַקעגנגעגאַנגען, האָט אים פריינט-לעך אויפגענומען און אים געדריקט די האַנט. ס'פרייט זי, וואָס

זי זעט אים דאָ. זי געדענקט אים נאָך, בעת ער איז געווען אזוי קליין, איצט איז ער אַ גרויסער מענטש... ס'האָט זיך געדוכט, אז די פּריצה הייל נאָך עפעס זאָגן. זי האָט לאַנג געהאַלטן זיין האַנט און אים אָנגעקוקט פּאַרשנדיק.

ס'איז אויך צוגעקומען דער פּריץ און אים דערלאַנגט די האַנט. טאַקי אַ גרויסער מענטש, ווי זיין פּרוי האָט געזאָגט, אין אַסאך ענינים. אַ באַרימטער מענטש. ס'פּרייט אים זייער—

מ'האָט אים פּאַרגעשטעלט פאַר הערן און דאַמען, פאַרן קאַמערעהער, וואָס האָט געטראָגן זיינע אָרדנס, פאַר זיין פּרוי, פאַר אַ גוט-באַזיצער פון דער שכנותדיקער געמיינדע, פאַר אַטמאַ דעם לייטענאַנט. וויקטאָריאַ האָט ער נישט געזען.

ס'איז אַריבער אַ היפש שטיקל צייט. וויקטאָריאַ איז אַרייַנגעקומען, בלייך און אפילו אומזיכער. זי האָט געפירט ביי דער האַנט אַ יונג מיידל. זיי זענען געגאַנגען אַרום-און-אַרום דעם זאַל, האָבן זיך געגריסט מיט אַלע, האָבן מיט יעדן עפעס גערעדט בקיצור. פאַר יאָהאַנעסן זענען זיי געבליבן שטיין.

וויקטאָריאַ האָט געשטייכלט און געזאָגט:

—זעט איר, אָט איז קאַטיללאַ—ס'איז דען נישט קיין איבער-

ראַשוונג?—איר קענט זיך דאָך.

זי איז אַ היילע געשטאַנען און אָנגעקוקט ביידע. דערנאָך

איז זי אַרויס פון זאַל.

אין דער ערשטער רגע איז יאָהאַנעס געבליבן שטיין אויפן אָרט צעמומלט און באַטויבט. דאָס איז די איבערראַשוונג. וויקטאָריאַ האָט אים פּריינטלעך געגעבן אַן אַנדערע אויף איר אָרט. הערט, גייט און נעמט אייך איינער דעם אַנדערן. דער פּרילינג האַלט אין בליען, די זון שיינט, מאַכט-אויף די פענסטער, אויב איר היילט, הייל אין גאַרטן שמעקט און אויף די קרוינען פון די בעריאָזעס זינגען אויך די שפּאַקעס. פאַרוואָס רעדט איר נישט איינער צום אַנדערן?—לאַכט כאַטש!

—יאָ, מיר קענען זיך—האָט קאַטיללאַ פּשוט געזאָגט.—דאָ

האָט איר מיך אַרויסגעצויגן פון וואַסער.

זי איז געווען אַ יונגע און אַ העלע, אַ לעבעדיקע, אָנגעטון

אין ראָזע מלבושים, זיבעצן יאָר אַלט.
 יאָהאַנעס האָט פאַרביסן די ליפּן, האָט געלאַכט און זיך גע-
 וויצלט. אירע פּריילעכע רייד האָבן אים אָנגעהויבן אַלץ מער
 אויפצונוטערן. זיי האָבן לאַנג געשמעסט, זיין האַרץ-קלאַפּעניש
 האָט אויפגעהערט. זי האָט נאָך די אַמאָליקע רייצנדיקע געווינ-
 הייט פון די יונגערע יאָרן איינצובייגן דעם קאָפּ אין אַ זייט און
 זיך צוצוהערן בעת ער פלעגט עפעס זאָגן. ער האָט זי דערקענט.
 זי האָט אים נישט איבערראַשט.

וויקטאָריאַ איז חידער אַריינגעקומען. זי האָט אָנגענומען דעם
 לייטענאַנט ביים אַרעם, אים מיטגעצויגן מיט זיך און געזאָגט צו
 יאָהאַנעסען:

— איר קענט אַמטאָ — מיין חתן — איר דערמאָנט אייך נאָך,
 מכתּמא .

ביידע האָבן זיך דערמאָנט. זיי האָבן געזאָגט איינער דעם
 אנדערן די נויטיקע ווערטער, געמאַכט די נויטיקע פאַרנייגונגען און
 זיך צעשיידט. יאָהאַנעס און וויקטאָריאַ זענען געבליבן שטיין אליין.
 ער זאָגט:

— דאָס איז געווען די איבערראַשונג?

— יאָ, — האָט זי געענטפּערט פּיינלעך און אומגעדולדיק —
 איך האָב געטון דאָס בעסטע. עפעס אַנדערש האָב איך נישט גע-
 קענט טון. זייט זשע גישט אומגערעכט. דאַנקט מיר ליבערשט.
 איך זע, אַז איר זענט פּריילעך געוואָרן.

— כ'דאַנק אייך. יאָ. כ'בין פּריילעך געוואָרן.

אַן אומענדלעכע פאַרצווייפלונג האָט אים אַרומגענומען. זיין
 פנים איז געוואָרן טויט-בלאַס. אויב זי האָט אים אַמאָל ווען ס'איז
 זיי-געטון-האַט זי עס איצט פאַרריכט אויף אַ ברייטן אופּן, און ער
 איז געטרייסט. ער איז איר געווען באמת דאַנקבאַר.

— איך באַמערק אויך, אַז איר טראָגט היינט אייער רינג —
 האָט ער געזאָגט מיט אַ מאַט קול. — איר זאָלט אים מער נישט
 אַראָפּנעמען.

פויע .

— ניין, איצט וועל איך אים טאקע מער נישט אראפנעמען
—האָט זי געענטפערט.

זיי האָבן זיך געקוקט איינער דעם אנדערן אין די אויגן
אריין. זיינע ליפן האָבן געציטערט.

ער האָט אָנגעהויבן מיטן קאָפּ אויפן לייטענאנט און געזאָגט
היזעריק און מיט אַ גראָב קול:

— איר האָט געשמאק, פריילין היקטאָריא, ער איז אַ שיינער
מאן. זיינע עפאָלעטן גיבן אים צו ברייטע אַקסלען.

זי האָט אים אָפגעענטפערט מיט גרויס רויקייט:

— ניין, שוין איז ער נישט, אָבער ער איז אַ געבילדעטער
מענטש. דאָס האָט אויך עפעס אַ ווערט.

— דאָס מיינט מען מיך — אדאנק! — ער האָט זיך צעלאַכט
און האָט אומפארשעמט צוגעגעבן: — און ער האָט אויך געלד אין
טאש — דאָס האָט נאָך מער ווערט.
זי איז תיבף אוועק.

ער האָט זיך געשארט פון האַנט צו האַנט ווי אַ צעדול-
מער. קאמיללאַ האָט צו אים גערעדט, וועגן עפעס געפרעגט. ער
האָט עס נישט געהערט און גאָרנישט געענטפערט, זי האָט הידער
עפעס געזאָגט, האָט אים אפילו אָנגערירט ביים אַרעם, אָבער אלץ
אומזיסט.

— ניין, ער דרייט זיך אַרום און טראַכט — האָט זי געזאָגט
לאַכנדיק — ער טראַכט, ער טראַכט!

היקטאָריא האָט דאָס דערהערט און געענטפערט:

— ער וויל זיין אַריין. ער האָט מיך אויך אוועקגעטריבן. —
אָבער פלוצלינג איז זי צו אים צוגעגאנגען גאָר נאָענט און הויך
געזאָגט: — איר קלערט, מסתמא, אריין זיאָזוי זיך צו אַנטשולדיקן.
אָבער איר דארפט אייך נישט באַמיען. פארקערט, איך מוז זיך
ביי אייך אַנטשולדיקן, פארוואָס כ'האָב אייך אַזוי שפעט צוגעשיקט
די איינלאַדונג. דאָס איז געווען פון מיין זייט אַ גרויסע אָפגעלאַזט-
קייט. איך האָב אייך פארגעסן ביזן סאַמע סוף. כ'האָב אייך פּמעט
געהאַט אינגאַנצן פארגעסן. אָבער איך האָף. אז איר וועט מיר
מוחל זיין. כ'האָב געהאַט אַזויפיל זאַכן אויפן קאָפּ.

ער האָט זי אָנגעקוקט שמום. אפילו קאַמילאַ האָט געקוקט פון איינעם צום אנדערן און האָט אויסגעזען צו זיין דערשטוינט. וויקטאָריאַ איז געשטאַנען פאַר זיי מיט איר קאַרט, בלייך פנים און האָט געמאַכט אַ צופרידענע מינע. זי האָט זיך נוקם געווען.

— אזוי זעען-אויס אונזערע יונגע קאַוואַלערן — האָט זי גע-
זאָגט צו קאַמילאַ — מ'קען פון זיי אַסאך נישט ערזאַרטן. דאָרטן
זיצט מיין חתן און רעדט וועגן הערשן-יאָגד און דאָ שטייט דער
דיכטער און דענקט... זאָגט עפעס, דיכטער!
ער האָט אַ ציטער געטון. אין זיינע שלעפן האָבן זיך בא-
וווּן בלויע אָדערן.

— יאָ, איר בעט מיך כ'זאָל עפעס זאָגן יאָ.

— ניין, שמרענגט אייך נישט אָן.

זי האָט שוין געוואָלט אַוועקגיין.

— לאָמיר צוגיין צום סאַמע תוך — זאָגט ער פאַמעלעך און
מיט אַ שמייכל, אָבער זיין קורץ האָט געציטערט: — לאָמיר אָנהויבן
באלד אויף איינמאַל! איר האָט אייך ערשט נישט לאַנג פאַרליבט,
פרייליך וויקטאָריאַ?

עטלעכע סעקונדן איז געווען לחלוטין שטיל. אַלע דריי
האָבן געהערט דאָס קלאַפן פון די אייגענע הערצער. קאַמילאַ
האָט געענטפערט דערשראָקן:

— נאַטירלעך איז וויקטאָריאַ פאַרליבט אין איר חתן. זי איז
דאָך ערשט אַ כלה געוואָרן. איר ווייסט נישט?
מ'האָט געעפנט די טיר אין עס-זאַל.

יאָהאַנעס האָט אויסגעפונען זיין אָרט און איז דאָרטן געבליבן
שטיין. דער גאַנצער טיש האָט זיך געוויגט פאַר זיינע אויגן אַראָפּ
און אַרויף. ער האָט געזען אַסאך מענטשן און געהערט אַ גערויש
פון פאַרשידענע קולות.

— יאָ, ביטע, דאָס איז אייער אָרט — האָט פריינדלעך גע-
זאָגט די פריצה. — ווען אַלע זאָלן זיך סוף-בל-סוף אַוועקזעצן!
— אַנטשולדיקט! — האָט פּרוּצלינג געזאָגט וויקטאָריאַ האַרט
הינטער אים.

ער איז אָפּגעטרעטן אין אַ זיט.

זי האָט גענומען זיין קארטע און זי אַזעקגעלייגט עטלעכע פּלעצער צווייטער, זיבן פּלעצער אַראָפּ, נעבן אַן אַלמן מאַן, וואָס איז אַמאָל געווען רעזער אין שלאָס און האָט געהאַט אַ שם פּאַר אַ שיכור. זי האָט פּון דאָרטן צוריקגעטראָגן אַן אַנדער קארטע און זיך אַזעקגעזעצט.

ער איז געשטאַנען און צוגעזען דאָס אַלץ. די פּריצה האָט אויסגעזען צו זיין אומאַנגענעם-געטראָפּן, האָט זיך גענומען פּאַרען אויף דער צווייטער זייט מיט און אויסגעמיטן אים אַנצוקוקן. ער איז געוואָרן נאָך מער פּאַרווירט ווי פּריער און איז אַ צערודערטער צוגעגאַנגען צו זיין פּלאַץ. זיין פּריערדיק אָרט האָט פּאַרנומען איינער פּון די מערסט חברים פּון שטאָט — אַ יונגערמאַן מיט די מענטשענע קנעפלעך אין העמד. לינקס פּון אים איז געזעסן וויקטאָריאַ. רעקטס — קאַמילאַ.

און די סעודה האָט זיך אָנגעהויבן.

דער אַלמער הויז-לערער האָט זיך דערמאַנט אין יאָהאַנעסן נאָך פּון דער צייט בעת ער איז געווען אַ קינד און זיי האָבן אָי-געהויבן שטועסן. ער האָט דערציילט, אַז אין די יונגע יאָרן האָט ער זיך אויך פּאַרנומען מיט דיכטונגען. ס'זיגן נאָך ביי אים מאַ-נוסקריפטן, ביי אַ געלעגנהייט וועט זיי יאָהאַנעס קענען איבערלייע-נען. היינט האָט מען אים אַהער איינגעלאָדען צו דער שמחה פּון הויז, ער זאָל נעמען אַנטייל אין דער פּאַמיליען-פּייערונג לפּבור וויקטאָריאַס תּנאים. דער פּריץ און די פּריצה האָבן אים צוגע-גרייט אָט די איבערראַשונג צוליב אַלמער גומפּריינטשאַפט.

— איך האָב אייערס גאָרנישט געלייענט—האָט ער געזאָגט. — אויב כ'חיל שוין עפעס ליענען, ליען איך מיך אַרײַן. ביי מיר אין שופּלאָד זיגן לידער און דערציילונגען. נאָך מײַן טױט וועט מען זיי אַרויסגעבן. איך וואָלט פּאַרט געוואָלט, אַז דער עולם זאָל געוואָר ווערן חער כ'בין געווען. יאָ, מיר, עלטערע פּאַכמענער, זע-נען נישט אַזוי פּלינק אָפּצודרוקן זאַכן, ווי מ'איז היינטיקע צייטן—
כחיים!

די סעודה האָט זיך געצויגן. דער פּריץ האָט אָנגעקלאַפט מיט זיין גלאַז און איז אויפגעשטאַנען. זיין בּבּודיק, מאָגער פּנים

איז פול מיט גערירטקייט און ער זעט אויס צו זיין זייער פרוי-
לעך. יאָהאָנעס האָט טיף אַראָפּגעלאָזט דעם קאָפּ. זיין גלאַז איז
ליידיק און קיינער דערלאַנגט אים גאָרנישט. ער האָט עס אַליין
אַנגעגאַסן ביי פול-און היידער אַראָפּגעלאָזט דעם קאָפּ. איצט האָט
זיך עס אָנגעהויבן.

די רעדע איז געווען אַ לאַנגע און אַ שיינע און מ'האָט זי
אויפגענומען מיט גרויס רעש און פרייד. ס'איז געמאָלדן געוואָרן
זעגן דער פאַרלאַבונג. פון אַלע זייטן טיש האָט מען געוואַנטן
דעם פריצס טאָכטער און דעם קאמטערהערס זון.

יאָהאָנעס האָט אויסגעטרונקען זיין גלאַז.
אין עטלעכע מינוט שפעטער האָט אים אָפּגעלאָזט זיין צע-
רודערטקייט, ער האָט זיך היידער באַרויקט. דער שאַטפאַניער
האָט גענומען גלייען אין זיינע אָדערן, ער האָט געהערט, ווי דער
קאמטערהער האַלט אַ רעדע און מ'האָט היידער געשריען הורא און
בראָוואָ און אָנגעקלאַפּט מיט די פוסות. ער האָט געכאַפּט אַ קוק
אין חיקמאָריאס זייט. זי איז בלייך און זעט-אויס באַצערט. זי
קוקט זיך נישט אוב.

דער הויזלעךער נעבן אים האָט הייטער גערעדט:

—ס'איז שייך, ס'איז שייך, ווען צוויי מענטשן קומען זיך צו-
נויף. מיר איז דאָס נישט באַשערט געווען. איך בין געווען אַ
יונגער סטודענט מיט גרויסע פערספעקטיוון, זייער פּעיק. מיין
פאָטער האָט געהאַט אַ שם, אַ גרויס הויז, עשירות, אַסאַך, אַסאַך
שיפן. איך מעג אפילו זאָגן, אז כ'האָב געהאַט גאָר גרויסע פּער-
ספעקטיוון. זי איז אויך געווען יונג און פון אַ פּפּבליק הויז. איך
בין אַזעק צו איר און פאַר איר געעפנט מיין האַרץ. ניין, האָט
זי געענטפּערט. קאָנט איר זי פאַרשטיין? ניין, זי וויל נישט—האָט
זי געזאָגט. כ'האָב געטון אַלץ. וואָס כ'האָב געקענט, האָב הייטער
געאַרבעט און האָב עס פאַרטראָגן ווי אַ מאַן. דערנאָך האָבן זיך
אַנגעהויבן ביי מיין פאָטער די אומגליקלעכע יאָרן, הויקות, חובות,
בקצור—ער האָט באַנקראַטירט. וואָס-זשע האָב איך געקאָנט טוין?—
כ'האָב היידער פאַרטראָגן ווי אַ מאַן. אָבער איצט איז בפירוש
געקומען צו מיר דאָס מייַדל, פון וועלכער כ'רעד. זי איז געקומען

און מיך אויפגעזוכט אין שטאָט. וואָס זי האָט געהאָלטן—וויילט איר הייסן. איך בין געווען אַרעם, געהאַט אַ קליינעם לערער-פּאַסטן. אַלע מיינע פּערספּעקטיוון האָבן זיך אויסגעלאָזט און מיינע לידער זענען געלעגן אין שופּלאָד. דאַמאָלס איז זי געקומען און מיך גע- האָלט! באַשטאַנען!

דער הויז-לערער האָט אָנגעקוקט יאָהאַנעסן און געפרעגט:

—קענט איר זי פאַרשטיין?

—און דאַמאָלס האָט איר נישט געהאָלטן

—כ'האַב דען געקענט וועלן—פרעג איך אייך—הוייל, אַרעם, נאַקעט, אַ לערער-שטעלע און אַ ביסל טאַבאַק פאַר דער פּייקע בלוז וונטיק. וואָס מיינט איר?—כ'האַב דאָך איר נישט געקענט אָפטן אזא זאַך. נאָר כ'פרעג אייך: קענט איר דאָס פאַרשטיין?

—און וואָס איז געוואָרן פון איר?

—אָך, גאָט, איר ענטפּערט מיר נישט אויף מיין פּראָגע. זי האָט חתונה געהאַט מיט אַ קאַפיטאַן. דאָס איז געווען מיט אַ יאָר שפּעטער. מיט אַ קאַפיטאַן פון דער אַרטילעריע. לחיים!

יאָהאַנעס האָט געזאָגט:

—מ'זאָגט, אז מ'זענען פאַראַן אַזעלכע פּרויען, וואָס זוכן נאָר עמעצן אויף רחמנות צו האָבן. אויב דעם מאַן גייט גוט, האָבן זיי אים פּיינט און האַלטן זיך פאַר איבעריק. ערשט ווען ס'נעמט אים גיין שלעכט און ער ווערט אַ יורד—ווערן זיי מלאַ שמחה און זאָגן: אָט בין איך.

—אָבער פאַרהאַס האָט זי נישט מסכים געווען, ווען די צייטן זענען נאָך געווען גוטע—כ'האַב געהאַט דאַמאָלס אויסזיכטן, הי אַ קליינער גאָט.

—זי האָט געהאָלט אָפּוואַרטן, ביז איר וועט ווערן אַ געשאַ-

לענער. ווער הייסט?

—אָבער קיין געפאַלענער בין איך נישט געוואָרן. קיינמאָל נישט. איך בין געבליבן שטאַלן און איר אָפּגעזאָגט. וואָס זאָגט איר דערויפן?

יאָהאַנעס האָט געשוויגן.

—אָבער אפּשר זענט איר גערעכט—טענה'ט דער אַלטער

הויז-לערער. כ'שווער ביי גאָט, אז איר זענט גערעכט דערמיט, האָט איר זאָגט! — האָט ער פּלוצלינג גענומען רעדן אַ פּריש-אויף-געלעבטער און ווייטער געטרונקען. — סוף-בל-סוף האָט זי התונה-געהאַט מיט אַן אַלטן קאַפיטאַן. זי גייט אַרום אים אַרום, קאָרטעט אים און איז דער מושל אין שטוב. אַ קאַפיטאַן פון דער אַרטי-קעריע.

יאָהאַנעס האָט אַ קוק געטון. וויקטאָריאַ איז געזעסן מיט דעם גלאָז אין דער האַנט און געקוקט צו אים. זי האָט אויפגעהויבן איר גלאָז. ער האָט דערפילט אַ אינערלעכן שטויס און ער האָט אויך אויפגעהויבן זיין גלאָז. זיין האַנט האָט געציטערט. אָבער זי האָט הויך אויסגערופן דעם שכנס נאָמען און גע-לאַכט. זי האָט גערופן דעם הויז-לערער...

יאָהאַנעס האָט דערשלאָגן צוריק אַזעקגעשטעלט זיין גלאָז און האָט הילפלאָז געשמיכלט. אַלע האָבן אים אָנגעקוקט. דער אַלטער הויז-לערער איז געווען גערירט ביי טרערן פון זיין שילערינס פריינדלעכער אויפטערקואַמקייט. ער האָט אינדער-גיך אויסגעטרונקען זיין בוס.

— און איצט דריי אידן מיך אַרום, אידן, אַן אַלטער מאַן, — האָט ער ווייטער גענומען רעדן — דריי זיך אַרום אויף דער וועלט אַליין און אומבאַקאַנט. אַזוי איז מיין גורל. קיינער ווייסט נישט ווי כ'לעב, אָבער קיינער האָט מיך נישט געהערט האָבן תּרעומות. איר האָט געהערט וועגן דער טורטעלטיוב? דוכט זיך, אז די טור-טעלטיוב, דאָס טיף-טרויעריקע באַשעפעניש, מאַכט פריער מוטנע דאָס העלע קחאַל-וואַסער און דערנאָך ערשט טרינקט זי עס? — כ'ווייס נישט דערפון.

— ניין, אַזוי. אָבער אַזוי איז שוין. און אידן האָב אויך אַזוי געטון. כ'האָב נישט באַקומען יענע, וועלכע כ'האָב געוואָלט. פונדעסטוועגן לעב אידן נישט ל'חלוטין אָן יעדער פרייד. אָבער אידן מאַך זי פריער מוטנע. שטענדיק מאַך אידן זי פריער מוטנע. אַזוי אַרום קענען די אַנטווישונגען נישט האָבן איבער מיר קיין שליטה. גיט אַ קוק אויף וויקטאָריאַ. זי האָט איצט געטרונקען ל'פּבור מיר. אידן בין געווען איר לערער, איצט האָט זי התונה

און דאָס מוט מיר הנאה. איך פיל דערביי אַ ריין פּערזענלעכען באַרגניגן, גלייך זי וואָלט געווען מיין אייגענע טאָכטער. אפשר וועג איך אַמאָל זיין אַ לערער ביי אירע קינדער. דאָך, פונדעסט-וועגן זענען פאָרט פאַראַן פאַרשידענע פריידן אין לעבן. אָבער אַקעגן דעם, וואָס איר האָט גערעדט וועגן רחמנות, וועגן דער פרוי און וועגן געפאָלנקייט, — באַמת, וואָס מער איך טראַכט וועגן דעם, אַלץ מער דוכט זיך מיר, אז איר זענט גערעכט. איין גאָט הייסט, אז איר זענט... אַנטשולדיקט אַ ווילע—

ער איז אויפגעשטאַנען, גענומען זיין גלאַז און איז צוגעגאַנגען גען צו וויקטאָריאַ. ער האָט זיך אַביסל געוואַקלט און געווען שטאַרק געבויגן.

מ'האָט געהאַלטן אַסאַך רעדעס. ס'האָט גערעדט דער ליי-טענאַנט; דער גוט-באַזיצער פון דער שכנותדיקער געמיינדע האָט געטרונקען פאַר דער פרוי בכלל און פאַר איר השפעה אין הויז. פּרוצאלינג איז אויפגעשטאַנען דער יונגערמאַן מיט די דימענטענע קנעפּ און האָט אָנגערופן יאָהאַנעסעס נאָמען; — ער האָט באַקומען דערויף אַן ערלויבעניש. ער וויל איבערגעבן דעם יונגן דיכטער אַ גרוס פון דער יוגנט. ער האָט גערעדט בלויז פריינטלעכע ווער-טער; ס'איז געווען אַן אמתער דאַנק מצד מענטשן פון זעלבן עלטער, פול מיט אָנערקענונג און באַזונדערונג.

יאָהאַנעס האָט כמעט נישט געגלויבט זיינע אייגענע אויערן. ער האָט שעפּטשנדיק געפרעגט דעם הויז-לערער:
— ער רעדט וועגן מיר?

— יא, ער האָט מיר אַרויסגעכאַפט. איך אליין האָב עס גע-זאָלט טון. וויקטאָריאַ האָט מיך היינט נאָכמיטאָג געבעטן —

ווער, זאָגט איר, האָט אייך געבעטן?

דער הויז-לערער האָט אויף אים אָנגעשמעלט זיינע אויגן.

— קיינער נישט — האָט ער געענטפערט.

בשעת דער רעדע, האָבן אַלע אויגן געקוקט אין יאָהאַנע-עס זייט אַריין. אפילו דער פּרויץ האָט צו אים צוגעשאַקלט רעם קאַפּ. און דעם קאַטערהערס פרוי האָט צוגענומען איר בינאַקל צו

די אויגן, פדי אים אָנצוקוקן. נאָך דער רעדע האָבן אלע אויס-
געטרונקען.

— איר מוזט איצט ענטפערן—האָט געזאָגט דער הויז-לערע—
ער האָט דאָך געהאַלטן אַ רעדע לכבוד אייך. אייגנטלעך האָט דאָס
געדאַרפט טון אַן עלטערער פּאַכמאַן. אחוץ דעם בין איך לחלוטין
נישט מסכים מיט אים. לחלוטין נישט.

יאָהאַנעס האָט איבערן טיש אַ קוק געטון צו היקטאָריא.
דאָס האָט זי אָנגעשטעלט דעם בחור מיט די דימענטענע קנעפּ
ער זאָל רעדן. צוליב וואָס האָט זי דאָס געטון? זי האָט זיך אַפילו
געווענדט וועגן דעם צו אַן אנדערן. זי האָט נאָך געדענקט וועגן
דעם בייטאָג. פאַרוואָס? איצט ויצט זי, קוקט אַראָפּ און מ'דער-
קענט אין איר גאָרנישט.

פּלוצלינג זענען זיינע אויגן פייכט געוואָרן פון אַ שטאַרקער
גערירטקייט. ער וואָלט זיך געקענט איר וואַרפן צו די פיס און
איר דאַנקען, איר דאַנקען. ער העט עס טון שפּעטער, נאָך דער
סעודה.

קאַמילאַ איז געוועסן און האָט געשמעסט אויף רעכטס און
אויף לינקס און האָט געשטייבלט מיטן גאַנצן פנים. זי איז געווען
צופרידן. אירע זיבעצן יאָר האָבן איר געברענגט בלוז פרייד. זי
האָט צוגעשאַקלט צו יאָהאַנעסן עסרעכע מאָל מיטן קאָפּ און אים
געגעבן אַ סימן, אז ער זאָל אויפשטיין.
יאָהאַנעס איז אויפגעשטאַנען.

ער האָט גערעדט קורץ. זיין קול איז געווען טיף און גע-
רייט. — אויף דעם דאָזיקן יום-טוב, וועלכן די משפּחה פייערט
לכבוד אַ פריילעך געשעעניש, האָט מען אויך אים, אַ גאַנץ זיימיקן
מענטש, אַרויסגעצויגן פון דער פאַרגעסנהייט. ער היל דאַנקען יע-
נעם, וועלכער איז דער ערשטער געפאַלן אויף אָט דעם פריינד-
לעכער המצאה און אויך דעם, וואָס האָט אים געזאָגט אַזויפיל
אַנגענעמע ווערטער. ער היל אויך נישט פאַרגעסן צו דאַנקען
דער גאַנצער געוועלשאַפט פאַר דעם גוטן הילף, וואָס זי האָט אַרויס-
געוויזן אויסהערנדיק די אלע צויב-ווערטער לכבוד אים — אַ זיימיקן
מענטש. דאָס איינציקע, וואָס גיט אים בכלל רעכט איצט דאָ צו

זיין, איז דער פאקט, וואָס ער איז א זון פונם שכן אין וואָרד...
 - יאָ! - האָט פּרובירט זיין וויקטאָריא אַרום געטון מיט פּלאַ-
 מענדיקע אויגן.

אלע האָבן זי אָנגעקוקט. אירע באַקן זענען געווען רויט און
 איר ברוסט האָט זיך געהויבן. יאָהאָנעס האָט זיך אָפּגעשטעלט.
 ס'איז אַנטשטאַנען אַ פּינלעכע שטיקלייט.

- וויקטאָריא! - האָט דער פּריץ געזאָגט אַ דערשטוינטער.
 - רעדט זייטער! - האָט זי זיידער אַרום געטון. - דאָס
 איז אייער איינציקע רעכט. אָבער רעדט זייטער! זי האָט פּלוצ-
 לינג צוגעמאַכט די אויגן, האָט אָנגעהויבן שטייכלען הילפּלאַז און
 שאַקלען מיטן קאָפּ. דערנאָך האָט זי זיך געווענדט צום פּאָ-
 טער און געזאָגט: - איך האָב בלויז געוואָלט מגום זיין. ער אליין
 איז דאָך אויך מגום. ניין, כ'האָב נישט געוואָלט שטערן...

יאָהאָנעס האָט געהערט די ערקלערונג און האָט געפונען אַן
 אויסוועג. זיין האַרץ האָט הויך געקלאָפּט. ער האָט באַמערקט זי
 די פּריצטע קוקט אָן וויקטאָריא מיט טרערן אין די אויגן און מיט
 אַן-א-שיעור רחמנות.

- יאָ, ער האָט מגום געווען - זאָגט ער - פּריילן וויקטאָריא
 איז גערעכט. זי איז געווען אזוי פּריינדלעך און אים דערמאָנט,
 אז ער איז נישט בלויז דעם שכנס א זון, נאָר איז אויך אין די
 יונגע יאָרן געווען דער שפּיל-חבר פון די שלאָס-קינדער. בלויז
 דעם לעצטן פּאָקט האָט ער צו פּאַרדאָנקען פּאַרוואָס ער געפינט
 זיך איצט דאָ. ער דאַנקט איר, אזוי איז עס. ער איז איצט אין
 דער היים. די וועלדער פון שלאָס זענען אַמאָל געווען זיין גאַנצע
 העלט. זינטער זיי האָט געבלייט דאָס אומבאַקאַנטע לאַנד, די וועלט
 פון זינדער. און אין יענע יאָרן האָט דיטלעך אָדער וויקטאָריא
 אָפּט געשיקט נאָך אים און אים גערופן אויף אַן אויספּלאַץ אָדער
 צו אַ שפּיל. דאָס זענען געווען די גרויסע געשעענישן פון זיין
 קינדזייט. שפעטער, ווען ער האָט געקלערט וועגן דעם, איז ער
 געקומען צו דער הברה, אז די דאָזיקע שעהן האָבן געהאַט אַ גע-
 וואָלדיקע באַדייטונג פאַר זיין לעבן. און אויב ס'איז אמת דאָס,
 האָט מ'האַט דאָ געזאָגט, אז אין זיין שרייבן פּלאַקערט טיילמאָל

עפעס אויף, -נעמט זיך דאָס פון די זכרונות, וואָס זענען אים פאַרבליבן פון יענער צייט. זיי צינדן אים אָן. עס איז אַן אָפּשיין פון יענעם גליק, וואָס זיינע חברים האָבן אים פאַרשאַפט אין זיין קינדהייט. דערמיט האָבן זיי אַ גרויסע אָנטייל אין זיינע אַרבעטן. צוזאַמען מיט די אַדגעמיינע ווינטן לכבוד דער פאַרלאָבונג, גיט ער צו אַ פּערזענלעכן דאַנק ביידע שלאָס-קינדער פאַר די שיינע קינדער-יאָרן איידער די צייט און דאָס לעבן האָבן זיך אַוועקגע-טעלט צווישן זיי; פאַר יענעם פּריילעכן, קורצן זומער-טאָג...

אַ רעדע, גלייכצייטיק אַ פּרוּז פון אַ רעדע. זי איז נישט געווען קיין פּריילעכע, אָבער אויך נישט קיין שלעכטע. די גע-זעלשאַפט האָט הייטער געטרונקען, געגעסן און זיך אונטערגעהאַלטן. דיטלעך האָט טרוקן זיך אָנגערופן צו דער מוטער:

-ב'האָב קיינמאָל נישט געוואָסן, אַז דאָס האָב איך אָנגע-שריבן זיינע ביכער, וואָס?

אָבער די פּריצה האָט נישט געלאָכט. זי האָט געטרונקען צו די קינדער און האָט געזאָגט:

-דאַנקט אים, דאַנקט אים, דאָס לאָזט זיך זייער גוט פאַר-שטיין. אזוי אַליין, ווי ער איז געווען קינדווייז... וואָס טוּסטו, היקמאָריא?

-ב'ווייל צושיקן מיט דעם מיידל אַ צווייגל בעז אַלס דאַנק-מ'קען נישט?

-ניין-האָט געענטפּערט דער לייטענאַנט.

נאָך דער סעודה איז זיך דער עולם פאַנאַנדערגעגאַנגען אין די צימערן, אויף דער גרויסער אַלמאַנע און אפילו אַראָפּ אין גאַרטן. יאָהאַנעס איז אַראָפּ אויפן ערשטן שטאָק און איז אַריין אין גאַרטן-שטיבל. דאָ זענען געווען אַסאַך געסט, עטלעכע רוי-כערנדיקע הערן, דער גוט-באַזיצער און נאָך איינער, וואָס האָט שטילערהייט גערעדט וועגן די פינאַנסן פון פּריץ. זיין הויף איז אָפּגעלאָזן, פאַרהאַקסן מיט אומקרויט, די פּלוּטן פאַלן איין, דער וואַלד איז אויסגעהאַקט. מ'שמועסט, אַז ס'איז אים אפילו שווער צו צאָלן די גומא'דיק גרויסע אַסעקוראַציע-אָפּצאָלונג פאַר די הייזער.

—אויף חיפיל איז ראָס אַלץ פאַרזויכערטן
דער גוט-באזיצערד האָט אָנגערופן די סומע, אָן אויסמערלי-
שע סומע.

בכלל האָט מען דאָ אין שלאָס קיינמאָל נישט געקאָרט.
מ'האָט דאָ תמיד צו טון מיט גרויסע סומעס. חיפיל, צום ביי-
שפּיל, האָט אָפּגעקאָסט אזא סעודה ווי היינט אָבער איצט איז
אומעטום ליידיק. אפילו דער פּריצה'ס באַרימטער צירונג-קאָסטן.
דערפאַר העט דעם איידעם געלט הידער באַנייען דאָס עשירות.

—חיפיל קאָן ער פאַרמאָגן?

—אָך, ער האָט אָן אַ שיעור געלט.

יאָהאַנעס איז הידער אויפגעשטאַנען און איז אראָפּ אין
גאָרטן. דער בעז האָט געבליט. ס'האָט אויף אים אַ שלאָג געטון
מיט שטראַמען גוטע ריחות פון אויריקלען און פּיוואַניע, פון יאָש-
מין און מאַי-בלומען. ער האָט אויסגעזוכט אַ ווינקל ביי דער וואַנט
און זיך אַוועקגעזעצט אויף אַ שטיין. אַ געדיכטער קוסט האָט אים
פאַרשטעלט פון דער גאַנצער וועלט. ער איז געהען ערשעפט פון
אויפּגערעגטקייט, טויט מיר, זיין פאַרשטאַנד איז געהען ווי פאַר-
טונקלט. ס'איז אים איינגעפאַלן ער זאָל אויפשטיין און גיין אַהיים,
פונדעסטוועגן איז ער געבליבן זיצן — טעמפּ און אָפּגעשוואַכט.
פּלוצלינג האָט ער דערהערט אַ געמורמל פאַרנט אויפן וועג. עמיץ
איז צוגעקומען — ער האָט דערקענט וויקטאָריאַס קוק. ער האָט אייני-
געהאַלטן דעם אָטעם און אַ ביסל אָפּגעוואַרט. באַלד האָט אויך
אַ בליץ געטון פון צווישן די בלעטער דעם קאַפיטאַנס אונפאַרם.
חתן-כלה זענען געגאַנגען צוזאַמען שפּאַצירן.

—איך האַלט — זאָגט ער — אז עפעס איז דאָ נישט אין אָרדנונג.
זיינע רייד האָבן געמאַכט אויף דיר אַן איינדרוק. דו זיצסט און
הערסט זיך צו צו יעדן וואָרט און נעמסט פּלוצלינג שרייען. וואָס,
אייגנטלעך, באַטייט דאָס?

זי איז געבליבן שטיין אויסגעגלייכט סאַמע נעבן אים.

—וויססט עס וויסן? — זאָגט זי.

—יאָ.

זי שוויגט.

— ס'איז מיר אַלץ איינס, אויב ס'האָט נישט קיין שום באַ-
דייטונג — זאָגט ער הייטער. — אויב אזוי — דארפסטו מער גאָרנישט
זאָגן.

זי בויגט זיך ווידער איין.

— ניין, ס'האָט קיין שום באַדייטונג נישט — ענטפערט זי.
זיי גייען הייטער, דער לייטענאנט צוקט נערוועז מיט די
עפאלעטן און זאָגט הויך:

ער מעג זיך אַביסל היטן. ווען נישט — קען ער נאָך אַמאָל
פירן אויף זיין באַק די האַנט פון אַן אָפיציר.
זיי גייען אין דער זייט פון דער אַלטאַנע.

יאָהאַנעס איז געבליבן אַ צייט לאַנג זיצן אויף דעם שטיין,
מעמפ און דערשלאָגן, ווי פריער. אַלץ האָט אים אָנגעהויבן ווערן
גלייכגילטיק. דער לייטענאנט האָט אויף אים אַ השד און זיין פּלה
האָט זיך תּיבּף פאַרענטפערט. זי האָט געזאָגט דאָס, וואָס מ'דאַרף
זאָגן, האָט באַפּרידיקט דאָס אָפיצירישע האַרץ און איז מיט אים
אזעק הייטער. און די שפּאַקן צוויטשערן צווישן די צווייגן איבער
זייערע קעפּ. יאָ. זאָל זיי גאָט געבן לאַנגע יאָרן... ביים טיש האָט
ער געהאַלטן פאַר איר אַ רעדע און אויסגעריסן אַ שטיק פון זיין
האַרץ. ס'איז אים זייער שווער אָנגעקומען צו פאַרגלעטן אירע אומ-
פאַרשעמטע צווישנרופן און זיי צוריק צו פאַרריכטן. אָבער זי האָט
אים נישט געדאַנקט דערפאַר. זי האָט אָנגענומען איר גלאַז און
געטרונקען. פּראָזיט, קוקט מיך אָן, ווי שוין איך טרונק... ס'איז
בכלל פּדאי אָנצוקוקן פון אַ זייט אַ פּרוי בשעתן טרינקען. ס'איז
אַלץ איינס צי זי טרינקט פון אַ בעכער, פון אַ גלאַז אָדער פון
עפעס אַנדערש, — קוקט זי אָן פון אַ זייט: זי מאַכט העויות, אַז
ס'נעמט אָן אַ שוידער. זי שפּיצט אויס דאָס מויל, טונקט איין די
אונטערשטע ליפּ אין געטראַנק און איז פאַרצוהיילט אויב מ'קוקט
בשעת-מעשה אויף איר האַנט. מ'טאָר בכלל נישט קוקן אַ פּרוי
אויף די הענט. זי האַלט עס נישט אויס, זי קאַפּוטאַלירט. זי הויבט
תיבּף אָן צוריקצוציען די האַנט צו זיך, שטעלט זי אזעק אין
אַ אַלץ-שענערער פּאָזיציע אַבי צו באַהאַלטן אַ קנייטש, אַ חסרון
אין די פינגער אָדער אַ נישט שיינעם נאָגל. צום סוף קען זי

עס מער נישט אויסהאלטן און פרעגט אויסער זיך: אויף האָס אזוינס קוקט איר? ... זי האָט אים אַמאָל געקושט, איינמאָל, אין זומער, ס'איז שוין אזוי לאַנג זינט דאָמאָלט, דער הייסט צי ס'איז בכלל געשען. הי אזוי איז דאָס געשען? - דוכט זיך - זי זענען געזעסן אויף אַ באַנק? זיי האָבן לאַנג געשמועסט צווישן זיך און גייענדיק איז ער געווען אזוי נאָענט צו איר, אז ער האָט אָנגערירט איר אָרעם. פאַר דער טיר האָט זי אים גע-קושט: כ'האָב אייך ליב! - האָט זי געזאָגט... איצט זענען זיי פאַר-בייגעלאָנגען. זיי זיצן נאָך אפּשר אין דער אַלמאָנע. דער לייטענאָנט דעמט אים נאָך פאַטשן - אזוי האָט ער געזאָגט. ער האָט עס גאַנץ גוט געהערט, ער איז נישט געשלאָפּן, אָבער ער איז אויך נישט אויפגעשטאַנען, אים נישט אַקענגעגאַנגען. די האַנט פון אַ אָפיציר - האָט ער געזאָגט. יאָ, - ס'איז אים אַרץ איינס...

ער האָט זיך אויפגעהויבן פון שטיין און איז זי נאָכגעגאַנגען גען צו דער אַלמאָנע. זי איז געווען ליידיק. אויבן אויף דער הע-ראַנדע פון דער הויפטגעביידע איז געשטאַנען קאַמיללאַ און אים גערופן: - מ'גייט קאַזע אין גאַרטן-צימער. ער איז אַרויף. אין גאַרטן-צימער זענען געזעסן חתן-בלה. ס'זענען דאָרטן געווען נאָך אַסאַך אַנדערע געסט. יאָהאַנעס האָט גענומען זיין קאַזע, האָט זיך אָפּ-גערוקט אין אַ זייט און זיך אויסגעזוכט אַ פּלאַץ,

קאַמיללאַ האָט אָנגעהויבן צו רעדן מיט אים. איר פנים איז געווען אזוי העל און זי האָט אים אָנגעקוקט מיט אָפענע אויגן. ער האָט זיך איר נישט געקענט אַקענגשמעלן, ער האָט אויך גערעדט, געענטפערט אויף אירע פראַגן און געלאַכט. ווי איז ער געווען? אין גאַרטן? - דאָס איז נישט אמת. זי האָט אים געזוכט אין גאַרטן און אים נישט געפונען. ניין, ניין, אין גאַרטן איז ער נישט געווען.

- ער איז געווען אין גאַרטן, וויקטאָריאַ - פרעגט זי.
וויקטאָריאַ ענטפערט:

- ניין, כ'האָב אים דאָרטן נישט געזען.

דער לייטענאָנט גיט אויף איר אַ ביזן קוק און פרי צו האָ-רענען די בלה, שרייט ער אומנויטיק הויך צום גוט-באַזיצער:
- איר וואָלט מיך אפּשר געוואָלט מיטנעמען צו אייך אויף-

יאַגד אויף היילדע קאַטשקעס?

— יאָ, — ענטפערט דער גוט-באַזיצער. — מיט גרויס פּבור.
דער לייטענאַנט קוקט אָן חיקטאָריאַן זי זאָגט גאָרנישט און
בלויבט זיצן רויק. זי האַלט אים לחלוטין נישט אָפּ פון דער
יאַגד אויף ווילדע קאַטשקעס. זיין פנים ווערט אלץ פינסטערער.
ער דרייט די האַנסע מיט נערדעזע באַוועגונגען.

קאַמילדאָ פּרעגט הידער עפעס יאָהאַנעסן.
דאַמאָלס שטייט דער לייטענאַנט אויף אינדערגיך און זאָגט
צום גוט-באַזיצער:

— גוט, אויב אזוי — גי איך מיט אייך נאָך היינט אין אַזונט.
דערנאָך גייט ער אַרויס פון צימער.
דער גוט-באַזיצער און נאָך אנדערע גייען אויך אַרויס.
ס'אַנטשטייט אַ קורצע פּויזע.

פּלוצלינג עפנט זיך די טיר און דער לייטענאַנט קומט הי-
דער אַרײַן. ער איז זייער אויפגערעגט.
— האַסט עפעס פאַרגעסן? — פּרעגט חיקטאָריאַ און שטייט
אויף.

ער נאַכט עטלעכע היפּנדיקע טריט צו דער טיר-צו, גלייך
זיי ער האַלט נישט געקענט איינשטיין רויק, און לאָזט זיך גיין
גלייך צו יאָהאַנעסן. אַדורכגייענדיק גיט ער אים פּלומרשט אומגערן
אַ שטויס מיט דער האַנט. דערנאָך לויפט ער צוריק צו צו דער
טיר און נאָך אַלץ — אזוי היפּנדיק.

— זייט פאַרויכטיק, מענטש, איר האַט מיר אַ קלאַפּ געטון
אין אויג אַרײַן — זאָגט יאָהאַנעס און לאַכט הויל.
— איר האַט אַ מעות — ענטפערט דער לייטענאַנט — איך
האַב אייך געגעבן אַ פאַטש. איר פאַרשטייט? איר פאַרשטייט?
יאָהאַנעס נעמט אַרויס דאָס טאַשנמיכל, הישט אַרום דאָס
אויג און זאָגט:

— נישט דאָס האַט איר געמיינט, איר הייסט גאַנץ גוט, אַז
אייך קען אייך איינלייגן אין צוהיען און פאַרשטעקן אין קעשענע.
דערביי הויבט ער זיך אויף.

באותו רגע עפנט דער לייטענאנט די טיר אינדערגיך און
נייט ארויס.

—דאָס האָב איך געמיינט! — שרייט ער צוריק. —דאָס האָב
איך געמיינט. איריזאַט!

און ער האָט צוגעקלאַפּט די טיר מיט אַ קנאַק.

יאָהאַנעס האָט זיך צוריק אַוועקגעזעצט.

היקטאַריאַ איז געשטאַנען אינמיטן צימער. זי קוקט אים אָן
און איז בלייבן זי אַ מת.

—ער האָט אייך געטון אַ קלאַפּז—פרענט קאַמילאַ שטאַרק
דערשטוינט.

—על פי מעות. ער האָט מיר געטראַפּן אין אויג, גיט אַ קוק.

— גאָט, ס'איז רויט און ס'גייט בלומ. ניין, רייבט נישט,

לאָזט, וועל איך עס אויסוואַשן מיט וואַסער. אייער טאַשנטיכל איז
גראָב, זעט אַליין, באַהאַלט עס. איך נעם מיינס. געהערט שוין
אַזוינס—גלייך אין אויג אַריין!

היקטאַריאַ האָט אויך אַרויסגענומען איר טאַשנטיכל. זי האָט

גאַרנישט געזאָגט. דערנאָך איז זי גאַנץ פאַמעלעך צוגעגאַנגען צו

דער גלעזערנער טיר און איז דאָרטן געבליבן שטיין מיטן רוקן

אויסגעדרייט צו דער שטוב. זי האָט צעריסן איר טיכל אויף שטיק-

לעך. אין עטלעכע מינוט אַרום האָט זי געעפנט די טיר און איז

ארויס פון גאָרטן-צימער—שטילערהייט און שמום.

VIII

קאַמילאַ איז אָן שום צערעמאַניעס געקומען צוגיין אין מיל

אַריין אַ לוסטיקע. זי איז געקומען אַליין. זי איז גלייך אַריינגע-

גאַנגען אין דער קליינער שטוב און געזאָגט לאַכנדיק:

—אגטשולדיקט, וואָס איך האָב נישט אָנגעקלאַפּט. דער טייך

רוישט אַזוי שטאַרק, אַז כ'האַב עס געהאַלטן פאַר אומזיסט. זי

האַט זיך אומגעקוקט און אַ רוף געטון:—ניין, ווי רייצנד דאָ איז!

רייצנד. וווּ איז יאַהאַנעס? איך קען יאַהאַנעסן. וואָס מאַכט זיין אויג?

מ'האָט איר אַהעקגעשטעלט אַ שטול און זי האָט זיך געזעצט.
מ'האָט אַרויסגערופן יאָהאַנעסן פון מיל. ער האָט געהאַט אַן
אַנציינדונג אויפן אויג און ס'איז געווען פאַרלאָפן מיט בלוט.

— איך בין מיר אַזיין געקומען—האָט אים קאַמיליאַ אַקעגן-
גערופן.—ס'האָט זיך מיר פאַרגלוסט אַהערצוקומען. איר מוזט היי-
טער מאַכן קאַלטע קאַמפרעסן.

—דאָס איז נישט נויטיק—ענטפערט ער.—ניין. זאָל אייך גאָט
בענטשן. פאַרהאַס זענט איר געקומען אַהער? איר הילט אַנקוקן
די מילן אַדאַנק, האָס איר זענט געקומען. ער נעמט אַרום די
מוטער, שטעלט זי פאַר און זאָגט: —דאָס איז טיין מוטער.

זיי זענען אַרפֿאָ אין מיל אַזיין. דער אַלטער מילדער האָט
נידריק אַרפֿגעצויגן דאָס היטל און געזאָגט עפעס. קאַמיליאַ האָט
נישט פאַרשטאַנען, האָס ער רעדט, אָבער זי האָט געשמייכלט און
געזאָגט סתם אַזוי:

—אַדאַנק, אַדאַנק. אַרר באַ, כ'האַלט זי געוואָלט אַנקוקן.
דער לאַרם האָט זי איבערגעשראָקן. זי האָט געהאַלטן יאָהאַ-
נעסן ביי דער האַנט און מיט גרויסע, פאַרשנדיקע אויגן געקוקט
פון איינעם צום אנדערן, גלייך היי זי וואָלט געוואָלט הערן צי זיי
זאָגן נישט עפעס. זי האָט אויסגעזען ווי אַ טויבע. די אַלע רעדער
און פּלי-מכשירים אין דער מיל האָבן זי אָנגעפילט מיט פאַרווי-
דערונג. זי האָט געלאַכט, אַ גערירטע—געשאַקלט יאָהאַנעסעס האַנט
און אָנגעהויזן אין אַלע זייטן. מ'האָט אָפּגעשטעלט די מיל און זי
הידער געלאָזט גיין, פּדי זי זאָל זען.

היפּש נאָכדעם היי זיי זענען אַרויס פון מיל האָט קאַמיליאַ
נאָך אַלץ גערעדט אויף אַ קאָמישן אופן הויך, גלייך היי דער לאַרם
וואָלט נאָך אַלץ גערוישט אין די אוירן.

יאָהאַנעס האָט זי באַגלייט צוריקהעגס אין שלאָס אַזיין.

— איר באַגרייפּט ווי אַזוי ער האָט געוואַגט אייך אַ קלאַס
צו טון אין אויג אַזיין?—זאָגט זי.—און דערנאָך איז ער אויף איי-
מאַל פאַרשוונדן געוואָרן. ער איז אַוועקגעפאַרן מיט דעם גוט-באַ-
זיצער אויף יאַגד. דאָס איז געווען אַ שרעקלעך אומאַנגענעמע זאַך.

היקטאָריאַ איז אַ גאַנצע נאַכט נישט געשלאָפֿן — האָט זי היינט דערציילט.

— אויב אזוי — קען זי שלאָפֿן היינט ביינאַכט — ענטפערט ער —
זען קלערט איר אַהיימצופֿאָרן?

— מאָרגן. זען קומט איר אין שטאָט אַרײַן?

— אין הערבסט. קען איך איך טרעפֿן היינט נאַכמיטאָג?

— אַך, יאָ! טוט דאָס טאַקע! איר האָט מיר דערציילט פֿון

אַ הייז. איר הייסט, איר מוזט זי מיר תּיזן.

— ב'זעל קומען און איך אָפֿנעמען — זאָגט ער.

קומענדיק צוריק צוהיים, איז ער נאָך לאַנג געזעסן אויף אַ

שטיין און געמראַכט. ס'איז אים אײַנגעפֿאַלן אַ האַרעמער און גליק-

לעכער געדאַנק.

נאַכמיטאָג איז ער אַזעק צום שלאָס, איז געבליבן שטיין
אינדרויסן און האָט אַרײַנגעשיקט נאָך קאַמילאַ. בשעת ער איז
געשטאַנען און געהאַרט — האָט זיך היקטאָריאַ באַזיזן אויף אַ רגע
אין אַ פענסטער אויפֿן ערשטן שטאָק. זי האָט זיך אין אים אײַ-
געקוקט, זיך אויסגעדרײט און פֿאַרשוונדן געוואָרן אין צימער.

קאַמילאַ איז אַרויסגעקומען. ער האָט זי אַזעקגעפירט צום
שטיין-ברוך און צו דער הייז. ער האָט זיך געפילט אויסערגע-
היינלעך רויק און גליקלעך. דאָס יונגע מיידל האָט אים צע-
שטרייט, אירע העלע לייכטע רייד האָבן געפלאַטערט אַרום אים
זיי קליינע גוטקייטן. היינט האָבן זיי באַגלייט גוטע מלאכים...

— איך דערמאָן זיך, קאַמילאַ, אז איר האָט מיר אמאָל
געשאַנקען אַ שפּיו. זי האָט געהאַט אַ זילבערנע שייד. איך האָב
זי אַזעקגעלייגט אין אַ שופֿלאָד צוזאַמען מיט אַנדערע זאַבן, הייל
ב'האָב זי נישט גענוצט.

— ניין, איר האָט זי נישט גענוצט. טאָ איז דאָס

— יאָ. איצט האָב איך זי פֿאַרלוירן.

— ניין, באַמת? דאָס איז אַ שאַד. אָבער אפּשר קען איך

איך שאַפֿן אַן ענדעכע. איך זעל פֿרווון.

זיי זענען געגאנגען אויפן וועג אהיים.

—און צי קענט איר אייך דערמאנען אָן דעם שווערן מע-
דאליאָן, האָס איר האָט מיר געגעבן אמאָל? ער איז געווען גראָב
און שווער, א גאָלדענער, און איז געשמאנען אויף א פּוס. אין
דעם מעדאליאָן האָט איר אַרײַנגעשריבן עטלעכע פּרײַנטלעכע
דערטער.

—יא, כ'דערמאן זיך.

—ווען כ'בין פּאַרטיאַרן געווען אין אויסלאַנד, האָב איך אים
אזעקגעשאַנקען, קאַמיליאָ.

—באמת? איר זאָלט אים האָבן אזעקגעשאַנקען? פּאַרהאַס

אַזוינס?

—איך האָב אים אזעקגעגעבן א יונגן חבר צום אָנדענקען.
ס'איז געווען א רוס. ער איז געפאלן אויף די קניען און מיר גע-
דאנקט דערפאַר.

—אַזוי האָט ער זיך געפּרײַט? גאָט מײנער, ער האָט זיך זי-
כער געמוזט געהאָלדיק פּרײַען, אויב ער איז געפאלן אויף די קניען!
איר וועט באַקומען אַן אַנדערן מעדאליאָן פאַר זיך אליין.

זיי זענען שוין געווען אויפן וועג צווישן דער מיל און דעם
שלאָס.

יאָהאַנעס איז געבליבן שטיין און געזאָגט:

—דאָ אין דעם העלדל האָט זיך מיר אַמאָל עפּעס געטראָפּן.—
אין איינעם אָן אָחנט בין איך געקומען צוגיין אַהער, כ'האָב גע-
לעבט איינזאָם און דאָס פּלעגט געשען אָפּט. ס'איז געווען זומער
און דאָס וועטער איז געווען שיין. איך האָב זיך געדייגט הינטער
די קוסטעס און געטראַכט. פּלוצלינג זענען שטילערהייט אָנגעקו-
מען צוויי מענטשן מיטן וועג. אַ דאַמע איז געבליבן שטיין. איר
באַגלייטער האָט געפּרעגט:—פּאַרהאַס ביסטו שטיין-געבליבן? זיי האָט
אַבער גאָרנישט געענטפּערט און ער האָט חידער געפּרעגט:— האָס
איז געשען?—גאָרנישט, האָט זי געענטפּערט,—אַבער איר דאַרפט מיך
נישט אַזוי אָנקוקן.—איך האָב אייך נאָר אָנגעקוקט אַזוי גייענדיק
—זאָגט ער.—יא, ענטפּערט זי.—כ'חיים גאַנץ גוט, אַז איר האָט מיך
ליב, אָבער מײַן פּאַטער וועט נישט מסכים זײַן, איר פּאַרשטייט?

ס'איו אומטגעלעך. ער האָט געמורמלט: - י אָ, ס'איו מסתמא אומ-
מעגלעך. פלוצלינג זאָגט זי: - דאָ איז ביי אייך אזוי ברייט די האַנט,
איר האָט אזא מאָדנע ברייטן האַנט-געלענק! און דערביי האָט זי
אים אַ גלעט געטון ביים האַנט-געלענק.
פּוּיזע.

- יאָ, און האָס איז געווען הייטער? - פּרעגט קאַמיללעאַ.
- דאָס הייס איך נישט - ענטפערט יאָהאַנעס. - פאַרהאַס האָט
זי גערעדט העגן זיין האַנט-געלענק?
- אפשר איז דער האַנט-געלענק געווען שיין. ער האָט
מסתמא אויך געמראָגן אַ הייס העמד - אָ, כ'פאַרשטיי שוין. ס'קען
זיין, אז זי האָט אים אויך געהאַט גערן.
- קאַמיללעאַ! - זאָגט ער - ווען איך האָב אייך גערן און
האַרט אָפּ עטלעכע יאָר, - כ'פּרעג בלוז... מיט איין האָרט, כ'בין
אייך נישט הערט. אָבער איר גלויבט, אז איר וועט אַמאָל קענען
זיין מיינע, אויב כ'וועל אייך בעטן אין אַ יאָר אָדער צוויי אַרום?
פּוּיזע.

קאַמיללעאַ איז פלוצלינג געוואָרן בלומ-רויט און צעמוטלט. זי
האַט געזיגט איר פיינעם קערפער אין אלע זייטן און צונויפגע-
לייגט די הענט. ער האָט זי אַרומגענומען און געפּרעגט:
- איז מעגלעך, אז אַמאָל, שפּעטערז איר וועט פאַשטיין?
- יאָ. - האָט זי געענטפערט און זיך צו אים צוגעדריקט.

אין אַמאָג אַרום האָט ער זי באַגלייט צום פּאַרט. ער האָט
געקושט אירע קליינע הענט, האָס זענען פול געווען מיט קינדיש.
קייט און אומשולד און אַליין איז ער געווען מלא שמחה און דאַנק-
באַרקייט.

היקטאָריאַ איז דאָרטן נישט געווען.
- פאַרהאַס האָט דיך קיינער נישט באַגלייט?
קאַמיללעאַ האָט דערציילט מיט שרעק אין די אויגן, אז אין
שלאָס הערשט אַ מוראדיקער טרויער. היינט אינדערפרי איז אַנ-
געקומען אַ טעלעגראַמע. דער פּרויץ איז געוואָרן טויט-בלייך, דער

אַדטער קאַמערעהער און זיין פרוי האָבן אַזש גענומען שרייען פון זייע-
טיק:—נעכטן אויף דער יאָגד איז אַטמאַ דערשאַסן געוואָרן.

—טויטן דער לייטענאַנט

—יאָ, מ'פירט אַהער דעם מת. ס'איז שרעקלעך.

זי זענען געגאַנגען זייטער, יעדער פאַרטיפט אין זיינע גע-
דאַנקען. ערשט דער עולם ביים פאַרט, די שיף און די קאַמאַנדע-
באַפעלן האָבן זיי אויפגעוועקט. קאַמילאַ האָט אים דערלאַנגט
די האַנט שעמעדיק. ער האָט זי געקושט און געזאָגט:

—יאָ, יאָ, כ'בין דיך נישט ווערט, קאַמילאַ, ניין, בשום
אופן נישט. אָבער כ'וועל פאַר דיר אַלץ איינאַרדענען אזוי שוין,
זי ס'איז נאָר מעגלעך, אויב דו ווילסט ווערן מיינע.

—איך וויל ווערן דינע. איך האָב עס געוואָלט די גאַנצע
צייט, די גאַנצע צייט.

—אין עטלעכע טעג אַרום וועל איך אויך קומען צופאַרן—
זאָגט ער.—אין אַ וואָך אַרום וועל איך דיך היידער זען.

זי איז אַרויף אויפן דעק, ער האָט צו איר געפאַכעט, גע-
פאַכעט אזוי לאַנג, זי לאַנג ער האָט זי נאָך געזען. ווען ער
האַט זיך אויסגעדרייט אַהיימצוגיין, האָט ער דערזען, אז וויקטאָריאַ
שטייט הינטער אים. זי האָט אויך געהאַלטן אַ טאַשנטיכל אין
דער האַנט און געפאַכעט צו קאַמילאַ.

—כ'האַב זיך אַ ביסל פאַרשפעטיקט—האַט זי געזאָגט.

ער האָט נישט געענטפערט. וואָס האָט ער געוואָלט זאָגן?
זי טרייסטן אויף דעם אומגליק, איר גראַטולירן, איר דריקן די
האַנט? איר קול איז געווען אזוי מאַט און איר פנים איז געווען
אזוי מבולבל. מ'האַט אָנגעזען דערויף די גרויסע איבערלעבעניש.
דער עולם איז אַוועק פון פאַרט.

—איער אויג איז נאָך רויט—האַט זי געזאָגט און בשעת מעשה
אָנגעהויבן צו גיין. זי האָט זיך אומגעקוקט צו אים.
ער איז געשמאַנען.

האַט זי זיך אויף איינמאַל אויסגעדרייט און צו אים צוגע-
גאַנגען.

—אַטמאַ איז טויט—האַט זי געזאָגט האַרט און אירע אייניגן

האַבן געברענט. — איר זאָגט גאַרנישט. איר זענט אזוי גאווהדיק. ער איז געווען הונדערט טויזנט מאָל בעסער פון אייך, איר הערט. איר וויסט ווי אזוי ער איז געשמאָרבן ער איז דערשאָסן גע-וואָרן. זיין גאַנצער קאָפּ איז צעשמעטערט געוואָרן, זיין קליינער, נאַרישער קאָפּ. ר'איו געווען הונדערט טויזנט... זי האָט אויסגעבראַכן מיט אַ געוויינ און איז אַזעק אַהיים מיט גרויסע, פאַרצווייפלטע טריט.

שפעט ביינאַכט האָט מען אָנגעקלאַפט ביים מילנער. יאָהא-נעס האָט געעפנט די טיר און אַרויסגעקוקט. אינדרויסן איז גע-שמאַנען וויקטאָריאַ און אים צוגעוואַנקען. ער איז אַרויס צו איר. זי האָט האַסטיק אָנגענומען זיין האַנט און האָט אים מיטגעצויגן מיט זיך אויפן וועג אַרויס. איר האַנט איז געווען אייז-קאַלט. — זעצט אייך ליבערשט — האָט ער געזאָגט. — זעצט אייך און דוט אייך אַ ביסל אָפּ. איר זענט אזוי דערשעפט. זי מורמלט:

— האָט מוזט איר טראַכטן וועגן מיר, אז איך לאָז אייך קיינמאָל נישט צו רוי! — איר זענט זייער אומגליקלעך — האָט ער געענטפערט. — הערט מיך אויס און באַרויקט אייך, וויקטאָריאַ. קען איך אייך מיט עפעס העלפן?

— איר זאָלט מיר, דערבאַרימט אייך, מוחל זיין פאַר דעם, האָט כ'האַב אייך היינט געזאָגט! — בעט זי זיך. — יאָ, כ'בין זייער אומגליקלעך, איך בין אין משך פון אַסאַך יאָרן געווען אומ-גליקלעך. איך האָב געזאָגט, אז ער איז הונדערט-טויזנט מאָל בעסער געווען פון אייך. דאָס איז נישט אמת, זייט מיר מוחל! ער איז טויט און ר'איו געווען מיינ חתן — דאָס איז אַלץ. איר מיינט, אז דאָס איז געשען מיט מיינ גוטן הילף? יאָהאַנעס, איר זעט דאָס? — עס איז מיינ פּלע-רינג, איך האָב אים באַקומען מיט אַ לאַנגער, לאַנגער צייט צוריק, איצט וואַרף איך אים אַזעק — וואַרף אים אַזעק! — און זי האָט אַזעקגעוואָרפן דעם רינג אין וואַלד.

זיי האָבן ביידע געהערט אים פאלן. — דאָס האָט מײן פאָטער גע-
 זאָלט. מײן פאָטער איז אָרעם, ער איז אזוי אָרעם, ווי אַ בעמ-
 לער און אָטמאָ האָט געזאָלט באַקומען אַ מאַסע געדר. דו מוזט
 עס טון — האָט געזאָגט צו מיר מײן פאָטער. איך וויל נישט — האָב
 איך גענטפערט. טו אַ קלער וועגן דייע עלטערן — האָט ער גע-
 זאָגט, — טו אַ טראַכט וועגן דעם שלאָס, וועגן אונזער אַלטן נאָמען,
 וועגן מײן פּוּר. יאָ, — אויב אזוי, בין איך מסכים — האָב איך גע-
 זאָגט, — גיב מיר נאָך דריי יאָר צייט, אָבער איך בין מסכים. ער
 האָט מיר געדאַנקט און געזאָרט, אָטמאָ האָט געזאָרט, אלע האָבן
 געזאָרט. אָבער דעם רינג האָב איך תּיבֿף באַקומען. אזוי איז אַרי-
 בער אַ לאַנגע צייט און כ׳האָב אײנגעזעען, אז ס׳וועט מיר גאָר-
 נישט העלפן. צו וואָס זאָלן מיר לענגער וואַרטן? — ברענגט מיר
 איצט דעם מאָן — האָב איך געזאָגט צו מײן פאָטער. — זאָל דײך גאָט
 בענטשן — האָט ער געענטפערט און מיר ווידער געדאַנקט פאַר
 דעם, וואָס כ׳האָב באַשטאַנען צו טון. דאַמאָלס איז געקומען אָטמאָ.
 איך האָב אים נישט אָפּגעזאָרט ביים פאָרט. איך בין געשטאַנען
 ביים פענסטער און אים געזען דורכפאַרן. איך בין אַריינגעלאָפן צו
 מײן מוטער און זיך געזאָרפן פאַר איר אויף די קני. — וואָס איז
 דיר, מײן קינדל — האָט זי געפרעגט. — איך קען נישט — האָב איך גע-
 ענטפערט, — נײן, איך קען אים נישט נעמען. ער איז געקומען, ער
 שטייט אונטן. פאַרויכערט מיר ליבערשט ראָס לעבן, — וועל איך
 מיך אַריינזאָרפן אין אײנגוס און אומקומען ביים וואַסער-פאַל, דאָס
 איז בעסער פאַר מיר. די מוטער איז געוואָרן בלאָס ווי דער מוּט
 און גענומען זײנען איבער מיר. מײן פאָטער איז אַריינגעקומען.
 יאָ, גיבע היקטאָריא, איצט מוזטו אַראָפּגיין און אים אויפנעמען,
 האָט ער געזאָגט. איך קען נישט, כ׳קען נישט — האָב איך געזאָגט
 און איבערגעזאָרט מײנע פּרײערדיקע ווערטער. זאָל ער זײן אזוי
 גוט און מאַכן אויף מיר אַ לעבנספאַרויכערונג. ער האָט נישט גע-
 ענטפערט קיין אײן וואָרט, נאָר זיך אַוועקגעזעצט אויף אַ טוּר
 און אָנגעהויבן צו ציטערן און צו טראַכטן. ווען כ׳האָב דאָס דער-
 זען, האָב איך געזאָגט: ברענגט מיר מײן מאָן. כ׳נעם אים.
 היקטאָריא איז שטיל געבליבן. זי האָט נעציטערט. יאָהאָ-

נעם האָט אָנגענומען אויך איר צוהיטע האַנט און זי אָנגעהאָרעמט.
 — אַדאַנק-האַט זי געזאָגט. — יאָהאַנעס, זייט אזוי גוט און האַלט
 מיך פעסט ביי דער האַנט! טוט דאָס, כ'בעט אייך! מײן גאַט, ווי
 האָרעס איר זענט! איך בין אייך אזוי דאַנקבאַר, אָבער איר טוט
 מיר מוחל זײן דערויף, וואָס כ'האַב אייך געזאָגט ביים פּאַרט.
 — יאָ, דערין האָב איך שוין לאַנג פאַרגעסן. זאָל איך אַרויס-
 ברענגען פאַר אייך אַ שאַץ?

— נײן, אַדאַנק, אָבער כ'פאַרשטיי נישט פאַרהאַס כ'ציטער,
 ווײל מײן קאַפּ איז אזוי הייס. יאָהאַנעס, איך דאַרף בײ אייך בעטן
 איר זאָלט מיר מוחל זײן פאַר זײער אַסאַך...
 — נײן, נײן, טוט דאָס נישט. אזוי, איצט ווערט איר רו-
 קער. בלייבט זיצן שטייל.

איר האָט געהאַלטן אַרעדע פאַר מיר. איך האָב נישט
 געוואָסט, וואָס ס'טוט זיך מיט מיר פון דער רגע אָן, וואָס איר
 ענט אויפגעשטאַנען, ביז איר האָט אייך צוריק אַוועקגעזעצט. איך
 האָב בלויז געהערט אייער שטים. זי האָט געקלאַנגען ווי אַן אַרגל
 און כ'בין דערנאָך געווען פאַרצוהייפלט הילמאי כ'האַב זיך באַנאַ-
 רישט. מײן פּאַטער האָט מיך געפרעגט פאַרהאַס כ'האַב אַ געשרײ
 געטון און אייך איבערגעהאַקט. ער האָט דאָס זײער באַרויערט.
 אָבער די מוטער האָט מיך נישט געפרעגט, זי האָט פאַרשטאַנען.
 איך האָב מײן מוטער אַלץ דערציילט, מיט אַסאַך יאָרן צוריק
 האָב איך איר אַלץ אויסגעזאָגט און מיט צוויי יאָר צוריק, ווען
 כ'בין געקומען פון שטאַט, האָב איך דאָס נאַכאַמאָל געטון. ס'איז
 געווען דאַמאָלס, בעת איך האָב אייך געטראָפן.
 — לאַמיר נישט רעדן וועגן דעם.

— נײן, אָבער זייט מיר מוחל, הערט, האָט רחמנות! וואָס,
 סוף בל סוף, זאָל איך טונ? מײן פּאַטער דרייט זיך אינדערהיים
 אַרום אַהין-און-צוריק אין אַרבעטס-צימער. דאָס איז פאַר אים
 אזוי מוראדיק. מאַרגן איז זונטיק. ער האָט אָפּגעלאָזט די גאַנצע
 דינערשאַפט. דאָס איז דאָס איינציקע, וואָס ער האָט היינט באַ-
 שלאָסן. זײן פנים איז גרוי און ער רעדט נישט קײן וואָרט. אזא
 חירקונג האָט אויף אים געמאַכט דער טויט פון זײן איידעם.

איך האָב דערצײלט מײן מוטער, אז איך חיל גײן צו אייך. — מיר בײדע, דו און אויך איך, מוזן מאַרגן באַגלײטן דעם קאַמערהער מיט זײן פּרוי אין שטאָט אַרײן — האָט זי געענטפּערט. — איך גײ צו יאָהאַנעסן — האָב איך איבערגעחזרט. — דער פּאָטער קען נישט שאַפן קײן געלט פאַר אונז אַלע דרײ, ער אַלײן חײל בלײבן — האָט זי געענטפּערט און כּסדר גערעדט וועגן אַנדערע ענינים. איך בין צוגעגאַנגען צו דער טיר. זי האָט מיך אָנגעקוקט. — איצט גײ איך צו אים — האָב איך געזאָגט צום לעצטן מאָל. די מוטער איז צו געגאַנגען צו דער טיר, האָט מיך געקושט און געענטפּערט: — יאָ, זאָל אייך גאָט בענטשן!

יאָהאַנעס האָט אָפּגעראָזט אירע הענט און געזאָגט:

— אַזוי, איצט זענען זײ שוין וואַרעם.

— טױזנטער דאַנק, יאָ, איצט איז מיר שוין אינגאַנצן האַ-

דעם... זאָל אייך גאָט בענטשן, — האָט זי געזאָגט. איך האָב איר אַלץ געהאַט דערצײלט. זי האָט עס געוואָסט די גאַנצע צײט. אָבער טײער קינד, וועמען האָסטו לײב — פלעגט זי פּרעגן. — האָסטו נאָך וואָס צו פּרעגן? — האָב איך געענטפּערט. — יאָהאַנעסן האָב איך לײב. נאָר אים האָב איך אַ גאַנץ לעבן לײב געהאַט, לײב געהאַט, לײב געהאַט.

ער האָט געמאַכט אַ באַוועגונג אויפצושטײן.

— ס'איז שפּעט. מ'וועט נישט איבערקלערן אינדערהיים

וועגן אייך?

— גײן — האָט זי געענטפּערט. — איר חײסט, אז כ'האָב אייך לײב,

אז אייך האָב איך לײב, יאָהאַנעס. איר האָט דאָס, מסתּמא, גע-
וען. קײנער, קײנער קען קײן השגה נישט האָבן ווי שטאַרק כ'האָב
געבענקט נאָך אייך אין משך פון די יאָרן. איך פלעג גײן דאָ
אויפן וועג און דערבײ געטראַכט: איך וועל לײבערשט גײן
אַ ביסל אין זײט וועג, מער אין וואַלד אַרײן. ער איז אויך דאָ
געגאַנגען אַמליבסטן. איך פלעג אַזוי טון. אין דעם מאָג, ווען
כ'האָב זיך דערוואָס, אז איר זענט געקומען, האָב איך מיך אָנ-
געטון אין העלע, העל-געלעע קלײדער. איך בין געווען קראַנק
פון געשפּאַנטקײט און בענקעניש און בין הילפּלאָז געגאַנגען פון

אײן טיר אַרײַן און פון דער אַנדערער אַרויס. וואָס שײַנסטו היינט
 אַזוי?—האַט מיר געזאָגט די מוטער. די גאַנצע צײַט האָב איך גע-
 רעדט צו מיר אַלײַן; איצט איז ער חידער אַהײמגעקומען. ער
 איז הערלעך און ר'איז צוריקגעקומען—ער איז אַלץ! אין אַ מאָג
 אַרום האָב איך שוין מער נישט געקענט אויסהאַלטן. איך האָב
 זיך חידער אָנגעטון העל און בין אַזעק צום שטײַן-ברוך, בדי
 אײך צו טרעפן. איר דערמאַנט זיך? איך האָב אײך טאַקע גע-
 טראָפן. אָבער כ'האַב נישט געפליקט קײן בלומען, ווי כ'האַב גע-
 זאָגט. כ'בין אויך נישט געקומען צוליב דעם. איר האָט אײך
 מער נישט געפרייט, וואָס איר האָט מיך חידער געזען. אָבער
 פונדעסטוועגן—אדאַנק אײך דערפאַר, וואָס איך האָב אײך גע-
 טראָפן. ס'איז געווען מיט אַ דרײַ יאָר צוריק. בעת איך בין אָנגע-
 קומען, האָט איר געהאַלטן אַ צווייגל אין דער האַנט און זיך גע-
 שפּילט דערמיט. ווען איר זענט אַזעקגעגאַנגען, האָב איך אויפגע-
 הויבן דאָס צווייגל, עס באַהאַלטן און עס אַהײמגענומען...

—יאָ, אָבער וויקטאָריאַ—זאָגט ער מיט אַ ציטערנדיק קול—
 איצט דאַרפֿט איר מער נישט זאָגן עפעס אַזוינס.

—ניין—ענטפערט זי דערשראָקן און נעמט אָן זײַן האַנט.—
 ניין, כ'דאַרף עס נישט. ניין. איר ווילט עס נישט, מסתמא.—זי
 הויבט אָן נערהעזו צו גלעטן זײַן האַנט.—ניין, ווײל כ'דאַרף זיך
 נישט ריכטן, אַז איר העט באַשטיין. און אַ חוץ דעם האָב איך
 אײך גענוג ווייגעטון. וועט איר מיר נישט קענען מוחל זײַן מיט
 דער צײַט?

—יאָ, יאָ, אַלץ. נישט וועגן דעם גײט עס.

—וועגן וואָס דען?

פּויע.

—איך בין פאַרלאָבט—ענטפערט ער.

IX

אין אַ טאָג שפּעטער, אין זונטיק, איז דער פּריץ בכבודו
ובעצמו געקומען צו גיין צום מילנער און אים געבעטן, ער זאל
מיטאָג-צייט צוקומען און אָפּפירן דעם טויטן קערפּער פון לייטע-
נאַנט אָטמאָ צו דער שיף. דער מילנער האָט לבתחילה נישט
פאַרשטאַנען און האָט אים אָנגעקוקט דערשטוינט. אָבער דער
פּריץ האָט אים בקיצור ערקלערט, אז אַלע זיינע מענטשן זענען
באַפּרייט. זיי זענען אַוועק אין דער קירכע. ער האָט קיינעם נישט
אין שטוב.

דער פּריץ איז זיכער היינטיקע נאַכט נישט געשלאָפּן. ער
האַט אויסגעזען, ווי אַ טויטער און דערצו נישט געווען ראַזירט.
פונדעסטוועגן האָט ער, ווי אַלעמאָל, געשאַקלט מיטן שטעקן און
זיך געהאַלטן גלייך.

דער מילנער האָט אָנגעטון זיין בעסטן אַנצוג און איז אַהי-
געגאַנגען. בשעת ער האָט איינגעשפּאַנט די פּערד, האָט אים דער
פּריץ אַליין געהאַלטן אַרויפּטראָגן דעם מת אויפן וואָגן. אַלץ איז
צוגעגאַנגען שטיל, במעט סודותדיק, קיינער איז דערביי נישט גע-
ווען און עס נישט צוגעווען.

דער מילנער איז צוגעפּאַרן צום פּאַרט. הינטער אים זענען
געגאַנגען דער קאַמערער און זיין ווייב, אַהויך זיי—די פּריצה און
היקטאָריאַ. אַלע זענען געגאַנגען צופּוס. בלויז דער פּריץ איז גע-
בליבן שטיין אויף די טרעפּ און האָט זיך פּסדר געגריסט. דער
הינט האָט צעיאָגט זיינע גרויע האָר.

נאַכדעם ווי מ'האַט אַרויפּגעטראָגן דעם מת אויף דער שיף,
זענען אויך איינגעזעסן די באַגליימער. פון דער דעק אַראָפּ האָט
די פּריצה אַריבערגערופן צום מילנער ער זאל גריסן דעם פּריץ.
היקטאָריאַ האָט אים אויך געבעטן דאָסעלבע.

דערנאָך איז די שיף אָפּגעגאַנגען. דער מילנער איז לאַנג
געבליבן שטיין און נאַכגעקוקט. ס'האַט געבלאָזן אַ שטאַרקער ווינט
און דער איינגוס איז געווען שטאַרק צעשטורעמט. ערשט אין

א פערטל שעה ארום איז די שיף פארשווונדן געוואָרן הינטער די אינזלען. דער מילנער איז אַהיימגעפֿאָרן.

ער האָט אַרײַנגעפירט די פּערד אין שטאַל אַרײַן, האָט זײ געגעבן פּאַשע און געוואָלט אַרײַנגיין איבערגעבן דעם פּרײַך די באַפּוילענע גריסן. אָבער די טיר פּון קיך איז געווען פּאַרשלאָסן. ער איז געגאַנגען אַרום-און-אַרום דעם הויז און געוואָלט אַרײַנגיין דורך דעם הויפּט-אַײַנגאַנג. אויך די הויפּט-טיר איז געווען פּאַר-שלאָסן. ס'איז מיטאַג-צײַט און דער פּרײַך שלאָפט — האָט ער גע-טראַכט. אָבער דער מילנער איז געווען אַן אָרנטלעכער מענטש און געוואָלט ערפּילן זײַן שליחות, איז ער דערפּאַר אַרײַן אין הויז פּון דער דינערשאַפט-אַפּשר וועט ער דאָרטן עמעצן טרעפּן, וואָס וועט איבערגעבן דעם פּרײַך די גריסן. אין הויז פּון דער דינער-שאַפט איז קײנער נישט געווען. ער איז ווידער אַרויסגעגאַנגען, האָט געזוכט עמעצן אין אַלע זײַטן און איז אפילו אַרײַנגעגאַנגען אינס צימער פּון די שטוב-מײדלעך. אָבער דאָרטן איז אויך קײ-נער נישט געווען. דער גאַנצער הויף איז געווען אויסגעשטאַרבן.

ער האָט שוין געוואָלט-אַרויסגיין, אָבער פּלוצלינג האָט ער דערזען אין קעלער פּון שטאַס אַן אָפּגלאַנץ פּון ליכט. ער איז געבליבן שטײן. ער האָט דערזען דורך די קליינע, פּאַרקראַמע-טע פענסטערלעך אַ מענטש אַרײַנגיין אין קעלער אַרײַן מיט אַ ליכט אין אײַן האַנט און מיט אַ רויטן, מיט זײד-איבערגעצויגע-נעם פּאָטעל אין דער צווייטער האַנט, ס'איז געווען דער פּרײַך. ער איז געווען ראַזירט און אין אַ חײז-אַנצוג, גלייך ווי ער וואָלט זיך געגרייט צו גיין אויף אַ פּײַערונג. אפּשר וואָל איך אָנקלאַפּן אין פענסטער און אים איבערגעבן אַ גרוס פּון דער פּרוי — האָט דער מילנער אַ קלער געטון, אָבער ר'איז געבליבן שטײן.

דער פּרײַך האָט זיך אומגעקוקט, האָט צוגעלויכטן און זיך נאָכאַמאָל אומגעקוקט. ער האָט אַרויסגענומען אַ זאַק, וואָס איז אַפּנים, פול געווען מיט היי אָדער שמרוי, און האָט אים אַוועק-געלייגט בײַ דער טיר פּון אײַנגאַנג. דערנאָך האָט ער אויסגעגאַסן פּון אַ קאַן עפעס פּלײסיקס איבער דעם זאַק. דערנאָך האָט ער צוגעטראָגן צו דער טיר עטלעכע קאַסטנס, שמרוי און אַן אַלטן

צעבראָכענעם געשטעל פון בלומען. דערויף האָט ער אויך עפעס אַרויפגענאָסן פון דער קאָן אַרויס. דער מילנער האָט באַמערקט, אז ער גיט דערביי שטאַרק אַכטונג, אז זיינע פינגער אָדער זיינע מלבושים זאָלן נישט איינגעריכט ווערן. ער האָט גענומען דאָס קליינע שטיקל ליכט און עס אַוועקגעשטעלט אויף דעם זאַק. דערנאָך האָט ער אים פאַרויכטיק אַרומגעלייגט מיט שטרוי. דער נאָך האָט זיך דער פּרויך אַוועקגעזעצט אויף דער שטול.

דער מילנער האָט געקוקט אויף דעם אַלעמען אַלץ דער-שראָקענער און דערשטוינטער. זיין בליק איז הי צוגעשמידט גע-וואָרן צום פענסטער פון קעלער. זיין נשמה איז באַפּאַלן אַ טונ-קעלע אַנונג. דער פּרויך איז געזעסן גאַנץ שטיל אויף דער שטול און צוגעזען הי דאָס ליכט ווערט אַלץ קלענער און קלענער. די הענט האָט ער געהאַלטן פאַרלייגט. דער מילנער האָט געזען הי ער נעמט אַראָפּ אַ פּיצל שטויב פון אַרבעט און פאַרלייגט הידער די הענט.

פּלוצלינג האָט דער אַלטער מילנער אַ געשריי געטון.

דער פּרויך דרייט אויס דעם קאָפּ און קוקט צו דער זייט פון פענסטער. פּלוצלינג שפּרינגט ער אויף און גייט צו נאָענט צום פענסטער. דאָרטן בלייבט ער שטיין און קוקט אַרויף. ס'איז גע-ווען אַ בליק, אין וועלכן ס'האַבן זיך אָפּגעשפיגלט די יסורים פון דער גאַנצער וועלט. זיין מויל איז מאָדנע פאַרקרומט. ער שטרעקט אויס צום פענסטער זיינע ביידע געבאַלטע פּויסטן דראָענדיק שטום. צום סוף דראָט ער בלויו מיט איין האַנט און גייט הינטער-היי-לעכץ צוריק אין קעלער אַריין. ווען ער האָט זיך אָנגעשטויסן אין דער שטול, איז אומגעפּאַלן דאָס ליכט. אין דער רגע האָט אַ זעץ געטון אַ געוואַלדיקער פּלאַם.

דער מילנער האָט אַ געשריי געטון און איז אויפגעשפרונגען. אַ ווילע לויפט ער פון שרעק הי משוגע אַרום הויף און קען זיך קיין עצה נישט געבן. ער לויפט צו צום פענסטער פון קעלער, האַקט-אויס די שוויבן און שרייט אַריין. דערנאָך בייגט ער זיך איין, כאַפט אָן מיט זיינע פּויסטן די אייזערנע קראַטעס און שאַקלט זיי, בייגט זיי אויס, רייסט זיי אַרויס.

דאמאלס דערהערט ער א קול פון קעלער ארויס, א קול
אן ווערטער, א זיפצן ווי פון א מת אין דער ערד. ער הערט
דאס צוויי מאָל און דער מילנער אנטלויפט פון פענסטער א דער-
שראָקענער, לאָזט זיך דורכן הויף אראָפּ אויפן וועג אהיים. ער
שטעלט זיך נישט איין אומצוקוקן זיך.

ווען ער איז אין א פּאַר מינוט אַרים צוריק אַהינגעקומען
מיט יאָהאַנעסן-איז דער גאַנצער שלאָס, דאָס אַלע גרויסע היל-
צערנע הויז, געשטאַנען אין העלע פלאַמען. עטלעכע מענטשן פון
פּאַרט זענען אויך צוגעקומען. אָבער יענע האָבן אויך גאָרנישט
געקענט העלפּן. אַלץ איז געווען פאַרפאַלן.
אָבער דעם מילנערס מויל איז געווען שטום ווי א קבר.

X

אויב עמעץ פּרעגט וואָס איז די ליבעז? — זי איז נישט מער
חי א ווינט, וואָס גיט א רויש צווישן די רויזן און שטאַרבט באַלד
אַפּ. אָבער אָפּט איז זי אויך ווי א אומצעברעכבאַרער סטעמפל,
וואָס דויערט א גאַנץ לעבן לאַנג ביזן טויט אַרײַן. גאָט האָט זי
באַשאַפּן אויף אסאך פאַרשידענע אופנים און ער האָט זי געזען
סיי פאַרגיין און סיי בלייבן.

צוויי מוטערס גייען אויפן וועג און שמועסן צווישן זיך. איי-
נע איז אָנגעטון אין לעבעדיקע בלויע מלבושים, הייל איר גע-
ליבטער איז אַהיימגעקומען פון דער רײַזע. די אַנדערע איז אין
טרויער. זי האָט געהאַט דריי טעכטער-צוויי זענען געווען שוואַרצע,
די דריטע איז געווען א בלאַנדע. די בלאַנדע איז געשטאַרבן.
ס'איז שוין צען יאָר זינט דאָמאַלס, גאַנצע צען יאָר, און פונדעסט-
וועגן טראָגט די מוטער נאָך אַלץ טרויער-מלבושים נאָך איר.

— ס'איז היינט אַזוי הערלעך-פרייט זיך די בלויע-קליידע-
טע מוטער און פאַטשט מיט די הענט-די וואַרעמקייט באַרוישט
מיד. די ליבע באַרוישט מיד. כ'בין פול מיט גליק. איך וואָרט
מיד דאָ געקענט אויסמון נאַקעט אויפן וועג און אויסשמרעקן מיי-
נע אַרעמס צו דער זון און איר שיקן קושן.

אַבער די שוואַרץ-געקליידטע איז שטיי. זי שמייכלט נישט
און ענטפערט נישט.

— דו טרויערסט נאָך אַלץ אויף דיין קליין מיידעלע? —
פרעגט די בלווי-געקליידטע מיט המימות. — ס'איז דען נישט שוין
צען יאָר, זינט זי איז געשטאַרבן?
די שוואַרצע ענטפערט:

— יאָ — איצט וואָלט זי אַלט געווען פופצן יאָר.
פדו זי צו טרייסטן זאָגט די בלווי-געקליידטע:
— האָסט דאָך נאָך לעבעדיקע טעכטער. האָסט דאָך נאָך
צוויי.

די שוואַרצע זיינט:

— יאָ, אַבער קיין איינע פון זיי איז נישט בלאַנד. די,
וואָס איז געשטאַרבן, איז געווען אזא העלע.
און ביידע טוטערס צעשיידן זיך און יעדע פון זיי גייט איר
וועג-יעדע איינע מיט איר ליבע...

אַבער די צוויי שוואַרצע טעכטער האָבן אויך יעדע איר
ליבע. זיי האָבן ביידע ליב געהאַט דעם זעלבן מאַן.

ער איז געקומען צו דער עלטסטער און געזאָגט:
— איך וויל ביי אײך פרעגן אַ גוטע עצה. כ'האַב ליב אייער
שוועסטער. נעכטן בין איך איר געווען אומטריי. זי האָט מיך גע-
כאַפט קושן איר דינסט אין הויז. זי האָט ליכט אַ געשריי געטון.
ס'איז געווען ווי אַ לייכטער זיפן. דערנאָך איז זי פאַרבייגעגאַנגען.
וואָס זאָל איך איצט טון?— איך האָב ליב אייער שוועסטער. רעדט
מיט איר, דערבאַרעמט אײך און העלפט מיר!

די עלטעטע איז געוואָרן בלייך און זיך אָנגעכאַפט ביים
האַרץ. אַבער זי האָט געשמייכלט, גלייך זי וואָלט אים געוואָלט
גראַטולירן און האָט געענטפערט:

— ב'העל איך העלפן.

אין אַ טאָג שפעטער איז ער געקומען צו דער יונגערער,
האַט זיך געוואָרפן פאַר איר אויף די קני און איר דערציילט וועגן
זיין ליבע.

זי האָט אים אָפגעמאַסטן פון אויבן אַראָפּ און געענטפערט:

— לייִדער, האָב איך אָפגעשפּאַרט נישט מער ווי צען קראָ-
נען, אויב דאָס איז אייער מײַן. אָבער גײט צו מײַן שוועסטער —
יענע האָט מער.

דערנאָך האָט זי אים פּאַדלאָזט מיט אַ הויך־אויפּגעהויבע-
נעם קאָפּ.

אָבער ווען זי איז אַרײַן צו זיך אין צימער האָט זי
זיך אַנידערגעוואָרפן אויף דער ערד און האָט אויסגעשטרעקט די
הענט פון ליבשאַפט.

ס'איז ווינטער און אויף די גאַסן איז אַ קעלמ, אַ נעפל,
שטויב און ווינט. יאָהאַנעס איז ווידער אין שטאָט, אין דעם אַמאָ-
ליקן צימער, וווּ ער האָט געהערט די טאפּאַלעס קלאַפּן אין דער
הילצערנער וואַנט. און וווּ ער האָט ביים פענסטער נישט איינמאָל
פאַגריסט דעם גרויענדיקן טאָג. איצט איז די זון מער נישטאָ.

זײַן אַרבעט האָט אים צוגענומען די גאַנצע צײַט. ער האָט
פאַשריבן גרויסע בויגנס און געזען ווי זײַ ווערן מער וואָס נעני-
טער דער ווינטער דערנענטערט זיך צום סוף. ס'איז געווען אַ
רייע מעשהלעך וועגן מלכות פון זײַן פאַנטאַזיע, אַ אומענדלעכע,
זון־רויטע נאַכט.

אָבער די טעג זענען געווען פאַרשירן. ס'זענען געווען אי
גוטע, אי שלעכטע, און טײַלמאָל, ווען ער האָט געהאַלטן אין מיטן
דער סאַמע בעסטער אַרבעט, האָט אַ געראַנק, אַ פּאַר אויגן, אַ
לאַנג־אַרויסגעוואַגט וואָרט, געקענט אים טרעפּן און פּרִוצלינג אויס-
לעשן זײַן גאַנצע שטימונג. דאַמאָלס האָט ער זיך אויפּגעהויבן און
האַט אָנגעהויבן צו גײַן אין זײַן צימער אַהין־אין־צוריק פון וואַנט
צו וואַנט. ער פלעגט דאָס טון אָפט. אויף זײַן פּאַדלאָגע האָט
זיך אויסגעריבן אַ וויסער פלעק און דער פלעק איז געוואָרן זײַ-
סער פון טאָג צו טאָג...

הײַנט קאָן איך נישט אַרבעטן, נישט טראַכטן, כ'האַב נישט
קײַן מנוחה פון מײַנע זכּרונות. דערפאַר זען איך מיך אַזעק כּדי
אויפּצושרייבן דאָס, וואָס כ'האַב אַמאָל דורכגעלעבט אין אַ נאַכט.

ליבער לעזער, כ'האָב היינט אַזא מוראדיק שלעכטן טאָג. אינ-
 דרויסן שנייט. אויף דער גאַס גייט כמעט נישט קיין איין מענטש.
 אַלץ איז טרויריק און מיין נשמה איז אַזוי מוראדיק וויסט. איך
 האָב זיך אַרומגעדרייט אין גאַס און דערנאָך געגאַנגען שעהן לאַנג
 אין מיין צימער אַהין און צוריק. כ'האָב געפרוּווט אַביסל צונויפ-
 צונעמען מייע מהשבות. איצט איז שוין נאָכמיטאָג און ס'איז נאָך
 אַלץ נישט בעסער. איך, וואָס דאַרף זיין וואַרעם, בין קאַלט און
 בלייך הי אַ פאַרקאַשענער טאָג. ליבער לעזער, אין אַזא מצב
 וויל איך פּרוּווין שרייבן וועגן אַ העלער, שפּאַנענדיקער נאַכט. ווייל
 די אַרבעט באַרויקט מיך. אפשר וועל איך אין עמלעכע שעה
 אַרום ווידער ווערן פּריילעך...

מ'קלאַפט אָן אין דער טיר און קאַמיללאַ סיער, זיין יונגע
 בלה, קומט אַריין. ער לייגט אַוועק די פּעדער און שטייט אויף.
 זי שטייכרען ביידע און באַגריסן זיך.

— דו פּרעגסט מיך גאַרנישט וועגן באַר? — זאָגט זי תיכּף
 און פאַלט אַריין אין אַ שטול. — כ'האָב געמאַנצט אַלע טענק. ס'האָט
 געדויערט ביז דריי אַזויגער. כ'האָב געמאַנצט מיט ריטשמאַנדן.
 — כ'דאַנק דיר טוונט מאָל, וואָס ביסט געקומען, קאַמיללאַ.
 איך בין אַזוי מוראדיק טרויריק און דו ביסט אַזוי פּריילעך. דאָס
 העט מיר בעסער מאַכן. וואָס פאַראַ קלייד האָסטו געטראָגן אויפן
 באַל?

— אַ רויטס, נאַטירלעך. אַך, גאָט, כ'געדענק מער נישט,
 אָבער כ'האָב געמוזט אַסאך רעדן, אַסאך לאַכן. ס'איז געווען אַזוי
 הונדערטעך... יא, כ'האָב געטראָגן אַ רויט קלייד, אָן אַרבל, אָן
 אַ שפור פון אַרבל אפילו. ריטשמאַנד איז אַן אָנגעשטעלטער ביים
 ענגלישן אַמבאַסאַדאָר.

— אַזוי, אַזוי.

— זיינע עלטערן זענען ענגלענדער, אָבער ער איז דאָ גע-
 בוירן געוואָרן. וואָס איז מיט דייע אויגן? זיי זענען אַזוי רויט.
 האָסטו געוויינט?

— ניין — ענטפּערט ער און לאַכט. — כ'האָב אַריינגעקוקט
 אין מייע מעשהלעך און ס'איז דאָרטן פאַראַן אַזויפיל זון. קא-

מיללא, אויב דו ווילסט זיין אַ ווילד טיידל, צערייס נישט דאָס פא-
פיר נאָך מער, הי ביו איצט.

— אַך, גאָט, ווי צעשטרייט כ'בין. אנטשולדיק, יאָהאנעס.

— ס'שאדט נישט, ס'זענען בלויז עטלעכע נאָטיצן. יאָ, דער-

צייל ווייטער: האָסט געטראָגן, מסתמא, א רויז אין די האַר?

— יאָ, יאָ, א רויטע רויז. זי איז פּטעט געווען שוואַרק. דו

וויסט וואָס, יאָהאנעס: נאָך אונזער חתונה וועלן מיר קאָנען פאָרן

קיין לאַנדאָן. ס'איז דאָרטן גאָרנישט אזוי מוראדיק, ווי מ'זאָגט. און

די מעשה, אז ס'איז דאָרטן אזוי נעפּלידיק, איז אן אויסגעטראכ-

טע זאך.

— ווער האָט דאָס געזאָגט?

— ריטשמאנד. ער האָט עס געזאָגט היינט ביינאכט און עו

וויסט עס. דו קענסט דאָך ריטשמאנד?

— ניין, כ'קען אים נישט. ער האָט אמאָל געהאט אן א רע-

דע וועגן מיר. ער האָט געטראָגן דימענטענע קנעפּלעך אין העמד.

דאָס איז אלץ, וואָס כ'געדענק וועגן אים.

— ער איז זייער שיין. ניין, ווי ער איז דאָס צוגעגאנגען צו

מיר, זיך פארנייגט און געזאָגט: די גנעדיקע פרייזן דערקענט

מיך אפשר מער נישט... הער, כ'האָב אים אוועקגעגעבן די רויז.

— האָסט אים אוועקגעגעבן די רויז? וואָס פאָראַ רויז?

— וואָס כ'האָב געטראָגן אין די האַר. כ'האָב זי אים אוועק-

געגעבן.

— ריטשמאנד איז דיר, מסתמא, זייער געפעלן?

זי ווערט רויט און פארטיידיקט זיך שטארק.

— ניין, ניין, לחלוטין נישט. עמעק מעג דאָך געפעלן, מ'קען

דאָך עמעצן שעצן און דערביי נישט... פו, יאָהאנעס, ביסט משוגע?

כ'וועל מער זיין נאָמען נישט דערמאָנען.

— זאל דיר גאָט בענטשן, קאמיללאַ, כ'האָב נישט געמיינט...

פארקערט, כ'וועל אים דאנקען פארוואָס ער האָט דיר געוויילט.

— יאָ, נאָך דאָס וואָלסטו געדארפט מוין — אזא זאך! איך,

פון מיין זייט, העכ אין מיין לעבן נישט רעדן מיט אים מער קיין

אין וואָרט.

פּויע.

— יאָ, יאָ, לאָז עס איצט צורו-זאָגט ער — חילסט שוין גיין?
 — יאָ, כ'קען דאָ נישט בלייבן לענגער. ווי האַלסטו שוין
 אין דיין אַרבעט? מײן מוטער האָט זיך געפרעגט וועגן דעם.
 שמעל דיר פאַר, כ'האַב שוין נישט געזען חיקטאָריאַן אַסאך וואָכן
 און איצט האָב איך זי חידער געטראָפּן.

— איצט?

— גייענדיק אַהער, זי האָט צו מיר צוגעשמייכלט. נאָט אין
 הימל, ווי שלעכט זי זעט אויס! הער, וועסט נישט אינגיכן קומען
 צו אונז?

— יאָ, בקרוב — ענטפערט ער און שפּרינגט אויף פון אַרט,
 זיין פנים ווערט רויט. — אפשר אין די נאַענטסטע טעג. איך וויל
 נאָך אָנשרייבן עפעס, וואָס ס'איז מיר איינגעפאַלן. אַ סוף צו מײן
 בוך מעשהלעך. אָ, כ'וועל עפעס אָנשרייבן. עפעס אָנשרייבן!
 שמעל דיר פאַר: די ערד געזען פון דער הויך; ווי אַ הערלעכער
 פּויבסט-מאַנטל פון אַ באַזונדערן מין. אין זיינע פאַלדן גייען אַרום
 מענטשן. זיי גייען פאַרנחייז. ס'איז אַזונט און שטיל, ס'איז די שעה
 פון ליבע. הייסן וועט דאָס קאַפּיטל: — דאָס געשלעכט. איך גלויב,
 אז ס'וועט זיין אַ געוואַלדיקע זאַך. איך האָב די דאָזיקע חזיוע גע-
 זען זייער אָפט און יעדער מאָל האָט זיך מיר געדוכט, אז ס'האַרץ
 ווערט מיר צעזעצט, און כ'וואָלט געקענט דאַמאָלס אַרומנעמען די
 ערד. ס'גייען דאָרטן מענטשן און חיות און פייגל און אַלע האָבן
 זיי זייער שעה פון ליבע, קאַמיללאַ, אַ כהאַליע פון אַנטציקונג
 וואַרט אויף זיי. די אויגן ווערן פייעריק, די ברוסט עטעמט האַס-
 טיק. דאַמאָלס גייט אויף פון דער ערד אַ פיינע רויטקייט, ס'איז
 די בושה-רויטקייט פון די אַלע נאַקעטע הערצער. די נאַכט ווערט
 אַזש ראָזע. אָבער הייט דאָרט אויפן היגטערגרונט ליגן די גרויסע
 שלאָפּנדיקע בערג, זיי האָבן גאָרנישט געזען און גאָרנישט געהערט.
 אינדערפרי וואַרפט גאָט זיין וואַרימע זון-שיין איבער אַלעמען.
 ס'וועט הייסן: דאָס געשלעכט.

— באַמט?

— יאָ. און אז ס'וועט זיין פאַרטיק, וועל איך קומען. כ'דאַנק

דיר טויזנט מאָל, וואָס ביסט דאָ געווען, קאָמיללאַ, און זאָרסט מער נישט קלערן וועגן דעם, וואָס כ'האַב דיר געזאָגט. כ'האַב נישט געמיינט קיין שום שלעכטס.

— איך געדענק מער גאָרנישט וועגן דעם. אָבער כ'וועל מער קיינמאָל נישט דערטאָנען זיין נאָמען. דאָס וועל איך מער קיינמאָל נישט טון.

מאָרגן פארמיטאָג איז קאָמיללאַ יודער געקומען צו גיין. זי איז בלייבן און אויסערגעוויינלעך אומרויק.
— וואָס איז דירן-פרעגט ער.

— מירן-גאָרנישט, — ענטפערט זי אינדערגיך. — דיך האָב איך ריב. דו זאָלסט באמת נישט מיינען, אז ס'איז מיר עפעס און אז כ'כאַב דיך נישט ריב. ניין, הער, וואָס כ'האַב מיר אָפגעפאַסט: מיר וועלן נישט פאָרן קיין לאַנדאָן. וואָס וועלן מיר דאָרטן טון? ער הייסט נישט, וואָס ער רעדט, אָט דער מענטש. ס'איז דאָרטן מער נעפלדיק, ווי ער מיינט. קוקסט מיך אָן, פאַרהאַס טוסמו דאָס כ'האַב לחלוטין נישט אָנגערופן זיין נאָמען. אזאָ ליגנער! ער האָט מיר אָנדערציילט ליגנט. מיר וועלן נישט פאָרן קיין לאַנדאָן.

ער קוקט זי אָן, ער ווערט אויפמערקזאָם.

— ניין, מיר וועלן נישט פאָרן קיין לאַנדאָן — זאָגט ער נאָכ-טראַכטנדיק.

— אוודאי! הייסט עס, מיר טוען דאָס נישט. די געשיכטע פון געשלעכט איז שוין ביי דיר פארטיק? מיינ גאָט, ווי איך אינ-טערעסיר מיך דערמיט. איצט מוזטו עס פארטיק מאַכן און קומען צו אונז, יאָהאַנעס. די שעה פון ריבע, נישט? און דער פּרעכטי-קער מאַנטל פון פּויבסט מיט די פאַלדן, אַ ראָז-רויטע נאַכט, מיינ גאָט, ווי גוט איך געדענק, וואָס דו האָסט מיר דערציילט וועגן דעם. אין דער לעצטער צייט בין איך דאָ נישט געווען אָפט. אָבער איצט וועל איך קומען יעדן טאָג, בדי געזאָר צו ווערן צי דו ביסט שוין פארטיק.

—כ'העל בקרוב זיין פארטיק-זאָגט ער. און קוקט זי נאָך אלץ אָן.

—היינט האָב איך גענומען דייע ביכער און זיי אוועקגע-
לייגט ביי מיר אין צימער. כ'הייד זיי נאָכאמאָל איבערלייענען.
ס'וועט מיך אויף אַ האָר נישט פארמאָטערן. דאָס טוט מיר אַ
הנאה. הער, יאָהאַנעס, זיי אזוי גוט און באַגלייט מיך אַהיים, הייט
כ'היים נישט צי כ'בין אינגאַנצן זיכער אויפן וועג אַהיים. כ'היים
נישט. אפשר וואָרט עמיצער אויף מיר, אפשר דרייט זיך עמיצער
אַהין און צוריק און וואָרט אויף מיר. כ'קלער, אז ס'איז פּמעט
זיכער... פּלוצלינג באַגיסט זי זיך מיט טרערן און שטאַמלט:—
כ'האָב אים אָנגערופן לינגער, אָבער כ'האָב עס נישט געמיינט.
ס'טוט מיר זיי הילמאן כ'האָב אזוי געזאָגט. ער האָט מיר נישט
געזאָגט קיין לינגט, פארקערט, ער איז די גאַנצע צייט געווען...
דינסטאָג וועלן מיר האָבן געסט, נאָר ער וועט נישט קומען.
אָבער דו זאָלסט קומען, הערסט. זאָסט עס מיר צוז פּונדעסט-
וועגן וויל איך אויף אים נישט רעדן קיין שלעכטס. כ'היים נישט,
האָס דו טראַכסט וועגן מיר...

ער ענטפערט:

—כ'הויב דיך אָן צו פארשטיין.

זי וואָרפט זיך אים אויפן האַלז, באַהאַלט איר פנים אין
זיין ברוסט אַ צימערנדיקע און אַ צעטומלטע.
—יא, אָבער דיך האָב איך אויך ליב-פאָרגייט זי זיך. דאָס
מוזטו מיר גלויבן. כ'האָב נישט בלויז אים אַליין ליב. אזוי
שלעכט האַלט עס נישט. ווען דו האָסט מיך פאַריאָרן געפרעגט,
האָב איך זיך געפרייט. אָבער איצט איז ער געקומען. כ'פארשטיי
עס נישט. צי איז דאָס אזוי שרעקלעך פון מיין זייט, יאָהאַנעס?
כ'האָב אים אפשר אַ קריין ביסעלע ליבער פון דיר. כ'קען גאָר-
נישט פּוועלן, ס'האָט מיך אַרומגעכאַפּט. אַך גאָט, היפּיך נעכט
כ'בין נישט געשלאָפּן וינט כ'האָב אים דערזען און איך באַקום
אים אַלץ ליבער. האָס זאָל איך טון דו ביסט אַזויפיל עלטער-
זאָג דו. איצט האָט ער מיך צוגעפירט אַהער. ער שטייט אונטן
און וואָרט אויף מיר, בדי מיך צו באַגלייטן אַהיים און ער שטייט

אפשר און פריערט. דו פאַראַכטעסט מיך, יאָהאַנעס? כ'האַב אים
נישט געקושט, ניין, דאָס האָב איך נישט געטון, גלויב מיר.
כ'האַב אים נאָר געגעבן מיין רויז. פאַרוואָס ענטפערסטו נישט,
יאָהאַנעס? דו מוזט זאָגן, וואָס כ'זאָג טון, ווייל כ'האַלט עס מער
נישט אויס.

יאָהאַנעס איז געזעסן שטיל און זיך צוגעהערט צו אירע
ווערטער. ער זאָגט:

— כ'האַב דערויף גאָרנישט וואָס צו ענטפערן.

— אַדאַנק, אַדאַנק, ליבער יאָהאַנעס, ס'איז אזוי פּיין פון דיין
זייט, וואָס ביסט נישט ביזו אויף מיר — זאָגט זי און הישט אָפּ
די טרערן. — אָבער מיין נישט, אז איך האָב דיך נישט ליב. זיי-
בער גאָט, איצט וועל איך צו דיר קומען נאָך מער אָפט ווי פריער
און טון אַדקן, וואָס דו ווילסט. ס'איז בלויז דאָס איינע, וואָס אים
האַב איך ליבער. איך האָב עס נישט געהאַלט. ס'איז נישט מיין
שולד.

ער האָט זיך אויפגעהויבן שטום און אַנטווענדיק דעם הוט—
געזאָגט:

— גייען מיר אפשר?

זיי זענען אַרעפּגעגאַנגען פון די טרעפּ.

אינדרויסן איז געשטאַנען ריטשמאַנד. ס'איז געווען אַ טונקל-
האַריקער, יונגער מענטש מיט ברוינע אויגן, וואָס האָבן געלויבטן
פון יונגקייט און לעבן. פון פראַסט זענען זיינע באַקן געווען רויט.
— איר ווערט געפרוירן? — האָט קאַמיללאַ געזאָגט און איז
צו אים צוגעלאָפּן.

איר קול האָט געציטערט פון אויפגעגונג. פּלוצלינג איז זי
אינדערגיך צוגעלאָפּן צו יאָהאַנעסן, האָט אַריינגעשמעקט איר אָרעם
אין זיינעם און האָט געזאָגט:

— אַנטשולדיק, וואָס איך האָב דיך נישט געפרעגט צי
ס'איז דיר קאַלט. דו וואָסט נישט אָנגעטון קיין מאַנטל. זאָל איך
אַרויפגיין און אים אַרעפּברענגען — ניין? — יאָ. אָבער קנעפל כאַטש
צו דיין רעקל.

זי האָט צוגעקנעפלט זיין רעקל.

יאָהאַנעס האָט ריטשמאַנדן דערלאנגט די האַנט. יענער איז גע׳
ווען מאָדנע פאַרמון אין זייניקן, גלייך ווי די גאַנצע מעשה וואָלט
אים כּהלוטין נישט אָנגעגאַנגען. ער האָט געשטייכלט אומזיכער,
העלפּט-יאָ, העלפּט-נישט און ער האָט געמורמלט:

— ס'פרייט מיר, וואָס איך טרעף אייך נאָכאַמאָל.

מ'האָט אין ריטשמאַנדס פנים נישט דערקענט קיין שום שול-
דיקייט און פאַרשטעלטקייט. ווען ער האָט זיך געזענט, איז אים
תיבף אַראָפּ פון פנים די פרייד פון באַגעגעניש און ער האָט
טיף געצויגן דעם הוט.

— כ'האָב ערשט נישט לאַנג געזען איינס פון אייערע ביכער
אין אַ געשעפט-פענסטער אין לאַנדאָן. ס'איז געווען אַן איבערזע-
צונג. ס'איז געווען אזוי אָנגענעם עס אָנצוקוקן, עפעס ווי אַ גרוס
פון דער היים.

קאַמיללאַ איז געגאַנגען אין מיטן און האָט געקוקט פון איי-
נעם צום אַנדערן. צום סוף האָט זי געזאָגט:

— וועסטו, הייסט עס, קומען דינסטיק, יאָהאַנעס? יאָ, אַנט-
שולדיק, וואָס איך געדענק בלויו מיינע זאַכן — האָט זי צוגעגעבן
און געלאַכט. באַלד דערנאָך האָט זי זיך מיט חרטה אויסגעדרייט
צו ריטשמאַנדן און האָט אים אויך געבעטן ער זאָל קומען.
ס'וועלן זיין בלויו באַקאַנטע. וויקטאָריאַ מיט דער מוטער האָט
מען אויך איינגעלאָדן. אויסער זיי וועט זיין נאָך אַ האַלב טוין
געסט.

יאָהאַנעס איז פרוצלינג געבליבן שטיין און האָט געזאָגט:

— אין תוך גענומען, קען איך צוריקגיין.

— צום ווידערווען דינסטאָג — האָט קאַמיללאַ געענטפערט.

ריטשמאַנד האָט אָנגענומען זיין האַנט און זי האַרציק
געדריקט.

דערנאָך זענען ביידע יונגעלייט אַליין און גדיקלעך אַוועק
זייער וועג.

XI

די בלוי-געקליידמע מומער איז געווען פול מיט שרעקלע-
 כער געשפאנטמקייט. זי האָט יעדע רגע זיך געריכט אויף אַ סיג-
 נאל פון גאַרטן און דער וועג איז נישט געווען פריי. קיינער האָט
 נישט געקענט דורכגיין דעם גאַרטן ווי לאַנג איר מאַן איז נאָך
 נישט אַרויס פון הויז. אַך, דער מאַן, דער מאַן, מיט זיינע פער-
 ציק יאָר און מיט דער ליסע! וואָס איז דאָס פאַראַ אומהיימלע-
 כער רעיון, וואָס האָט אים היינט אין אַזונט געמאַכט אזוי בלייך,
 אים צוגעשמידט צו דער שטופּ, גורם געווען, אז ער זאָל אומ-
 ברחמנותדיק, אָן אויפהער האַלטן אין איין קוקן אין דער צייטונג?
 זי האָט קיין איין רגע נישט געהאַט קיין מנוחה. איצט איז
 געווען ערף אַ זייגער. די קינדער האָט זי שוין לאַנג געלייגט
 שלאָפן, אָבער דער מאַן וויל נישט אַוועקגיין. וואָס וועט זיין, אז
 מ'וועט דערהערן דעם סיגנאַל און די טיר וועט זיך עפענען מיט
 דעם קליינעם טייערן שליסלע-און ס'וועלן זיך צונויפטרעפן צוויי
 מענער, וועלן בלייבן שטיין פנים-אל-פנים און זיך קוקן גלייך
 אין די אויגן אַריין?.. זי האָט נישט געוואַגט צו דערטראַכטן דעם
 געדאַנק ביזן סוף.

זי איז צוגעגאַנגען צום פינסטערסטן ווינקל פון צימער,
 האָט צענומען די הענט און פריי אַרויסגעזאָגט:
 -ס'איז איצט ערף אַ זייגער, אויב דו ווילסט נאָך גיין אין
 קלוב אַריין-טאָ גיי איצט.

ער איז אויף איינמאָל אויפגעשטאַנען, נאָך בלייכער ווי
 פריער, און איז אַרויס פון צימער, פון הויז.
 פאַרן גאַרטן איז ער געבליבן שטיין און זיך צוגעהערט צו
 אַ פּיף, צו אַ קליינעם סיגנאַל. מ'הערט טריט אויף די שטיינדלעך.
 מ'שטעקט אַריין אַ שליסל אין דער הויז-טיר און מ'שליסט אויף.
 דערנאָך דערזעט מען צוויי שאַטנס אויפן פאַרהאַנג פון פענסטער.
 ער האָט שוין געקענט פון לאַנג סיי דעם סיגנאַל, סיי די
 טריט, סיי די שאַטנס אויפן פאַרהאַנג. אַלץ איז אים געווען
 באַכאַנט.

ער גייט אַזעק אין קלוב. ס'איז אָפּן, ס'איז ליכטיק אין די פענסטער. אָבער ער גייט נישט אַרײַן. אין משך פון צוויי פּערטל שעה דרייט ער זיך אין די גאַסן און אַרום זײַן גאַרטן. צוויי אומענדלעך לאַנגע פּערטל-שעהן. כ'זעל וואַרטן נאָך אַ פּערטל שעה-טראַכט ער און פאַרלענגערט די צײַט אויף נאָך אַ פּערטל שעה. דערנאָך גייט ער אַרײַן אין גאַרטן, גייט אַרויף אויף די טרעפּ און קלינגט אָן אין זײַן אײגענער טיר.

דאָס דינסט-מײדל קומט צו און שליסט אויף, שמעקט אַביסל אַרויס דעם קאָפּ פון דער טיר און זאָגט:
—די גנעדיקע פרוי איז שוין לאַנג...

אָבער פּלוצלינג האָט זי דערקענט ווער דאָס איז און האָט זיך אָפּגעהאַקט אינמיטן.

—יאָ, געגאַנגען שלאָפּן—ענטפּערט ער.—איר ווילט אפשר זאָגן דער גנעדיקער פרוי, אז איר מאַן איז אַהײגעקומען? און דאָס מײדל גייט זאָגן. זי קלאַפט אָן בײַ דער גנעדי-קער פרוי און גיט איבער די שליחות דורך דער געשלאָסע-נער טיר:

—מ'האַט מיר געהײסן זאָגן, אז דער הער איז צוריקגעקומען. די פרוי פּרעגט אינעווייניק:

—וואָס זאָגסטו, דער הער איז צוריקגעקומען? ווער האָט דיך דאָס געהײסן זאָגן?

—דער הער אַלײן. ער שטייט אינדרויסן. דאַמאָלס דערהערט זיך אין צימער פון דער גנעדיקער פרוי אַ הילפּלאָזער יאָמער. מ'שעפּטשעט האַסטיק, אַ טיר עפנט זיך אויף און מאַכט זיך צוריק צו. דערנאָך ווערט אַלץ שטיל. און דער הער קומט אַרײַן. זײַן פרוי גייט אים אַקעגן מיט אַן אָפּגעשטאַרבן האַרץ.

דער קלוב איז געזען געשלאָסן—זאָגט ער תיבּה מיט גנאָד און רחמנות.—כ'האַב פּריער דיר געלאָזט מעלדן, פּדי דו זאָלסט זיך נישט דערשרעקן.

זי פאַלט אַזעק אויף אַ שטול—אַ געטרייסטע, אַ באַפּרייטע

א געראטעוועטע. איר גוט הארץ גיסט זיך איבער פון גליק און זי
פרעגט דעם מאן, וואָס ער מאַכט.

— ביסט אַזוי בלייך. ס'איז דיר עפעס, טייערער?

— ס'איז מיר נישט קאַלט—ענטפערט ער.

— אפשר איז דיר אַמאָל עפעס געשען?—דיין פנים איז אַזוי
מאָדנע פאַרקומט.

דער מאַן ענטפערט:

— ניין, כ'שמייכל. איך שמייכל אויף אַזא אופן. איך וויל זיך
צוגעוויינען צו דער דאָזיקער העויה.

זי הערט די קורצע, הייזעריקע ווערטער און באַגרייפט זי
נישט, קען זי נישט משיג זיין. וואָס מיינט ער דערמיט?

פלוצלינג כאַפט ער זי אַרום מיט זיינע אָרעמס, אייזן-שטאַרק
און מיט אַ שרעקלעכער קראַפט, און ער שעפטשעט איר גלייך
אין פנים אַריין;

— וואָס וואָלט געווען, ווען מיר שטעלן אים אָן הערנער...
אים, וואָס איז אַזעקגעגאַנגען... ווען מיר שטעלן אים צו הערנער?

זי לאָזט אַרויס אַ געשריי און רופט דאָס מיידל. ער לאָזט
זי אָפּ מיט אַ שטילן, טרוקענעם שמייכל. בשעת-מעשה רייסט ער
ברייט אויף דאָס מויל און קלאַפט זיך איבער די פיס.

צומאָרגנס האָט היידער ביי דער פרוי גובר געווען דאָס
גוטע האַרץ אירס און זי האָט געוואָגט צום מאַן:

— האָסט נעכטן באַנאַכט געהאַט אַ מאָדנע אָנפאַל, איצט איז
עס שוין אַדורך, אָבער דו ביסט היינט אויך בלייך.

— יאָ—ענטפערט ער—ס'איז אַ שווערע זאַך אין מיין עלטער
צו זיין גייסטרייך. מער וועל איך עס נישט פרווון צו זיין.

אָבער נאָכדעם ווי דער מאַנאַך ווענדט האָט גערעדט וועגן
אזויפיל אופנים פון ליבע, האָט ער דערציילט נאָך פון איין מין
און געוואָגט:

— ס'איז אַזוי באַרווישנדיק יענער באַזונדערער אופן פון
ליב-האַבן.

דאָס יונגע פּאָרל איז ערשט אַהיימגעקומען. זייער לאַנגע
חתונה-רייזע האָט זיך געענדיקט און זי גייען זיך אָפרוען.

אַ פּאַלנדיקער שטערן איז פּאַרלאָשן געוואָרן איבער זייער דאָך.
אין זומער איז דאָס יונגע פּאָרל געגאַנגען צוזאַמען און זי
האַבן נישט געווייכט איינער פון אנדערן. זיי האָבן געפליקט געלע,
רויטע און בלויע בלומען און געשאַנקען איינער דעם אנדערן.
זיי האָבן געזען זיי דאָס גראָז שאַקלעט זיך אין הינט און האָבן
געהערט זיי די פייגל זינגען אין וואַלד און יעדער וואָרט, וואָס
זיי האָבן אַרויסגערעדט, איז געווען זיי אַ קוש. אין הינטער זענען
זיי געפּאָרן מיט פּערד באַהאַנגענע מיט גלעלדעך. דער הימל איז
געווען בלוי און הויך אויבן האָבן די שטערן גערוישט אין אומ-
ענדלעכען שטח.

אַזוי זענען אַזעק אַסאך, אַסאך יאָרן. דאָס יונגע פּאָר-
פּאָלק האָט באַקומען דריי קינדער און זייערע הערצער האָבן זיך
ליב געהאַט איינס דאָס אנדערע זיי אין ערשטן טאָג ביים
ערשטן קוש.

אַבער דאַמאַלס איז דעם שטאַלצן הער באַפּאלן די קראַנק-
הייט, יענע קראַנקהייט, וואָס האָט אים אַזוי לאַנג צוגעשמירט צום
בעט און אַזעקגעשמעלט זיין הייבס געדולד פאַר אַ שווערן נסיון.
ווען ר' איז צוריק געזונט געוואָרן און אויפגעשטאַנען פון בעט,
האַט ער מער זיך אַליין נישט דערקענט. די קראַנקהייט האָט
אים מיאוס געמאַכט און אים צוגענומען די האַר.

ער האָט געליטן און זיך געגריבליט. אין איינעם אַ פּרי-
טאָרגן האָט ער געזאָגט:

—איצט האָסטו מיך, מסתּמא, מער נישט ליב?

אַבער זיין פּרוי האָט, רויט-ווערנדיק, אים אַרומגענומען און
אים געקושט פּונקט אַזוי ליידנשאַפטלעך זיי אין פּרילינג פון זייער
יוגנט. זי האָט געענטפּערט:

—איך-האַב דיך ליב, האָב דיך בסדר ליב. איך פאַרגעס

קיינמאַל נישט, אַז מיך און נישט קיין אנדערע האָסטו גענומען
און גליקלעך געמאַכט.

און זי איז אַרײַנגעגאַנגען אין איר צימער און האָט אָפּגע-
שוירן אירע גאַנצע בלאַנדע האָר, פּרי צו זײַן גלייך צו איר מאַן,
חלכון זי האָט ליב.

און ס'זענען היידער אַזעק אַ סאַך, אַ סאַך יאָרן. דאָס יונגע
פּאַרפּאַרק איז געוואָרן אַלס און זייערע קינדער זענען דערוואַקסן
געוואָרן. זיי האָבן נאָך אַלץ געטיילט צווישן זיך יעדע גליקלעכע
מינוט. אין זומער זענען זיי נאָך אַלץ אַרומגעגאַנגען הינטער דער
שטאָט און געזען זיי דאָס גראָז כּוואַליעט זיך און אין הינטער
האַבן זיי זיך אַייגעהילט אין זייערע פּעכצן און אַרומגעפּאַרן און-
טערן אויסגעשטערנפן הימל. זייערע הערצער זענען נאָך אַלץ
געזען האַרעמע און פּריילעכע זיי פון אַ הונדערלעכן זײַן.

אַבער דאָמאָלס איז די פּרוי געוואָרן לאָס. די זקנה האָט
טער נישט געקענט גיין, זי האָט געמוזט אַרומפּאַרן אין אַ פּאַר-
טשל און דער מאַן אַליין האָט זי געשלעפט. אַבער די פּרוי
האַט פון דעם אומגליק געליטן אַן אַ שיעור און פון טרויער האָט
איר פנים באַקומען מיפע קנייטשן.

אין איינעם אַ מאָג האָט זי געזאָגט:

— איך האָלט איצט זייער געוואָלט שטאַרבן. איך בין לאָס
און העסלעך, און דיין פנים איז אזוי שיין, דו קענסט מיך מער
נישט קושן און מער נישט אזוי ליב האָבן, זיי אַמאָל.
אַבער דער מאַן נעמט זי אַרום, רויט פון גערירטקייט, און
ענטפּערט:

— איך—איך האָב דיך מער ליב, זיי מיין לעבן, דו טייערע,
כ'האַב דיך ליב זיי אין דער ערשטער שעה, זען דו האָסט מיר
געגעבן אַ רויז. דו דערמאָנסט זיך נאָך? דו האָסט מיר דערלאָנגט
די רויז און האָסט מיך אָנגעקוקט מיט דינע שיינע אויגן. די רויז
האַט געשמעקט אזוי זיי דו. דו ביסט רויט געוואָרן זיי זיי, און
אַלע מינע חושים זענען באַרוישט געוואָרן. אַבער נאָך מער האָב
איך דיך ליב איצט. דו ביסט שענער, זיי אין דיין יוגנט און
זײַן האַרץ דאַנקט דיר און בענטשט דיך פאַר יעדן טאַג, האָסט
ביסט געזען מינע.

דער מאַן גייט אַריין אין זײַן צימער, באַגיסט זײַן פנים מיט

א אַקסיד, בדי ס'ואַל ווערן מיאוס, און דערנאָך זאָגט ער צו זיין פרוי:

— ס'איז מיר געשען אַן אומגליק, דאָס פנים איז מיר באַ-
שפּריצט געהאָרן מיט אַן אַקסיד, מינע באַקן זענען פול מיט
ברען-בלאָזן. דו האָט מיך איצט, מסתמא, מער נישט ליב?
— א, דו חתן מיינער, מײן געליבטער! — שטאַמלט די אלטע
און קושט זיינע הענט — דו ביסט דער שענסטער פון אלע מענער
אויף דער העלט, פון דיין קול ווערט נאָך היינט מײן האַרץ הייס
און ב'וועל דיך ליב האָבן ביזן טויט אַרײן.

וײ

יאָהאַנעס האָט געמראָפּן קאַמיללאַ אין גאַס. זי איז געפאָרן
צוזאַמען מיט איר מוטער, מיטן פאָטער און מיטן יונגן ריטשמאַנד.
זי שמעלן זיך אָפּ און רעדן מיט אים פריינטלעך.
קאַמיללאַ נעמט אָן זיין אָרעם און זאָגט:
— דו ביסט נישט געקומען צו אונז. מיר האָבן געהאַט אַ
גרויסן יום-טוב. באמת. מיר האָבן אויף דיר געוואַרט ביז דער
לעצטער מינוט און דו ביסט נישט געקומען.
— ס'זענען געהען מניעות, — ענטפערט ער.
— זי מוהל, וואָס ב'בין זינט דעמאָלט נישט געהען מער
אויבן בי דיר, — רעדט זי זייטער — ב'וועל קומען אין די נאָענט-
סטע טעג, גאַנץ זיכער, זען ריטשמאַנד וועט אַוועקפאָרן. אַך, וואָס
פאַראַ שינער יום-טוב ס'איז געהען! וויקטאָריאַ איז קראַנק גע-
וואָרן, מ'האַט זי געמוזט אַהיימפירן, האָסט געהערט? איצט וועל
איך באַלד זיין בי איר. ס'איז איר שוין אַהראי אַסאך בעסער.
אַפּטער איז זי שוין אינגאַנצן געוונט. ב'האַב ריטשמאַנדן געשאַנקען
אַ מעדאַליאַן, במעט אַוועלכן זי דינעם. הער, יאַהאַנעס, דו מוזט
מיר צוזאָגן מער אַכטונג צו טון אויף דיין אויזן. זען דו שרייבסט,
פאַרגעסטו אין אַלעמען און ס'ווערט דערהייל בי דיר אייז-קאַלט.
דו מוזט אָנקלינגען צום דינסט-מידל.
— יא, ב'וועל אָנקלינגען צום דינסט-מידל, — ענטפערט ער.
פרוי סײער האָט אויך גערעדט מיט אים, זיך געפרעגט

וועגן זיין ארבעט איבערן געשלעכט. ווי האלט עס? זי דערזאגט שוין מיט בענקעניש זיין בוך.

יאָהאַנעס האָט איר געגעבן די נויטיקע תשובות, האָט זיך פאַרנייגט זייער טיף און געזען הי די קאַרעמע פאַרט הייטער. ווי הייניק דאָס אַלץ גייט אים אָן. די קאַרעמע, די מענטשן, די פֿרוידערין! ס'באַפאַלט אים אַ צידיקע און קאַלטע שטימונג און פאַרפאַלגט אים אויפן גאַנצן העג אַהיים. אויף דער גאַס פאַרן טויער פון הייז האָט זיך געדרייט אַהין און צוריק אָן אַלטער באַקאַנטער, דער אַמאָליקער הויז-לערער פון שלאָס.

יאָהאַנעס האָט זיך געגריסט צו אים.

דער הויז-לערער האָט געטראָגן אַ לאנגן, האַרעמען און זאָר-געחדיק אָפגעפוצטן מאַנטל און געהאַט אַ פעסטע און זיכערע צורה. — דאָ זעט איר פאַר זיך איער פריינט און קאַלעגע-האַט ער געזאָגט. — גיט מיר די האַנט, יונגערמאַן, זינט דעם לעצטן מאָל האָט גאָט געפירט מיך אויף אַ חונדערלעכן אופן, איך האָב חתונה-געהאַט, האָב אַ היים, אַ קליינעם גאַרטן, אַ פרוי. עס גע-שעען נאָך הינדער אין לעבן. איר האָט עפעס צו זאָגן וועגן מיין לעצטן אויספיר?

יאָהאַנעס האָט אים אָנגעקוקט דערשטוינט.

— הייסט עס? איר זענט מסכים. זעט איר, איך האָב גע-לערנט איר זון. זי האָט אַ זון, פאָדען, פון ערשטן מאָן. אהדאי איז זי שוין געזען אַ חתונה-געהאַטע, אָן אַלמנה, איך האָב, הייסט עס, חתונה געהאַט מיט אַן אלמנה. איר קאָנט אפילו זאָגן, אז דאָס איז מיר נישט באַשערט געזען. אָבער איך האָב, הייסט עס, חתונה געהאַט מיט אַן אלמנה. פאָדען האָט זי נאָך געהאַט פון פריער. איך בין, אַלזאָ, אַרומגעגאַנגען, אָנגעקוקט די אלמנה, דעם גאַרטן און אַ צייט לאַנג געלעבט מיט אַ-די מחשבות. פֿרוצלינג באַגרייף איך די גאַנצע זאָך און כּוּזאָג צו מיר אַליין: אמת, באַ-שערט געזען איז עס דיר נישט, און אזוי הייטער. אָבער פּוּנ-דעסטוועגן מו איך עס. פאַרפאַלן. הייל מסתמא איז דאָס מול אזוי. גיט אַ קוק, אזוי איז דאָס געשען.

— כּוּזאָגט איר? — זאָגט יאָהאַנעס.

— הארט! קיין איין וואָרט נישט מער! איך הייס, וואָס איר
 חילט זאָגן. און די ערשטע? — ווילט איר, מסתמא, זאָגן, — איר
 האָט שוין פאַרנעסן אין דער אייביקער ליבע פון דער יוגנט?
 אַקוראַט דאָס האָט איר געוואָלט זאָגן. אָבער איך פון מיין זייט
 פרעג אייך אַליין, הויכגעשעצטער: וווּ איז אַהינגעקומען מיין ער-
 שטע, איינציקע און אייביקע ליבע? זי האָט דען נישט גענומען
 קיין קאַפּיטאַן פון דער קאַוואַלעריע? אַחוץ דעם פרעג איך אייך
 נאָך אַ קליינע פראַגע: איר האָט שוין אַמאָל, אַמאָל געזען, אז אַ
 מאַן זאָל באַקומען יענע, העכע ער דאַרף באַקומען? איך נישט.
 ס'איז פאַראַן אַ לעגענדע וועגן אַ מענטש, וועלכן גאָט האָט צוגע-
 הערט און אים גענעבן זיין ערשטע און איינציקע ליבע. אָבער
 ס'זענען אים דערפון קיין גרויסע זאַכן נישט אַרויסגעקומען. פאַר-
 וואָס נישט? — העט איר היימער פּרעגן. דערויף וועל איך אייך
 ענטפּערן: צוליב דער קליינער סיבה, וואָס זי איז תּיבּף דערנאָך
 געשטאַרבן — באַלד דערנאָך. זי איר הערט. האַ-האַ-האַ, תּיבּף
 דערנאָך. אזוי גייט עס אַלעמאָל. פאַרשטייט זיך, מ'קריגט נישט
 יענע פרוי, העלכע מ'וויל האָבן. אָבער אויב ס'געשעט אַמאָל צו-
 ליב דער ריין-פאַרשלאָטענער רעכט און ביליקן יושר, — שטאַרבט
 זי באַלד דערנאָך. ס'זענען אַלץ ריינע דמיונות. דער מאַן מוז דער-
 פאַר זיך שאַפן אַן אַנדער ליבע, די בעסטע, וואָס איז נאָר מעג-
 לעך און ער דאַרף נישט שטאַרבן צוליב דער דאָזיקער ענדערונג.
 איך זאָג אייך, די נאַטור האָט דאָס געטון מיט אַזויפיל חכמה, אז
 מ'קאָן עס אויסגעצייכנט אויסהאַלטן. קוקט מיך נאָר אָן.

יאָהאַנעס זאָגט:

— כ'זע, אז ס'גייט אייך גוט.

— אויסגעצייכנט, אויב ס'גייט דערין. הערט, פילט און גיט

אַ קוק! צי איז אַריבער איבער מיין קאַפּ אים פון אומדערטרעגן-
 לעכע צרות? — כ'האָב מ'לבושים, שיד, אַ הויז, אַ היים, אַ פרוי,
 קינדער, — נאָ, כ'מיין פּאָדען. וואָס האָב איך דאָ געוואָלט זאָגן—
 יאָ, וואָס ס'איז נוגע מינע לידער? — וועגן דעם הער איך אייך
 תּיבּף ענטפּערן. אַ, מיין יונגער קאַלענע, כ'בין עלטער פון אייך
 און די נאַטור האָט מיך אפשר מער באַגאַבט פון אייך. איך האַלט

מיינע לידער אין שופלאָד. מ'וועט זיי אַרויסגעבן נאָך מײן טויט. איר וועט אפשר זאָגן: וואָס פאַר אַ הנאה וועט איר דאַמאלס האָבן? האָט איר ווידער אַ טעות. לעת-עתה דערפרי איך מיט זיי מײן פאַמיליע. אין אַהנט, ווען מ'צינדט אָן דעם לאַמפּ, עפּן איך אויף דעם שופלאָד, נעם אַרויס מײנע לידער און לײען זיי הויך פאַר פאַר מײן פרוי און פּאָדען. זי איז אַלט פּערציק יאָר, ער-צוועלף, אָבער ביידע זענען אַנטציקט. אויב איר וועט אַמאָל קומען צו אונז, וועט איר עסן אָונטברויט און טרינקען טאָדו. איך לאָד אייך אײן, זאָל אייך גאָט אָפהיטן פאַרן טויט. ער האָט דערלאָנגט יאָהאַנעסן די האַנט. פּרוּצלינג האָט ער געפּרעגט:

— איר האָט עפּעס געהערט וועגן וויקטאָריאַ?

— וועגן וויקטאָריאַ-ניין. אַגב, כ'האַב ערשט נישט לאַנג גע-
הערט, מיט אַ היילע צוריק—

— איר האָט נישט באַמערקט ווי זי ווערט אויסגעצערט און
באַקומט אַלץ מער אונטערגעשלאָגענע אויגן?
— כ'האַב זי נישט געזען זינט פאַריאָרן פּרילינג, אינדערהיים.

זי איז נאָך קראַנק?

דער הויז-לערער האָט געענטפּערט קאָמיש האַרט און אַ
שאר געטון מיט די פּיס.
— יאָ.

— איך האָב עס ערשט איצט געהערט... ניין, כ'האַב נישט
באַמערקט זי זאָל ווערן אויסגעצערט. איך האָב זי נישט געראַפּן.
זי איז זייער קראַנק?

— זייער. זי איז שוין, מסתּמא, טויט. איר פאַרשטייט?
יאָהאַנעס קוקט אָן צעטומקט דעם מענטש, דערנאָך-די
טיר, גלייך ווי ער וואָלט נישט געוואָלט צי ער זאָל אַרויסגיין,
אָדער זייער בלייבן שוין. ער האָט ווידער אָנגעקוקט דעם
מענטש, זיין לאַנגן מאַנטל, זיין הוט. ער האָט געשטייבלט פאַר-
וירט און זייער קדיק, ווי אַ מענטש, וואָס איז אין דער גרעס-
טער צרה.

דעך אַלמער הויז-לערער האָט זייער גערעדט דראָענדיק.

—חידער אַ ביישפּיל. צי קענט איר דאָס אָפּלייקענען? זי האָט אויך נישט באַקומען יענעם, וועלכן זי האָט געהאָלט האָבן— איר געליבטן פון די יונגע יאָרן, אַ יונגן, הערלעכן לייטענאַנט. אין איינעם אָן אַזונט איז ער געגאַנגען אויף יאַגד, און אַ שאָס האָט אים געטראָפּן אין סאַמע שטערן און צעשמעטערט זיין קאָפּ. ער איז געפאלן אַ קרבן פון דעם קליינעם שפּיל, וואָס גאָט האָט מיט אים אַ שפּיל געטון. וויקטאָריאַ, זיין בלד, האָט אָנגעהויבן צו קרענקען. אַ וואָרעם האָט זי גענאָגט, האָט דורכגעלעכערט איר האַרץ, הי אַ זיפּ. מיר, אידע פריינט, האָבן דאָס צוגעזען. מיט עטלעכע טעג צוריק איז זי געהען אויף אַן אַזונט ביי דער פּאָ- מיליע סיער. זי האָט מיר, אגב, דערציילט, אז איר האָט אויך געוואָלט דאָרטן זיין, אָבער איר זענט נישט געקומען. בקיצור, זי האָט זיך איבערגענומען מיט אַט דער פייערונג, די זכרונות וועגן איר חתן זענען זי באַפאַלן. צו-להכעיס זיך אַליין—איז זי געהען זייער לעבעדיק. זי האָט געטאַנצט, געטאַנצט אַ גאַנצן אַזונט, געטאַנצט, הי צעדולט. פּלוצלינג איז זי אומגעפאלן. דער דיל איז אַזש רויט געהאָרן אונטער איר. מ'האָט זי אויפגעהויבן, אַרויסגע- טראָגן, אַהיימגעפירט. זי האָט מער נישט לאַנג אָנגעטריבן.

דער הויז-לערער איז צוגעגאַנגען נאָענט צו יאָהאַנעסן און האָרט געזאָגט:

—וויקטאָריאַ איז טויט.

יאָהאַנעס האָט גענומען טאַפּן מיט די הענט הי אַ בלינדער.

—טויט? ווען איז זי געשטאַרבן? וויקטאָריאַ איז טויט?

—זי איז טויט—ענטפערט דער הויז-לערער.—זי איז גע- שטאַרבן היינט אינדערפרי, היינט פאַרמיטאָג.—ער האָט אַריינגע- שטעקט זיין האַנט אין קעשענע און האָט אַרויסגענומען אַ דיקן בריה.—און אַט—דעם בריה האָט זי מיר איבערגעגעבן פאַר אייער- טוועגן. דאָ איז ער. נאָכן טויט—האָט זי מיר אָנגעזאָגט. זי איז טויט. איך גיב אייך איבער דעם בריה. מין שליחות איז געענדיקט.

און נישט גריסנדיק, נישט זאָגנדיק קיין איין וואָרט—האָט

זיך דער הויז-לערער אויסגעדרייט, איז פאצמעלעך גלייך אַראָפּ מיט דער גאַס און איז פאַרשוונדן געוואָרן.

יאָהאַנעס איז געבליבן שטיין מיטן בריוו אין דער האַנט: היקטאָריא איז מויט. ער האָט בסדר הויך אָנגערופן איר נאָמען און זיין קול איז געזען אָן געפיל, כמעט פאַרהאַרטעזעט. ער האָט אָנגעקוקט דעם בריוו און האָט דערקאָנט דאָס פּתב. ס'זענען גע-זען גרויסע און קליינע אותיות, גלייכע שורות, און יענע, האָט דאָס אָנגעשריבן, איז מויט!

ער איז אַרײַן אין הויז, איז אַרויף אויף די טרעפּ, האָט אויסגעזוכט דעם שליסל צו דעם שלאָס און האָט געעפּנט די טיר, זיין צימער איז געזען קאַלט און טונקל. ער האָט זיך אַזעק-געזעצט ביים פענסטער און אַקעגן בין-השמשותדיקן ליכט געלייענט היקטאָריאַס בריוו.

„ליבער יאָהאַנעס“ – האָט זי געשריבן. – „זען איר זעט לייענען אָט-דעם בריוו, זעל איך שוין זיין מויט. אַלץ איז איצט פאַר מיר אַזוי הונדערטלעך. איך שעם זיך מער נישט פאַר אייך און כ'שרייב אייך הידער, גלייך ס'האַלט נישט געזען קיין שום מניעה דערצו. אַמאָל, זען איך בין נאָך געזען אין לעבע-דיקן לעבן, האָלט איך ליבערשט געליטן בייטאָג און ביינאַכט, איידער צו שרייבן צו אייך. אָבער איצט האָב איך שוין אָנגעהויבן אָפּצושטאַרבן און כ'טראַכט מער נישט אויף אַזא אופן. פרעמדע מענטשן האָבן געזען זיי איך בלוטיק, דער דאָקטאָר האָט מיך באַטראַכט און אויסגעפונען, אז כ'האָב בלווי נאָך אַ טייל פון איין לונג. פאַרהאַס זאָל איך מיך נאָך שעמען?

איך בין איצט געלעגן אין בעט און נאָכגעטראַכט זענען די לעצטע זערטער, האָס כ'האָב אייך געזאָגט אין האַלד, אין יענעם אָונט. דאָמאָרס איז מיר נישט איינגעפאַלן, אז דאָס זענען מיינע לעצטע זערטער. אין אַזא פּאַל זאָלט איך זיך מיט אייך גע-זעגנט און אייך געדאַנקט. איצט זעל איך אייך מער נישט קענען זען, און כ'האָב חרטה הלמאי כ'האָב זיך נישט געוואָרפן פאַר אייך און נישט געקושט אייערע שיד און די ערד, אויף זעלבער איר האָט געטרעטן, און אייך נישט געזיין זיי אומבאַשרייבלעך

איך האָב אייך לייב. איך בין געלעבן נעכטן און היינט און גע-
בעטן, אז כ'זאָל נישט זיין אזוי געפערדעך קראַנק, און אז כ'זאָל
נאָך קענען אַהיימקומען און אַרומגיין אין וואַלד, בדי אויסצוגעפיי-
נען דאָס אָרט, ווי מיר זענען געווען בעת איר האָט געהאַרטן
מייע ביידע הענט. איך וואָלט מיך דאַמאָלס אַנידערגעלייגט און
נאָכגעזוכט צי ס'געפינט זיך נישט דאָרטן אַ שפור פון אייך. כ'וואָלט
געקענט קושן דאָס גאַנצע היידעקרויט אַרום. אָבער כ'קען איצט
נישט אַהיימקומען, סיידן ס'וועט מיר ווערן אַביסל בעסער,
זיי מיין מוטער רעכנט.

ליבער יאָהאַנעס! ס'איז מאַדנע צו טראַכטן, אז ס'איז מיר
נישט באַשערט געווען עפעס אַנדערש, זיי צו קומען אויף דער
וועלט און אייך לייב צו האָבן, און איצט זיך צו געזעגענען פון
לעבן. גלויבט מיר, ס'איז מאַדנע דאָ אזוי צו ליגן און אָפּצוואַרטן
דעם טאָג און די שעה. טריט-ביי-טריט דערזייטער איך מיך אי
פון לעבן, אי פון די מענטשן אויף די גאַסן און אי פון רויש
פון די וואַגנס. אויך דעם פּרילינג וועל איך, מסתמא, מער קיינ-
מאָל נישט אָנקוקן. די הייזער און גאַסן, די ביימער אין פאַרק
וועלן איבערבלייבן נאָך מיר. היינט האָב איך מיך געקאַנט אויפ-
זעצן אין בעט און אַ ביסל אַרויסקוקן דורכן פענסטער. אינטן,
ביים ראָג, האָבן זיך געמראָפּן צוויי מענטשן. זיי האָבן זיך באַ-
גריסט, דערלאַנגט זיך די הענט און האָבן געלאַכט איבער דעם,
וואָס זיי האָבן געוואָגט. ס'איז פאַר מיר געווען אזוי מאַדנע, אז
איך, וואָס ליג דאָ און קוק דאָס צו, מוז שטאַרבן. איך האָב גע-
מוזט אַ טראַכט טון; די ביידע אונטן זייסן גאָרנישט, אז איך ליג
דאָ און וואַרט אויף מיין לעצטער שעה. אָבער ווען זיי וואָלטן
עס יאָ געוואָסט, וואָרטן זיי, מסתמא, זיך ווייטער באַגריסט און
געשמועסט גלייך ווי איצט. נעכטן באַנאַכט, ווען ס'איז געהאַרן
פינסטער, האָט זיך מיר שוין געדוכט, אז ס'איז שוין מיין לעצטע
שעה. מיין האַרץ האָט אָנגעהויבן זיך אָפּצושטעלן און ס'האַט זיך
מיר געדוכט, אז כ'הער שוין פון ווער ווייט דעם רויש פון דער איי-
ביקייט. אָבער תיבף דערנאָך בין איך צוריקגעקומען פון אַט דער
היימקייט און האָב היידער אָנגעהויבן צו עמעמען. ס'איז געווען

אן אומבאשרייבלעך געפיל. אָבער מיין מוטער רעכנט, אז כ'האָב זיך אפשר דערמאָנט אינם טיך אָדער אינם האַסער-פּאַל אין דער היים.

ליבער גאָט, ווען איר זאָלט היסן חי ליב כ'האָב אייך געהאַט, יאָהאַנעס. איך האָב עס אייך נישט געקאָנט אַרויסחייזן. צוויפיל מניעות זענען מיר געשטאַנען אין וועג-קורם פּל; מיין אייגענע נאַטור. מיין פּאָטער האָט אויך זיך אַלעמאָל אַליין גע-פייניקט און איך בין זיין מאַכטער. אָבער איצט, אז כ'האַלט ביי שטאַרבן און ס'איז שוין פאַר אַלץ צו שפּעט - שרייב איך אייך נאָכאַמאָל און זאָג אייך. איך פרעג טיך אַליין צוליב וואָס איך טו עס, הייל ס'איז דאָך פאַר אייך אַלץ איינס, איבערהויפּט ווען כ'וועל מער נישט לעבן. אָבער איך האָלט זייער געהאָלט אייך זען נאָענט ביו צו דער לעצטער רגע, פּרוי כ'זאָל טיך לכל-הפּחות נישט פּילן פאַרלאָזענער, חי ביו איצט. איר וועט עס זייענען - און מיר דאַכט זיך, אז כ'זע אייערע אַקסלען און הענט, אַלע אייערע באַזעגונגען בעת איר האַלט דעם בריה און זייענט. אויב אזוי, זענען מיר נישט אזוי היים איינער פון אַנדערן-טראַכט אייך. איך קען אייך נישט שיקן קיין שליח - דערויף האָב איך נישט קיין רעכט. מיין מוטער האָט מיט צוויי טעג צוריק געהאָלט שיקן צו אייך, אָבער איך האָב זיבערשט געהאָלט שרייבן. איך הייז אויך, אז איר זאָלט טיך געדענקען אזוי חי כ'בין געווען אַמאָל, איידער כ'בין קראַנק געהאָרן. איך דערמאָן זיך, אז איר... (דאָ זענען עפּלעכע ווערמער אויסגעמעקט)... מיינע אויגן און ברעמען. אָבער זיי זענען אויך מער נישט, חי אַמאָל. אויך צוליב דער דאָזיקער סיבה האָב איך נישט געהאָלט, אז איר זאָלט קומען. כ'האַלט אייך אויך געהאָלט בעטן איר זאָלט טיך נישט אַנקוקן אין דער טרומנע. כ'וועל אויסזען במעט אזוי, חי בעת כ'האָב נאָך געלעבט, נאָר אַביסל בלייבער און וועל זיין אָנגעטון אין אַ געל קלייד. פּונדעסמחעגן וועט איר חרטה האָבן, אויב איר וועט קומען און טיך אַנקוקן.

איך האָב שוין היינט אַסאך מאָל אָנגעהויבן שרייבן דעם בריח און פּונדעסמחעגן האָב איך אייך נאָך נישט אַרויסגעזאָגט

קיין טויזנט-חלק דערפון, האָס כ'חיל אייך זאָגן. ס'איז פאר מיר אזוי מוראדיק צו שטארבן. כ'חיל עם נישט. כ'האָף נאָך אזוי שטארק צו גאָט - אפשר העט מיר אַביסל בעסער ווערן, זאָל זיין בלויז ביו פּרילינג. די טעג זענען דאָמאָלס העלע און אויף די בויער זענען דאָ בלעטער. ווען כ'האָלמ איצט צוריק געזונט געהאָרן, האָלמ איך זיכער מער נישט געווען שלעכט צו אייך, יאָהאָנעס. כ'האָב וועגן דעם געטראַכט און געוויינט. אַך, כ'האָלמ אַרויסגעגאָנגען און האָלמ געגלעט אַדע שטיינער אויף דער גאָס; ביי אַלע טרעפּ, דורך וועלכע כ'האָלמ פאַרבייגעגאָנגען, האָלמ איך מיך אָפּגעשטעלט און געדאַנקט, און כ'האָלמ געווען גוט צו אַלע. ס'האָלמ מיר אַלצאיינס געווען צו ס'גייט מיר שלעכט צו נישט, אַבי כ'זאָל קאָנען לעבן. כ'האָלמ מער זיך נישט געקלאָגט אויף קיין שום זאָך, ניין. אפילו צו דעם, האָס האָלמ אויף מיר אָנגע-פאַרן און מיך געשלאָגן, האָלמ איך געשמייכלט און געלויבט גאָט און געדאַנקט - אַבי כ'זאָל נאָר לעבן. איך האָב אזוי ווייניק גע-לעבט מיין לעבן. כ'האָב פאַר קיינעם גאַרנישט געקאַנט טון און איצט זאָל זיך ענדיקן דאָס דאָזיקע טעותדיקע לעבן. ווען איר זאָלמ היסן ווי ווייט כ'חיל נישט שטאַרבן, האָלמ איר אפשר עפעס געטון, האָלמ איר אַלץ געטון, האָס איר זענט נאָר בבוח. אָבער איר קאַנט דאָך אַחדאי גאַרנישט טון. אָבער מיר דאַכט זיך, אז ווען איר און די גאַנצע העלט האָלמ געבעטן פאַר מיר און נישט אָפּגעקאָזט - האָלמ אפשר גאָט מיר געשאַנקען דאָס לעבן. אָ, ווי דאַנקבאַר כ'האָלמ געווען און מער קיינמאַל נישט געטון עמעצן קיין שום שלעכטס, נאָר צוגעשמייכלט צו אַלץ, האָס דער גורל האָלמ מיר צוגעשיקט - אַבי כ'זאָל נאָר קאָנען לעבן.

די טוטער זיצט און וויינט, זי איז אויך אַ גאַנצע נאַכט גע-זעסן און מיך באַוויינט. דאָס מאַכט מיר אַביסל בעסער, עם מאַכט מילדער די ביטערקייט פון אַוועקגיין. וויינט האָב איך אויך גע-קלערט: האָס האָלמ איר געטראַכט, ווען כ'קום צו אין איינעם אַ מאָג גלייך צו אייך, שוין אָנגעטון, און זאָג אייך מער נישט קיין שום באַליידיקנדיקע ווערטער, נאָר דערלאַנג אייך אַ רויז, האָס כ'האָלמ פריער געקויפט. דערנאָך נעם איך תיכף טראַכטן וועגן

דעם, אז כ'העל מער קיינמאָל נישט קאָנען טון דאָס, האָס כ'חיל, חיל כ'העל, מסתמא, מער קיינמאָל נישט געזונט זיין פארן טויט. כ'חין אזוי אָפט. כ'ליג שטיל און חין אָן אויפהער און היילפראָז. ס'טוט מיר נישט ווי אין דער ברוסט בשעת איך שלוכן. יאָהאָנעס, ליבער, ליבער פריינט, מין איינציקער געליבטער אויף דער ערד, קומט איצט צו מיר און זיט דאָ אַביסל הען ס'וועט מונקל הערן. כ'העל דאָמאָלס נישט חיינען, נאָר שמייכלען אזוי גוט ווי כ'קאָן נאָר, בלויז פון פרייד, האָס איר זענט געקומען.

ניין, ווי אזוי אַהינגעקומען מין שטאַלץ און מין מוט! כ'בין איצט מער נישט די מאַכטער פון מין פאָטער. אָבער דאָס נעמט זיך דערפון, וואָס די כוחות גייען מיר אויס. איך האָב אַ לאַנגע צייט געליטן, יאָהאָנעס, לאַנג פאַר אָט-די לעצטע פעג. כ'האָב גע-ליטן, ווען איר זענט געהען אין אויסלאַנד און שפעטער, נאָכדעם ווי כ'בין געקומען פריילינג צייט אין שטאַט אַרין, האָב איך געליטן יעדן טאָג. כ'האָב קיינמאָל פאַר יענער צייט נישט געחוסט, ווי אומענד-לעך לאַנג די נאכט קאָן זיין. כ'האָב איך דאָמאָלס צוויי מאָל געזען אין גאָס. איינמאָל זענט איר פאַרבייגעגאַנגען און צוועוונגען, אָבער איר האָט מיך נישט געזען. איך האָב געהאַפט, אז כ'העל איך קאָנען זען ביי די סייערס, אָבער איר זענט נישט געקומען. איך האָלט נישט פאַרפירט מיט איך קיין שמועס און אויך נישט צוועגאַנגען צו איך, נאָר כ'האָלט איך געהען דאַנקבאַר פאַרהאַס כ'קאָן איך אָנקוקן פון דערחיטנס. אָבער איר זענט נישט געקומען. דאָמאָלס איז מיר איינגעפאלן, אז איר זענט אפשר נישט גע-קומען צוליב מיר. אַרום עלף אזויגער האָב איך אָנגעהויבן צו טאַנצן, חיל כ'האָב מער נישט געקאָנט אויסהאַלטן און האַרמן נאָך לענגער. יאָ, יאָהאָנעס, איך האָב איך ריב געהאַט, אַ גאַנץ לעבן ליב געהאַט נאָר איך. היקטאַריאָ איז די, וואָס שרייבט דאָס, און גאָט ליענט עס איבער מינע אַקבילען,

און איצט מוז איך זיך מיט איך געזעגענען. ס'איז שוין במעט פינסטער און כ'זע מער נישט. פאַרבלייבט געזונט, יאָהאָנעס, אַ דאַנק פאַר יעדן טאָג. הען כ'העל האַלטן אין אַהעקפליען פון דער ערד, העל איך איך דאַנקען נאָכאַמאָל ביי צו דער לעצטער

רגע און אויף דעם גאנצן וועג רופן אייער נאָמען. בלײַבט גליק־
 לעך אַ גאנץ לעבן און זײַט מיר מוחל פאר דעם, האָס כ'האָב איך
 אָנגעטון און הלמאי כ'קאָן זיך נישט פאר איך אַנדערװערפן און בעטן
 איר זאָלט מיר מוחל זײן דערפאר. כ'טו עס בײַ מיר אין האַרץ.
 פארבלייבט געזונט, יאָהאַנעס, אויף אייביק. און נאָכאַמאָל אַדאַנק
 פאר יעדן איינציקן טאָג און פאר יעדער שעה. כ'קאָן נישט מער.

א י ע ר

דיקטאָריאָ

איצט האָב איך געלעזט אָנצײנדן דעם לאָמפּ און ס'איז מיר
 פיל ליכטיקער. כ'בין געלעגן אין טיפן שלאָף און בין חידער גע-
 ווען הייט פון דער ערד. גאָט צו דאַנק, עס איז נישט געווען איצט אַזוי
 מוראדיק הי דאַמאָלס. איך האָב אפילו געהערט אַביסל מוזיק און
 קודם-בל איז נישט געווען אַזוי פינסטער. איך בין אַזוי דאַנקבאַר.
 אַבער איצט האָב איך מער נישט קײן בוחות צו שרײַבן. פאר-
 בלייב געזונט, מיין געליבטער..."

קנוט האמסון

מ ל כ ה ש ב א

יידיש א. ווייטער

ווילנע—1929

ווילנער פארלאג פון ב. קלעצקין

PRINTED IN POLAND

Knut Hamsun — „Małke Szwo“
Drukarnia „Wyd. Wileńskie“ B. Kleckina, Wilno

מען פאָרט אום, מען וואַנדערט אַרום פון אָרט צו אָרט, און ס'מאכט זיך, אז מען טרעפט די זעלביקע מענטשן, וואָס מען האָט שוין אַמאָל געזען, מען טרעפט זיי פּרובלינג, דאָ וווּ מען ערוואַרט זיי גאָרנישט, און פון איבערראַשונג פאַרגעסט מען אפילו אַראָפּצונעמען דעם הוט און צו באַגריסן.

דאָס פּאַסירט אָפט, יא, זייער אָפט. און מען קאָן צו דעם קיין עצה נישט געבן.

דאָס, וואָס מיט מיר איז געשען אין 1888 יאָר, שטייט אין אַ מערקווירדיקן צוזאַמענהאַנג מיט אַ צופאַל, וואָס האָט מיט מיר געטראָפּן גאָרנישט לאַנג, קיים אַ וואָך צוריק, בשעת מײן קליינער ריזע איבער שוועדן. דאָס איז אַ גאַנץ איינפאַכע און פאַרשטענד-לעכע געשיכטע, און ס'איז אפשר נישט פּראַי זי צו דערציילן. איך וועל עס אָבער פּרוּוון, אזוי גוט ווי איך וועל קאָנען.

בשעת מיר זענען דעם לעצטן מאָל געווען צוזאַמען, האָסטו מיך געפרעגט... יא, דו דערמאָנסט זיך, פון וואָס דו האָסט מיך דאַמאָרס געפרעגט, און איך דאַרף עס נישט נאָכאַמאָל איבערהערן. איך האָב דיר דאַמאָלס געענטפערט, אז דאָס פּלעגט מיר נישט געלונגען, היפל מאָל איך פּלעג זיך נישט פּרוּוון; שטענדיק פּלעגט זיך אין וועג עפעס וואָס מאַכן, מען פּלעגט מיר אָפּזאָגן און הייזן די טיר. איך זאָג קיין ליגן נישט. איך וועל דיר באַזווייזן, אז איך זאָג אמת; אזוי נאָענט צו דעם, ווי דאָס מאָל, בין איך קיינמאָל נישט געווען, און דאָך האָט מען מיר איידל די טיר געוויזן.

צו דעם קאָן מען זיך קיין עצה נישט געבן.

אין יאָר 1888 באַקום איך געלט צו מאַכן אַ ריזע ערגעץ ווהיין. כ'דערצייל עס אזוי, ווי ס'איז געווען. איך האָב זיך גע-

לאָזן קיין שווערן און שפּריוו זיך דרייט איבער דער אייזנבאַן ליניע. איין צוג נאָך דעם אנדערן לויפן פאַרביי מיר. איך טרעף פיל מענטשן, און אלע באַגריסן מיך. זיי זאָגן „גוט מאָרגן“, און איך ענטפער זיי אויך „גוט מאָרגן“, ווייל עפעס אנדערש ענטפערן קאָן איך נישט. בשעת איך קום אָן קיין גייטעבאָרג, איז שוין מיין ערשטע פּאָר שייך שרעקלעך צעריסן. נאָר דערפון רעד איך נישט. נאָך איידער אָבער איך קום אָן קיין גייטעבאָרג, פאַסירט מיט מיר דאָס, וואָס איך וויל דערציילן.

ווי מיינסטו: אז אַ פרוי וואַרפט אויף דיר אַ בליק דורכן פענצטער און דערנאָך באַמערקט זי דיך מער נישט, גייסטו ווי מער און פאַרבינדסט נישט קיינע האַפנונגען מיט דעם. דו וואַלסט אַ שמאַמע געהען, ווען דו וואַלסט מאַכן אַ וועזן פון אזא צופעליקן בליק. אָבער ווען אַ פרוי זאָל נישט בלווי קוקן אויף דיר מיט גרויס אינטערעס, נאָר זאָל דיר אָפגעבן איר צימער, יא, איר בעט אויף אַ שוועדישער פּאַסט-סטאַנציע, — צי מיינסטו נישט, אז דו האַסט אַ גרונט צו גלויבן אין אירע ערנסטע צילן און האַפן? איך מיין, אז יא, און האָב געהאַפט ביז דער לעצטער מינוט. פאַראַכטאָגן האָט עס מיר אַפילו געקאָסט אַ טרויעריקע נסיעה ביז קאַלמאַר.

און אָט: בין איך דערגאַנגען ביז דער פּאַסט-סטאַנציע ביי ערבי. ס'איז געהען שפעט אין אָחנט, איך האָב געשפּרייזט פון פרימאָרגן אָן און האָב באַשלאָסן דעריבער מאַכן דאָרט אַ הפסקה. איך גיי אַרײַן אין גאַסטהױז און פאַרלאַנג עסן און נאַכטלעגער. יא, עסן קאָן איך באַקומען, אָבער נאַכטלעגער — דאָס נישט. אלע צימערן זענען פאַרנומען, דאָס גאַנצע הויז איז איבערפולט. גערעדט האָב איך עס מיט אַ יונג מיידל — ווי איך דער- חים זיך שפעטער, דעם באַלעבאָס אַ טאַכטער — איך גיב אַ קוק אויף איר און מאַך זיך נישט פאַרשטייענדיק. אפשר וויל זי עס מיר געבן צו וויסן, אז איך בין אַ נאָרעהגער, אירער אַ פּאַליטישער בעגנער?

— וויפיל פורן ס'שטייען דאָ! — רוף איך אויס גלייכגילטיק. — יא, דאָס זענען אלץ מאַרק-לייט, וואָס נעכטיקן דאָ —

ענטפערט זי - דעריבער האָבן מיר נישט מער קיין פרייען אָרטי
נאָכדעם גייט זי אַרויס און באַשטעלט פאַר מיר עסן. ווען
זי קומט צוריק, הייבט זי הידער אָן רעדן, ווי איבערפּולט דאָס
הויז איז. זי זאָגט:

- איר קאָנט אָדער גיין היימער צו דער נאָענטסטער סטאַנ-
ציע, ביז אַטמערעאַ, אָדער פאַרן צוריק מיטן באַן צו דער פּרי-
ערדיקער סטאַנציע. דאָ זענען אלע צימערן פאַרנומען.

איך האָב קיין פאַראיבל נישט אויף דעם נאָיוון קינד,
צושטיין וויל איך אויך נישט, אָבער ס'פאַלט מיר אפילו אין רעיון
נישט איין זיך צו רירן פון אָרט ביז מאָרגן פּרי. איך געפין זיך
אויף אַן עפנטלעכער סטאַנציע*) און מוז באַקומען אַ בעט צום שלאָפן.
- ס'איז אַ זעלטן שוין וועטער - זאָג איך.

- יאָ, - ענטפערט זי - ס'איז דעריבער טאַקע אַ פאַרנע-
גיגן צו גיין קיין אַטמערעאַ. עס איז נישט הייט. אַ מייד סך-הבּל.
דאָס האָט שוין איבערפּילט די מאַס, און איך זאָג ערנסט
און לאַנגזאַם:

- איך האַלט עס פאַר זעלבסטפאַרשטענדלעך, אַז איר וועט
מיר געבן אויף היינטיקע נאַכט אַן אָרט צום שלאָפן. איך וויל
נישט היימער גיין; איך בין מיר.

- אַז אלע בעטן זענען אָבער פאַרנומען - ענטפערט זי.
- דאָס איז נישט מיין זאַך. - און זען זיך ברייט אין שטול
אַריין.

און דאָך האָב איך רחמנות אויף דעם מיידל. זי זעט נישט
אויס, אַז זי זאָל מיך צווי באַהאַנדלען פון בייזוויליקייט. איר גע-
זיכט האָט אַן ערלעכן אויסזען, און איר האַס צו אונז, נאָרוועגער,
שיינט צו זיין גענוג מעסיק.

- איר קאָנט מיר געבן אַן אָרט, - זאָג איך צו איר -
ווי איר ווילט, כאַטש דאָ אויף דער סאַפּע.
עס ווויזט זיך אָבער אַרויס, אַז די סאַפּע איז שוין אויך
פאַרנומען.

*) אין שוועדן זענען די פּאָסט-סטאַנציעס גלייכצייטיק אויך איינפאַר-הייזער.

עס הערט מיר שלעכט. איך העל נאך דארפן דורכמאכן
א גוטע שוועדישע מייל, איז עס קיין מאכל נישט. א „גוטע“ מייל
אין שוועדן ענדיקט זיך קיינמאל נישט; דאָס האָב איך שוין פון
לאַנג געוואָסט.

— אָבער, גאָט מיינער, זעט איר דען נישט, אז אין העג
האָבן זיך מיינע שטיחל צעריסן? — שריי איך אויס — איר זעט
דאָך נישט אַרויסטרייבן אין העג אַ מענטשן מיט אַזעלכע שטיחל.
— די שטיחל זעלן דאָך אָבער מאַרגן אויך נישט בעסער
זיין. — באַמערקט זי שטייבלענדיק.

יא, אין דעם, יערנפאלס, האָט זי געהאַט רעכט, איך האָב
נישט געוואָסט, האָס איך האָב צו טון. אין זעלביקן אויגנבליק
עפנט זיך אויף די טיר און ס'לויפט אַריין אַ צווייט מיידל.
זי לאַכט פון עפעס, וואָס ס'האַט מיט איר געשען אָדער
פון וואָס זי טראַכט איצט, און וויל עס, קענטיק, דערציילן. אז זי
דערזעט מיר, פאַרלירט זי זיך נישט, קוקט לאַנג אויף מיר און
טוט אַפילו אַ נייג צו מיר דעם קאָפּ. דערנאָך פרעגט זי שטיל;
— וואָס איז דאָ, לאַטמאַ?

לאַטמאַ ענטפערט איר עפעס, וואָס איך דערהער נישט:
איך פאַרשטיי אָבער, אז דאָס רעדט זיך פון מיר. איך זיך און
הער זיך צו מיט אזא געפיל, גלייך ווי מען וואָלט מײן גורל וואַרפן.
אַט גיבן זיי בגנבה אַ בליק אויף מיינע שטיחל, און איך הער,
ווי זיי לאַכן שטילערהייט. דאָס צווייטע מיידל שאַקלט מיטן קאָפּ
און האָט בדעה אַרויסצוגיין.

זען זי גייט שוין צו צום טיר, קערט זי זיך פּלוצלינג אום,
גלייך ווי איר וואָלט עפעס אין קאָפּ איינפאלן, און זאָגט:
— איך קאָן דאָך, לאַטמאַ, היינטיקע נאַכט מיט דיר שלאָפן,
און מײן צימער אָפגעבן אים.

— ניין, — ענטפערט לאַטמאַ — דאָס איז אוממעגלעך, פריילין.
— ניין! פאַרוואָס? זייער מעגלעך.

פּויוע. לאַטמאַ פאַרטראַכט זיך.

— יא, אויב איר פאַרלאַנגט אַזוי, פריילין!

און אומקערנדיק זיך צו מיר, רעדט זי הייטער;

— דאָס פריילין חיל אלזאָ געבן אייך איר צימער.
 איך שפרונג אויף, פאַרשפּיליע דעם ראָק און נייג זיך. איך
 גלויב, אז ס'איז גענוג עלעגאַנט אַרויסגעקומען. איך דריק אויס
 דער פריילין מיין דאַנקבאַרקייט אויך מינדלעך, איך זאָג, אז זי
 האָט מיר אזאָ ליבנסווירדיקייט געוווּן, וואָס האָט מיר, צייט איך
 לעב, נישט געטראָפּן, און גיב נאָך צו, אז איר האַרץ איז אזוי
 גרויסמוטיק, ווי שוין אירע אויגן זענען. און דערביי נייג איך זיך
 הידער און מאַך עס פונקט אזוי גוט ווי פריער.

יא, דאָס אַלץ פיר איך דורך אויסגעצייכנט. זי ווערט רויט
 און לויפט אַוועק מיט אַ הויכן געלעכטער צו דער פיר. לאַטמאַ
 איילט נאָך איר.

איך בלייב אַליין און הייב אָן אַלץ אַרומצוטראַכטן. אַלץ
 גייט זייער גוט, זי האָט געלאַכט, רויט געוואָרן און האָט הידער
 געלאַכט. בעסער האָט עס זיך נישט געקאָנט אָנהייבן. גאָט מיינער,
 ווי יונג זי איז, קוים אַכצן יאָר, מיט גריבלעך אויף די באַקן.
 דער האַרץ איז אָפּן, אַפילו אָן שפיצן אויפן קראַנג, נאָר מיט אַ
 סטענגע צום פאַרבונדן. און דערצו אַ פאַרטראַכטער, טונקעלער
 בליק פונם מילדן געזיכט. כ'האַב נאָך קיינמאָל אזוינס נישט גע-
 זען. און זי האָט אויף מיר מיט אינטערעס געקוקט!

אין אַ שעה אַרום האָב איך זי דערווען אויפן הויף. זי איז
 געזעסן אין אַ פוסטן וואָגן און געשמיסן און געקנאַקט מיט אַ בייטש,
 גלייך ווי דער וואָגן וואָלט געווען איינגעשפּאַנט. ווי יונג און ווי
 פרייעך זי האָט אויסגעזען! איך בין צוגעגאַנגען נענטער, און
 ס'איז מיר איינגעפאַלן זיך איינצושפּאַנען אַלס פערד אין וואָגן און
 פירן זי, איך נעם דעם הוט אַראָפּ און וויל עפעס זאָגן...

נאָר פּלוצלינג שפּרינגט זי אויף, הויך און שטאַלץ, ווי אַ
 דעגירנדיקע פירשטין, קוקט אויף מיר אַ ווילע און שטייגט אַראָפּ
 פון וואָגן. איך וועל עס קיינמאָל נישט פאַרגעסן. זי האָט אַפילו
 קיין שום גרונט נישט געהאַט אויף מיר פאַראיביל צו האָבן, זי
 איז אָבער באַמת גרויסאַרטיק גווען, בשעת זי האָט זיך אויפגע-
 הויבן און אַראָפּגעשטייגט פון וואָגן... כ'האַב אָנגעשון מיין הוט און
 בין אַוועק פאַרשעמט און געדריקט. צו אַדע צרות האָט מיר

געדארפט איינפאלן זיך איינשפאנען אין וואָגן.

פון דער אנדער זייט: וואָס פאר אַן עחלה שטעקט, אייגנט-
מלעך, אין דעם? האָט זי מיר דען אַקאָרשט נישט אָפגעגעבן איר
צימער? וואָס זשע איז זי איצט אזוי אָנגעצויגן? — דאָס איז נאָר
אַן אָנשמעל — זאָג איך צו זיך אַליין — זי מאַכט זיך נאָר. איך
קאָן די קונצן. זי וויל, איך זאָל זיך צאָפּלען. גוט, אָט צאָפּל
איך זיך.

איך זען זיך אויף די טרעפּ און פאַררויכער. אַרום פּלוי-
דערן די מאַרק-לייט. צייטנחיוו הער איך, ווי אין שטוב עפנט מען
פלעשער, און גלעזער קלינגען, די פּריילין באַהייזט זיך נישט מער.
די איינציקע דרוק-זאָך, וואָס ב'האַב ביי זיך — איז אַ קאַר-
טע פון שווערן. איך זיין און רויכער און בין אין בעס אויף זיך
אַליין. סוף-בל-סוף נעם איך אַרויס די קאַרטע פון טאַש און הייב
זי אָן צו שטודירן. אזוי גייען פאַרביי עטלעכע מינוט. נאָר אָט
באַהייזט זיך אין מיר לאַטמאַ. זי וויל מיך באַגלייטן אין מיינ צי-
מער, אויב איך וויל. ס'איז שוין צען, איך הייב זיך אויף און
גיי-מיט. אין קאַרידאָר טרעפּן מיר דאָס פּריילין.

איצט פאַסירט עפעס, וואָס איך גערענק ביו די קלענסטע
איינצלהייטן. די הענט אין קאַרידאָר זענען אַקאָרשט אויסגעפאַרמט,
אַבער איך ווייס פון דעם נישט. באַגעגנענדיק זיך מיט דער פּריי-
לין, בייג איך זיך אָפּ אָן אַ זייט, און דאַמאַס איז דאָס אומגליק
געשען.

די פּריילין שרייט אויס מיט גאָר דעם אָטעם:

— איינפאַרב!..

ס'איז שוין אַבער געהען צו שפעט. איך האָב זיך שוין צו-
געשפאַרט צום וואַנט מיטן לינקן אַקסל.

זי קוקט אויף מיר פאַרלוירן, טוט אַ בליק דערנאָך אויף
לאַטמאַן און זאָגט:

— וואָס זשע וועלן מיר איצט טון?

און לאַטמאַ ענטפערט:

— מיר העלן עס ווי ס'איז אַפּרייבן.

און ביידע אַעלאַכן זיך הויך.

איצט גייען מיר הידער ארויס אלע דריי אויף די טרעפ, און לאַטמא ברענגט עפעס, מיט וואָס זי וויל פון מיר אַראַפֿרייבן דעם פֿאַרב.

און איך זעק זיך.

דאָן הייבן מיר אָן צו פֿליידערן.

מענסט מיר יאָ גלויבן און נישט גלויבן.

איך זאָג דיר, אז בשעת מיר זענען זיך אין יענעם אָונט מיט דער פֿרייליך פונאַנדערגעגאַנגען, האָב איך געהאַט די דרייס-טעסטע האָפֿנונגען. מיר האָבן גערעדט און געלאַכט פון אַלערליי קלייניקייטן, און איך בין זיכער, אז מיר זענען אויף די טרעפ געזעסן אַ גוט פערטל שעה. און ווייטער זי ווייטער איז גאַרנישט געשען. איך וויל זיך גאַרנישט רימען, דאָך האָב איך בשום אופן נישט גערעכנט, אז אַ יונג מיידל זאָל קאָנען פֿאַרברענגען מיט אַ יונגעראַמאָן אַ גוט פערטל שעה אויג-אויף-אויג נישט האָבנדיק דער-ביי קיינע פֿניות. און דערצו נאָך, ווען מיר זענען זיך פונאַנדער-געגאַנגען, האָט זי צוויי מאָל געזאָגט „אַ גוטע נאַכט!“, נאָכדעם האָט זי נאָכאַמאָל אָפֿגעעפֿנט אַביסל די טיר פון איר צימער און האָט לאַנגזאַם געזאָגט אַ דריטן מאָל: „אַ גוטע נאַכט!“ און ערשט דאַמאָלס צוגעמאַכט די טיר. דערנאָך האָב איך געהערט, ווי זי מיט לאַטמאָן האָבן גענומען פֿריילעך לאַכן. יאָ, מיר זענען אלע דריי געווען אין בעסטן הומאָר.

אַלזאָ בין איך אין מיין צימער... אין איר צימער.

דאָס איז געווען אַן איינפאַך צימער אין אַ גאַסטהויז, מיט הויצע בלוי-געפֿאַרבטע ווענט, מיט אַ שמאַלער, נידריקער בעט. אויפן טיש איז געלעגן אַן איבערזעצונג פון אינגראַס: „מלך בית דוד“, איך האָב אָנגעהויבן צו לעזן. פון צימער מיט די יונגע מיידלעך האָט זיך נאָך אַלץ געלאָזט הערן דאָס לאַכן און שטיפֿן. וואָס פֿאַר אַ מיידל-פֿריילעך-מיידל עס איז! דער טוינקעלער בדיק פון דעם יונגן געזיכט!... ווי שטיפֿעריש זי האָט געקאָנט לאַכן, כאַטש זי האָט אויסגעווען אזוי שטאַלץ.

איך האָב זיך פֿאַרטראַכט; מינע טרוימען וועגן איר האָבן

שטיי, אָבער הערשנד געקלאַפט אין מיין האַרץ...

אינדערפרי האָב איך זיך אויפגעכאַפּט, דערפילנדיק, ווי עפעס אַ האַרטע זאַך דריקט מיר די זייט. דאָס בין איך איינגע-
 שלאָפן מיטן „מלך בית דוד“ אין האַנט, און דאָס בוך איז אונ-
 טערגעפאלן ביי מיר אונטערן זייט. איך בין אויפגעשפרונגען, זיך
 שנעל אָנגעמון, ס'איז שוין געווען צען. איך בין אַראָפּ אונטן און
 באַקומען פרישטיק. די פריילין איז אין ערגעץ נישט געווען. איך
 וואַרט ביי אַ האַלבע שעה — זי קומט נישט. ענדלעך פּרעג איך
 פאַרטייטש ביי לאַטטאַ, ווי איז יענע יונגע פרוי.
 — יא, די פריילין איז אַוועקגעפאַרן — האָט לאַטטאַ גע-
 ענטפערט.

— אַוועקגעפאַרן אַפנים נישט דאָ ווינט דאָס פריילין?
 — ניין, נישט דאָ, דאָס פריילין איז פון פריצס הויז, פון
 דאָרט אויבן, היינט פרי איז זי אַוועקגעפאַרן קיין שטאָקהאָלם.
 איך בין געבליבן פאַרשטומט. זי האָט פאַר מיר, פאַרשטייט
 זיך, נישט איבערגעלאָזן נישט קיין ברוי, נישט קיין צעמל. איך
 האָב זיך אזוי פאַרלוירן, אז כ'האָב אפילו נישט געפּרעגט, ווי מען
 רופט זי. נאָר איצט איז דאָס פאַר מיר געוואָרן אינגאַנצן גלייכ-
 גילטיק. ניין, קיינמאַל טאָר מען זיך נישט פאַרלאָזן אויף דער
 טרייהייט פון פרויען!

קיין גייטעבאָרג האָב איך מיך געלאָזן מיט אַ געפיר פון
 פולקאָמער גלייכגילטיקייט און מיט אַ פאַרהונדט האַרץ. וואָרים
 ווער וואָרט זיך דאָס קאָנען ריכטן! זי, די וואָס האָט אויסגעווען
 אזוי ערלעך און שטאַקן. נאָר, זאָל זיין אזוי! כ'האָב עס געוואָלט
 אַריבערטראָגן, ווי עס פאַסט פאַר אַ מאַן. קיינער אין גאַסטהויז
 דאַרף נישט זען, ווי איך לייך.

דאָס איז געווען גראָד אין יענער צייט, ווען יוליוס קראַני-
 בערג האָט אויסגעשטעלט אין גייטעבאָרג זיין גרויס בילד „מלכה-
 שבא“. גלייך ווי אַרע, בין איך אויך געגאַנגען זען דאָס בילד,

און בין געווען שטארק ערשטוינט: דאָס סאַמע מערקווירדיקע האָט געשטעקט אין דעם, וואָס די מלכה שבא האָט מיר שטאַרק דער-מאָנט מיין פריילין. נישט בשעת זי פלעגט לאַכן און שטיפן, נאָר דווקא אין יענעם מאָמענט, ווען זי איז געשטאַנען אויסגעבויגן אין פוסטן וואָגן, פאַרניכטנדיק מיך מיט איר בליק, דערפאַר וואָס איך האָב געוואָלט זיך איינשפאַנען אַלס פערד אין וואָגן.

און גאָט איז מיין עדות: כ'האָב הידער דערפילט אויף זיך איר בליק, דאָס בילד האָט אַזעקגערויבט מיין רוג, זי האָט מיר צופיל דערמאָנט מיין פאַרלוירן גליק. אין איינער אַ שיינער נאַכט, באַגייסטערט פון בילד, האָב איך אָנגעשריבן מיין באַרימטן קרי-טישן אַרטיקל וועגן „מלכה שבא“. אין דער דאָזיקער קונסט-קריטיק האָב איך אָט וואָס געשריבן פון דער קעניגין:

זי איז אַ בושית (עטיאָפּערין), אַ יאָר ניינצן, אַ שלאַנקע, רייצנד-שין, אַ קייסערין און אַ פרוי אין איין פּערזאָן, מיט דער ליני-קער האַנט נעמט זי אַראָפּ רעם שליער פון איר געזיכט און ווענדט אָן אויפן קייסער איר בליק. זי איז נישט ברונעט; אפילו די שוואַרצע האָר אירע זענען אינגאַנצן באַדעקט מיט איר זילבער-העלן דיאַדעם, וואָס זי טראָגט. זי זעט אויס ווי אַן אייראָפּייערין, וואָס רייזט איבער די מזרח-לענדער און איז פאַרברענט פון די הייסע זון-שטראַלן. נאָר די פאַרב פון אירע אויגן איז טונקל, — די פאַרב פון איר מוטערקאַנד, מיט אַ טרויעריקן און גלייכצייטיק ברענענדיקן בליק, וואָס מאַכט ציטערן דעם צושווער. מען וועט די דאָזיקע אויגן נישט פאַרגעסן, מען וועט זי לאַנג דערמאָנען און זען אפילו אין חלום.

זייער שין געזאָגט וועגן די אויגן. אזוי זאָגן קאָן מען נאָר דאָן, ווען מען פילט עפעס ענלעכס אין האַרץ. איר קאָנט פּרעגן, וועמען איר וויילט. און פון יענעם טאָג אָן האָט מיין האַרץ יענן ווונדערלעך מיידל פון דער פּאָסט-סטאַנציע ביערבע אָנגעהויבן צו רופן מלכה שבא.

נישט מיט דעם אָבער ענדיקט זיך עס. אין פיר יאָר אַרום
 שרייבט זי הידער אַרויס, אָט דאָ איצט, מיט אַ וואָך צוריק.
 איך פאָר פון קאָפּנהאַגן קיין מאַלמיי, איך וויל באַזוכן עמעצן,
 וואָס וואַרט דאָרט אויף מיר — איך דערצייל הידער, ווי די מעשה
 איז געווען. מיינע זאָכן האָב איך אָפּגעגעבן אין האַטעל — און
 אַרײַן בין איך אַזעק זיך צו טרעפן מיט יענעם מענטשן, וואָס
 האָט אויף מיר געהאַרט. אָבער אײדער זיך צו טרעפן, האָב איך
 מיר געוואָלט מאַכן אַ שפּאַציר-גאַנג צו דער באַן-סטאַציע, כדי דער-
 הייל עפעס-וואָס צו באַטראַכטן. אויפן באַן טרעף איך אײנעם, מיט
 וועלכן איך לאָז זיך אַרײַן אין אַ שמועס. איך שטיי גראָד און זאָג
 עפעס דעם דאָזיקן מאַן, ערשט פּלוצלינג דערזע איך אַ געזיכט
 אין צוג, וואָס האַלט ביים אָפּפּאַרן, און דאָס געזיכט ווענדט זיך
 צו מיר, צוויי אויגן באַקוקן מיך — גאָט מײנער, די מלכה שבא!..
 איך שפּרונג אין אײן אויגנבליק אין צוג אַרײַן און אין אײ-
 ניקע סעקונדן אַרום פּאַרן מיר אָפּ.

אָט דאָס הייסט — שיקזאַל. אַז איך שטיי דאָ און דערזע
 זי הידער נאָך אַ פּאַרלויף פון פיר יאָר און שפּרינג אַרײַן אין אַ
 צוג, וואָס האַלט ביים אָפּפּאַרן, איבערלאָזנדיק מײנע זאָכן אין האַ-
 טעל — אָט דאָס הייסט שיקזאַל. אויף אַזעלכע צופאַלן האָט מען
 קיין שליטה נישט. דערצו נאָך האָב איך אין האַטעל מיין מאַנטל
 געלאָזן,

איך קוק מיך אום. אַ קופּע ערשמער קלאַס, און עס זיצן
 נאָר אַ פּאַר רײזנדע. גוט, איך זען מיך לעבן זיי און מאַך מיר
 באַקוועם, הייב אָן צו לעזן און צו רויכערן אַ ציגאַר. ווהין וועט
 מיך איצט מײן שיקזאַל אַזעקפירן? איך האָב געוואָלט פּאַרן אַהין,
 ווהין די מלכה שבא פּאַרט. מען דאַרף נאָר אויפּפאַסן אַלץ ווי
 געהעריק. ווי זי וועט אַראָפּשטייגן, וועל איך אויך אַראָפּשטייגן.
 מײן אײנציקע אויפּגאַבע באַשטייט דערין, איך זאָל זיך מיט איר
 צוזאַמענטרעפן.

בשעת דער קאָנדוקטאָר קומט פּרעגן מיין בילעט, האָב
איך, פּאַרשטייט זיך, קיין בילעט נישט.

ווהיין זשע דען פּאָר איך דאָך?

דאָס הייס איך אַליין נישט ווי געהעריק, איך פּאָר...

יא, איך מוז באַצאָלן ביז אַרלייף און דערצו נאָך אַ צו-
שלאָג - 40 יער. אין אַרלייף מוז איך קויפן אַ בילעט אויף
ווייטער.

איך טו אַלץ, ווי דער קאָנדוקטאָר הייסט, און באַצאָל
דעם צושלאָג מיט פּרייד.

אין אַרלייף קויף איך אַ בילעט ביז לונד. טאָמער פּאָרט
די מלכה שבא ביז לונד, און איך וויל זי פון אויג נישט אַרויס-
לאָזן.

אַבער אין לונד שטייגט זי נישט אַראָפּ.

איצט דאַרף איך ווידער צאָלן דעם קאָנדוקטאָר, דאָס
מאָל ביז לאַקאָלינגא און ווידער אַ צושלאָג 40 יער—צוזאַמען
אַכציק. אין לאַקאָלינגא קויף איך אַ בילעט ביז העסלעהאַלם,
בדי שוין אינגאַנצן זיכער צו זיין, און זעץ זיך ווידער איין אין
קופע, נעררועז פון דער פּאַרפלאַנטערטער נסיעה.

ס'רייצט מיך אויך די באַלבעריי פון די פּאַסאַזשירן. האָט
דאָס עפעס צו מיר אַ שייכות, וואָס אין האַמבורג, צו אַלע
שוואַרצע יאָרן, האָט אויסגעבראַכן אַ מגפה אויף קי? מייע מיט-
רייזדע זענען געווען געווען דאָר פּוּסל"ט, איינפאַכע שוועדישע
פּוּהענדלער, ווייל זיי האָבן גאַנצע דריטהאַלבן שעה גערעדט פון
דער האַמבורגער מגפה. יא, דאָס איז באַמת געווען אומגעהויער
אינטערעסאַנט! און אויסער דעם: וואָרט דען נישט עמעץ אויף מיר
אין מאַלמיז? גאָט, לאָז יענעם מענטשן ווייטער וואַרטן!
די מלכה שבא שטייגט אָבער אויך נישט אַראָפּ אין העס-
לעהאַלם.

איצט בין איך אויסער זיך, איך צאָל אָפּ דעם קאָנדוקטאָר
ביז באַלינגסהאָף, ווידער מיט 40 יער צושלאָג—דאָס באַטרעפט
אַ קראַנע מיט צוואַנציק יער.

און מיט פּאַרביסענע ציין נעם איך אין באַלינגסהאָף אַ ביי-

לעט-ביו שמאָקהאַלם. דאָס קאָסט הונדערט אַכצן קראָנען-איך שווער ביים טייוול, עס האָט אַזויפיל געקאָסט. אָבער עס איז קלאָר געווען, אז די מלכה שבא פאָרט, ווי דעמאָלט, קיין שמאָק-האַלם.

מיר פאָרן שעהן-לענג, איך היט זי אָפּ אויף יעדער סטאָ-ציע: זי שטייגט אָבער נישט אַראָפּ. איך זע זי ביים קופע-פענצ-טער און זי באַטראַכט מיך אויך אויפמערקזאם. אַך, אירע געפילן צו מיר זענען געבליבן די זעלבע, דאָס האָב איך קלאָר געווען. דאָך איז זי געווען אַ ביסל פאַרשעמט, און יעדעס מאָל, זען איך פלעג פאַרבייגיין, פלעגט זי די אויגן אַראָפּלאָזן. איך באַגרייב זי נישט. דאָס פאַרנעם איך יעדעס מאָל. וואָלט זי נישט געזעסן פאַרשפאַרט אין אַ דאַמען-קופע, וואָלט איך שוין לענג איר אַ וויזט געמאַכט און דערמאָנט איר אונזער אַלטע באַקאַנטשאַפט און אויך דאָס, וואָס איך בין אַמאָל אין איר בעט געשלאָפן. איך וואָלט זי דערפרייט דערמיט, וואָס איך בין זעלטן גוט געשלאָפן ביז נײַן אַזייגער.

ווי שוין זי איז פאַר די פיר יאָר געוואָרן. איצט איז זי געווען מער ווי דעמאָלט אַ מאַיעסטעמישע פרוי.

און ס'לויפט אַ שעה נאָך אַ שעה. עס פאַסירט קיין זאך נישט, חוץ דעם, וואָס אַזייגער פינף פאָרן מיר איבער אַ קו, הערן, ווי די ביינער ווערן צעבראָכן. שמעלן זיך אָפּ אַ וויילע באַקוקן די רעלסן און פאָרן ווייטער. די ביידע מיטרייזנדע האָבן אָנגעהויבן רעדן, ווי מען איז אויף אַ דאַמפּשיף געפאָרן קיין איירעזונד און ווי דאָרט איז אינטערעסאַנט געווען. ווי איך לייד, ווי איך לייד!... און צי דען וואָרט נישט אויף מיר אַ מענטש אין מאַלמייך

גייט ער צום טייוול. דער מענטש, וואָס וואָרט אין מאַלמיי! ווייטער, אַלץ ווייטער. מיר פאָרן דורך עלמהוט, ליאָטאַראַפּ, וויסלאַנד. אין וויסלאַנד שטייגט אַראָפּ די מלכה שבא. איך לאָז זי אַ מינוט נישט אַרויס פון אויג, נאָר זי קומט ווידער צוריק, אַלזאָ גוט, מיר פאָרן ווייטער.

אַזוי קומען מיר קיין אַלפּוועסטאַ.

— קיין קאלמאר — אראָפּשטייגן!

דאָ שטייגט ווידער אראָפּ די מלכה שבא. איך שטיי און היט זי. אָבער דאָס מאָל גייט זי איבער אין קאלמאר-צוג. צו דעם בין איך גאָרנישט געווען צוגעגרייט, איך בין העכסט ערשטוינט און הייס לגמרי נישט, וואָס ב'האָב צו טון. עס ווערט שוין כמעט צו שפעט, און ברעכנדיק האָלו און נאָקן פאל איך אַרײַן אין קאל-מאר-צוג, ווען ער רירט זיך שוין פון אָרט.

איין-איינציקער מענטש אין קופּע, ער גיט אפילו נישט קיין בליק אויף מיר, ער לעזט. איך פאל אנדער אויף מיין אָרט, איך לעז אויך. אין אַ פּאַר מינוט אַרום הער איך:

— ביטע, דעם בילעט!

דאָס איז שוין אַן אנדער קאָנדוקטאָר.

-- דעם בילעט! זייער גוט! — ענטפער איך און גיב אים מיין בילעט.

— דער בילעט גילט נישט מער — זאָגט ער — די ליניע איז די קאַלמאר-ליניע.

— ער גילט נישט מער — זאָגט איר?

— נישט אויף דער ליניע.

— יאָ, אָבער דאָס איז דאָך נישט מיין זאָך, אויב מען פאַר-קויפט מיר אַ בילעט, וואָס גילט נישט.

— ווהין דען פאַרט איר?

— נאָטירלעך קיין שטאַקהאַלם, — ענטפער איך — ווהין

זשע, מינט איר, וויל איך פאַרן?

— יאָ, אָבער דער צוג גייט קיין קאלמאר. פאַרשטייט איר

קיין קאלמאר גייט דער צוג — זאָגט ער ביז.

דאָס, זעט איר, האָב איך נישט געוואָסט, אָבער פון זיין זייט איז עס אַן אומערטרעגלעכער פּעדאַנטים זיך אָפּצושטעלן אויף אזעלכע קלייניקייטן. ער טוט עס געוויס נאָר דערפאַר, וואָס איך בין אַ נאָרוועגער, אויס פּאַליטישן האַס, איך וועל דאָס אים נישט פאַרגעסן.

— יאָ, אָבער וואָס זאָל איך איצט טון? — פּרעג איך.

— מאַכט איצט אזוי... יאָ, ווהין, אייגנטלעך, ווילט איר

פֿאַרן? אויף דער ליניע קומט איר נישט קיין שטאַק־האַלם.
 -- נו, גוט, פֿאַר איך דאַן קיין קאַלמאַר, אייגנטלעך האָב
 איך טאַקע געוואָלט פֿאַרן קיין קאַלמאַר, -- ענטפער איך -- קיין
 שטאַק־האַלם האָב איך גאַר קיינמאַל נישט געהאַט אזא חשק צו
 פֿאַרן.

פֿאַרט אַלזאָ די פֿאַרפֿלוכטע מלכה שבא קיין קאַלמאַר, וועט
 שוין דאָרט אַ סוף נעמען צו מיינע יסורים.

-- באַצאָלט אַלזאָ ביו געמלאָ און פירציק יער צושלאג, --
 זאָגט דער קאָנדוקטאָר -- אָבער אין געמלאָ מוזט איר אַ בילעט
 נעמען ביו קאַלמאַר.

-- איך האָב אָבער אַקאָרשט באַצאָלט הונדערט אַכצן קראָן--
 פֿראַטעסמיר איך, און דאָך מוז איך באַצאָלן, די פערציק יער
 צושלאג אויך -- דאָס באַטרעפט איין קראָנע מיט זעכציק יער.
 מײן געדולד אָבער איז שוין אויסגעשעפּט, אין געמלאַ פאל איך
 צו צו דער קאַסע און רוף צו דעם בילעטער:

-- ווי וײַט קאָן איך פֿאַרן אויף דער דאָזיקער ליניע?

-- הי וײַט? ביו קאַלמאַר -- ענטפערט מען מיר.

-- קאָן איך אפשר וײַטער פֿאַרן, איז דען דאָס לחלוטין

אוממעגלעך באַטש נאָך אַ קליינע שטרעקע?

-- אוממעגלעך. דאָרט וײַטער איז שוין דער ים.

-- גיט אַלזאָ אַ בילעט ביו קאַלמאַר?

-- וועלכן קלאַס?

איר הערט, ער פֿרעגט, וועלכן קלאַס. דער דאָזיקער מאַן

הייבט מיך נישט אָן צו קענען, האָט אַ וואָרט נישט געלעזן פֿון
 דעם, וואָס איך האָב געשריבן. איך ענטפער אים ווי ער פֿאַרדינט:
 -- ערשטן קלאַס, נאַטירלעך.

איך באַצאָל און פֿאַרנעם מײן אָרט אין וואַגאָן.

עס איז נאָכט געהאָרן. מײן נישט-געמיטלעכער מיטרייזנדער האָט
 זיך אויסגעצויגן אויף זיין פֿלאַק, צוגעמאַכט די אויגן, און נישט
 געגעבן אויף מיר קיין בליק אַפילו. ווי פֿאַרטרייבט מען די צייט?
 איך קאָן נישט שלאָפֿן, אַלע ווײַדע קוק איך אַרום די טירן, עפֿן
 און פֿאַרמאָך די פענצטער, פֿריר און גענעקן. און דערצו נאָך מוז

איך יעדעס מאָל, ווען דער צוג שמעלט זיך אָפּ, זיין אויף דער וואַך און אָפהיטן מיין קעניגין. אויפגערעגט און פאַרביטערט, הייב איך זי אָן ביסלעכווייז צו שעלטן.

ענדלעך ווערט פרימאָרגן. מיין מיטרייזנדער שטייט אויף, קוקט אַרויס דורכן פענצטער, דערנאָך זעצט ער זיך, שוין אינ-גאַנצן וואַך און פריש, נעמט לעזן זיין בוך און קוקט אַלץ נישט אויף מיר. זיין בוך האָט, ווי עס שיינט, קיין סוף נישט.

איך בין ביז אויף אים, איך זינג און פיף, פדי אים צו אויפּרעגן. אָבער דאָס אַרט אים נישט. אין פאַרגלייך מיט דער דאָזיקער אָנגעצויגענער גאווד, האָב איך אין האַרצן געווינטשט זיך מינע פריערדיקע האַמבורגער מגפה-הענדלער.

סוף-בל-סוף ווערט עס אומערטרעגלעך, איך פרעג:

— מעג איך פרעגן, ווהיזן זיי פאָרן?

— אַך, ענטפערט ער, איך פאָר נאָך אַביסל ווייטער.
און מער גאָרנישט.

— נעכטן האָבן מיר איבערגעפאָרן אַ קו.

— וואָס זאָגט איר?

— נעכטן האָבן מיר אַ קו איבערגעפאָרן.

— אזוי!

און ער לעזט שוין ווידער.

— קאָנט איר מיר אפשר דאָס בוך פאַרקויפן?

— דאָס בוך? ניין! — ענטפערט ער.

— ניין?

— ניין!

דערביי בלייבט עס. ער קוקט נישט אויף מיר. ביי מיר חלשן אָפּ די פיס פון זיין איינגעשפאַרטקייט. אייגנטלעך איז די אומגליקלעכע קעניגין שולדיק, וואָס איך האָב זיך צוזאַמענגעטראָפן מיט אַזאַ מענטשן. זי האָט מיר באַמט אזויפיל פאַרדראָס געשאַפן. דאָס אַלץ וועט אָבער פאַרגעסן ווערן, ווי נאָר איך טרעף זיך מיט איר. אַך, ווי איך וועל איר שילדערן אַלע מינע אומאַנגע-נעמלעכקייטן, ווי איך וועל איר דערציילן פון רער קונסטקריטיק, פון דעם מענטשן, וואָס וואַרט אויף מיר אין מאַלמי און ווייסט

נישט, ווהיין איך בין אהינגעקומען, פון מיין נסיעה - פריער אויף דער שטאָקהאלטער ליניע און דערנאָך קיין קאלטאר - אַך, מיין פרייליך!.. יא, איך וועל זיכער מאַכן אַן איינדרוק. און קיין איין וואָרט נישט פון די פאָר יער צושלאַג און הונדערט אַכצן קראָנען!

און דער צוג לויפט הייטער.

אויס לאַנגווייליקייט הייב איך אָן צו קוקן אין פענצטער, מען זעט אַלץ איינס און דאָס זעלבע: וואַרד, פערה, אַקער, היי-זער, וואָס טאַנצן פאַרביי, טעלעגראַף-שטאַנגען לענגס ביי דער ליניע. און אויף יעדער סטאַציע - די געוויינלעכע ליידיקע משא-וואַגאַנען און אויף יעדער וואַגאַן אַן אויפשריפט „גאַלפיטאַ“.

וואָס איז עס אַזוינס „גאַלפיטאַ“? דאָס איז נישט קיין נומער און נישט קיין נאָמען פון אַ מענטשן. אפשר איז גאַלפיטאַ אַ גרוי-סער טייך, אָדער אַ פאַבריק-מאַרקע אָדער אפשר גאָר אַ דעליגייעזע סעקטע. א, כ'האַב זיך דערמאָנט. „גאַלפיטאַ“ - איז אַ געוויכט אַזאַ. 1 גאַלפיטאַ האָט, אויב איך האָב נישט קיין טעות, הונדערט צוויי און דרייסיק פונט, און דערצו נאָך אַלמע גומע פונטן. ווי שווער דאַרף זיין אַ גאַלפיטאַ, אויב זי האָט אין זיך 132 אַזעלכע פונטן!.. און דער צוג לויפט הייטער.

ווי קאָן דאָס אָט דער שטומער אָקס זיצן שעהן לאַנג און אַלץ לעזן און לעזן. אַזאַ קליין ביכערלע וואָלט איך שוין דריי מאָל געקאָנט דורכלעזן, און ער זיצט אָנגעבלאָזן און האַלט זיך גרויס מיט זיין עס-האַרצות. זיין טפשות גייט איבער לסוף אַלע גרע-נעצן, און איך קאָן עס מער נישט אויסהאַלטן. איך שמרעק אויס דעם קאַפּ, קוק אים אָן און פרעג:

- וואָס זאָגט איר?

ער הייבט אויף די אויגן און קוקט אויף מיר, גלייך ווי ער וואָלט פון הימל אַראָפּגעפאַלין.

- וואָס ווינטשן זיי?

- וואָס? - פרעג איך הייטער.

ער פאַרשטייט נישט.

- וואָס חילן זיי? - פרעגט ער ביזו.

- וואָס איך חילן? וואָס חילן זיי?

— איך? גארנישט!

— נו, און איך וויל אויך גארנישט!

— אזוי! איר האָט דאָך מיך עפעס געפרעגט!

— איך? האָב איך דען עפעס ביי זיי געפרעגט?

— אלזאָ נישט! — זאָגט ער און קערט זיך אָפּ אין בעס.

און מיר הייבן אָן ווידער צו שוויגן.

און ס'לויפט אַ שעה נאָך אַ שעה. ענדלעך פייפט דער צוג

פאַר קאלמאר.

איצט ענדיקט עס זיך. ס'קומט שוין אָן די אַנטשיידענע

מינוט. איך גיב אַ טאַפּ מיין געזיכט — נישט געראַזירט. — דאָס

טרעפט אָפּ מיט מיר. ס'איז אַ גרויסער חסרון, וואָס אויף אזא

דאַנגע ליניע איז נישטאָ קיין סטאַנציע, וווּ מען זאָג זיך קאַנען

ראַזירן, פרי ענלעך צו זיין אויף אַ מענטשן, ווען מען דאַרף עס.

איך פאַרלאַנג נישט, אז אויף יעדער סטאַנציע זאָל זיין אַ ראַזירער,

ס'וואָלט אָבער נישט געשאַדט, ווען מען וואָלט האָבן אַ ראַזירער

וויניקסטנס אויף יעדער פינפטער סטאַנציע. יעדנפאַלס, דאָס איז

מיין מיינונג.

דער צוג שטעלט זיך אָפּ.

איך שטייג אַראָפּ און זע, ווי די מלכה שבא שטייגט אויך

אַראָפּ. אָבער זי ווערט פּלוצלינג אַרומגערינגלט מיט מענטשן, און

ס'איז מיר אוממעגלעך צו איר צו צוגיין. אַ יונגערמאַן קושט זי

אַפילו — מן הסתם, אַ ברודער, וואָס וויינט דאָ, פירט דאָ אַ גע-

שעפט, און זי קומט צו אים אין געסט. אין אַ וויילע אַרום פאַרט

צו אַ קאַרעטע, זי זעצט זיך, מיט איר נאָך צוויי דריי אַנדערע

און פאַרן אַוועק.

איך בלייב שטיין. זי איז ביי מיר פון אונטערן האַנט אַוועק-

געפאַרן און אַפילו בדעה נישט געהאַט מיך צו באַמערקן.

נו, פאַרפאַלן. סוף-בל-סוף, אז איך באַטראַכט גוט די זאָך

בין איך איר דאַנקבאַר, וואָס זי גוט מיר צייט זיך צו ראַזירן און

זיך אויספוצן, איידער איך וועל זיך איר פאַרשטעלן. מען דאַרף

די צייט אויסנוצן.

ווי איך שטיי אזוי, גייט צו מיר צו אַ טרעגער און הייב

מײן באַגאָזש אַראָפּטראָגן.

— נײַן, אײך האָב נישט קײן באַגאָזש.

— האָב אײך דען קײן באַגאָזש נישט?

— נײַן, אײך האָב גאָר קײן באַגאָזש נישט. פאַרשטײט ער

שוין?

אײך ווער אָבער אַלץ נישט פּרײַ פון אים, ער וויל וויסן,

צו אײך פאַר ווייטער.

— נײַן, אײך פאַר נישט ווייטער.

— בלײב אײך אפשר דאָ וויינען?

— אפשר, אַ קורצע צײַט. איז דאָ נאָענט אַ האָטעל?

וואָס אײגנטלעך פאַרלאַנג אײך דאָ צו טון. בין אײך אפשר

אַן אַגענט אָדער קאָנטראָלער.

אַט איז נאָך אײנער, וואָס האָט מײנע זאַכן נישט געלעזן!

נײַן, אײך בין נישט קײן אַגענט און נישט קײן קאָנטראָלער.

ווער זשע דען בין אײך?

— אַדיע! שרײַ אײך אים אויס אין געזיכט און גײ אַוועק.

הי אַ מענטש קאָן עס צושטײן. אויב שוין יאָ אזוי, וועל

אײך אַלײן קאָנען געפּינען אַ האָטעל. מען דאַרף אָבער אויסטראַכטן

פאַר זיך אַוועלכע ס'איז באַשעפּטיקונג, אַ צוועק פאַר מײן זײן

אין קאַלמאַר, וואָס זאָל גילטן פאַר אַ תּירוּק. וואָרים אויב דער

הונגעריקער טרעגער איז אזוי נײגעריק, וועט מיט דעם פאַלעבאָס

נאָך ערגער זײן.

וואָס אַלזאָ האָב אײך צו טון אין קאַלמאַר אָפּיציעל, פאַר

נאָט און לײט?

אײך מוז האָבן אָפּיציעל אַ באַשעפּטיקונג אויך צוליב מײן

קעניגן, בדי זי נישט צו קאָמפּראָמיטירן.

און אײך טראַכט דורכאויס פון דעם, וואָס אײך דאַרף „מאַכן“

אין קאַלמאַר. אַפילו אונטערן גאַל-מעסער פון ראַזירער לאָזט מיך

נישט רוען די פּראַגע. אײנס איז קלאָר: אײך טאָר זיך נישט ווייזן

אין האָטעל, אײדער כ'האָב אויסגעטראַכט אַ געשעפּט פאַר זיך.

— האָט איר אַ טעלעפּאָן? — פּרעג אײך.

— נײַן, דער ראַזירער האָט נישט קײן טעלעפּאָן.

— קאָנט איר אפשר וועמען ס'איז שיקן אין דעם נאָענטסטן
האָטעל באַשטעלן אַ צימער פאַר מיר! איך האָב קיין צייט נישט
אַליין צו גיין אַהין, איך האָב נאָך אַ באַרג אַרבעט דורכצומאַכן.
ס'גייט דאָס לער-יינגל.

איך הייב זיך אָן אַרומצושלעפּן איבער די גאַסן, באַקוק
די קירכע, דעם ברעג, גיי גיך, אויס מורא, עמעץ זאָר מיך נישט
אַפּשטעלן און פרעגן, וואָס טו איך דאָ אין קאַלמאַר. ענדלעך קום
איך אין פאַרק. איך גיב זיך אַ זעץ אויף אַ באַנק און הייב אָן
צו טראַכטן. איך בין איינער אַליין.

קאַלמאַר — וואָס קאָן איך טון אין קאַלמאַר? דער נאָמען
קאַלמאַר קומט מיר פאַר באַקאַנט. כ'האָב ערנעץ עפעס געלעזן
וועגן אים. ווייסט גאָט, אפשר האָט דאָ עפעס פּאָריטישס פּאַסירט,
אַן אויסערגעוויינלעכער פאַרלאַמענט, אַ שלום נאָך אַ מלחמה? איך
פרוּוו: „קאַלמאַר-פּרידן“, „פּרידן אין קאַלמאַר“ — האָב איך דאָס
אפשר געהערט? אָדער אפשר: „קאַלמאַר-אַפּמאַך“? איך טראַכט אַ
וויילע און קום צום באַשלוס, אַז פון אַ „קאַלמאַר-אַפּמאַך“ האָב
איך נאָך קיינמאָל נישט געהערט. פּלוצלינג שפרונג איך אויף,
כ'האָב עס, דאַכט זיך, געפונען: „קאַלמאַר-שלאַכט“, „די שלאַכט ביי
קאַלמאַר“. יאָ, איצט האָב איך עס שוין. איך לאָז זיך מיט גרוי-
סע טריט אין האָטעל אַרײַן.

איז יאָ געווען אַ שלאַכט ביי קאַלמאַר, וויל איך דאָ די היס-
טאָרישע ערטער שטודירן — אָט דאָס איז דער צוועק פון מיין
זיין אין קאַלמאַר. דאָרט איז ניל יולם שיף געשטאַנען; דאָ האָט
זיך אַ פּײַנטלעכע באַמבע געטראַגן הויך איבער דער ערד און
אויסגעריסן אַ גאַנצן גרוב אין אַ גאַרטן; דאָרט איז גוסטאַה אַדאָלף
געפאַלן אויפן דעק פון ליניען-שיף. און קאָלביין דער שטאַרקער
האָט אַ פרעג געטון: „וואָס ברעכט זיך דאָרט?“ — נאָרוועגיע ווערט
פון דייע הענט אַנטרונען“ — האָט אים איינער געענטפערט...

בשעת אָבער איך בין נאָענט צום האָטעל געקומען, האָב איך
אויס פּחד זיך אומגעקערט און אָפּגעזאָגט זיך פון מיין גאַנצער
שלאַכט-געשיכטע. ביי קאַלמאַר איז קיינמאָל נישט פאַרגעקומען קיין
שלאַכט, די שלאַכט איז גאָר פאַרגעקומען ביי קאַפּנהאַגן. און איך

לאז זיך ווידער איבערן שטאָט.

איך וואַנדער אַרום אַ גאַנצן טאָג איבערן שטאָט, און עס נישט און טרינק נישט. איך בין שוין זייער מיד. ס'איז שוין אויך צו שפעט צו קויפן אין אַ בוך-געשעפט עטלעכע ביכער וועגן קאַל-מאַר: אַלע בוכהאַנדלונגען זענען שוין געשלאָסן. איך שלעפּ זיך ווי עס איז צו צו איינעם, וואָס צינדט אָן די לאַמטערן.

— אַנטשולדיקט, — זאָג איך העפלעך — וואָס האָט דאָ אַמאָל אַזעלכס פּאַסירט אין קאַלמאַר?

דער מענטש חזרט נאָר איבער „פּאַסירט, פּאַסירט“ און קוקט מיך אָן.

— יאָ, זאָג איך — איך געדענק אזוי גוט, אז דאָ אין קאַל-מאַר האָט עפעס אַזעלכס פּאַסירט, דאָס האָט אַ באַדײַטנדיגן היסטאָרישן אינטערעס, און דעריבער וואָלט איך עס אזוי וועלן וויסן.

מיר שטייען איינער קעגן דעם אַנדערן.

— וווּ ווײַנט איר? — פּרעגט ער.

— איך בין לבתחילה אַהער געקומען — רעד איך ווייטער — דאָס צו שטודירן. עס האָט מיר גענוג געלזט געקאָסט, יאָ, עס האָט מיר געקאָסט אפילו אַ קראַנע מיט זעכציק יער צושלאָג און אויסער דעם הונדערט-אַכצן קראַנען אַ בילדעט. פון דעם וויל איך גאַרנישט רעדן. איר קאָנט אפילו דעם קאַנדוקטאָר פּרעגן, אויב איר גלויבט נישט.

— זענט איר פון נאָרוועגיע?

— יאָ, איך בין אַ נאָרוועגער.

— זענט איר אָן אַגענט?

ווי מיר איך בין נישט געווען, האָב איך אָבער געמוזט וואָס גיכער זיך אָפּטראַגן — דאָס איז דאָך געווען גראָד יענע פּראַגע, אויף וועלכער איך האָב פון אים געוואָלט האָבן אַן ענטפּער: ווער בין איך? אָבער אויך אין דעם איז שולדיק די מלכה שבא, אין אלץ איז זי שולדיק, און איך האָב, אפילו אין הייכע אויס-דרוקן, אַזעקענשיקט זי, פאַר איר ביוזווייליקייט, צו אַלדי שוואַר-צע יאָר.

און איך גיי הייטער אין פארק אהעק, ניין, איצט האָף איך שוין נישט אויף קיין שום ישועה.

איך שטיי אָנגעלענט אויף אַ באַנק, די, וואָס גייען פאַרביי, הייבן זיך אָן אָפּצושטעלן און באַטראַכטן מיך. איך געפֿין, אז לענגער טאָר איך דאָ נישט שטיין, און לאָז זיך הייטער אַרום-שלעפּן איבער דער שטאַט. אין דריי שעה אַרום בין איך שוין הינטערן שטאַט, אין פּערד. איך קוק מיך אום, איך בין אַליין. אַ גרויסער שוואַרצער דיו הייבט זיך קעגן מיר. איך בלייב שטיין און באַטראַכט אים, ער זעט אויס, ווי אַ באַרג מיט אַ קירכע אויפן שפיץ. ווי איך שטיי דאָ אזוי, באַווויזט זיך פון דאָרט אַ מענטש, איך שטעל אים אָפּ און פּרעג, וואָס איז דאָס פאַראַ באַרג אזא, וואָס איך הייס נישט זיין נאָמען פון געאָגראַפיע, כאָטש בכלל הייס איך אזויפיל בערג.

— דאָס איז אַ שלאָס — ענטפּערט ער.

— דאָס שלאָס. קאַלמאַרער שלאָס.

מיר ווילט זיך וויסן, צי איז דאָ נישט פאַרגעקומען אַמאָל,

וואָס ס'מוגלט זיך מיר אין קאָפּ.

— דאָס שלאָס איז איצט, נאַטירלעך, שוין פאַרלאָזן און

חרוב אין פאַרגלייך מיט דעם, ווי ער איז געווען אין דער צייט פון יענע גרויסע געשעענישן? — פּרעג איך.

— אָך, ניין, דער פאַרוואַלטר האַלט אים אין בעסטער

אָרדנונג.

— און ווער וויינט דאָ איצט? איך מיינ: וועלכער פירשט

פאַרנעמט איצט דעם דרום-פליגל? עס ליגט מיר אויפן שפיץ צונג, נאָר...

— יא, ער איז איצט פול מיט אַלמע בכי-זיין, שווערדן און

בביל מיט אַלמע זאַכן.

תיבף פאַלט מיר איין אַ גוטע אידעע: איך האָב דאָך

אייגנטלעך געקאָנט קומען אהער שטודירן די אַלמע זעלמנהייטן פון שלאָס. וואָרט דער מענטש נישט געהאַט קיין זאַק אויפן רוקן,

וואָרט איך אים אַרומגעארמט פאַר פרייד, און איך דערמאָן מיך איצט, אז, איידער מיר זענען זיך מיט אים פונאָדערגעגאנגען,

האָב איך זיך נאָכגעפרעגט אפילו אויף זיין פרוי און קינדער.
 אַרום האַלבע נאַכט בין איך צו זיך אין האַמעל געקומען.
 איך געפין באַלד דעם באַלעבאָס און זאָג אים, אז דאָס
 צימער האָב איך באַשמעלט. „איך וויל דאָ אַנטיקוויטעטן שטודירן“,
 זאָג איך אים קורץ און שאַרף, איך קויף אפילו צונויף אלטע
 זאַכן. זאָלט איר עס וויסן, דאָס איז מיין פּראָפעסיע.
 מיין דערקלערונג שטעלט דעם באַלעבאָס צופרידן, און מען
 פירט מיך אָפּ אין מיין צימער.

* *

*

איצט קומט אָן אַ וואָך פון אַנטטווישונגען און פאַרלוירענער
 מי. אַ גאַנצע וואָך! די מלכה שבא זעט מען אין ערגעץ נישט.
 איר זוך זי טאָג אויס, טאָג איין, אויבן און אונטן, איך פרעג אויס
 דעם פּאַסטמייסטער, כ'האָב אַ שמועס מיט אַ פּאַר שוין-לייט וועגן
 דעם ענין, שפּרייז דורך דעם פאַרק אין דער צייט פון שפּאַציר-
 גאַנג אין דער לענג און דער ברייט, כ'גוי אלע טאָג אַרום די
 אויסהענג-קאַסטנס פון די פּאַטאַגראַפן. אפשר איז אויסגעשטעלט
 דאָרטן איר פּאַרטערט, - ס'איז אָבער אַלץ אומזיסט. איך דינג
 צוויי מענטשן טאָג און נאַכט וואָך צו האַלטן אויפן וואָקזאַל, כדי
 זי זאָל נישט קאָנען אָן מיין וויסן פאַרשווינדן - און וואַרט און
 וואַרט אויפן סוף פון דער פאַרפלאַנצטערטער געשיכטע.

און דערווייַל מוז איך טאָג-טעגלעך גיין אין שלאָס שמו-
 דירן די זאַמלונגען פון די אלטע זאַכן. איך פאַרשרייב גאַנצע
 גרויסע בויגנס פול מיט נאָמיצן, צייל אויס די ראַסט-פלעקן אויף
 די שווערדן און צעבראַכענע שפּאַרן, און פאַרצייכן די דאַטעס און
 אויפשריפטן, וואָס איך געפין אויף דעקלעך פון פושקעס און ביל-
 דער, איך פאַרצייכן אפילו אַ זאַק מיט פּעדערן, וואָס איך געפין
 צווישן די אלטע זאַכן און וואָס געהערט, אייגנטלעך - ווי איך
 דערווייס זיך שפּעטער - צום פאַרוואַלטער. איך מאַך מייע פּאַר-
 שונגען מיט דעם מוט פון פאַרצווייפּלונג, כאַמט מייע געדאַנקען
 זענען פול מיט פאַרביטערונג. האָב איך אָנגעהויבן צו זוכן די
 מלכה שבא, שטעל איך זיך שוין נישט אָפּ אויפן מיטן וועג.

כ'מעג אפילו גענייט זיין צו ווערן אן אמתער אנטיקוואריום.
 קיין קאפנהאגן טעלעגראפיר איך, מען זאָל מיר צושיקן מיי-
 נע בריוו פון מיין פאָסט-קאָסטן, און הייב זיך בבילל אָן גרייטן
 צום ווינטער, וואָרים גאָט, דער באַרטהאַרציקער, ווייסט, מיט וואָס
 דאָס אַלץ וועט זיך נאָך ענדיקן. אין האַטעל ווין איך שוין דעם
 זעקסטן טאָג. אז ס'קומט אָן זונטיק, דינג איך פיר קליינע יינגלעך,
 זיי זאָלן פאַר מיר אינדערפרי און אינאַוונט גיין אין קירכע און
 אָפּהיטן, צי איז די קעניגין אַהין נישט געקומען. אָבער דאָס העלפט
 אויך נישט.

דינסטיק פרי קומט אָן ענדלעך מיין פאָסט. ער האָט מיך
 שיער נישט אומגעבראכט דער דאָזיקער דינסטיק. איין בריוו איז
 געווען פון יענעם מענטשן, וואָס האָט אויף מיר געוואַרט אין מאַל-
 מיי. בין איך ביז איצט נישט געקומען, דאַרף איך שוין מער
 בכדל נישט קומען, און ער געזעגנט זיך מיט מיר. איך האָב פון
 דעם דערפילט אין האַרצן אַ טיפע וונד. אין צווייטן בריוו פון
 די, וואָס איך האָב אויפגעפנט, האָט מיר מיינער אַ פריינט מיט-
 געטיילט, אז דאָס „מאַרגנבלאַט“ און נאָך אַ צייטונג האָבן אַנט-
 דעקט מינס אַ ליטעראַרישע גנבה און מיט ציטאַטן דערווייז דעם
 פלאַגיאַט. פון דעם פיל איך אין האַרצן נאָך אַ טיפערע וונד,
 דער דריטער בריוו איז געווען אַ רעכנונג — איך לעו שוין אים
 אפילו נישט, איך קאָן נישט מער, איך פאל אַנידער אויף דער
 סאָפּע מיט אַ פאַרשטאַרטן בליק.

דער בוס פון פיין איז נאָך אָבער נישט אויסגעשעפט.

מען קלאַפט אין טיר.

— אַרײַן! — רוף איך אױס מיט אַ שוואַכער שׂמײַם.

און ס'גייעט אַרײַן דער באַלעבאָס מיט אַן אַלמע פּרױ. די

פּרױ טראַגט אַ קאַרב אין האַנט.

— אַנטשודיקט — זאָגט דער באַלעבאָס — איר קויפט דאָך

אַלמע זאַכן?

איך קוק אויף אים מיט פאַרשטאַרטע אויגן.

— אַלמע זאַכן? איך קויף אַלמע זאַכן?

— יאָ, איר האָט דאָך עס אַליין געזאָגט.

און איך מוז זיך פאראינטערעסירן מיט אלטע זאכן.
 - יא, גאנץ ריכטיק, ס'איז אמת, איך קויף אלטע זאכן.
 אנטשולדיקט, וואָס איך האָב אייך תּיפּף נישט פּאַרשטאַנען, איך
 בין געוועסן פאַרטראַכט וועגן גאָר אַנדערע זאַכן. יאָ, נאַטירלעך,
 איך קויף אַלערליי אַלטע זאַכן. ערלויבט איר מיר אַרומקוקן די
 אַנטיקן?

די פרוי עפנט אויף דעם קאַרב.

איך פאַטש מיט די הענט פון אַנטיקונג און דערקלער, אַז
 איך וועל עס אַלץ אָפּקויפן, אַלץ ביזן לעצטן. וואָס פאַראַ פּראַב-
 טיקער אויערן-שפּריץ! איך וואָלט וועלן וויסן, וועלכער קייסער
 האָט אים געברויכט דער לעצטער. נו, דאָס וועל איך מיר שוין
 דערוויסן, ווען איך וועל דורכזען מינע פאַפּירן, דאָס האָט גע-
 דוּד, און וויפּל פאַרלאַנגט איר פאַר אַט דעם לעפל פון האָרן?
 אַט די דריי פאַררויכערטע יאַאָבעק-ליולקעס וועל איך צוריק נישט
 פאַרקויפן פאַר קיין געלט, גלייך ווי די דאָזיקע פאַר גאַפּל. וויפּל
 דאַרף איך צאָלן פאַר דאָס אַלץ?

די פרוי פאַרקלערט זיך.

צוואַנציק קראָנען פאַרלאַנגט זי.

און איך גיב איר די צוואַנציק קראָנען, נישט געטראַכט,
 נישט געדונגען זיך, פּדי גיכער פון איר פּטור צו ווערן. ווי נאָר
 זי פעקלט זיך אַרויס, לויף איך אין פאַרק אַרײַן אָפּצואַטעמען. ניין,
 דאָס ווערט שוין אומערטרעגלעך!

אַן אַם מיט אַ קינד זיצן אויף אַ באַנק קעגן מיר און זינגען,
 איך וואַרף אויף זיי אַ בייזן בליק, זיי זאָלן אַנטשוויגן ווערן. אַ
 וויילע שפּעטער קומען. אַן לאַנגזאַם צוויי מענטשן און גייען גע-
 אַרמט לענגס איבער דער אַליע. איך ווער אויפּמערקזאַם, הייב
 מיך אויף און בלייב ערשטוינט: די מלכה שבא!..

ענדלעך, ענדלעך האָב איך זי ווידער, מיין קעניגין פון שבא.
 ס'פירט זי אַ יונגערמאַן, איר ברודער, דער זעלביקער, וואָס
 האָט זי אויפן באַן געקושט. זיי גייען געאַרמט און רעדן שטיל
 צווישן זיך. איך בין גרייט. איצט איז די אַנטשיידענע מינוט, זאָל
 זיין וואָס ס'זיין!.. איך וועל אָנהייבן פון דעם, אַז איך האָב

אמאָל אין איר בעט געשקאָפּן, זי וועט מיך דאָמאָרס תּיבּה דער-
קענען. און זען מיר וועלן זיך גוט פּונאַנדעררעדן, וועט דער ברוי-
דער שוין אליין פאַרשטיין, אז ער איז דאָ אַן איבריקער.
איך טרעט אַרויס.

זי קוקן אויף מיר ביידע פאַרוונדערט, און איך פאַרגעס
דערוויילע מיין גאַנצע הקרמה, וואָס איך האָב פאַדאַרפט מאַכן.
איך שטאַמל: „פאַר פּיר-יאָרן...“ און פאַרשטומ.
— וואָס הייל ער? — פּרעגט דער יונגעראַמאָן און טוט אַ
קוק אויף איר.

זי ווענדט זיך אויך צו מיר און פּרעגט דאָס זעלבע:
— וואָס היילט איר? און ער זאָגט עס פּמעט מיט העזה.
— איך וואָלט וועלן, — ענטפּער איך — איך וואָלט נאָר
וועלן בעטן אַנטשולדיקן מיר, אויב איך ערקויב מיר צו באַגריסן
די פּריילין. וואָס גייט עס אייך אָן? מיר זענען מיט דער פּריי-
לין אַלמע באַקאַנטע, איך בין אַפּילו אין איר בעט געשלאָפּן...
די קעניגין רייסט מיך איבער און רופט אויס:
— קומט! קומט אַזעק!..

אזוי, די קעניגין הייל מיך נישט דערקענען, זי זאָגט זיך
אָפּ פּון מיר! דער בעס ברענט אין מיר, און איך לאָז זיך נאָך
זיי איבערן פאַרק. פּלוצלינג קערט זיך אום דער יונגעראַמאָן, ער
זעט, אז איך גיי זיי נאָך, און פאַרשטעלט דעם זעג. מען קאָן
זען אַפּילו, הי ער ציטערט. די קעניגין גייט הייטער, זי לויפט
פּמעט.

— וואָס פאַרלאַנגט איר, מיין הער! — פּרעגט ווידער דער
יונגערמאַן.

פּון אייך פאַרלאַנג איך גאָרנישט — זאָג איך, איך האָב
געוואָלט נאָר באַגריסן די פּריילין, די דאַמע, מיט וועלכער איר
שפּאַצירט, הייל איך האָב זיך נאָכאַמאָל מיט איר געטראַפּן. איך
האָב אַלזאָ געוואָלט נאָר אויס העפּלעכקייט...

— אזוי, אָבער ערשטנס, הי עס ווייזט אויס, הייל נישט די
„פּריילין“ זיך זען מיט אייך — ענטפּערט ער — און צווייטנס, איז
דאָס פּריילין קיין פּריילין נישט, נאָר אַ פּרוי, זי איז פאַרהייראַט.

זי איז מיין פרוי. זענט איר שוין איצט צופרידן?

— זי... איז... זי איז... אייער פרוי?

— יא, זי איז מיין פרוי!.. פארשטייט איר מיך איצט?

זיין פרוי! זיין פרוי!

— וואָס זאָל איך נאָך ווייטער דערציילן, איך בין בפועל

ממש אנדערגעפאלן אויפן באַנק. דאָס איז פאַר מיר אַ טויט-קלאַפּ

געווען. איך האָב פאַרמאַכט די אויגן און געלאָזן אים אַוועקגיין.

וואָס האָב איך נאָך געקאָנט זיך ביי אים דערמיטן, אויב די זון

פון מיין גליק איז שוין אויף אייביק פאַרגאַנגען.

איך בין אָפּגעזעסן עטלעכע שעה אויפן באַנק, פאַרוונקען

אין מייע פּינצטערע יסורים.

מיטאַגס-צייט בין איך צוריקגעקומען אין האַטעל, אָפּגעצאָרט

און נישט-באַמערקבאַר זיך אַרויסגעגנבעט צום באַן. איך האָב

געוואָרט אַ גוטע שעה, ביז דער צוג איז געקומען, און בין אָפּ-

געפאָרן מיט פּוסטע קעשענעס, אַ דערשלאָגענער, פול מיט יסורים,

וואָס האָבן מיך געפּייניקט דעם גאַנצן וועג.

דעם קאַרב מיט דעם אַטמאָספּירע, וואָס כ'האַב געקויפט האָב

איך געלאָזט שטיין אין קאַלמאַר.

— — — — —

— — — — —

דו זעסט, עס איז מיר נישט באַשערט חתונה צו האָבן.

אזוי נאָענט צו דעם, ווי איך בין געווען דאָס מאָל, בין איך קיינ-

מאַל נישט געווען, און דאָך האָט זיך אַזאַ סוף אויסגעלאָזן, איך

שפּאַר נישט קיין מי, קיינע נסיעות שרעקן מיך נישט אָפּ, איך

לאָז זיך קאַסטן — און עס העלפט קיין זאך נישט. וואָס קאָן

מען טון?

אַזאַ מזל האָב איך.

